

SLR-CT – 1

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – I (Semester – I) Old (CBCS) Examination, 2018
ENGLISH (Compulsory)
On Track – English Skills for Success

Day and Date : Wednesday, 21-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

1. Choose the correct alternative.

14

- 1) The policeman on the beat constantly
 - a) twirled his stick
 - b) smoked a cigar
 - c) unlocked the doors
 - d) spoke to people
- 2) Silky Bob was a person who had a
 - a) scarf pin with diamond
 - b) golden watch
 - c) black scar near his left eyebrow
 - d) big house
- 3) The writer and Miss Krishna
 - a) were school friends
 - b) met at an art exhibition
 - c) were neighbours
 - d) always happy together
- 4) Miss Krishna's life with her mother was
 - a) full of good memories
 - b) miserable
 - c) comfortable
 - d) uneventful
- 5) The word 'intelligence' is derived from the _____ word 'intellegere'.
 - a) French
 - b) Sanskrit
 - c) Latin
 - d) Greek
- 6) _____ was a psychologist who developed the IQ test.
 - a) Binet
 - b) Sarojini Naidu
 - c) Dalal
 - d) O Henry
- 7) The bangle sellers were carrying their wares to the
 - a) temple
 - b) temple fair
 - c) village
 - d) bangle shop
- 8) The silver and blue coloured bangles are compared to the image of
 - a) clouds
 - b) mountain mist
 - c) woodland stream
 - d) clear sky

P.T.O.

- 9) The Irish Airman is from _____, a well-known place in Ireland.
a) Kiltartan Cross b) Dublin c) Kiltarton d) Hammersmith
- 10) The speaker of the poem 'An Irish Airman Foresees his Death' is a
a) soldier b) policeman c) guard d) cadet
- 11) I saw _____ in the mirror.
a) myself b) me c) herself d) oneself
- 12) She can take care of
a) yourself b) herself c) himself d) ourselves
- 13) The girl collected water _____ the river.
a) to b) from c) on d) form
- 14) Our library has two copies of _____ Mahabharata.
a) a b) an c) the d) no article

2. Answer **any seven** of the following questions in **two** or **three** sentences **each** : **14**

- 1) What did Bob and Jimmy agree to do after their dinner together at the restaurant ?
- 2) What sort of relationship did Bob and Jimmy share ?
- 3) What is the narrator's initial opinion of Miss Krishna ?
- 4) Why did the narrator consider Miss Krishna an annoying guest ?
- 5) What is intelligence ?
- 6) What are the merits of artificial intelligence ?
- 7) Describe the appearance of the man from the West.
- 8) What did Miss Krishna claim to be the 'panacea for all her ills' ?

3. A) Write a paragraph on **any two** of the following :

6

- 1) Human values are timeless.
- 2) Meaningful Education.
- 3) A decision which changed my life.

Set P

B) Answer **any two** of the following questions : 8

- 1) Explain the following lines :
'Those that I fight I do not hate,
Those that I guard I do not love'
- 2) How does the speaker of the poem 'An Irish Airman Foresees his Death' imagine he will die ?
- 3) Describe the different types of bangles which the bangle sellers carry.

4. Write an essay on **any one** of the following topics : 14

- 1) Importance of celebrations.
- 2) Impact of social media on youth.

5. Read the following passage and make notes : 14

What is a classical dance ? A dance which is created or choreographed and performed according to the tenets of the *Natya Shastra* is called a classical dance. The two broad aspects of classical dancing are the *tandava* and the *lasya*. Power and force are typical of the *tandava*; grace and delicacy, of the *lasya*. A dancer in the classical tradition has to have years of training before he or she can begin to perform on the stage.

The four main schools of classical dancing in India are: Bharata Natyam, Kathakali, Manipuri and Kathak.

Bharata Natyam is the oldest and most popular dance-form of India. Bharata Natyam developed in the districts of Tanjore and Kanchipuram of Tamil Nadu. The dancer is directed by the *natuvanar*, who is a musician and invariably, a teacher. Another musician plays the cymbals. The music for Bharata Natyam is the Carnatic School of music. The *mridangam* (a drum), played on both sides with the hands, provides the rhythm.

The home of Kathakali is Kerala. Kathakali literally means 'story-play'. It combines music, dance, poetry, drama and mime. Its present form has evolved out of older forms such as Ramanattam and Krishnanattam. Kathakali dance-dramas last from dusk to dawn. The artists use elaborate costumes; masklike make-up and towering head-dresses. The dancers are all males. Female roles are usually played by boys. There is no stage - a few mats are spread on the ground for the audience to sit on. Two singers provide the vocal music. The *chenda*, a large drum, a metal gong and a pair of cymbals are integral parts of the Kathakali performance.

Manipur is the home of Manipuri dance. It has evolved out of the folk dances of the land, which are religious in nature. Lai Haroba is the oldest dance-drama of Manipur and is based on folk-lore and mythology. In the Manipuri style of dancing, the importance is on grace and softness. Besides the singers, the *khol*, the *manjira* and the flute also accompany the dancers.

Kathak has its home in north India. 'Kathak' means 'story-teller'. In ancient times, the storyteller used gestures and movements while narrating the great epics. In course of time it became an elaborate art, rich in beautiful movements and facial expressions. Both men and women perform this dance. Footwork of the dancer is important in Kathak. A dancer wears anklets with several rows of bells and skillfully regulates their sound. The *sarangi*, a string instrument, provides the music at a Kathak performance.

SLR-CT – 2

Seat
No.

--

Set **P**

**B.Com. (Part – I) (Semester – I) (New CBCS Pattern) Examination, 2018
ENGLISH (Compulsory)
(Golden Petals)**

Day and Date : Wednesday, 21-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : 14

- 1) Charlie Chaplin's first film 'Making a Living' was a typical _____ of frenzied disorder.
a) Keystone comedy b) Tragedy
c) Pessimistic film d) Shakespearean drama
- 2) The anonymous writer who reviewed Chaplin's first film was from
a) Manhattan b) Los Angeles
c) New York d) Chicago
- 3) During the Recruitment Training Camp, Shanti Tigga was adjudged the _____ for her overall performance.
a) Best trainee b) Best cadet
c) First jawan d) Best pointman
- 4) The story 'Nachiketa' is about a teenage boy and his meeting with
a) Yama b) Viswajet
c) Vajasrawas d) Father
- 5) When our body _____ our soul continues to exist.
a) struggles b) dies
c) is active d) Greek
- 6) The poem 'I find no peace' is written by
a) Sir Thomas Wyatt b) Sarojini Naidu
c) Nargis Dalal d) Emily Dickinson
- 7) 'Success is counted sweetest by those who never _____'.
a) Fail b) Succeed
c) Play d) Live

P.T.O.

3. A) Answer **any two** of the following : **8**
- 1) Explain the 'What', 'Why' and 'How' of communication.
 - 2) You did not score well in your class test. Give four possible reasons for this.
 - 3) Give directions to your friend in order to enable him to reach your place from the town hall.
- B) Answer **any two** of the following : **6**
- 1) 'I fly above the wind, yet can I not arise'. Explain the line with reference to context.
 - 2) What is the strife expressed by the poet in the poem 'I find no peace'.
 - 3) Explain the effect of contrasting images in the poem 'Success is Counted Sweetest'.
4. Answer **any one** of the following questions : **14**
- 1) Define communication and explain the communication process in detail.
 - 2) Define communication and name the different channels of communication. Specify suitable communication channels used for the situations given below :
 - a) Ramesh is applying for a job as an analyst in an advertising agency. Which communication channel will he use to send her application form ?
 - b) You are hosting a party at your house to celebrate your success in the exam. Name the channel you would use to send the invitation to your friends, relatives and teachers.
5. Explain in detail the various types of Verbal and Non-verbal Communication. **14**
-

- 8) In management, organisation means
A) Collective task B) Group task
C) Structural task D) All of the above
- 9) _____ planning elements is expressed in numerical terms.
A) Objectives B) Budget C) Policies D) Rules
- 10) The work which manager performs to arrive at conclusion and judgement is
A) Objectives B) Motivation C) Organisation D) Decision making
- 11) _____ is the systematic and consistent reservation of authority at central point within an organisation.
A) Responsibility B) Relationship
C) Centralisation D) Decentralisation
- 12) Authority and _____ are the two sides of the same coin.
A) Discipline B) Responsibility
C) Direction D) Control
- 13) _____ is deciding in advance, what is to be done.
A) Planning B) Decision-making
C) Organisation D) Controlling
- 14) Good plan is that plan which consists of
A) Simplicity B) Flexibility C) Balanced D) All of the above
2. Write short notes : 14
A) Techniques of decision making.
B) Line and staff organisation.
3. Write short answer : 14
A) Types of planning.
B) Explain the functional areas of management.
4. Answer **any one** of the following questions : 14
A) Explain the 14 management principles of Henry Fayol.
B) What is decision making ? Explain the decision making process.
5. Answer **any one** of the following questions : 14
A) What is 'organising' ? Explain the steps in the process of organising.
B) What is planning ? Explain the process of 'planning' in detail.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) नियोजन ही _____ प्रक्रिया आहे.
अ) सामान्य ब) कमी बौद्धिक क) बौद्धिक ड) वरील सर्व
- २) _____ ही कला, शास्त्र आणि पेशा आहे.
अ) संघटन ब) नियोजन क) व्यवस्थापन ड) नियंत्रण
- ३) संघटनेतील अधिकार, सत्ता पद्धतशीरपणे हस्तांतरीत करण्याची व्यवस्था म्हणजे _____ होय.
अ) केंद्रीकरण ब) विकेंद्रिकरण क) श्रम विभाजन ड) विभागीकरण
- ४) सर्वसाधारणपणे ५ वर्षे किंवा त्याहून जास्त कालावधीसाठी केल्या जाणाऱ्या नियोजनसाठी _____ नियोजन समझले जाते.
अ) अल्प कालावधी ब) दिर्घ कालावधी क) प्राशासकीय ड) संपूर्ण
- ५) निर्णय प्रक्रियेतील पहिली पायरी _____ होय.
अ) पर्यायांचा शोध घेणे ब) उपाय योजना शोधने
क) समस्या समझाऊन घेणे ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ६) _____ यांना आधुनिक व्यवस्थापनाचे जनक म्हणतात.
अ) हेन्री फेयॉल ब) डॉ. एफ. डब्ल्यू. टेलर
क) एल्टन मेयो ड) मॅक्स वेबर
- ७) _____ म्हणजे दोन किंवा अधिक व्यक्तींच्या सहकार्याने किंवा साहचर्याने कार्य करण्याची सुसूत्रित पद्धत होय.
अ) नियोजन ब) निर्णय घेणे क) नियंत्रण ड) संघटन
- ८) व्यवस्थापनामध्ये संघटन म्हणजे _____
अ) सामूहिक कार्य ब) गट कार्य क) रचनात्मक कार्य ड) वरील सर्व
- ९) _____ नियोजनातील घटक सांख्यिकीय दृष्टिकोनातून व्यक्त केले जातात.
अ) उद्दिष्टे ब) अंदाजपत्रक क) धोरणे ड) नियम

- १०) निष्कर्ष व निवाड्याप्रत येण्यासाठी व्यवस्थापक करीत असलेले कार्य म्हणजे _____
 अ) उद्दिष्टे ब) कार्यप्रेरणा क) संघटन ड) निर्णय घेणे
- ११) संघटना अंतर्गत केंद्रीय बिंदूवर (सत्ता) अधिकार पद्धतशीरपणे आणि सुसंबद्ध स्वरूपात सुरक्षित ठेवणे म्हणजे _____ होय.
 अ) जबाबदारी ब) नातेसंबंध क) केंद्रीकरण ड) विकेंद्रीकरण
- १२) अधिकार आणि _____ या एकचा नाण्याच्या दोन बाजू आहेत.
 अ) शिस्त ब) जबाबदारी क) निर्देशन ड) नियंत्रण
- १३) काय काम करवायाचे हे अगोदर निश्चित करणे म्हणजे _____ होय.
 अ) नियोजन ब) निर्णय घेणे क) संघटन ड) नियंत्रण
- १४) चांगले नियोजन म्हणजे असे नियोजन की ज्यामध्ये _____ असते.
 अ) साधेपणा ब) लवचिकता क) संतुलितपणा ड) वरील सर्व

२. टीपा लिहा :

१४

- अ) निर्णय प्रक्रियेतील तंत्रे.
 ब) रेखा आणि कर्मचारी पद्धतीचे संघटन.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१४

- अ) नियोजनाचे प्रकार.
 ब) व्यवस्थापनाची कार्यात्मक क्षेत्रे स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१४

- अ) हेन्री फेयॉल यांची व्यवस्थापनाची १४ तत्वे स्पष्ट करा.
 ब) निर्णय घेणे म्हणजे काय ? निर्णय घेण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१४

- अ) संघटन म्हणजे काय ? संघटन प्रक्रियेतील टप्पे सांगा.
 ब) नियोजन म्हणजे काय ? नियोजनाची प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

B.Com. – I (Semester – I) Examination, 2018
FINANCIAL ACCOUNTING (CBCS Pattern)

Day and Date : Friday, 23-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Out of Question No. 4(A) and Question No. 4 (B) solve any one.**
4) **Out of Question No. 5(A) and Question No. 5 (B) solve any one.**

1. Choose the correct alternatives and complete the given sentence : **14**
- 1) Subscriptions received in advance during the accounting year is _____
a) an income b) an expenses c) an asset d) an liability
 - 2) Not for profit organisations never engages in _____ activities.
a) Charitable b) Non trading c) Trading d) Profit making
 - 3) Purchase consideration receivable from Ltd. Company is credited to _____ account by the firm.
a) Ltd. Company b) Realisation c) Bank d) Shares
 - 4) The Co-operative Credit Societies Act _____ was the first legislation in India relating to Co-operative Societies.
a) 1904 b) 1919 c) 1912 d) 1960
 - 5) The merging of two or three separate firms into a new single firm is called as _____ of firms.
a) Conversion b) Partnership
c) Amalgamation d) Non Profit Organisation
 - 6) Co-operative Movement was started in India to free the farmers from the clutches of _____
a) Private money lenders b) Govt.
c) Bankers d) Creditors
 - 7) Accounting is commonly referred to as the _____ of the business.
a) Part b) Language c) Activity d) Transaction

Creditors	16,000	Bills Receivable	8,500
		Investment	6,500
		Cash	2,500
	1,39,500		1,39,500

The company took over all assets at book value except Land and Building and stock which were taken over at Rs. 50,000 and Rs. 15,000 respectively. Goodwill was fixed at Rs. 25,000.

The company took over bills payable and creditors at book value. The Investment are sold by the firm for Rs. 6,000.

Find out the amount of purchase consideration.

4. A) Anna, Dada and Appa who are partners in a firm and share profit and losses in the ratio of 2 : 2 : 1 respectively. Decided to sell their firm to a Ganesh Co. Ltd.

14

Balance Sheet as on 31-3-2017

Liabilities	₹	Assets	₹
Sundry creditors	48,000	Building	60,000
Bills payable	3,000	Plant and Machinery	36,000
General Reserve	12,000	Motor van	24,000
Capital		Furniture	5,000
Anna	60,000	Stock	9,400
Dada	56,000	Sundry Debtors	52,000
Appa	34,000	Investment	12,000
		Cash at Bank	14,600
	2,13,000		2,13,000

The Ganesh Co. Ltd. agreed to take over following assets at values shown below :

Building Rs. 64,000, Plant and machinery Rs. 33,000, Furniture Rs. 4,000, Stock Rs. 15,600, Goodwill Rs. 8,000; Sundry Debtors subject to 5% R.D.D.

The company has also agreed to take over sundry creditors at Rs. 44,000.

Set P

The purchase consideration was paid by the company by issue of sufficient number of equity shares of Rs. 100 each fully paid.

The Firm sold investment for Rs. 16,000 and paid off Bills payable fully.

The Motor van was taken over by Anna at book value.

The firm paid realisation expenses of Rs. 1,600.

Prepare necessary ledger accounts.

OR

B) From the following Receipts and Payments Account of Dr. Anand for the year 2016-2017.

14

Receipts and Payment A/c for the year ended 31-3-2017

Receipts	₹	Payments	₹
To Cash (Initial Investment)	1,00,000	By Drawings	24,000
To Visit fees	40,000	By Rent	6,000
To Dispensary fees	90,000	By Salaries	36,000
To Sundry receipts	15,000	By Stationery	5,000
		By Telephone charges	1,000
		By Drugs	25,000
		By Equipments	45,000
		By Furniture	65,000
		By Journals	1,200
		By Electricity charges	1,600
		By Travelling expenses	2,200
		By Insurance premium (dispensary)	3,000
		By Charity	5,000
		By Bal. c/d	25,000
	2,45,000		2,45,000

Adjustments:

- 1) Salaries outstanding are Rs. 600 and payment of purchase of drugs still payable Rs. 1,500.
- 2) Stock of Stationery Rs. 800 and Stock of drugs Rs. 2,500 at the end of the year.

Set P

- 3) 50% of the travelling expenses were for domestic purpose.
- 4) Charge depreciation @ 10% on furniture and 15% on equipments.
- 5) Visit fees are still receivable Rs. 1,000 and dispensary fees Rs. 2,000 is still receivable.

Prepare income and expenditure account and the Balance Sheet for the year 2016-2017.

5. A) From the following Trial Balance of Sairat Co-operative Consumer Society Ltd., Solapur as on 31st March 2017. 14

Prepare Trading and Profit and Loss A/c and Balance Sheet as on 31.3.2017.

Trial Balance as on 31-3-2017

Particular	₹	Particular	₹
Calls in Arrears	10,000	Share capital	1,60,000
Opening stock	1,10,000	Reserve Fund	15,000
Furniture	48,000	Common Good Fund	5,000
Sundry Debtors	30,000	Education Fund	8,000
Salaries	71,000	Sundry creditors	20,000
Commission	17,400	Commission Payable	4,000
Rent	20,000	Interest on Investment	10,000
Postage	12,100	Sales	20,60,500
Land	9,000		
Equipments	20,000		
Purchases	16,40,000		
Investment	1,00,000		
Cash in hand	25,000		
Cash at Bank	1,70,000		
	22,82,500		22,82,500

Adjustments :

- 1) Outstanding rent was Rs. 1,000.
- 2) Charge 5% depreciation on furniture.

- 3) Closing stock is valued at cost Rs. 1,40,000.
- 4) Interest accrued on Investment Rs. 2,000.
- 5) Outstanding salary on 31-3-2017 was Rs. 2,000 and Rs. 3,000 paid in advance.
- 6) Authorised capital 20,000 shares of Rs. 10 each.

OR

B) X and Y were partners sharing profits and Losses in the ratio of 3 : 1 and A and Z were partners sharing profits and losses equally.

* Liabilities for X and Y :

Creditors Rs. 20,000, Bills payable Rs. 8,000, Mrs. Y's Loan Rs. 20,000 outstanding rent Rs 4,000, X capital Rs. 60,000 and Y capital Rs. 40,000.

* Liabilities for A and Z :

Creditors Rs. 30,000, Bills payable Rs. 16,000, Mrs. Z Rs. 14,000, outstanding rent Rs. 3,000, A capital Rs. 50,000, Zcapital Rs. 50,000.

14

* Assets for X and Y :

Plant and Machinery Rs. 40,000, Furniture Rs. 24,000, Stock Rs. 40,000, Debtors Rs. 38,000, Fixture Rs. 3,200, Cash in hand Rs. 6,800.

* Assets for A and Z :

Plant and Machinery Rs. 54,000, Furniture Rs. 18,000, Stock Rs. 48,000, Debtors Rs. 34,000, Fixtures Rs. 2,400, Cash in hand Rs. 6,600.

The two firms amalgamated on the following terms :

Mr. Y agreed to pay Mrs. Y's loan and Mr. Z agreed to pay Mrs. Z's Loan. Outstanding rent was paid in full by the respective firms. Creditors of both the firms were taken by the new firm at a discount of 5%. Plant and Machinery is subject to 5% depreciation of both the firms. Furniture of A and Z was sold in the market for Rs. 16,000 and furniture of X and Y was not taken over by the new firm. Fixture were not taken over by the new firm. Stock of X and Y was valued at Rs. 44,200 and stock of A and Z was valued at Rs. 42,000.

Prepare necessary Ledger Accounts to close the books of both the firms.

SLR-CT – 5

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**B.Com. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
BUSINESS ECONOMICS**

Day and Date : Saturday, 24-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right shows full marks.**
3) **Draw diagram wherever necessary.**

1. Choose the correct alternatives given below :

14

- 1) In free market economy demand and supply is adjusted by _____
 - a) Price mechanism
 - b) Cost mechanism
 - c) Profit mechanism
 - d) None of these
- 2) In free market economy _____ is the king.
 - a) Producer
 - b) Seller
 - c) Consumer
 - d) All the above
- 3) The concept of elasticity of demand is related to _____
 - a) Adam Smith
 - b) J. B. Say
 - c) Keynes
 - d) Dr. Marshall
- 4) Utility analysis is based on _____
 - a) Marginal utility
 - b) Cardinal utility
 - c) Ordinal utility
 - d) None of these
- 5) _____ published 'Managerial Economics' book in the year 1951.
 - a) Marshall
 - b) Edgeworth
 - c) Gadgil
 - d) Joel Dean
- 6) Market survey is a method of _____
 - a) Income forecasting
 - b) Price forecasting
 - c) Supply forecasting
 - d) Demand forecasting
- 7) _____ in the graphical method indicates sell or demand.
 - a) Cluster point
 - b) Income point
 - c) Market point
 - d) None of these
- 8) Generally the trend in marginal rate of substitution is _____
 - a) Decline
 - b) Increasing
 - c) Stable
 - d) None of these

P.T.O.

- १०) व्यावसायिक अर्थशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
 अ) मार्गदर्शक ब) सामान्य क) पर्यावरणीय ड) यापैकी नाही
- ११) किंमत-उत्पन्न रेषेला _____ असेही म्हणतात.
 अ) मागणी रेषा ब) पुरवठा रेषा क) अंदाजपत्रक रेषा ड) यापैकी नाही
- १२) समवृत्ती वक्राची संकल्पना सर्व प्रथम _____ यांनी मांडली.
 अ) एजवर्थ ब) डॉ. मार्शल क) केन्स ड) यापैकी नाही
- १३) समवृत्ती वक्र हे आरंभ स्थानाशी _____ असतात.
 अ) अंतर्वक्र ब) बहिर्वक्र क) समांतर ड) यापैकी नाही
- १४) _____ मताची पद्धती डेल्फी या नावाने ओळखली जाते.
 अ) तज्ञांच्या ब) बाजाराच्या क) नमुनेच्या ड) वरीलपैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- अ) व्यावसायिक अर्थशास्त्राचे स्वरूप. ७
 ब) उपयोगिता विश्लेषणातील दोष. ७

३. टीपा लिहा :

- अ) मागणीच्या पूर्वानुमानाचे महत्त्व. ७
 ब) किंमत उत्पन्न रेषा. ७

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

- अ) मागणीच्या लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा. १४
 ब) समवृत्ती वक्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

- अ) मुक्त बाजार अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १४
 ब) मागणीच्या पूर्वानुमानाच्या पद्धती विशद करा.

SLR-CT – 6

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – I (Semester – I) (CBCS) (Old) Examination, 2018
MARATHI
Srujanrang

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

१. लघुत्तरी प्रश्न :

१४

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा :

- १) देशाची उन्नती कशावर अवलंबून आहे असे राजर्षी शाहू महाराज यांना वाटते ?
अ) उद्योगधंदे ब) शेती क) व्यवसाय ड) नोकरी
- २) नागदेवाचार्यचे चरित्र असलेल ग्रंथ कोणता ?
अ) लिळाचरित्र ब) गोविंदप्रभूचरित्र
क) स्मृतीस्थळ ड) मूर्तीप्रकाश
- ३) शिक्षणप्रसारासाठी राजर्षी शाहू महाराजांनी किती वस्तीगृहाची स्थापना केली ?
अ) वीस ब) बावीस क) पंचवीस ड) तीस
- ४) 'यशवंतराव होळकर' हे नाटक कोणी लिहले ?
अ) वि. वा. शिरवाडकर ब) प्र. के. अत्रे
क) योगीराज वाघमारे ड) वि. द. घाटे
- ५) 'कुसुमाग्रज' या टोपन नावाने कविता लेखन करणारे कवी कोण ?
अ) वि. वा. शिरवाडकर ब) वि. द. घाटे
क) प्र. क. अत्रे ड) त्र्यंबक बापूजी ठोंबरे
- ६) 'गुडदाणी' या कथासंग्रहाचे लेखक कोण ?
अ) योगीराज वाघमारे ब) वि. द. घाटे
क) वि.वा. शिरवाडकर ड) इंद्रजित भालेराव

P.T.O.

- ७) 'हरिपाठ' या स्फुटरचनेचे रचनाकार कोण आहेत ?
 अ) चोखामेळा ब) संत एकनाथ क) संत सावतामाळी ड) संत ज्ञानेश्वर
- ८) दलित जाणिवांचा पहिला अविष्कार कोणत्या संताच्या अभंगामध्ये आढळतो ?
 अ) संत कर्माळे ब) संत चोखामेळा क) संत ज्ञानेश्वर ड) संत तुकाराम
- ९) कोणत्या संताची भारूडे व गौळणी लोकप्रिय आहेत ?
 अ) संत एकनाथ ब) संत नामदेव क) संत चोखामेळा ड) संत सावता माळी
- १०) 'अर्वाचीन मराठी कवितेचे जनक' कोणास म्हटले जाते ?
 अ) गोविंद्राग्रज ब) बा. सी. मर्ढेकर क) केशवसूत ड) कुसुमाग्रज
- ११) 'पीकपाणी' या कविता संग्रहाचे लेखक कवी कोण आहेत ?
 अ) गोविंद काळे ब) बा. भ. बोरकर क) इंद्रजित भालेराव ड) शाहीर अमर शेख
- १२) 'विकीपिडिया' म्हणजे काय ?
 अ) शब्दकोश ब) संदर्भकोश क) ज्ञानकोश ड) व्यवहारकोश
- १३) आजच्या काळाला कोणते युग म्हणतात ?
 अ) रेडियो युग ब) फेसबुक युग क) मोबाईल युग ड) जाहिरात युग
- १४) इंटरनेटद्वारे केलेल्या खरेदी व विक्रीला काय म्हणतात ?
 अ) ई-मेल ब) ई-रिडिंग क) ई-कॉमर्स ड) विकिपिडिया

२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) कोणत्या प्रवृत्तीमुळे आमच्या कलांचा न्हास झाला ? असे राजर्षी शाहू महाराजाना वाटते ?
- २) मराठी मनाचा स्थायिभाव कोणता आहे ?
- ३) नलू चोरीचा आरोप कोणावर करते ?
- ४) कोणता विंचू चावल्यावर अंगाशी घाम येतो ?
- ५) बा. भ. बोरकराच्या कवितेची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- ६) 'पाथरवट' या कवितेमधून शाहीर अमर शेखांनी कोणता संदेश दिला आहे ?
- ७) जाहिरातीचा कालावधी कमीत कमी आणि जास्तीत जास्त किती सेंकदापर्यंत असावा ?
- ८) आकाशवाणीसाठी जाहिरात मसुदा लिहताना कोणते भान ठेवावे लागते ?

३. लघुत्तरी प्रश्न :

८

अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

- १) मराठी माणसाच्या सद्गुणाची चर्चा करा.
- २) ई-कॉमर्स
- ३) 'सांगा माझ्या बापानं' या कवितेतील शेतकऱ्यांच्या दुःखाचे विवेचन करा.

ब) संदर्भासह स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) :

६

- १) मोरवाडीला गेल्यावर सुखा-समाधानाचं देऊळ उभं करीन माझ्या देवासाठी.
- २) जिकडे जावे तिकडे माझी भांवडे आहेत
सर्वत्र खुणा माझ्या घरच्या मजला दिसताहेत
कोठेही जा पायाखाली तृणावृता भू दिसते
कोठेही जा - डोईवरते दिसते निलाबरं ते
- ३) साहेब
हवं तर दिलेलं पैस परत घ्या
पण नवीन गावठाणात
माणुसकीचं पेव तेवढ बाधून द्या... !

४. धरणग्रस्तांची घुसमट, त्यांची होणारी कुचंबणा, 'गावठाण' या कवितेत कशी आली आहे ते स्पष्ट करा.

१४

किंवा

कार्यालयीन पत्रव्यवहार म्हणजे काय ? ते सांगून कार्यालयाकडून व्यक्तीला पाठविल्या जाणाऱ्या पत्राचा नमूना लिहा.

५. 'उद्रेक' या कथेतून सुशिक्षित दलित तरुणाच्या मनोवस्थाचे चित्रण कसे आले आहे ते स्पष्ट करा.

१४

SLR-CT – 7

Seat
No.

Set **P**

B.Com. I (Semester – I) (CBCS) (New) Examination, 2018
MARATHI
Pratibharang

Day and Date : Monday, 26-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) म्हाईभट्ट यांनी _____ हा ग्रंथ लिहीला.
अ) सूत्रपाठ ब) पूजा वसार क) लीळाचरित्र ड) धवळे
- २) म. फुले यांनी _____ ची स्थापना केली.
अ) भारत सेवक संघ ब) प्रार्थना समाज
क) सत्यशोधक समाज ड) आर्य समाज
- ३) 'अमृताचे कुंभ' हा पाठ _____ या ग्रंथातून घेतला आहे.
अ) युगांतर ब) कृष्णाकाठ क) भूमिका ड) सह्याद्रीचे वारे
- ४) 'बाबू पैलवानाचे उपोषण' ही _____ कथा आहे.
अ) विनोदी ब) करुण क) बीभत्स ड) वीर
- ५) 'अखेरचे क्षण' हा उतारा _____ या कादंबरीतून घेतला आहे.
अ) त्रिदल ब) भूमी क) झुंबर ड) सेतू
- ६) ज्ञानेश्वरी या ग्रंथास _____ या नावानेही ओळखले जाते.
अ) अमृतानुभ ब) यथार्थदीपिका क) भावार्थदीपिका ड) चांगदेव पासष्टी
- ७) _____ हे सावता माळी यांचे जन्मगाव आहे.
अ) अरणभेडी ब) मोडनिंब क) मंगळवेढा ड) मोहोळ
- ८) 'दासबोध' या ग्रंथाची रचना _____ यांनी केली.
अ) संत कूर्मदास ब) संत रामदास क) संत नामदेव ड) संत सोपानदेव

P.T.O.

१) नामदेवाची दासी म्हणून कोणत्या संत कवयित्रीचा उल्लेख केला जातो ?

- अ) संत कान्होपात्रा ब) संत जनाबाई
क) संत मुक्ताबाई ड) संत बहिणाबाई

१०) कविराय राम जोशी यांचे _____ हे गाव आहे.

- अ) नागपूर ब) कोल्हापूर क) सोलापूर ड) बदलापूर

११) 'डोळे हे जुल्मी गडे' ही कविता _____ या काव्यसंग्रहातून घेतली आहे.

- अ) तांबे यांची समग्र कविता ब) वाग्वैजयंती
क) शेला ड) मृद्गंध

१२) आजच्या युगास _____ युग म्हणून ओळखले जाते.

- अ) जेट ब) नेट क) जाहिरात ड) माध्यम

१३) _____ हा जाहिरातीचा अत्यंत महत्त्वाचा घटक असतो.

- अ) उपमथळा ब) घोषवाक्य क) मथळा ड) विक्रेत्याचे नाव

१४) महात्मा फुले यांच्या _____ या ग्रंथात शेतकऱ्याचे वास्तव चित्रण आले आहे.

- अ) गुलामगिरी ब) तृतीय रत्न
क) शेतकऱ्याचा असूड ड) अखंड

२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही सात) :

१४

१) 'कांदा मुळा भाजी अवधी विठई माझी' असे संत सावता माळी का म्हणतात ?

२) बाबू पैलवान उपोषणास बसण्याचे का ठरवितो ?

३) बहिणाबाई चौधरी यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा.

४) यशवंतराव चव्हाण अमृताच्या कुंभाची उपमा कशास व का देतात ?

५) मानूस या कवितेतील माणसाचे चित्रण थोडक्यात स्पष्ट करा.

६) पत्रव्यवहाराचे प्रकार किती व कोणते ते लिहा ?

७) जाहिरात म्हणजे काय ?

८) जनसंपर्कासाठी कोणकोणत्या माध्यमांचा उपयोग केला जातो ते लिहा ?

३. लघुत्तरी प्रश्न :

अ) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

८

- १) आवक-जावक.
- २) 'अखेरचे क्षण' मधील कारुण्य.
- ३) 'परमीट रूम' चा आशय स्पष्ट करा.

ब) संदर्भासह स्पष्टीकरण (कोणतेही दोन) :

६

- १) 'आपण ज्ञानीही व्हा व शहाणेही व्हा'.
- २) 'घार हिंडते आकाशी झाप घाली पिल्लापाशी'.
- ३) 'मानसा मानसा कधी व्हाशीन मानूस'.

४. शेती सुधारण्याच्या बाबतीत महात्मा फुले यांनी सुचविलेले उपाय विशद करा.

१४

किंवा

जाहिरातीचे घटक सोदाहरण स्पष्ट करा.

५. 'अमृताचे कुंभ' मधून यशवंतराव चव्हाण यांनी प्रकट केलेले चिंतन तुमच्या शब्दात लिहा.

१४

SLR-CT – 8

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
HINDI (COMPULSORY)
Sahityasudha Aur Vyavharik Hindi

Day and Date : Monday, 26-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए :

14

- 1) खेल चौपट होने की खबर सुनकर हल्कू _____ हुआ।
(नाराज/खुश/परेशान/दुःखी)
- 2) हल्कू के खेत से एक गोली के टप्पे पर _____ बाग था।
(अमरूद का / अनार का/सेब का/आम का)
- 3) साहब खुश होगा तो मुझे _____ मिलेगी।
(तरक्की / इज्जत/प्रतिष्ठ/संपत्ती)
- 4) सबिया का रचना प्रकार _____ है।
(रेखाचित्र / निबंध/कहानी/संस्मरण)
- 5) रामवृक्ष बेनीपुरीजी के जीवन पर _____ का प्रभाव था।
(म. गांधी/पं. नेहरू/ला. शास्त्री/लो. तिलक)
- 6) परसाईजी जीवन के अंत तक _____ रहे।
(विवाहित/संन्यासी/ब्रह्मचारी/अविवाहित)
- 7) कबीर की भाषा _____ थी।
(ब्रज/मैथिली/खिचडी/अवधी)

P.T.O.

- 8) सूरदास जन्म से _____ थे
(अपाहिज/अंधे/गूंगे/बहरे)
- 9) वह तोडती पत्थर _____ महिला का चित्रण है।
(श्रमिक/पीडित/दुःखी/भूखी)
- 10) सर्वेश्वर दयाल सक्सेनाजी का आरंभिक काव्य _____ काव्य से प्रभावित था।
(हालावादी/प्रयोगवादी/छायावादी/प्रगतिवादी)
- 11) 'जो बीत गई' कविता के कवि _____ है।
(बच्चन/सक्सेना/निराला/प्रसाद)
- 12) हल्कूने तीन रूपये _____ के लिए जमा किये थे।
(चादर/कंबल/कपडे/घर)
- 13) अनुवाद शब्द की व्युत्पत्ती _____ धातु से हुई है।
(वद/वध/वद् /वध्)
- 14) अनुवाद को अंग्रेजी में _____ कहते है।
(ट्रान्जेक्शन/ऑक्सिजन /सिलेक्शन /ट्रान्सलेशन)

2. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए :

14

- 1) अनुवाद का मूल अर्थ क्या है ?
 - 2) साहित्य विधा के आधार पर अनुवाद के प्रकार लिखिए।
- निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध करके लिखिए :
- 3) मैंने मेरा काम किया।
 - 4) गोपाल आम को खाता है।
 - 5) माँ ने बाजार से सब्जी लाई।

निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों के लिए हिंदी शब्द लिखिए :

6) 1) Academic

2) Cash.

7) 1) Document

2) Investment.

8) 1) Inability

2) Xerox.

3. निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए :

8

अ) 1) “जिनमें दिल, दिमाग, आत्मा कुछ भी नहीं है,
महज रंग, गहरा भड़कीला रंग हैं,
जिनके हृदय नहीं हैं, पर प्यार का संदेश देते हैं।”

2) “लाडू लावन लापसी पूजा चढ़े अपार।
पूजि पूजारी लै गया, मूरत कै मुँहि छार।।”

3) “जो मादकता के मारे है,
वे मधु लूटा ही करते है
वह कच्चा पीनेवाला है
जिसकी ममता घट-प्यालों पर।”

आ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए :

6

1) सूरदास का वात्सल्य भाव संक्षेप में लिखिए।

2) ‘वह तोडती पत्थर’ कविता में निरालाजी ने किसका वर्णन किया है ?

3) ‘जो बीत गई सो बात गई’ कविता की सार्थकता।

4. ‘चीक की दावत’ कहानी की कथावस्तु का विश्लेषण कीजिए।

14

अथवा

‘पोस्टर और आदमी’ कविता का भावार्थ स्पष्ट कीजिए।

5. ‘रूपा की आजी’ का चरित्र-चित्रण कीजिए।

14

SLR-CT – 9

Seat No.	
-------------	--

Set

P

B.Com.– I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018

URDU

Prose, Poetry and Communication

Day and Date: Monday, 26-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *All questions carry equal marks.*

14

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے :

- (۱) مصنف کو چلتے چلتے خیال آیا کہ _____ سے جگانے کے لیے کہہ ہی نہ دیں۔
(مرزا صاحبہ نواب صاحب لالہ جی مرزا صاحب)
- (۲) "شعلا پور کے روشن چراغ" یہ کتاب _____ کی تحریر کردہ ہے۔
(ڈاکٹر فہیم احمد صدیقی ڈاکٹر آدم رضا ڈاکٹر غلام دستگیر اعجاز حسین)
- (۳) آدمیوں نے _____ کے خلاق ابجی ٹیشن کرنے میں کوئی کسر نہیں اٹھا رکھا۔
(علماء ادباء شعراء پُھروں)
- (۴) فکر کو جولاں، عقل کو رسا اور فردہن کو تیز کرنے کے لیے _____ کمیا سمجھا جاتا ہے۔
(شہد بادام شطرنج کرکیٹ)
- (۵) _____ نے کہا مجبور ہو کر مجھے بھی کھیلنا ہی پڑتا ہے۔
(فہیم صدیقی مرزا صاحب میر صاحب بیگم صاحب)

P.T.O.

(۶) اب خدا سے یہ دعا ہے کہ کوئی _____ اٹھے اور انسانی ہمدردی اور اپنی قوم کی بھلائی میں کوشش کرے۔

(بوڑھا عالم استاد (نوجوان)

(۷) "سویرے جو کل آنکھ میری کھلی" یہ مضمون _____ کا تحریر کردہ ہے۔

(سر سید احمد خان مرزا فرحت اللہ بیگ احمد شاہ بخاری پطرس خواجہ حسن نظامی)

(۸) بیٹے نے اپنا سارا خواب _____ سے کہا۔

(باپ بھائی بہن ماں)

(۹) خواجہ حسن نظامی کے انشائیوں کا مجموعہ _____ کے نام سے شائع ہوا ہے۔

(آہنگ نو دست تہہ سنگ سی پارہ دل تنقیدی مذہبی مضامین)

(۱۰) "تہذیب الاخلاق" نامی رسالہ _____ نے جاری کیا تھا۔

(خواجہ حسن نظامی سر سید احمد خان پطرس بخاری فہیم صدیقی)

(۱۱) علامہ اقبال کا پہلا اردو شعری مجموعہ _____ ہے۔

(اسرار خودی باکجریل ارمان جاز بانگ دراء)

(۱۲) "مثار میں تیری گلیوں کے" یہ نظم _____ کی تحریر کردہ ہے۔

(فیض مجاز اقبآ نظیر)

(۱۳) اردو کا پہلا عوامی شاعر _____ ہے۔

(محمد قلی قطب شاہ امیر خسرو خواجہ بندہ نواز نظیر اکبر آبادی)

(۱۴) _____ تک کے دن گئے گئے صفروں کی تعداد کو دنوں کی تعداد پر تقسیم کیا گیا ساڑھے پانچ سو جواب آیا۔

(۱۷ مارچ ۱۱۵ اپریل ۱۵ فروری ۱۸ جنوری)

14

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے (کوئی سات):

- (۱) مصنف نے کتابوں کو کس ترتیب سے رکھا؟
- (۲) لالاجی وعدے کے مطابق مصنف کو صبح کب جگاتے ہیں؟
- (۳) ڈاکٹر فہیم صدیقی کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟
- (۴) ڈاکٹر غلام دستگیر صاحب کے تصانیف کے نام تحریر کیجئے۔
- (۵) خواجہ حسن نظامی کے چند سبق آموز انشائیوں کے نام لکھیے۔
- (۶) ڈاکٹر علامہ اقبال کی چند شاہکار نظموں کے نام بتائیے۔
- (۷) فیض احمد فیض کے شعری مجموعے کے نام تحریر کیجئے۔
- (۸) "شطرنج کی بازی" کے کرداروں کے نام لکھیے۔

8

۳. الف) مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے (کوئی دو):

- (۱) "ملک کو آزاد کرانے میں سلم مجاہدین کا حصہ" اس عنوان پر ایک مضمون لکھیے۔
- (۲) "اسلامی بینکنگ نظام اور سود پر لعنت" اس عنوان پر مضمون تحریر کیجئے۔
- (۳) نظم کا بغور مطالعہ کر کے سوالات کے جوابات لکھیے:

(۱) بڑھائے جاؤ زندگی کی وسعتیں، بڑھے چلو
 گرائے جاؤ ممکنات کی حدیں، بڑھے چلو
 بنائے جاؤ آسماں پہ آسماں، بڑھے چلو
 پکارتی ہیں منزلیں، نہ وہم ہے، نہ جواب ہے
 یہ دیکھو آفتاب ہے، وہ دیکھو ماہتاب ہے
 بلارہی ہیں وہ تمھیں بلندیاں، بڑھے چلو
 اٹھان ہو دباؤ میں، وقار ہو بھکاؤ میں
 گھماؤ میں، چڑھاؤ میں، ندی کے اس بہاؤ میں
 اٹھائے اپنی کشتیوں کے بادباں، بڑھے چلو
 حقیقتیں زمین کی، ہیں گرد آستین کی
 ابھر رہی نقش پا سے منزلیں یقین کی
 اتر رہی ہیں طور سے تجلیاں، بڑھے چلو

- سوالات: (۱) شاعر کن وسعتوں کو بڑھانا چاہتا ہے؟
 (۲) ممکنات کی حدیں سے کیا مراد ہے؟
 (۳) شاعرے آستین گرد کسے کہا ہے؟
 (۴) اس نظم کا مناسب عنوان دیجئے۔

6

۰۳ ب) مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے (کوئی دو):

(۱) "مرزا صاحب" کے کردار پر روشنی ڈالیے۔

(۲) نظم "نوجوان" سے "کا مرکزی خیال لکھیے۔

(۳) نظم "غلام قادر روہیلہ" کا مرکزی خیال تحریر کیجئے۔

14

۰۴ مندرجہ ذیل سوالات کا مفصل جواب لکھیے (کوئی ایک):

(۱) "سویرے جوکل آنکھ میری کھلی" کا خلاصہ تہریر کیجئے۔

(۲) "پچھر" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

14

۰۵ افسانہ "شطرنج کی بازی" کا خلاصہ قلمبند کیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
PRINCIPLES OF MARKETING

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives : 14

- 1) In _____ concept, all marketing efforts are concentrated on the customers.
a) Traditional b) Modern c) Ancient d) Historical
- 2) The term 'Market' is derived from the _____ word.
a) Sanskrit b) Persian c) Latin d) Marathi
- 3) _____ is creation and delivery of a standard of living to society.
a) Production b) Marketing c) Financing d) Planning
- 4) Dividing the total market into different small parts is known as _____.
a) Market segmentation b) Market analysis
c) Market specialisation d) Market standardisation
- 5) _____ is the sum total of all factors that affect marketing functions and marketing manager's ability.
a) Marketing planning b) Marketing research
c) Marketing environment d) Marketing concept
- 6) _____ 'P' of marketing mix generates revenue for the enterprise.
a) Product b) Price c) Promotion d) Place
- 7) The third stage of 'Product Life Cycle' is related with _____.
a) Introduction b) Maturity c) Growth d) Decline
- 8) The goods which consumer buys frequently, immediately and with minimum efforts are known as _____ goods.
a) Convenience b) Cosmetics c) Speciality d) Luxury

- 9) In _____ market, transactions are mostly speculative.
a) Spot b) Local c) Unorganised d) Future
- 10) Registration of brand name is _____
a) Compulsory b) Mandatory c) Essential d) Optional
- 11) _____ is generalised model of sales and profits trends for a product class or category over a period of time.
a) Trade cycle b) Product life cycle
c) Price cycle d) Demand cycle
- 12) 'Free service and maintenance' during warranty period is the example of _____
a) Before sales service b) After sales service
c) Buying d) Selling
- 13) Generally the price of speciality goods are _____
a) Low b) High c) Medium d) Moderate
- 14) The central theme of marketing is _____
a) Exchange b) Selling c) Earning profit d) advertising
2. Write short answers :
- 1) Explain the factors of micro environment. 7
2) Explain the role of product packaging. 7
3. Write short answers :
- 1) Explain the stages of 'Product Life Cycle'. 7
2) Explain the classification of market on the basis of geographical area. 7
4. Answer **any one** of the following questions : 14
1) State the various factors affecting price of product.
OR
2) What do you mean by consumer goods ? Explain the types of consumer goods.
5. Answer **any one** of the following questions : 14
1) Define marketing. Explain in brief the importance of marketing.
OR
2) What is 'Market Segmentation' ? State the bases for market segmentation.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा :

१४

- १) विपणनाच्या _____ संकल्पनेत विपणनविषयक सर्व प्रयत्न ग्राहक केंद्रीत असतात.
अ) परंपरागत ब) आधुनिक क) प्राचीन ड) ऐतिहासिक
- २) 'बाजार' या संज्ञेची व्युत्पत्ती _____ भाषेतील शब्दापासून झाली आहे.
अ) संस्कृत ब) पर्शियन क) लॅटीन ड) मराठी
- ३) समाजासाठी राहणीमानाची निर्मिती करणे व त्यांचे प्रदान करणे म्हणजे _____ होय.
अ) उत्पादन ब) विपणन क) वित्तपुरवठा ड) नियोजन
- ४) संपूर्ण बाजारपेठेचे लहान भाग पाहणे म्हणजे _____ होय.
अ) बाजारपेठ विभाजन ब) बाजारपेठ विश्लेषण
क) बाजारपेठ विशेषीकरण ड) बाजारपेठ प्रमाणीकरण
- ५) विपणन कार्यावर व विपणन व्यवस्थापनाच्या क्षमतेवर परिणाम करणाऱ्या सर्व घटकांची गोळाबेरीज म्हणजे _____ होय.
अ) विपणन नियोजन ब) विपणन संशोधन
क) विपणन पर्यावरण ड) विपणन संकल्पना
- ६) विपणन मिश्रणातील _____ हा घटक संस्थेला उत्पन्न मिळवून देतो.
अ) वस्तू ब) किंमत क) वृद्धी ड) ठिकाण
- ७) वस्तू जीवनचक्राची तिसरी अवस्था _____ शी निगडीत आहे.
अ) प्रवेश ब) परिपक्वता क) वाढ ड) च्हास
- ८) ग्राहक ज्या वस्तूची वारंवार ताबडतोब आणि कमीत कमी परिश्रमात खरेदी करतो त्यांना _____ वस्तू म्हणतात.
अ) सोईच्या ब) सौंदर्याच्या क) वैशिष्ट्यपूर्ण ड) चैनीच्या
- ९) _____ बाजारपेठेतील बहुतेक व्यवहार सट्टेबाजीचे असतात.
अ) रोख ब) स्थानिक क) असंघटीत ड) भविष्य
- १०) बोधनामाची नोंदणी करून घेणे _____ आहे.
अ) अनिवार्य ब) बंधनकारक क) आवश्यक ड) ऐच्छिक

SLR-CT – 11

Seat
No.

Set **P**

**B.Com. (Part – I) (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
KANNADA**

Modern Prose and Poetry – I

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

೧. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

1) ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು

ಅ) ಆರು ಆ) ಏಳು ಇ) ಎಂಟು ಈ) ಒಂಭತ್ತು

2) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ

ಅ) ಕೈಲಾಸಂ ಆ) ಗೋಕಾಕ ಇ) ಬೇಂದ್ರೆ ಈ) ಕಾರಂತ

3) ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿ

ಅ) ನರಿ ಆ) ಕರಡಿ ಇ) ಆನೆ ಈ) ಹುಲಿ

4) ಲೇಖಕರು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿ

ಅ) ಕರು ಆ) ಎಮ್ಮೆ ಇ) ಹಸು ಈ) ಕುರಿ

5) ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಳು - ಕೃತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಅ) ನೋಬೆಲ್ ಆ) ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಇ) ಕಾಳಿದಾಸ ಈ) ಜ್ಞಾನಪೀಠ

6) ಕಾರಂತರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಿಶು ವಿಹಾರ

ಅ) ನರ್ಸರಿ ಆ) ಬಾಲಶಾಲೆ ಇ) ಎಂಜಲ್ ಈ) ಬಾಲವನ

7) ಕಾರಂತರು ರಚಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕಲೆ

ಅ) ಶಿಲ್ಪ ಆ) ಚಿತ್ರ ಇ) ರಂಗೋಲಿ ಈ) ಯಕ್ಷಗಾನ

8) ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ ಎಂದರೆ

ಅ) ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ ಆ) ನಿತ್ಯ ಊಟ ಇ) ನಿತ್ಯ ದಾಸೋಹ ಈ) ನಿತ್ಯ ಖರ್ಚು

P.T.O.

9) ಯಾರ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ ನಡೆದಿದೆ ?

- ಅ) ಕನ್ನಡತಾಯಿ ಆ) ಹಿಂದಿ ತಾಯಿ ಇ) ಸಂಸ್ಕೃತ ಈ) ಬಂಗಾಳಿ ತಾಯಿ

10) ಅವರು ಇವರು ನಾವು ನೀವು ಏನಾಗಿದ್ದೇವೆ ?

- ಅ) ಹುಲಿಗಳು ಆ) ಮರಿಗಳು ಇ) ಆಕಳು ಈ) ಕುರಿಗಳು

11) ಜೋಗದ ಸಿರಿ

- ಅ) ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆ) ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇ) ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ) ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ

12) ನಿತ್ಯೋತ್ಸವದ ಕವಿ

- ಅ) ನಿಸಾರಹಮದ್ ಆ) ರಂಜಾನ್ ಇ) ಸನದಿ ಈ) ಬೇಂದ್ರೆ

13) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಸುರುಳಿ

- ಅ) ನಾಕುತಂತಿ ಆ) ಗೀತೆಗಳು ಇ) ಲಾವಣಿ ಈ) ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ

14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕನ್ನಡ ಕವಿ

೨. ಏಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

14

1) ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳು.

2) ಗೋಪಾಲಯ್ಯ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗಳು.

3) ಹುಲಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಬಂಧಿಸಿದರು ?

4) ಗೋಪಾಲಯ್ಯನವರ ಮಗ ಏನು ಓದಿದ್ದನು ?

5) ಜೋಗ ಏಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ?

6) ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳಗಳು.

7) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕವಿತೆ.

8) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು.

೨. ಎರಡರ ಸಂದರ್ಭ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ:

14

- 1) ಇಂದು ಎಣಿಸ್ಸಾನ ಮಾಡೋಣ!
- 2) ನಿಮಗೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಭಯ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆ ?
- 3) ನಮ್ಮ ಕಾಯ್ವು ಕುರುಬ ಕಟುಕನಾದ!

೩. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

14

- 1) ಗೋಪಾಲಯ್ಯನವರು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಉಪಚರಿಸಿದರು ? ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ನಿತ್ಯೋತ್ಸವದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

೪. ಅರಣ್ಯದ ಪ್ರಾಣಿ - ಪಕ್ಷಿ - ಗಿಡ - ಮರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

14

SLR-CT – 12

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. – I (Semester – I) (CBCS Pattern) Examination, 2018
BUSINESS MATHEMATICS**

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 70

- Instructions :** 1) Graph paper will be supplied on **request**.
2) **Use** of soundless calculators is **allowed**.
3) **All** questions are **compulsory**.
4) Figures to the **right** indicate **full** marks.
5) Assume suitable data, if **required**.

1. Choose the most appropriate alternative from the following : 14
- 1) When a fixed sum of money is paid at regular interval of time especially a year then each payment is called _____
a) profit b) an annuity c) loss d) none of these
 - 2) If two columns of a determinant are identical then its value is equal to _____
a) -1 b) 0 c) 1 d) 2
 - 3) The order of transpose of $m \times n$ matrix is _____
a) $n \times m$ b) $m \times n$ c) $1 \times n$ d) $m \times 1$
 - 4) The matrix $\begin{bmatrix} 7 & 0 \\ 0 & 7 \end{bmatrix}$ is called as _____
a) scalar matrix b) unit matrix c) null matrix d) diagonal matrix
 - 5) If the payment is done at the end of the period then the annuity is known as _____
a) end annuity b) annuity due
c) immediate annuity d) deferred annuity
 - 6) If in L.P.P., objective function is of maximization type and upper boundaries of solution space is not closed, then that L.P.P. has _____ solution.
a) unique b) multiple c) unbounded d) no
 - 7) A function of the type $y = a^x$ is called as _____ function.
a) logarithmic b) parametric c) composite d) exponential

P.T.O.

8) The simple interest on ₹ 5,000 for two years at 10% p.a. is _____

- a) 500 b) 1,000 c) 6,050 d) 550

9) In skew symmetric matrix, all diagonal elements are equal to _____

- a) 0 b) 1 c) -1 d) none of these

10) If $A = \begin{bmatrix} 2 & 4 \\ 3 & 5 \end{bmatrix}$, then $6A =$ _____

- a) $\begin{bmatrix} 12 & 4 \\ 3 & 5 \end{bmatrix}$ b) $\begin{bmatrix} 12 & 23 \\ 4 & 5 \end{bmatrix}$ c) $\begin{bmatrix} 5 & 4 \\ 3 & 2 \end{bmatrix}$ d) $\begin{bmatrix} 12 & 24 \\ 18 & 30 \end{bmatrix}$

11) If the interest charged on the maturity value all the time, then it is called as _____

- a) Annuity b) Compound interest
c) Simple interest d) None of these

12) If $f(x) = 5x^2 - 7x + 1$, then $f(-1) =$ _____

- a) 13 b) -1 c) -11 d) 27

13) The matrix having equal number of rows and columns is called as _____

- a) Rectangular matrix b) Square matrix
c) Unit matrix d) None of these

14) $\begin{vmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} =$ _____

- a) 1 b) 2 c) 3 d) None of these

2. a) If $A = \begin{bmatrix} 2 & 3 & 2 \\ 2 & 1 & 3 \end{bmatrix}$, $B = \begin{bmatrix} 5 & 2 \\ 2 & 1 \\ 1 & 7 \end{bmatrix}$ and $C = \begin{bmatrix} 8 \\ 9 \end{bmatrix}$ then find $(AB)C$. 7

b) Find the matrix X if $3A + 5B - 2x = 0$ if

$$A = \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 3 \\ 3 & 2 \end{bmatrix} \text{ and } B = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 3 & 1 \\ 1 & 2 \end{bmatrix}.$$

7

3. a) Draw the graph of a function. 7

$$f(x) = 1 + 7x, \quad -2 \leq x < 1$$

$$= 17, \quad 1 \leq x \leq 3$$

$$= 9x + 4, \quad 3 < x \leq 7.$$

b) Find the maturity value of an immediate annuity of ₹ 10,000 for 5 years at 6% p.a. compound interest. 7

4. Attempt **any one** out of the following A and B :

A) i) Find the inverse of the matrix by Adjoint method 10

$$\begin{bmatrix} 2 & 0 & 2 \\ 0 & -1 & 0 \\ 5 & 0 & 6 \end{bmatrix}$$

ii) A person is willing to invest for 10 years. He expects to get a double amount on the money invested. Find the rate of compound interest per annum. 4

B) i) Solve the L.P.P. 10

$$\text{Min } z = 9x + 5y$$

Subject to the constraints

$$3x + 2y \leq 6$$

$$x + 2y \geq 2$$

$$3x + y \geq 3 \text{ and}$$

$$x \geq 0, y \geq 0.$$

ii) Find the rate of compound interest in which ₹ 5,000 will amount to ₹ 8,000 in 4 years. 4

5. Attempt **any one** out of the following A and B :

A) i) Solve the following equations using Cramer's rule :

10

$$3x + 4 + z = 15$$

$$5x + 2y - z = 5$$

$$x + y + z = 7.$$

ii) Solve :

4

$$\begin{vmatrix} x-2 & 0 & 9 \\ 3 & 1 & 0 \\ 0 & 5 & 3 \end{vmatrix} = 0$$

B) i) Define Annuity due, Parametric matrix, Compound interest, Even function. 8

ii) A publisher finds that the production cost of the book is ₹ 200 and the fixed cost is ₹ 18,000. If each book is sold at ₹ 500, find the cost function, revenue function, the minimum number of books to be sold per year in order that there is no loss.

6

SLR-CT – 13

Seat No.	
-------------	--

Set

P

**B.Com. I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2018
INSURANCE (Life Insurance) (Paper – I)**

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives and rewrite the sentence : **14**

- 1) Life Insurance is a contract between _____
 - a) Insured and Insured
 - b) Insured and Insurer
 - c) Insurer and Insurer
 - d) None of these
- 2) _____ passed in the year 1938.
 - a) Insurance Act
 - b) Company Act
 - c) Crop Insurance Act
 - d) None of these
- 3) _____ is the exception to the principle of indemnity.
 - a) Fire Insurance
 - b) Marine Insurance
 - c) Life Insurance
 - d) Accident Insurance
- 4) _____ is working as middleman between Insurance policy holder and Insurance company.
 - a) Debtor
 - b) Creditor
 - c) Money lender
 - d) Insurance agent
- 5) _____ days of grace are allowed for quarterly premium.
 - a) 30
 - b) 15
 - c) 60
 - d) 45
- 6) A licence for Insurance Agent is granted for _____ years.
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Five
- 7) It is expected that Insured should give _____ in insurance proposal form.
 - a) Social information
 - b) Financial information
 - c) National information
 - d) Material information
- 8) In Life Insurance after death of Insured the amount of contract is given to _____
 - a) Nominee
 - b) Relative
 - c) Wife
 - d) Son

P.T.O.

- 9) _____ is an instrument of distributing the loss of few among many.
a) Insurance b) Investment c) Capital d) None of these
- 10) The Head Office of Life Insurance Corporation of India is located at _____
a) Pune b) Chennai c) Mumbai d) New Delhi
- 11) In _____ life policy the premium installments payable throughout policy holder life.
a) Term b) Whole c) Joint d) Group
- 12) When the insured terminates the Life Insurance Policy before maturity, he gets _____
a) Sum assured b) Cash discount c) Premium d) Surrender value
- 13) The Financial Interest of the Insured in the subject matter of Insurance called as _____
a) Indemnity b) Contribution c) Co-operation d) Insurable interest
- 14) Crop Insurance Scheme was started by the Central Government in the year _____
a) 1975 b) 1985 c) 1995 d) 2005

2. Write short notes :

- A) Importance of Insurance. 7
B) Endowment Policy. 7

3. Write short answers :

- A) Types of Insurance. 7
B) Code of Conduct for Insurance Agent. 7

4. Explain the various principles of Insurance. 14

OR

What is meant by Life Insurance ? Explain the policy conditions of Life Insurance. 14

5. Explain the procedure of taking Life Insurance Policy. 14

OR

What is meant by Life Insurance Agent ? Explain the functions of Life Insurance Agent. 14

Set P

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा व वाक्य पुन्हा लिहा :

१४

- १) आयुर्विमा हा _____ यांच्यातील करार आहे.
अ) विमेदार व विमेदार ब) विमेदार व विमाकंपनी
क) विमाकंपनी व विमाकंपनी ड) वरीलपैकी नाही
- २) _____ १९३८ साली संमत झाला.
अ) विमा कायदा ब) कंपनी कायदा क) पिकविमा कायदा ड) वरीलपैकी नाही
- ३) _____ हा हानीभरण तत्वाला अपवाद समजला जातो.
अ) अग्नि विमा ब) सागरी विमा क) आयुर्विमा ड) अपघात विमा
- ४) विमेदार व विमाकंपनी या दोघात मध्यस्थ म्हणून _____ कार्य करतो.
अ) ऋणको ब) धनको क) सावकार ड) विमा प्रतिनिधी
- ५) तिमाही विमाहप्ता पद्धतीमध्ये _____ सवलतीचे दिवस दिले जातात.
अ) ३० ब) १५ क) ६० ड) ४५
- ६) विमा प्रतिनिधीला व्यवसाय परवाना _____ वर्षासाठी मंजूर केला जातो.
अ) एक ब) दोन क) तीन ड) पाच
- ७) विमा प्रस्ताव अर्जात विमेदाराने _____ देणे अपेक्षित आहे.
अ) सामाजिक माहिती ब) आर्थिक माहिती
क) राष्ट्रीय माहिती ड) वस्तुनिष्ठ माहिती
- ८) आयुर्विम्यात विमेदाराचा मुदतीपूर्वी मृत्यू झाला तर कराराची रक्कम त्याच्या _____ दिली जाते.
अ) वारसास ब) नातेवाईक क) पत्नी ड) मुलगा
- ९) _____ हे काही मोजकथा लोकांना होणारे नुकसान अनेकांच्यामध्ये विभागण्याचे साधन आहे.
अ) विमा ब) गुंतवणूक क) भांडवल ड) वरीलपैकी नाही

- १०) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) पुणे ब) चेन्नई क) मुंबई ड) नवी दिल्ली
- ११) _____ विमापत्रात विमेदाराला हयात असेपर्यंत विमाहप्ते भरावे लागतात.
 अ) हयातीतील ब) आजीवन क) संयुक्त ड) समूह
- १२) विमामुदत संपण्या आगोदर विमेदार विमा बंद करतो त्याला _____ मिळते.
 अ) विमा रक्कम ब) रोख सवलत क) विमा हप्ता ड) सोड किंमत
- १३) विमेदाराच्या मालमत्तेमधील आर्थिक हितसंबंधाला _____ म्हणतात.
 अ) नुकसान भरपाई ब) वर्गणी क) सहकार ड) विमेयहित
- १४) पीक विमा योजना भारत सरकारने _____ साली सुरू केली.
 अ) १९७५ ब) १९८५ क) १९९५ ड) २००५

२. टिपा लिहा :

- अ) विम्याचे महत्त्व. ७
 ब) हयातीतील विमापत्र. ७

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) विम्याचे प्रकार. ७
 ब) विमाप्रतिनिधीसाठी आचार संहिता. ७

४. विम्याची विविध मूळतत्त्वे स्पष्ट करा. १४

किंवा

आयुर्विमा म्हणजे काय ? आयुर्विमा पत्राच्या अटी स्पष्ट करा. १४

५. आयुर्विमा घेण्याची कार्यपद्धती सविस्तरपणे लिहा. १४

किंवा

विमाप्रतिनिधी म्हणजे काय ? विमाप्रतिनिधीची कार्ये स्पष्ट करा. १४

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
२) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
३) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
४) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

१४

- १) साधनसंपत्ती भूगोल ही _____ भूगोलाची एक उप शाखा आहे.
a) मानवी b) राजकीय c) सांस्कृतिक d) आर्थिक
- २) मानवी आर्थिक क्रियांचा अभ्यास _____ भूगोलात केला जातो.
a) मानवी b) राजकीय c) आर्थिक d) सांस्कृतिक
- ३) _____ यांना आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
a) वेबर b) वेगनार c) स्मिथ d) चिशोल्म
- ४) मंगल धातू उत्पादनात महाराष्ट्राचा भारतात _____ क्रमांक लागतो.
a) प्रथम b) दुसरा c) तिसरा d) चौथा
- ५) _____ ही पुननिर्मिती करता येनारी साधनसंपत्ती आहे.
a) कोळसा b) लोहखनिज c) हवा d) नैसर्गिक तेल
- ६) सौरउर्जा ही _____ प्रकारची साधनसंपत्ती आहे.
a) पुननिर्माण b) पुननिर्माण न करता येनारी
c) मानवी d) स्थानिक
- ७) मासेमारी हा _____ प्रकारचा आर्थिक व्यवसाय आहे.
a) प्राथमिक b) द्वितीय c) तृतीय d) चतुर्थ
- ८) अध्यापन हा _____ प्रकारचा आर्थिक व्यवसाय आहे.
a) प्राथमिक b) द्वितीय c) तृतीय d) चतुर्थ
- ९) _____ हा द्वितीय श्रेणीचा आर्थिक व्यवसाय आहे.
a) कारखानदारी b) खाणकाम c) कृषी d) अभिनय
- १०) जपानचे मॅचेस्टर म्हणून _____ या शहराला ओळखले जाते.
a) टोकियो b) याकहोमा c) ओसाका d) टोंगा

- ११) _____ या खनिजा पासून अॅलुमिनम तयार केले जाते.
 a) दगडी कोळसा b) मँगनीज c) बॉक्साईट d) तांबे
- १२) _____ हे उच्चप्रतिचे लोहखनिज आहे.
 a) मॅग्नेटाईट b) हेमेटाईट c) लिमोनाईट d) सिडेराईट
- १३) _____ यांनी उद्योगधंद्याचा स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत मांडला.
 a) वेबर b) वेगनार c) स्मिथ d) ज़िम्मरमन
- १४) लोहखनिज उत्पादनात _____ या राज्याचा भारतात पहिला क्रमांक लागतो.
 a) राजस्थान b) गुजरात c) महाराष्ट्र d) ओरिसा
2. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 A) आर्थिक भूगोलाचे व्याप्ती स्पष्ट करा.
 B) भारतातील सुती वस्त्र उद्योगाच्या समस्या.
3. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 A) भारतातील स्वयंचलित वाहन उद्योग.
 B) आर्थिक भूगोलाच्या शाखा स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही एक) : १४
 1) वेबरचा उद्योगधंद्याचा स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.
 2) विविध मानवी आर्थिक क्रियांचे सविस्तर वर्णन करा.
5. खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही एक) : १४
 1) भारतातील मँगनीजच्या वितरणाचा सविस्तर वृतांत द्या.
 2) आर्थिक भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
-

SLR-CT – 15

Seat No.	
---------------------	--

Set

P

B.Com. – I (Semester – II) (CBCS) (Old) Examination, 2018
ENGLISH COMPULSORY
“On Track” English Skills for Success

Day and Date : Wednesday, 21-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. **14**

1) _____ is an overwhelming and joyous experience while working.

- 1) Devotion 2) Flow 3) Commitment 4) Speed

2) One doesn't just build on success, but also on

- 1) Failure 2) Defeat 3) Aberration 4) Fail

3) Werner von Braun advised Dr. A.P.J. Abdul Kalam to make rocketry his mission and

- 1) Profession 2) Division 3) Glory 4) Religion

4) Swami Vivekananda went to America to attend

- 1) The Parliament of Congress 2) The Parliament of USA
3) The Parliament of UNO 4) The Parliament of Religion

5) _____ always helps those who know how to help themselves.

- 1) Destiny 2) Luck 3) Fate 4) Help

6) The word “thesisists” stand for

- 1) Non-believers of god
2) Believers of god
3) Group of people believing in the same religion
4) None of the above

P.T.O.

7) _____ violation has created more deaths and more human misery than have all the weapons of mass destruction.

- 1) Birth right 2) Human right 3) Civil right 4) None of the above

8) The Anti-Slavery society was founded in

- 1) 1891 2) 1839 3) 1893 4) 1838

9) The Human Rights may be summed up in one word

- 1) Equality 2) Liberty 3) Equity 4) Fraternity

10) The word “Bubble house” stand for

- 1) Sun 2) Moon 3) Mars 4) Saturn

11) The poem “Brahma” displays the influence of _____ on Emerson.

- 1) The Vedas 2) The Geeta 3) The Puranas 4) The Ramayana

12) The gentleman would not drink _____ tea without your company.

- 1) my 2) her 3) our 4) his

13) The words “meat” and “Meat” are

- 1) Homophones 2) Homographs 3) Synonymy 4) Antonyms

14) Mother is a _____ singer than me.

- 1) good 2) best 3) better 4) ideal

2. Answer **any seven** of the following questions in **two** or **three** sentences **each** : **14**

- 1) What was the motivating slogan behind the American Civil War ?
- 2) Why was Vivekananda not prepared for the weather conditions in Chicago ?
- 3) What according to Paul Sieghart is the test of whether a country honours human rights ?
- 4) What had made von Braun a cult figure in America ?
- 5) What had Dr. Kalam successfully tested while in France ?
- 6) Why does the author declare that human rights cannot function in a vacuum ?
- 7) What are the different factors connected to Flow ?
- 8) What are the common factors among all successful men and women ?

3. A) Answer **any two** of the following questions in brief : **8**

- 1) Comment on the use of contrast in “Brahma”.
- 2) What is the idea of the poem “Brahma” ?
- 3) What does the end of the poem “Full Moon” suggest ?

B) Attempt **any two** questions : **6**

- 1) What is a Curriculum Vita ?
- 2) What is an Email ?
- 3) What is a brief note on Notice ?

4. Answer **any one** of the following questions : **14**

- 1) You are Chairman of the Aditya Housing Society, Solapur. Prepare a Notice and Agenda for the General meeting to held on 10th of next month. Imagine all the necessary details.

OR

- 2) Write an E-Mail application letter in response to an advertisement for the post of Project Engineer in NTPC Plant, Solapur. Imagine all the necessary details.

5. Answer the following questions : **14**

There is an advertisement in the newspaper for the post of receptionist to be filled in the Hotel City Park. Prepare a C.V. for the above post. Imagine all the necessary details.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Part – I) (Semester – II) (New) Examination, 2018
(CBCS Pattern)
ENGLISH (Compulsory)
(Golden Petals)**

Day and Date : Wednesday, 21-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

1. Complete the following statements by choosing correct alternative from those given : 14

- 1) The book 'Letter to a Teacher' is in the form of a letter to _____ school teacher.
a) the Oxford
b) an imaginary public
c) the village
d) a Tuscan
- 2) The authors of the book 'Letter to a Teacher' belonged to _____ families.
a) affluent
b) middle class
c) poor peasant
d) educated
- 3) 'My Duty to my Neighbour' is an extract from
a) The Values of Life
b) My Neighbour
c) Indian Weavers
d) None
- 4) The animal tied up as bait for the tiger was a
a) Deer
b) Bison
c) Buffalo
d) Zebra
- 5) The poem 'Indian Weavers' is written by
a) Sarojini Naidu
b) Emily Dickinson
c) Thomas Wyatt
d) Rabindranath Tagore
- 6) 'White as a feather and white as _____.' (Complete the line from the poem 'Indian Weavers')
a) cloud
b) a gown
c) a daisy
d) milk
- 7) Maya Angelou wrote a series of _____ autobiographies.
a) seven
b) two
c) eight
d) five

- 8) Of late, the idea or thought of death comes to mind of the speaker with
a) alarming frequency b) casual feeling
c) a caution d) a warning
- 9) The tiger moved away from the spot of his kill because
a) he had spotted the author b) it had started raining
c) he saw another prey d) it was too hot
- 10) Next to the claims of the family and our duties to the family, there are the claims of our _____ and our duties towards them.
a) neighbours b) friends c) relatives d) colleagues
- 11) The children enjoyed the Marathi _____ on television.
a) serial b) cereal c) serieeal d) ceries
- 12) The Indian cricket team _____ the world cup with joy after winning the 20-20 championship.
a) raised b) razed c) raced d) raaised
- 13) The _____ of the college was the chief guest of the function.
a) principle b) principal c) principol d) princepal
- 14) The _____ is very cold in the month of December.
a) whether b) weather c) weether d) wither
2. Answer the following questions in **two** or **three** sentences **each (any seven)** : **14**
- 1) What are our duties towards a neighbour ?
 - 2) Who is a neighbour, according to the author ?
 - 3) What can be assumed from a tiger leaving his kill in the open ?
 - 4) What are the usual methods one employs to stifle a cough ?
 - 5) In what way is the school similar to the student's home ?
 - 6) What are the three mechanical devices used to avoid people, as discussed in 'Letter to a Teacher' ?
 - 7) What circle, according to the author, do neighbours form ?
 - 8) Write a note on the system of education presented in 'Letter to a teacher'.

3. A) Answer the following questions in about **50** words **each (any two)** : **8**

- 1) What is a blog ? Write a note on the different types of blogs.
- 2) What are the principles used to make email writing effective ?
- 3) You have purchased a mobile phone from a company brand store. It was working fine for two weeks, but has stopped functioning properly after that. Write an email to the store manager on his email id storeman@gmail.com and a copy (CC) to the company manager telling them about the problem and request for replacement.

B) Answer the following in about **4-5** lines **each (any two)** : **6**

- 1) “Blue as the wing of a halcyon wild”. Explain this line with reference to context.
- 2) What are the imageries used in the poem ‘Indian Weavers’ ?
- 3) Write a brief note on the idea of death in the poem.

4. Answer **any one** of the following : **14**

- 1) What is an interview ? State the primary objectives of an interview and explain the different types of interviews.
- 2) Imagine that you are participating in a group discussion on the topic ‘Should we ban the use of polythene bags ?’. Write the draft of the discussion on points for and against the topic, giving a logic conclusion.

5. Answer the following : **14**

Imagine that you are Ramesh Nath, Secretary of Indus Sports Association, Bombay Pune Road, Panvel. Draft the agenda and minutes of the second meeting of members of the association.

- १०) भविष्यकाळातील व्यवस्थापन हे _____ जाळयाद्वारे केले जाईल.
 अ) संदेशवहन ब) नियोजन क) नियंत्रण ड) संगणक
- ११) _____ ही नियंत्रणाच्या प्रक्रियेतील पहिला टप्पा (पायरी) होय.
 अ) परिणामकारक उपाययोजना ब) कार्यविभाजन
 क) उद्दिष्ट निश्चिती ड) प्रमाण निश्चिती
- १२) _____ यांनी 'उद्दिष्ट प्रधान व्यवस्थापन' ही संकल्पना मांडली.
 अ) डेव्हीस ब) पीटर ड्रकर क) सी. जी. ब्राऊन ड) लुईस अॅलन
- १३) व्यक्तिगत निरीक्षण, अंतर्गत तपासणी, गुणवत्ता नियंत्रण, सांख्यिकिय नियंत्रण इ. नियंत्रणाची _____ आहेत.
 अ) आधुनिक तंत्रे ब) पारंपारिक तंत्रे क) सांख्यिकिय तंत्रे ड) निर्णय घेण्याचे तंत्रे
- १४) हुकूमशाही नेतृत्व हे _____ परिस्थितीत परिणामकारक ठरते.
 अ) आणिबाणीच्या ब) लोकशाहीच्या क) साधारण ड) सामान्य

२. टिपा लिहा. १४

- अ) संदेशवहनाची वैशिष्ट्ये.
 ब) व्यावसायिक लेखनाची भूमिका.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४

- अ) कार्यप्रेरणेचे आर्थिकेतर घटक स्पष्ट करा.
 ब) नियंत्रणाचे महत्व स्पष्ट करा.

४. ई-मेल म्हणजे काय ? ई-मेलचे फायदे स्पष्ट करा. १४

किंवा

नेतृत्वाची व्याख्या द्या. नेत्याची आवश्यक गुण स्पष्ट करा.

५. नियंत्रणाची व्याख्या द्या. नियंत्रणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. १४

किंवा

बदलाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय ? बदलास होणारा विरोध स्पष्ट करा.

- 11) Consignor is _____ of consignee.
 a) Purchaser b) Vendor c) Principal d) Agent
- 12) Del-Credere Commission is given to consignee to cover the loss of _____
 a) Discount b) Damage c) Bad debts d) Fire
- 13) If cost price is Rs. 600 and profit is 25% on invoice price, then profit is Rs. _____
 a) 200 b) 150 c) 100 d) 50
- 14) In order to induce the consignee to sell the goods at maximum possible price _____ commission is given.
 a) Del-credere b) Normal c) Special d) Minimum

2. Write short notes on :

(7+7)

- 1) Allocation of expenses to departments.
 2) Account sale.

3. A) A head office in Mumbai send goods to its branch at Pune marked 25% above cost. You are require to prepare Pune branch account in H.O. books :

Particulars	Rs.
Stock on 1.1.2016 at I.P.	7,000
Petty cash on 1.1.2016	100
Goods supplied to branch at I.P.	80,000
Cash sales by branch	80,000
Cheques sent to branch for	
Salary – 2,400	
Rent – 1,000	3,400
Cheque sent for petty expense	200
Stock on 31.12.2016 at I.P.	15,000
Petty cash on 31.12.2016 at I.P.	175

B) Ascertain credit sales and credit purchases from the following information :

	Rs.		Rs.
Opening balance of debtors	1,20,000	Closing balance of debtors	1,10,000
Opening balance of creditors	80,000	Closing balance of creditors	65,000
Cash received from debtors	1,70,000	Discount allowed	2,100
Cash paid to creditors	1,30,000	Discount received from suppliers	1,200
Cash sales	30,000	Return inward	4,000
Bad debts	1,500	Return outward	3,000

(7+7)

4. The following is the trail balance of Solapur branch. Prepare trading and profit and loss account and Balance Sheet after making the necessary adjustments and incorporate the branch figures by passing incorporation entries :

Particulars	Dr. Rs.	Cr. Rs.
Stock on 1.1.2016	5,000	–
Goods from Head Office	20,000	–

Set P

Purchases	10,000	–
Return Inward	500	–
Sales	–	40,000
Return to H.O.	–	200
Salaries	3,500	–
Debtors	5,750	–
Creditors	–	6,000
Cash at bank	1,500	–
Carriage inward	75	–
Bad debts	50	–
Allowances to customers	100	–
Bills receivable	2,000	–
H.O. current account	–	2,575
Rent and taxes	300	–
Total Rs.	48,775	48,775

Adjustments :

- 1) Stock on 31.12.2016 was Rs. 4,500.
- 2) Provide depreciation Rs. 1,000 on machinery the account of which has been kept in the books of H.O.
- 3) Goods supplied by branch on 15.12.2016 to H.O. worth Rs. 2,000 were received by H.O. on 5.01.2017.

OR

4. Manmohan of Delhi consigned 200 bales of paper to Sharad of Baramati on 08.11.2016. The cost price was Rs. 500 per bale but the consignment invoice was made out at figure to show a profit of 50% on invoice price. Shri Sharad reported that he had sold 3/4 of the consignment at a profit of 60% on sales and incurred Rs. 2,500 by way of freight charges and also Rs. 7,500 by way of godown rent Manmohan spent Rs. 6,000 as expense in dispatching goods. Shri Sharad was entitled to a commission of 5% on sales and 3% of net proceeds (i.e. sales less commission and his expenses) as bonus. On 31.12.2016 Shri Sharad sent a bank draft for the amount due. Show ledger accounts in books of Consignor.

14

5. From the following information prepare trading and profit and loss account and Balance Sheet for the year ended on 31.3.2017 :

Particulars	1.4.2016	31.3.2017
Sundry debtors	1,24,000	2,00,000
Sundry creditors	90,000	76,000
Rent payable	4,500	5,600

Set P

Cash	10,500	?
Stock	1,25,000	1,80,000
Machinery	50,000	1,50,000

Cash receipts :

Cash sales	Rs. 2,10,000,	Collection from debtors	Rs.1,80,000
------------	---------------	-------------------------	-------------

Cash payments :

Purchase of plant	Rs.1,00,000	Cash purchases	Rs. 50,000
Payment to creditors	Rs. 94,000	Drawings	Rs.30,000
Trade expenses	Rs.16,000	Salary	Rs.24,000
Rent	Rs.12,100		
Discount allowed to customers	Rs. 2,000		
Depreciate machinery by 10%.			

OR

5. Following figures are extracted from the books of Notebandi Stores Ltd :

Particulars	Department A	Department B	Department C
	Rs.	Rs.	Rs.
Purchases	2,00,000	3,00,000	5,00,000
Purchase return	10,000	15,000	20,000
Sales	6,20,000	12,25,000	15,30,000
Sales return	20,000	25,000	30,000
Wages	50,000	60,000	70,000
Stock on 1.1.2016	60,000	70,000	80,000
Stock on 31.12.2016	90,000	80,000	70,000

Goods transferred from A Department to B department Rs. 10,000 and to C department Rs. 20,000

Goods transferred from B Department to C department Rs. 15,000 and to A department Rs. 25,000

Goods transferred from C Department to A department Rs. 12,000 and to B department Rs. 24,000 :

1) Following expenses to be allocated equally :

Salaries Rs. 1,20,000, Telephone charges Rs. 45,000, Administration expenses Rs. 60,000.

2) Rent Rs. 3,00,000 to be allocated as A – 1/4, B – 1/4 and C – 1/2.

3) Other expenses – Discount allowed Rs. 1,10,000, insurance for goods Rs. 48,000, income tax Rs. 1,00,000. Legal expenses Rs. 25,000.

Prepare departmental trading and profit and loss account in columnar form and also prepare general profit and loss account.

SLR-CT – 19

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
BUSINESS ECONOMICS**

Day and Date : Saturday, 24-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right shows full marks.**
3) **Draw diagram whenever necessary.**

1. Choose the correct alternative from given below : **14**
- 1) The functional relationship between input and output is called as _____
 - a) production function
 - b) demand function
 - c) cost function
 - d) none of these
 - 2) Production means _____
 - a) creation of price
 - b) creation of cost
 - c) creation of utility
 - d) creation of profit
 - 3) Price discrimination is the feature of _____ market.
 - a) perfect competition
 - b) monopoly
 - c) monopolistic competition
 - d) none of these
 - 4) The law of variable proportions assumes _____ situation.
 - a) short run
 - b) long run
 - c) short run and long run
 - d) none of these
 - 5) Homogeneous product is the feature of _____ market.
 - a) perfect competition
 - b) oligopoly
 - c) monopolistic competition
 - d) none of these
 - 6) In _____ market, producer himself is a price maker.
 - a) duopoly
 - b) perfect competition
 - c) monopoly
 - d) none of these
 - 7) The concept of transfer earning is introduced by _____
 - a) Mrs. John Robinson
 - b) Ricardo
 - c) Keynes
 - d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) योग्य तेथे सुबक आकृती काढा.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) आदान आणि प्रदान यांच्यातील कार्यात्मक संबंध म्हणजे _____ होय.
अ) उत्पादन फलन ब) मागणी फलन क) खर्च फलन ड) यापैकी नाही
- २) उत्पादन म्हणजे _____ होय.
अ) किंमत निर्मिती ब) खर्च निर्मिती क) उपयोगितेची निर्मिती ड) नफ्याची निर्मिती
- ३) मूल्य भेद हे _____ बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही
- ४) बदलत्या प्रमाणाचा नियम _____ काळात प्रचितीस येतो.
अ) अल्प ब) दीर्घ क) अल्प आणि दीर्घ ड) यापैकी नाही
- ५) एकजिनसी वस्तू हे _____ बाजाराचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) अल्पजनाधिकार क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही
- ६) _____ बाजारपेठेत उत्पादक हा किंमतकर्ता असतो.
अ) द्वयाधिकार ब) पूर्ण स्पर्धा क) मक्तेदारी ड) यापैकी नाही
- ७) बदली उत्पन्नाची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) मिसेस जॉन रॉबिन्सन ब) रिकार्डो क) केन्स ड) यापैकी नाही
- ८) अर्थशास्त्रात आभास खंडाची संकल्पना प्रथम _____ यांनी मांडली.
अ) रिकार्डो ब) मार्शल क) अँडम स्मिथ ड) यापैकी नाही
- ९) श्रमिकाला त्याच्या कामासाठी मिळणारा मोबदला म्हणजे _____ होय.
अ) खंड ब) नफा क) वेतन ड) यापैकी नाही
- १०) जेथे उद्योगसंस्थेची एकूण प्राप्ती आणि एकूण खर्च समान असते त्या बिंदूस _____ म्हणतात.
अ) समवृत्ती वक्र ब) समउत्पादन वक्र क) समबिंदू ड) यापैकी नाही

- ११) नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
 अ) हॉले ब) शंपीटर क) मार्शल ड) यापैकी नाही
- १२) 'समबिंदू विश्लेषण' _____ काळासाठी उपयुक्त आहे.
 अ) अल्प ब) दीर्घ क) अतिदीर्घ ड) यापैकी नाही
- १३) व्याजाचा रोकड प्राधान्य सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
 अ) जे. एम. केन्स ब) डॉ. मार्शल क) रिकार्डो ड) यापैकी नाही
- १४) एकूण उत्पादन खर्च ÷ उत्पादन नगसंख्या = _____
 अ) सीमांत उत्पादन खर्च ब) सरासरी उत्पादन खर्च
 क) स्थिर उत्पादन खर्च ड) यापैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) मक्तेदारी बाजाराची वैशिष्ट्ये. ७

ब) नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धांत. ७

३. टीपा लिहा :

अ) उत्पादन फलन. ७

ब) रिकार्डोचा खंड सिद्धांत. ७

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४

अ) व्याजाचा रोकड प्राधान्य सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) समबिंदू विश्लेषणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४

अ) बदलत्या प्रमाण फलाचा नियम स्पष्ट करा.

ब) पूर्ण स्पर्धा बाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

SLR-CT – 20

Set

P

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (Old) (CBCS) Examination, 2018
MARATHI (Comp.)
Srujanrang (सृजनरंग)

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१४

१) रयतेचा वाटा रयतेशी दिला जावा असा आदेश कोणी दिला ?

अ) छत्रपती शिवाजी महाराज ब) शाहू महाराज

क) संभाजी महाराज ड) छत्रपती राजाराम

२) यशवंतरावांचे बंधू गणपतराव यांना इंदौर सरकारने किती एकर जमीन दिली होती ?

अ) शंभर एकर ब) दिडशे एकर

क) दोनशे एकर ड) पन्नास एकर

३) चंद्रकुमार नलगे हे कोणत्या नियतकालिकाचे संपादक आहेत ?

अ) महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका ब) दक्षिण महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका

क) ललित ड) अनुबंध

४) बालचंद हिराचंद ही व्यक्ती नव्हती तर एक संस्था होती.

अ) अरबिंद ताटके ब) एम. ए. मास्टर

क) बालचंद ड) गुलाबचंद

५) हेमलकशा प्रकल्पातील कुत्र्याचे नाव काय होते ?

अ) बबली ब) भालू क) कालू ड) मुन्ना

६) वारकरी संप्रदायाचे प्रचारक कोणास म्हणतात ?

अ) ज्ञानेश्वर ब) एकनाथ क) तुकाराम ड) नामदेव

७) महानुभाव संप्रदायातील आद्य कवयित्री कोण ?

अ) महदंबा ब) जनाबाई

क) मुक्ताबाई ड) कान्होपात्रा

P.T.O.

८) 'क्रिस्त पुराण' ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) संत ज्ञानेश्वर

ब) फादर क्रुआ

क) संत एकनाथ

ड) फादर स्टीफन

९) रंजल्या गांजल्याची सेवा करणे हे खरे स्वरूप कशाचे आहे ?

अ) विचाराचे

ब) ज्ञानाचे

क) ईश्वराचे

ड) भक्तीचे

१०) 'औदुंबर' कविता कोणी लिहिली आहे ?

अ) कुसुमाग्रज

ब) बालकवी

क) गोविंदाग्रज

ड) संजीवनी

११) अरुण कोलटकर यांचे जन्मगाव कोणते ?

अ) सांगली

ब) कोल्हापूर

क) सातारा

ड) सोलापूर

१२) 'उंची' कविता कोणी लिहिली आहे ?

अ) संजीवनी

ब) दत्ता हलगीकर

क) मंगेश पाडगावकर

ड) जे. बी. शिंदे

१३) आकाशवाणी हे कोणत्या स्वरूपाचे माध्यम आहे ?

अ) दृक

ब) श्राव्य

क) दृकश्राव्य

ड) कोणतेही नाही

१४) स्पष्टोच्चारित अनुनासिकांबद्दल काय द्यावे ?

अ) काना

ब) मात्रा

क) वेलांटी

ड) शीर्षबिंदू

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

१) यशवंतराव चव्हाण यांच्या जीवनातील आनंदाचा क्षण कोणता ?

२) चंद्रकुमार नलगे यांच्या दोन ललित लेखसंग्रहाची नावे लिहा.

३) बालचंद यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचे दोन विशेष लिहा.

४) डॉ. प्रकाश आमटे यांनी गोकुळात कोणते प्राणी ठेवले होते ?

५) महदंबा यांच्या काव्यरचना कोणत्या ते लिहा ?

६) बालकवींच्या दोन निसर्ग कवितांची नावे लिहा.

७) वामांगी कवितेतून कशाचे दर्शन घडविले आहे ?

८) दूरदर्शनसाठी बातमी लिहताना कोणत्या दोन घटकाची काळजी घेतली जाते ?

३. अ) संदर्भसह स्पष्टीकरण (तीनपैकी दोन) :

८

- १) रयेतीपासून चैन जिनसाचे लक्ष घ्यावे येसा एकंदर हुकूम नाही.
- २) पण त्या 'संस्थांचे' त्यांनी 'संस्थान' होऊ दिले नाही.
- ३) घामाचे तेज कणाकणात, पण इथे काळोखाला डोळे फुटले नाही.

ब) टीपा लिहा (तीनपैकी दोन) :

६

- १) ज्ञानाचा महिमा कवितेतील ज्ञानाचे महत्व.
- २) उंची कवितेतील दातृत्वाची भावना.
- ३) वक्तृत्वासाठी आवश्यक गोष्टी.

४. यशवंतराव चव्हाण यांनी आपल्या जीवनातील आशा- निराशेचे क्षण कशा प्रकारे सांगितले आहेत ? १४

किंवा

दलित स्त्रीच्या दुःखाचे वर्णन ज्योती लांजेवार यांनी कशा प्रकारे चित्रित केले आहे ?

५. यशस्वी उद्योगपती म्हणून 'बालचंद' यांचे चित्रण अरविंद ताटके यांनी कशा प्रकारे केले आहे ? १४

SLR-CT – 21

Seat
No.

Set **P**

B.Com. – I (Semester – II) (CBCS) New Examination, 2018
MARATHI (Comp.)
Pratibharang

Day and Date : Monday, 26-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: योग्य पर्याय निवडा :

१४

१) भारतीय संस्कृती कशावर उभारलेली आहे असे साने गुरुजीना वाटते.

अ) संयम ब) क्रोध क) श्रद्धा ड) अंधश्रद्धा

२) धर्म ग्रंथात नसतो, जीवनात असतो असे कोण सांगत ?

अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत एकनाथ क) संत तुकाराम ड) संत गाडगे महाराज

३) “हिमालयाची शिखरे” या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत ?

अ) वामन होवाळ ब) शंकर पाटील
क) प्राचार्य शिवाजीराव भोसले ड) साने गुरुजी

४) “ताटीचे अभंग” हे अभंग कोणी लिहले ?

अ) संत मुक्ताबाई ब) संत नामदेव क) संत एकनाथ ड) संत ज्ञानेश्वर

५) वारकरी संप्रदायाचे संघटक, प्रचारक म्हणून कोणत्या संतानी महत्वाचे कार्य केले ?

अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत मुक्ताबाई क) संत नामदेव ड) संत एकनाथ

६) जोडोनिया _____ उत्तम वेव्हारे । उदास विचारे वेच करी.

अ) मन ब) धन क) माणूस ड) तन

७) भव्य हिमालय तुमचा अमुचा केवळ माझा

अ) सह्यकडा ब) गौरीशंकर क) कभिन्नकातळ ड) मधुगुंजन

८) ‘देव धावला देव पावला’ ही कथा वामन होवाळाच्या कोणत्या कथासंग्रहातून घेतले आहे ?

अ) येळकोट ब) बेनवाड क) आडवाटा ड) वारसदार

९) ‘आज्ञापत्र’ हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?

अ) संत एकनाथ ब) होनाजी बाळा क) केशवकुमार ड) रामचंद्रपंत अमात्य

P.T.O.

- १०) प्रेमाचा गुळकंद ही _____ कविता आहे.
 अ) सामाजिक कविता ब) कौटुंबिक कविता
 क) विडंबन कविता ड) राजकिय कविता
- ११) वाघ कोणाच्या वाड्यात शिरला होता ?
 अ) सरपंच ब) पाटील क) कुलकर्णी ड) भूपाल अण्णा
- १२) खालील पैकी कोणते वर्ण अनुनासिक आहेत ?
 अ) न्म् ब) च्क् क) प्ब् ड) र्ब्
- १३) खालील पैकी कोणते शब्द तत्सम आहे ?
 अ) अर्थसंकल्प ब) बॅट क) आण्णा ड) पंडित
- १४) स्पष्टोच्चारित अनुनासिकाबद्दल _____ द्यावा.
 अ) शीर्षबिंदू ब) काना क) मात्रा ड) ऊकार

२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) दुर्गावरील पाण्याची व्यवस्था कशी असावी ?
- २) आचार्य आत्रे संत गाडगेबाबा यांच्या बद्दल काय म्हणत ?
- ३) “बहिरा” या भारुडातून संत एकनाथानी कोणती खंत व्यक्त केली आहे ?
- ४) ‘नको नको रे पावसा’ या कवितेतील नायीका पावसाला कोणती विनवणी करते ?
- ५) देवाला विहरीत टाकून कुसा व यल्लप्पा कुठे व का जाण्याचा निर्णय घेतात ?
- ६) संत नामदेवाच्या अभंगाची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- ७) ई-मेल म्हणजे काय ?
- ८) कार्यक्रम पत्रिका आकर्षक होण्यासाठी कोणाकडून ती तयार करून घ्यावी.

३. अ) लघुत्तरी प्रश्न: टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

८

- १) इंटरनेटवर मराठी कसे लिहावे ?
- २) इ-कॉमर्स.
- ३) ‘भंगु दे काठिन्य माझे’ या कवितेचा आशय लिहा.

ब) लघुत्तरी प्रश्न: संदर्भासह स्पष्टीकरण (कोणतेही दोन) :

६

१) अधेमधे घराकडं येत जा;

पात्र कोरडं असल तरी

ते चंद्रभागेचं आहे

एवढं मनात असू दे.

२) “पर त्याला बगितल्याबरोबर झेंडूच फुटला बघा ! आंगला दरदरून घाम फुटला ! आंग लाडू लाडू हालाय लागलं तोंडानं दम घेता ईनासा झाल”

३) संत जेणे व्हावे । जग बोलने सहावे ॥

तरिच अंगा थोरपण । तथा नाही अभिमान ॥

४. ‘केवळ माझा सह्यकडा’ या कवितेचा आशय स्पष्ट करा.

१४

किंवा

सूत्रसंचलन करणाऱ्या व्यक्तीकडे कोण-कोणते गुण असावेत ते सविस्तर लिहा.

५. देव धावला देव पावला ‘ही कथा ग्रामीण समाजातल्या परिवर्तनाचा वेध घेणारी कथा आहे’ या विधानाचे स्पष्टीकरण करा.

१४

SLR-CT – 22

Seat
No.

Set **P**

B.Com. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018

HINDI COMPULSORY

Sahitya Sudha Aur Vyavaharik Hindi

Day and Date : Monday, 26-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

14

1) _____ कहानी मन्नू भंडारी द्वारा लिखित है।

1) रोज 2) सजा 3) पूस की रात 4) चीफ की दावत

2) जहाँ भी बस रुकती है, वहाँ बड़े-बड़े _____ है।

1) मछलियों के ढेर 2) केले के गुच्छे 3) भोजनालय 4) नारियल के पेड़

3) “सजा” कहानी की प्रमुख नायिका _____ है।

1) मालती 2) मानसी 3) मोहिनी 4) मैत्रेयी

4) _____ ही है, जो पुत्र के स्वाभाविक स्नेह वश हो इतने दुःख सहती है।

1) माता 2) पिता 3) दादा 4) दादी

5) नारी जागरण और नारी स्वतंत्रता का शंखनाद महादेवी वर्मा ने _____ निबंध संग्रह में प्रस्तुत किया है।

1) दृष्टिबोध 2) आत्मनेपद
3) साहित्य सुमन 4) शृंखला की कड़ियाँ

6) _____ के प्रणेता के रूप में रहीम का हिंदी साहित्य में विशेष मान है।

1) भक्तिकाव्य 2) रीतिकाव्य 3) शृंगारकाव्य 4) नीतिकाव्य

7) कृष्ण भक्त कवियों में _____ का विशिष्ट स्थान है।

1) मीराबाई 2) सुभद्राबाई 3) मुक्ताबाई 4) मोनाबाई

8) _____ के काव्य में छायावादी, प्रगतिवादी आदि काव्य धाराओं की विशेषताएँ मिलती हैं।

1) जयशंकर प्रसाद 2) सूमित्रानंदन पंत
3) सूर्यकांत त्रिपाठी ‘निराला’ 4) हरिवंशराय बच्चन

P.T.O.

- 9) विश्वास, _____ और साहस सुभद्राजी के जीवन के साथी रहे ।
 1) सुख 2) आनंद 3) प्रेम 4) खुशी
- 10) _____ साल बाद
 मैं अपने - आपसे एक सवाल करता हूँ ।
 1) दस 2) बीस 3) तीस 4) चालीस
- 11) “छप्पड़ फाड़ कर देना” मुहावरों का सही अर्थ है _____ ।
 1) पकड़ लेना 2) वश में होना
 3) अधिक दृष्ट होना 4) बिना मेहनत के मिलना
- 12) “दिन ईद रात शबरात” लोकोक्ति का सही अर्थ है _____ ।
 1) निश्चित समय न होना 2) थोड़ी देर का सुख
 3) सदा सुख होना 4) मूर्ख व्यक्ति डर से काम करता है
- 13) जिन वर्णों का उच्चार स्वतंत्र रूप से होता है, उन्हें _____ कहते हैं ।
 1) स्वर 2) व्यंजन 3) अनुस्वार 4) विसर्ग
- 14) वर्णों के समुदाय को _____ कहते हैं ।
 1) अनुवाद 2) विभक्ति 3) वाक्य शुद्धिकरण 4) वर्णमाला

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए ।

14

- 1) मुहावरों के अर्थ लिखिए ।
 अ) अंधे की लकड़ी होना।
 ब) चिड़िया फैसाना ।
- 2) अ) शैतान होना ।
 ब) चहल पहल होना ।
- 3) अ) लोहा लेना ।
 ब) नीला पीला होना ।
- 4) लोकोक्तियों के अर्थ लिखिए ।
 अ) चोरी का माल मोरी में ।
 ब) दिन ईद रात शबरात ।
- 5) अ) यथा राजा तथा प्रजा ।
 ब) विनाश काले विपरीत बुद्धि ।

- 6) अ) अंधे के हाथ बटेर लगी ।
ब) गधा नहाने से घोडा नहीं होता ।
- 7) स्वर किसे कहते है ?
- 8) अनुस्वार किसे कहते हैं ?
3. अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । 8
- 1) “भूल गए हम जीवन का संदेश अनश्वर,
मृतकों के हैं मृतक, जीवितों का है ईश्वर ?”
- 2) “माई साँवरे रंग राची ॥ टेक ॥
साज सिंगार बाँध पग घूँघर, लोकलाज तज णाची ।”
- 3) “सुख भरे सुनहले बादल,
रहते हैं मुझकों घेरे।”
- आ) निम्नलिखित किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । 6
- 1) मीराबाई अपने प्रियतम कृष्ण को पत्र लिखने में क्यों असमर्थ है ?
- 2) सुभद्राजी के जीवन साथी के नाम बताइए ।
- 3) ‘बीस साल बाद’ कविता में धूमिल ने कौन-कौन सी बातों पर करारा व्यंग्य किया है ?
4. “रोज” कहानी के शीर्षक की सार्थकता पर प्रकाश डालिए । 14
- अथवा**
- मीरा के पदों में चित्रित विरह भाव को प्रस्तुत कीजिए ।
5. “सजा” कहानी के माध्यम से टूटते-बिखरते परिवार का वर्णन कीजिए । 14
-

SLR-CT – 23

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Com. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018

URDU

Prose, Poetry and Communication

Day and Date: Monday, 26-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

14

۱. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے :

(۱) "سی پارہ دل" _____ کی تخلیق ہے۔

(رشید احمد صدیقی مرحوم عبدالجلیل شیخ خواجہ حسن نظامی الطاف حسین حالی)

(۲) "ضرب کلیم" _____ کا شعری مجموعہ کلام ہے۔

(حالی اقبال نظیر میر انیس)

(۳) "آدمی نامہ" _____ کی تحریر کردہ مشہور نظم ہے۔

(نظیر حالی میر انیس اقبال)

(۴) _____ نے ہندو کالج دہلی سے الف۔ اے۔ کا امتحان پاس کیا۔

(رشید احمد صدیقی میاں دآنی مولوی جمیل الرحمن مولوی ضیاء الدین)

(۵) _____ جامع مسجد دہلی میں رات دس گیارہ بجے تک وظیفہ پڑھا کرتے تھے۔

(مولوی ضیاء الدین مولوی جمیل الرحمن مصنف میاں دآنی)

P.T.O.

(۶) ہندوستانی ترقی کرتے کرتے تعلیم یافتہ جانور بی کیوں نہ ہو جائے اس کی _____ کبھی نہیں جاسکتی۔

(سیاست بے اخلاقیات بے اعتداسی چارپائیت)

(۷) "زرا مہربانی کر کے مجھ کو رانی نہ فرمائیے، بیگم کہیے" یہ جملہ سبق _____ سے لیا گیا ہے۔

(چارپائی دیاسلانی اپنے وطن میں سب کچھ ہے پیارے اُستاد کی تلاش)

(۸) سرفروشی کی تمنا اب ہمارے دل میں ہے

دیکھنا ہے زور کتنا بازوئے قاتل میں ہے۔ مندرجہ بالا شعر _____ کا تحریر کردہ ہے۔

(سیوک رام ناصر جوش ملیح آبادی ساعر لرھین نوی رام پرساد بھٹل)

(۹) "غلامی کی لعنت" _____ کی مشہور نظم ہے۔

(رام پرساد بھٹل سیوک رام ناصر فیض احمد فیض ساعر لرھیانوی)

(۱۰) "تصویر دار" _____ کی ایک طویل نظم ہے۔

(نظیرِ حالی میرا تیس اقبال)

(۱۱) علامہ اقبال کا پہلا اردو شعری مجموعہ _____ کے نام سے شائع ہوا۔

(زبورِ عجم بال جبرئیل ارمغانِ حجاز بانگِ دراء)

(۱۲) رام پرساد بھٹل کل _____ نظمیں ضبط کی گئیں۔

(پانچ سات چار تین)

(۱۳) اپنے وطن میں اکیلیں _____ شک کی نظر سے دیکھی جاتی ہے۔

(نوجوان عورت نوجوان لڑکی خاتون لڑکی)

(۱۴) عشاق کی صف اول میں کالج کے طالب علم ہیں۔ ان کا عشق _____ کہلاتا ہے۔

(والہانہ عشق صوفیانہ عشق غائبانہ عشق قلبی عشق)

14

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے : (کوئی سات)

(۱) عشاق کی آخری جماعت کے افراد کون سے عشق ہوتا ہے؟

(۲) عشاق کی تیسری جماعت کن لوگوں پر مشتمل ہے؟

(۳) دلی میں عربی کے ماہر اساتذہ کون کون تھے؟

(۴) چارپائی کا سلسلہ نسب لکھئے۔

(۵) چارپائی کی مثال ہندوستانی ملازم سے کیوں دیتے ہیں؟

(۶) رام پرساد بسمل کی مشہور نظم کے چند اشعار بطور نمونہ تحریر کیجئے۔

(۷) جب انسان مفلسی کا شکار ہوتا ہے تو اسے کس طرح مفلسی ستاتی ہے؟

(۸) مرحوم عبدالجلیل شیخ صاحب کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟

8

۳. الف) مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے (کوئی دو):

(۱) رشید احمد صدیقی "چارپائی" اس مضمون میں کیا پیغام دیتے ہیں؟

(۲) انگریزی عبارت کا اردو میں ترجمہ کیجئے۔

Antonio, was a merchant who lived in Venice, a prosperous city in Italy. In those days , that is about five hundred years ago, sea Voyages were dangerous. And yet ,some adventurous merchants travelled across the sens. some others spent a lot of money in sending ships to far - away countries. These ships brought back spices and other treasures from India and other countries. The merchant sold things in Europe. They made a lot of profit in this business. At the time when the story begins ,Antonio was waiting for his ships to return with merchandise. He had put almost all his money in the ships. Antonio was a kind man. He had many friends ,but his best friend was Bassanio.

(۳) درج ذیل عبارت کا ایک تہائی حصہ (One third passage) لکھیے :

گجرات کے نڈیاد ضلع کے ایک کسان خاندان میں 31-اکتوبر 1875ء کو ولجھ بھائی پیٹیل پیدا ہوئے۔ اُن کے والد جھوپر بھائی بھانسی کی رانی کی فوج میں تھا اور انگریزوں کے خلاف لڑتے تھے۔ ان کی اولادوں نے جب الوطنی کا سبق اپنے والد سے ہی پڑھا تھا۔ ولجھ بھائی اور ان بھائی اپنے والد کے ساتھ اپنے کھیتوں میں کام کرنے جاتے تھے سات کلو میٹر کا راستہ پیٹل طے کرنے کے دوران ان کے والد انھیں ریاضی کے آسان سوالات ضرب کرنا اور پہاڑے سکھاتے۔ اس سے بھی اہم بات یہ کہ انہوں نے اپنے بچوں کو ایمان داری، سچائی، اور بے خوفی سی تعلیم دے کہ ان کی شخصیت کی تعمیر میں مدد کی تھی۔ ان کی والدہ لاڈ بانی ضربہ ہی خیالات کی خاتون تھیں جنہوں نے اپنے بچوں کی تربیت میں ایک اہم کردار کیا تھا ایک شام گاندھی جی گجرات کلب میں لیکچر دینے آئے مگر ولجھ بھائی اور ان کے ساتھیوں نے جو برج کھیل رہے تھے اس میں کوئی دلچسپی نہیں دکھائی۔ پھر گاندھی جی بار بار آئے آخر کار انہوں نے ان کا لیکچر سنا۔ گاندھی جی اور ولجھ بھائی پیٹیل میں تعلقات اس وقت اور گہرے ہو گئے جب گاندھی جی 1917 میں گجرات سبھا کے صدر اور ولجھ بھائی اس کے سیکریٹری۔ پڑی چنے گئے۔ ولجھ بھائی کی آگے بڑھ کر کام کرنے اور عوام کی رہنمائی کی صلاحیتوں کی وجہ سے کھیڑاجد و جہد کامیاب گوئی تھی۔ گاندھی جی نے کہا "ولجھ بھائی بغیر شاید مہم کامیاب نہ ہو پاتی" کھیڑا میں کامیابی حاصل کرنے کے بعد ولجھ بھائی پیٹیل عوامی معاملات میں اور زیادہ دلچسپی لینے لگے۔ انہوں نے احمد نگر پالیکا کے چیئر مین کی حیثیت سے کام کیا اور گاندھی جی سے شاباشی حاصل کی۔ 1919 میں گاندھی جی کی چلائی عدم تعاون تحریک میں بھی حصہ لیا۔ انہوں نے ناگپور جھنڈا ستیہ گره مئی اگست 1923 میں حصہ لیا 1928 میں ولجھ بھائی پیٹیل نے باردولی میں جو اس وقت سورت ضلع کا حصہ تھا، ٹیکس ادا نہ کرنے کی مہم کا آغاز کیا۔

6

(ب) مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے (کوئی دو) :

- (۱) "اپنے وطن میں سب کچھ ہے پیارے" کا مرکزی خیال تحریر کیجئے۔
- (۲) نظم "جواں مردی کا کام" میں چھوٹے بیٹے کا کیا کارنامہ بیان کیا ہے؟
- (۳) ڈاکٹر علامہ اقبال کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟

14

۴. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھیے (کوئی ایک):

- (۱) نظم مفلحیسی "کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تہریر کیجئے۔
- (۲) "دیاسالٹی" کا خلاصہ قلم بند کیجئے۔

14

۵. مرزا ضرہت اللہ بیگ کا تحریر کردہ مضمون "اوستاد کی تلاش" کا خلاصہ تحریر کیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. (Part – I) (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PRINCIPLES OF MARKETING**

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the appropriate alternative from the given alternatives : **14**
- 1) _____ is the systematic objective and exhaustive search for the study of facts relevant to any problem in the field of marketing.
a) Marketing research b) Social research
c) Market research d) Crop research
 - 2) In India _____ day is celebrated as 'Consumer Day'.
a) 24th December b) 15th March c) 25th March d) 25th December
 - 3) The term _____ is generally used with reference to the steps taken externally apart from general advertising for raising the existing level of sales to higher levels.
a) Sales promotion b) Salesmanship
c) Advertising d) Market research
 - 4) Channels of _____ is a set of independent organisation involved in the process of making a product or services available for use of consumption.
a) Marketing b) Distribution c) Promotion d) Financial
 - 5) All disputes of compensation amounting to more than Rs. 1 crore are settled at _____.
a) International Commission b) National Commission
c) State Commission d) District Forum
 - 6) E-business means _____ purchase and sales of commodities and services.
a) Portal b) Telephone c) Internet d) Television
 - 7) In mobile business primarily _____ instrument is used.
a) Printing machine b) Mobile phone
c) Fax machine d) Xerox machine

- १०) अॅमेझान.कॉम या कंपनीची स्थापना _____ मध्ये झाली आहे.
 अ) 1995 ब) 1994 क) 1996 ड) 1997
- ११) वस्तू व सेवांचा अंतिम वापरकर्ता म्हणजे _____ होय.
 अ) उपभोक्ता ब) ग्राहक क) खरेदीदार ड) मध्यस्थ
- १२) कौटुंबिक संस्कार हा खरेदीदाराच्या खरेदी वर्तणूकीवर परिणाम करणारा _____ घटक होय.
 अ) मानसशास्त्रीय ब) सांस्कृतिक क) आर्थिकेत्तर ड) आर्थिक
- १३) _____ हा दिवस 'जागतिक ग्राहक दिन' म्हणून ओळखला जातो.
 अ) 16 मार्च ब) 15 मार्च क) 15 एप्रिल ड) 16 एप्रिल
- १४) _____ वितरण पद्धतीमध्ये उत्पादक वस्तू व सेवांचे वितरण करण्यासाठी मध्यस्थांची मदत होतो.
 अ) अप्रत्यक्ष ब) प्रत्यक्ष क) विशेष ड) सामान्य
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- १) ग्राहक संरक्षण कायद्याची वैशिष्ट्ये थोडक्यात स्पष्ट करा. ७
- २) ई व्यवसायाचे प्रकार सांगा. ७
३. टीपा लिहा :
- १) विपणन संशोधनाचे महत्व. ७
- २) बाजारपेठ स्तरावरील विक्रयवृद्धीच्या पद्धती. ७
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा : १४
- १) ई-व्यवसाय म्हणजे काय ? ई व्यवसायाचे फायदे व मर्यादा सविस्तर सांगा.
- २) उपभोक्त्याची वर्तणूक म्हणजे काय ? उपभोक्त्याच्या वर्तणूकीवर परिणाम करणारे घटक सांगा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा : १४
- १) विपणन संशोधन या संज्ञेची व्याख्या द्या. विपणन संशोधनाच्या अवस्था थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) ग्राहक संरक्षण कायद्यांतर्गत तक्रार यंत्रणा स्पष्ट करा.

SLR-CT – 25

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. (Part – I) (Semester – II), (CBCS) Examination, 2018
KANNADA
MODERN PROSE AND POETRY – II

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

೧. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

- 1) ಲಲಿತಪ್ರಬಂಧಗಳ ವಿಷಯ _____
ಅ) ಸರಳ ಸಹಜ ಆ) ಕಠಿಣ ಇ) ಸಂಕೀರ್ಣ ಈ) ಗಂಭೀರ
- 2) ಪ್ರಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ _____
ಅ) ಹಿಂದಿ ಆ) ಮರಾಠಿ ಇ) ತೆಲುಗು ಈ) ಇಂಗ್ಲಿಷ್
- 3) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವರು _____
ಅ) ಮುದ್ದಣ ಆ) ಪಂಪ ಇ) ಹರಿಹರ ಈ) ಆಂಡಯ್ಯ
- 4) ಗಂಗಮ್ಮನ _____ ಪ್ರಕರಣ.
ಅ) ಡೋರ್ ಆ) ಡೇರ್ ಇ) ಕಾರ್ ಈ) ಬೋರ್
- 5) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಬಂಧಕಾರ _____
ಅ) ಪಂಪ ಆ) ಕಾರಂತ ಇ) ಭೈರಪ್ಪ ಈ) ಧಾರವಾಡಕರ್
- 6) ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಕೊರಗು - ಬರೆದವರು _____
ಅ) ರಾಚಯ್ಯ ಆ) ಜವರಯ್ಯ ಇ) ವಾಡಪ್ಪ ಈ) ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ
- 7) ಪ್ರಬಂಧ ಎಂದರೆ _____
ಅ) Thesis ಆ) Prose ಇ) Essay ಈ) Dissertation
- 8) ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ _____
ಅ) ಕತೆಗಾರ ಆ) ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಇ) ಪ್ರವಚನಕಾರ ಈ) ತತ್ವಪದಕಾರ
- 9) ಕಡಕೋಳ - ಎಂಬುದು _____
ಅ) ಹಾಡು ಆ) ಊರು ಇ) ಜಿಲ್ಲೆ ಈ) ಕಡುಬು

P.T.O.

- 10) ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪನವರ ಪದಗಳ ಅಂಕಿತ _____
 ಅ) ಮಹಾಂತ ಆ) ಪ್ರಭುದೇವ ಇ) ರಾಮನಾಥ ಈ) ಈಶ್ವರ
- 11) ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ನೆಲೆಸಿದ ಸ್ಥಳ _____
 ಅ) ಕುಂಭಾರಿ ಆ) ಮಸ್ಕಿ ಇ) ರಾಜೂರ ಈ) ಚಿಣಮಗೇರಿ
- 12) ಬಾಯಿಲೊಂದಾಡಲೇರಿ _____ ಗೊಂದು ಮಾಡಲೇರಿ!
 ಅ) ಹೊರ ಆ) ಮನಸಿನೊಳ ಇ) ಜನರಿ ಈ) ದೇವರಿ
- 13) ಮಡಿವಾಳಪ್ಪನವರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾದವರು _____
 ಅ) ಶರಣರು ಆ) ದೇವರು ಇ) ಗಿಡಗಳು ಈ) ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು
- 14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ತತ್ವಪದಕಾರ _____

೨. ಏಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ :

14

- 1) ಆರು ವೈರಿಗಳು ಎಂದರೆ ಯಾರು ?
- 2) ಮೂರು ಕರಣ ಎಂದರೆ ಯಾವುವು ?
- 3) ಬೋರಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿತು ?
- 4) ಟ್ರಂಕ್ ಕೊಡಿಸಿದವರು ಯಾರು ?
- 5) ಕನ್ನಡಮ್ಮ ಏಕೆ ಕೊರಗುವಳು ?
- 6) ಪ್ರೀತಿ ಎಂದರೆ ಏನು ?
- 7) ಸಾಲ ಮಾಡಿದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ?
- 8) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಬಂಧ.

೩. ಎರಡರ ಸಂದರ್ಭ ಹೇಳಿ ಸ್ವಷ್ಟ ಪಡಿಸಿರಿ :

14

- 1) ನೀರಿಗಾಗಿ ಬೋರ್ ಬೇಕೆ ಬೇಕು !
- 2) ಕನ್ನಡಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಕೊರಗುವಳು !
- 3) ತನು ಗಡಿಗೆ ತೊಳೆದು ಅಡಗಿ ಮಾಡಮ್ಮ.

೪. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ :

14

- 1) ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಸಬೇಕು ? ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
- 2) ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

೫. ಅಪ್ಪ ಕೊಡಿಸಿದ ಟ್ರಂಕ್ ಹೇಗಿತ್ತು ? ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

14

2. a) Find the sum : 7
 $9 + 99 + 999 + \dots$

b) There are 14 rows of mango trees in a field. The first row consists of 65 trees and the number of trees in the successive rows form an A.P. If the last row contains 130 trees, find the total number of trees. 7

3. a) Evaluate : 7

i) $\lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{5x^2 - 8x - 21}{7x^2 - 63x} \right]$ ii) $\lim_{x \rightarrow 2} \left[\frac{\sqrt{x^2 + 1} - \sqrt{5}}{x - 2} \right]$

b) Find $\frac{dy}{dx}$ 7

i) If $y = x^{\log x}$ ii) $y = \frac{a^x}{x^4}$

4. Attempt **any one** out of the following A and B :

A) i) If $f(x) = 5x + 17$, find the derivative of using first principles. 5

ii) If $y = a^2 \log x + b^2$, find the value of $\frac{d^2y}{dx^2} + x \frac{dy}{dx}$. 4

iii) Find the minimum value of the function $y = 3x^2 - 6x + 17$. 5

B) i) If the demand law $p = 20 - x - x^2$, find the consumer surplus when $x = 3$. 6

ii) Evaluate $\int_0^3 (3x^2 + 10x) dx$. 4

iii) Evaluate 4

$$\int_0^5 \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{x} + \sqrt{5-x}} dx.$$

5. Attempt **any one** out of the following A and B :

A) i) Show that

$$7 \log\left(\frac{16}{15}\right) + 5 \log\left(\frac{25}{24}\right) + 3 \log\left(\frac{81}{80}\right) = \log 2 . \quad 10$$

ii) If the marginal revenue of a firm is given by $MR = 9 - 4x^2$, find the maximum possible revenue. 4

B) i) If $y = u - v$, where $u = f(x)$ and $v = g(x)$ then prove that

$$\frac{dy}{dx} = \frac{du}{dx} - \frac{dv}{dx}$$

Also find $\frac{dy}{dx}$, if $y = xe^x - \log x$. 10

ii) Find $\int_0^3 \left(\frac{3x^2}{x^3 + 5} \right) dx$. 4

- 10) The 'Insurance Regulatory and Development Act was passed in the year
 a) 1999 b) 1993 c) 1956 d) 1963
- 11) The Central Govt. opened Insurance to private sector in the _____
 year.
 a) 2000 b) 1999 c) 1991 d) 1998
- 12) _____ policy covers both time factor and voyage factor.
 a) Mixed policy b) Time policy c) voyage policy d) Life policy
- 13) _____ policy is designed to give cover of Insurance to the properties
 situated at different location in same town.
 a) Floating policy b) Ordinary policy
 c) Valued policy d) Declaration policy
- 14) _____ is a contract of indemnity.
 a) Marine and Fire Insurance b) Marine Insurance
 c) Life Insurance d) Fire Insurance
2. Write short notes :
- A) Marine perils. 7
- B) Crop Insurance. 7
3. Write short answers :
- A) Procedure of taking Marine Insurance policy. 7
- B) Difference between Fire and Marine Insurance. 7
4. Explain the functions of Insurance Regulatory and Development Authority. 14
- OR
- Explain the procedure of settlement of claim of Fire Insurance policy. 14
5. Explain the policy conditions of Fire Insurance. 14
- OR
- Explain the merits and demerits of Foreign Direct Investment in Insurance
 sector. 14

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

१४

१) _____ हा सर्वात जुना विमा प्रकार आहे.

अ) आयुर्विमा ब) अग्नि विमा क) अपघात विमा ड) सागरी विमा

२) मोटार वाहन कायदा १९३९ नुसार प्रत्येक वाहन माळकास _____ विमा घेणे सक्तीचे आहे.

अ) वाहनाचा ब) मालाचा
क) उपसाधनांचा ड) तृतीय पक्ष जबाबदारी विमा

३) पीक विमा योजना भारत सरकारने _____ या वर्षी सुरु केली.

अ) १९८४ ब) १९८६ क) १९८७ ड) १९८५

४) घरफोडीचा विमा हा _____ विम्याचा महत्त्वाचा प्रकार समजला जातो.

अ) अग्नि ब) सागरी क) मुदती ड) अपघात

५) अग्नि विमा उतरविण्यामध्ये _____ ही पहिली अवस्था होय.

अ) विमा हप्ता भरणे ब) प्रस्ताव अर्ज भरणे
क) मालमत्तेचे सर्वेक्षण करणे ड) विमा कंपनीची निवड करणे

६) विमा नियमन व विकास प्राधिकरणाचे मुख्य कार्यालय _____ ठिकाणी आहे.

अ) हैद्राबाद ब) मुंबई क) दिल्ली ड) चेन्नई

७) जेटीसन (माल समुद्रात फेकणे) मुळे होणारी हानी _____ द्वारे भरून मिळते.

अ) सागरी विमा ब) अग्नि विमा क) आयुर्विमा ड) अपघात विमा

८) सागरी विमा कायदा _____ वर्षी संमत करण्यात आला.

अ) १९६३ ब) १९५६ क) १९३८ ड) १९९९

९) अग्निविम्याच्या द्वारे _____ मुळे होणाऱ्या हानीची भरपाई दिली जाते.

अ) अपघाती आग ब) उत्पादक आग
क) रासायनिक प्रक्रिया ड) ज्वालामुखी

१०) विमा नियमन व विकास प्राधिकरण कायदा _____ मध्ये अस्तित्वात आला.

अ) १९९९ ब) १९९३ क) १९५६ ड) १९६३

- ११) _____ साली केंद्र सरकारने विमा खाजगी क्षेत्रासाठी खुला केला.
 अ) २००० ब) १९९९ क) १९९१ ड) १९९८
- १२) मुदत आणि प्रवास या दोन्ही घटकांचा समावेश _____ या विमापत्रात असतो.
 अ) मिश्र विमा ब) मुदती विमा क) प्रवास विमा ड) आर्यु विमा
- १३) एकाच शहरात विविध ठिकाणी असलेल्या मालमत्तेला विमा संरक्षण देण्यासाठी तयार करण्यात आलेल्या विमापत्रास _____ म्हणतात.
 अ) तरते विमापत्र ब) सामान्य विमा
 क) निश्चित मूल्य विमा ड) घोषित विमा
- १४) _____ हा नुकसान भरपाईचा करार असतो.
 अ) सागरी व अग्नि विमा ब) सागरी विमा
 क) आयुर्विमा ड) अग्नि विमा
२. टिपा लिहा.
- अ) सागरी धोके. ७
 ब) पीक विमा. ७
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा.
- अ) सागरी विमा उतरविण्याची पद्धत. ७
 ब) अग्नि व सागरी विमा यातील फरक. ७
४. विमा नियमन व विकास प्राधिकरणाची कार्ये स्पष्ट करा. १४
 किंवा
 अग्नि विमा नुकसान भरपाई मिळविण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. १४
५. अग्नि विमा पत्राच्या अटी स्पष्ट करा. १४
 किंवा
 विमा व्यवसायामधील परदेशी थेट गुंतवणुकीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा. १४

SLR-CT – 28

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Com. – I (Semester – II) (CBCS Pattern) Examination, 2018
ECONOMIC GEOGRAPHY – II
Economic Commercial Geography

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Use of stencils is allowed.**

1. Rewrite the following sentence by choosing appropriate words :

14

- 1) The nature of commercial geography is _____
a) changing b) stable c) active d) commercial
- 2) Commercial geography is a branch of _____ geography.
a) Cultural b) Economic c) Political d) Population
- 3) There are _____ type of subsistence agriculture.
a) 2 b) 3 c) 4 d) 5
- 4) _____ type of agriculture is responsible for deforestation.
a) Subsistence b) Intensive
c) Mixed d) Shifting
- 5) _____ is a major crop in extensive agriculture.
a) Wheat b) Rice c) Maize d) Bajara
- 6) _____ is a longest rail route in the world.
a) Cape-Cairo b) Canadian-Pacific
c) Trans-Saiberian d) Mumbai-Delhi
- 7) In the year 1995 _____ company was started first time internet service in India.
a) BSNL b) VSNL c) ATCL d) ISDL

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

14

- 1) व्यापारी भूगोलाचे स्वरूप _____ आहे.
अ) परिवर्तनशिल ब) स्थिर क) क्रियाशील ड) व्यापारी
- 2) व्यापारी भूगोल ही _____ भूगोलाची शाखा आहे.
अ) सांस्कृतिक ब) आर्थिक क) राजकीय ड) लोकसंख्या
- 3) उदरनिर्वाह शेतीचे एकूण _____ प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3 क) 4 ड) 5
- 4) _____ शेती प्रकारामुळे जंगले नष्ट होत आहे.
अ) उदरनिर्वाह ब) संधन क) संमिश्र ड) स्थलांतरीत
- 5) विस्तृत शेतीतील _____ हे प्रमुख पीक आहे.
अ) गहू ब) तांदूळ क) मका ड) बाजरी
- 6) _____ हे जगातील सर्वात लांबीचा लोहमार्ग आहे.
अ) कैप-कैरो ब) कॅनेडियन-पॅसिफिक
क) ट्रान्स-सैबेरियन ड) मुंबई-दिल्ली
- 7) _____ या कंपनीने 1995 मध्ये भारतात सर्व प्रथम इंटरनेट सेवा सुरु केली.
अ) BSNL ब) VSNL क) ATCL ड) ISDL
- 8) _____ या जलमार्गास जगाची जीवनरेषा असे म्हणतात.
अ) पनामा ब) केप ऑफ गुडहोप
क) सूएझ ड) उ. अटलांटिक
- 9) _____ साली आर्यभट्ट हे उपग्रह अवकाशात सोडण्यात आला.
अ) 1965 ब) 1970 क) 1975 ड) 1977
- 10) पर्यटनामूळे _____ निर्माण होतो.
अ) रोजगार ब) दारिद्र्य क) गरीबी ड) यापैकी नाही

- 11) शिर्डी हे पर्यटन स्थला _____ साठी प्रसिद्ध आहे.
 अ) साईबाबा मंदिर ब) विठ्ठल मंदिर क) शिव मंदिर ड) नारद मंदिर
- 12) गॅटची (GATT) स्थापना _____ साली झाली.
 अ) 1947 ब) 1948 क) 1949 ड) 1950
- 13) ओपेक (OPEC) ही संघटना _____ व्यापाराशी संबंधीत आहे.
 अ) तंत्रज्ञान ब) खनिज तेल क) द.कोलसा ड) भाजीपाला
- 14) भारतातील सर्वात जास्त लांबीचा राष्ट्रीय महामार्ग _____ हा आहे.
 अ) मुंबई-कोलकत्ता ब) मुंबई-चेन्नई
 क) वाराणसी-कन्याकुमारी ड) बेंगलोर-दिल्ली

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- A) व्यापारी भूगोलाची व्याख्या देऊन स्वरूप स्पष्ट करा. 7
 B) शिर्डी पर्यटन क्षेत्र. 7

3. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- A) WTO. 7
 B) वाहतुकीचे मार्ग स्पष्ट करा. 7

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा : 14

- i) भारतातील महत्त्वाच्या रस्ते वाहतुकीचा वृत्तांत द्या.
 ii) भारतीय शेतीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा : 14

- i) भारतातील उपगृहीय दळणवळणाचा वृत्तांत द्या.
 ii) शेतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Com. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2018
ENGLISH (Compulsory) (New CBCS Pattern)
(Gems of Wisdom)

Day and Date : Friday, 6-4-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. 14
- 1) Agni met its mission requirements in
a) 1994 b) 1932 c) 1992 d) 1993
 - 2) The _____ and DRDO had this tremendous partnership in the recent nuclear tests on May 11 and 13.
a) Nizam Institute of Medical Sciences
b) Department of Atomic Energy
c) ISRO
d) IIT, Hyderabad
 - 3) Anita Desai was born in
a) 1935 b) 1793 c) 1937 d) 1973
 - 4) _____ was only the first item to be crossed off the old man's diet.
a) *Halwa* b) *Kheer* c) *Jalebi* d) *Rabadi*
 - 5) We have a process now-the _____ for removing the ears entirely.
a) Sulphide b) Ddelphide c) Bromide d) Oxide
 - 6) _____ is the mood/tone of the essay "With the Photographer".
a) Wistful b) Melancholic c) Comic d) Sad
 - 7) "Teach me to hear _____ singing".
a) Mermaids b) Angels c) Nymphs d) Fairies
 - 8) John Donne was one of the chief representatives of
a) Elizabethan poets b) Neo-classical poets
c) Metaphysical poets d) Romantic poets
 - 9) Robert Frost is highly regarded for his
a) realistic depiction of rural life b) realistic depiction of citylife
c) realistic dramatic dialogues d) formal speech

B) Answer the following questions in brief. (Any 2) 6

- 1) Which mythological images are used by John Donne to express the impossibility ?
 - 2) Describe the climate in the first stanza of the poem *Stopping by Woods on a Snowy Evening*.
 - 3) What is the attitude of John Donne towards woman ?
4. Write a letter to a job applicant acknowledging the receipt of his resume, declining the application on unavailability ground of a position. 14

OR

Write a letter of inquiry for a job you are seeking in the Marketing Department of a multinational company.

5. Draft a resume for an undergraduate student pursuing his career in corporate world. 14
-

Seat
No.Set **P****B.Com. Part – II (Semester – III) (New CBCS) Examination, 2018
BUSINESS ECONOMICS – II**Day and Date : Saturday, 7-4-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw neat diagram wherever necessary.**

1. Choose correct alternative :

14

- 1) National income is subject matter of
 - a) Macro economics
 - b) Micro economics
 - c) Static economics
 - d) None of these
- 2) The statement of J. B. Say is every supply creates its own
 - a) Price
 - b) Demand
 - c) Supply
 - d) None of these
- 3) Central focal point of Keynes General Theory of Employment is
 - a) Saving
 - b) Expenditure
 - c) Effective demand
 - d) None of these
- 4) _____ are the methods of measurement of National Income.
 - a) Income method
 - b) Production method
 - c) Expenditure method
 - d) All above
- 5) National Income is measured in terms of _____ value.
 - a) Commodity
 - b) Service
 - c) Money
 - d) None of these
- 6) _____ are the causes of inflation.
 - a) Industrial growth
 - b) Increase in population
 - c) Increase in defence expenditure
 - d) All above
- 7) $PT = \underline{\hspace{2cm}} ?$
 - a) MV
 - b) $M'V'$
 - c) M
 - d) V
- 8) Average propensity to consume = $\frac{\text{Total Consumption Expenditure}}{\underline{\hspace{2cm}}}$
 - a) Total saving
 - b) Total investment
 - c) Total income
 - d) None of these

- 9) Marginal propensity to consume = $\frac{\text{Change in consumption}}{\text{Change in Income}}$
- a) Change in consumption b) Change in saving
c) Change in investment d) None of these
- 10) In a construction of simple index base year price is assumed
a) 10 b) 200 c) 100 d) None of these
- 11) Reserve Bank of India _____ in the Bank rate to control inflation.
a) Increased b) Decreased c) Constant d) None of these
- 12) Disposable Income = Personal Income – (_____)
a) G.S.T. b) VAT c) Direct tax d) None of these
- 13) Gross National Income – (_____) = Net National Income.
a) Depreciation b) Personal Income
c) Disposable Income d) None of these
- 14) _____ are the scope of Macro Economics.
a) Trade cycles b) General price level
c) National Production d) All above
2. Write short answers :
- A) Explain the causes of Inflation. 7
B) Explain the significance of Macro Economics. 7
3. Write short notes on :
- A) Importance of National Income Data. 7
B) Say's Law of Market. 7
4. Write **any one** of the following : 14
A) What is National Income and explain the methods of computing National Income ?
B) Explain Fisher's transaction approach ?
5. Write **any one** of the following : 14
A) What is consumption function ? What are the factors influencing consumption function ?
B) Explain the Keynesian Theory of Employment.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्य काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) राष्ट्रीय उत्पन्न हा _____ चा अभ्यासविषय आहे.
अ) समग्रअर्थशास्त्र ब) सुक्ष्म अर्थशास्त्र क) स्थीतीशील ड) यापैकी नाही
- २) 'प्रत्येक पुरवठा स्वतःची _____ निर्माण करतो' हे जे.बी. से चे विधान आहे.
अ) किंमत ब) मागणी क) पुरवठा ड) यापैकी नाही
- ३) केन्सच्या रोजगार विषयक सिद्धांताचा भर _____ वर आहे.
अ) बचत ब) खर्च क) प्रभावी मागणी ड) यापैकी नाही
- ४) _____ हे राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या पद्धती आहेत.
अ) उत्पन्न पद्धती ब) उत्पादन पद्धती क) खर्च पद्धती ड) वरीलपैकी सर्व
- ५) राष्ट्रीय उत्पन्न हे _____ मध्ये मोजले जाते.
अ) वस्तु ब) सेवा क) पैशा ड) यापैकी नाही
- ६) चळनवाढीची कारणे _____ आहेत.
अ) औद्योगिक वाढ ब) लोकसंख्या वाढ
क) वाढता संरक्षण खर्च ड) वरीलपैकी सर्व
- ७) $PT = \underline{\hspace{2cm}}$?
अ) MV ब) $M'V'$ क) M ड) V
- ८) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती = $\frac{\text{एकूण उपभोग खर्च}}{\underline{\hspace{2cm}}}$
अ) एकूण बचत ब) एकूण गुंतवणूक क) एकूण उत्पन्न ड) यापैकी नाही
- ९) सिमांत उपभोग प्रवृत्ती = $\frac{\underline{\hspace{2cm}}}{\text{उत्पन्नातील बदल}}$
अ) उपभोगातील बदल ब) बचतीतील बदल
क) गुंतवणूकीतील बदल ड) यापैकी नाही

- १०) साधा निर्देशांक तयार करताना मुळ वर्षाची किंमत _____ गृहीत धरली जाते.
 अ) १० ब) २०० क) १०० ड) यापैकी नाही
- ११) तेजीचे नियंत्रण करण्यासाठी भारतीय रिझर्व बँक बँक रेट मध्ये _____ करते.
 अ) वाढ ब) घट क) स्थीर ड) यापैकी नाही
- १२) खर्चयोग्य उत्पन्न = वैयक्तीक उत्पन्न – (_____)
 अ) जी. एस्. टी. ब) वॉट क) प्रत्यक्ष कर ड) यापैकी नाही
- १३) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न – (_____) = निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्न.
 अ) घसारा ब) वैयक्तीक उत्पन्न क) विनियोग उत्पन्न ड) यापैकी नाही
- १४) _____ हे समग्र अर्थशास्त्राचे अभ्यास विषय आहेत.
 अ) व्यापार चक्र ब) सर्वसाधारण किंमतपातळी
 क) राष्ट्रीय उत्पादन ड) वरीलपैकी सर्व
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- अ) चळनवाढीची कारणे स्पष्ट करा. ७
 ब) समग्र अर्थशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा. ७
३. टीपा लिहा :
- अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या आकडेवारीचे महत्व. ७
 ब) 'से' चा बाजार पेठेचा नियम. ७
४. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा : १४
- अ) राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय ? राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.
 ब) फिशरचे व्यवहार दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
५. खालील पैकी एकाचे उत्तर लिहा : १४
- अ) उपभोग फल म्हणजे काय ? उपभोग फलावर परिणाम करणारे घटक कोणते आहेत ?
 ब) केन्सचा रोजगार विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat
No.Set **P****B.Com. (Part – II) (Semester – III) (New CBCS Pattern) Examination, 2018
CORPORATE ACCOUNTING**Day and Date : Monday, 9-4-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Use of calculator is allowed.**

1. Choose correct alternatives from the given below : **14**
- 1) The authorized capital is also known as
 - A) Forfeited Capital
 - B) Borrowed Capital
 - C) Paid up Capital
 - D) Nominal Capital
 - 2) On receipts of _____ money, the company issues share certificate under its common seal.
 - A) Application
 - B) All call
 - C) Calls in advance
 - D) Allotment
 - 3) The Company which is created under an Act or piece of legislation passed by the Parliament or by State Legislature is called _____ company.
 - A) Chartered
 - B) Registered
 - C) Private
 - D) Statutory
 - 4) If some shareholders fail to pay the allotment money or call money within the specified date it is called
 - A) Unpaid capital
 - B) Calls in advance
 - C) Subscribed capital
 - D) Issued capital
 - 5) Discount on issue of shares being a _____ to a company.
 - A) Capital loss
 - B) Capital profit
 - C) Capital gain
 - D) Revenue loss
 - 6) The amount already received from a defaulting shareholder, being in the nature of capital profit, should be transferred to _____ Account.
 - A) Share Forfeiture
 - B) Share Capital
 - C) Capital Reserve
 - D) Share Premium

- 7) _____ on issue of debenture is fictitious asset it is shown on the asset side of the Balance Sheet.
- A) Loss
B) Profit
C) Premium
D) Interest
- 8) Dividend not yet collected by the shareholders (Unclaimed Dividend) should be shown in the Balance Sheet under the heading
- A) Current Liabilities
B) Current Assets
C) Investments
D) Unsecured Loan
- 9) Accounting Standards are issued by the
- A) ICAI
B) ICWAI
C) Central Govt.
D) ICMA
- 10) Accounting Standard 21 is related to accounting for consolidated
- A) Financial Statement
B) Accounting Policy
C) Cash Flow
D) Depreciation
- 11) Profit prior to incorporation is transfer to
- A) Profit and Loss A/c
B) Capital Reserve A/c
C) Goodwill A/c
D) Final Account
- 12) Sales in prior incorporation period are $\frac{3}{5}$ th of the sales for after incorporation period. Then the sales ratio is
- A) 5 : 3
B) 3 : 5
C) 3 : 2
D) 2 : 3
- 13) Advertisement, Discount allowed, Free samples, Carriage outward are apportioned in _____ ratio.
- A) Time
B) Sales
C) Special
D) Expenses
- 14) After incorporation profit is available for distribution of
- A) Profit
B) Dividend
C) Bonus Shares
D) Loss
2. Write short notes :
- A) Issue of Debenture.
B) Accounting for Amalgamation (AS -14)

3. A) S. Chand Company Ltd. acquired business on 1st January 2016 it being incorporated on 1st May 2016. The first accounts are drawn upto 30th September 2016.

The Gross Profit was Rs. 2,24,000.

The general expenses were Rs. 56,880, Directors fees Rs. 48,000 p.a., Preliminary expenses Rs. 6,000, Rent upto 30th June was Rs. 4,800 p.a. after that it was increased to Rs. 12,000 p.a. Salary of the manager, who upon incorporation of the company was made a Director, was Rs. 24,000 p.a. (Since incorporation, the salary is included in the directors fees above)

Show pre-incorporation and post incorporation profits assuming that the monthly average sales for the first four month was one half of the remaining period.

The commodity earned a uniform Gross Profit.

7

- B) The Maharashtra Industries Ltd. was incorporated on 1st July 2016. The accounts of the company are closed on 31st March every year. The average monthly turnover from 1st July 2016 was double than that of the previous Months. Calculate Time Ratio and Sales Ratio.

7

4. S. Chand Company Limited was registered on 1st January 2014 with an Authorized Capital of Rs. 15,00,000 divided into 1,500 equity shares of Rs. 1,000 each. The company went for allotment on 1st April 2014, when 500 shares of Rs. 1,000 each were allotted at premium of Rs. 50 per share, payable Rs. 250 on application, Rs. 300 (including premium) on allotment and balance in two equal installments of Rs. 250 each on first July 2014 and first October 2014 respectively. 500 Applications were received from the public.

All the allotment and call money was paid when due, except in case of one share holder who failed to pay the final call on 100 shares held by him. His shares were forfeited on 1st November 2014 after giving him due notice.

Show necessary Journal Entries in the books of the company to record the above transactions.

14

OR

Show the Forfeiture and Re-issue entries (without narration) in each of the following cases.

14

- 1) 'A' Ltd. forfeited 2500 shares of Rs. 10 each, fully called up, held by Mr. Deshapande for non-payment of allotment money of Rs. 3 per share and first and final call money of Rs. 4 per share. These shares were re-issued at Rs. 8 per share to Mr. Kulkarni as fully paid.

- 2) 'B' Ltd. forfeited 3000 shares of Rs. 10 each, Rs. 8 called up held by Mr. Laxman for non-payment of second call money of Rs. 3 per share. These shares were re-issued to Mr. Gopal for Rs. 10 per share as fully paid up.
- 3) 'C' Ltd. forfeited 4000 shares of Rs. 10 each, fully called up, held by Mr. Kale for non-payment of final call money of Rs. 4 per share. These shares were re-issued to Mr. Gore at Rs. 12 per share as a fully paid up.
5. Shrimant Company Ltd. was registered with capital of Rs. 2,00,000 divided into 2000 Equity shares. The Trial Balance of the company as on 31st March 2016 was as under.

Trial Balance

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Issued Share Capital	–	1,00,000
Motor	37,000	–
Sundry Debtors	9,600	–
Salaries	15,000	–
Bank interest and charges	400	–
Rent received	–	3,500
Travelling expenses	4,000	–
Machinery	80,000	–
Sales	–	1,05,000
Building	50,000	–
Discount allowed	1,500	–
Sundry creditors	–	16,800
Wages	8,000	–
Bank Overdraft	–	12,200
Stock on 1 st April 2015	7,000	–
Profit and Loss Appropriation A/c	–	22,500
Purchases	30,000	–
Carriage	2,000	–
Cash in hand and at Bank	1,000	–
Printing and Stationary	2,000	–
Repairs and Renewals	1,500	–

Directors Remuneration	2,500	–
Audit Fees	500	–
Calls in arrears	3,000	–
Interim Dividend	5,000	–
	2,60,000	2,60,000

Prepare Balance Sheet as on 31st March 2016 in Vertical forms, after considering the following information :

14

- 1) Stock on 31st March 2016 is Rs. 6,000.
- 2) Create reserve for doubtful debts at 5% on Debtors.
- 3) Depreciate Machinery by Rs. 2,000, Building by Rs. 7,000, Motor by Rs. 620.
- 4) Outstanding wages were Rs. 1,000.
- 5) Surplus is carried to Balance Sheet Rs. 27,100.

OR

Directors of Good luck Ltd. ask you to prepare Profit and Loss Account in vertical form for the year ended 31st March 2016.

14

Trial Balance

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Equity Share Capital (Rs. 75 Paid)	–	7,50,000
6% Debentures	–	1,00,000
Land and Building	5,00,000	–
Plant and Machinery	8,00,000	–
Depreciation provision		
Land and Building	–	1,00,000
Plant and Machinery	–	1,20,000
General Reserve	–	1,40,000
6% Debentures	–	50,000
Investments (Equity Shares in Ltd. Company at Cost)	1,00,000	–
Stock on 31 st March 2016	70,000	–
Balance at Bank	23,000	–

Profit and Loss Account

(Balance on 1 st April 2015)	–	25,000
Sundry Creditors	–	60,000
Income Tax deducted at source	2,000	–
Establishment Expenses	52,000	–
Rent and Taxes	2,400	–
Debenture Interest	1,500	–
Audit Fees	3,000	–
Directors Fees	6,000	–
Sundry Expenses	8,700	–
Dividend (Gross)	–	11,200
Gross Profit	–	2,12,400
	15,68,600	15,68,600

Additional Information :

- 1) Market value of the investment as on the date of Balance Sheet is Rs. 85,000.
- 2) Depreciation is provided on written down value of Land and Building at 5% and Plant and Machinery at 15%.
- 3) Provision for Taxation is to be made at 50% of Net Profit.
- 4) Directors propose to transfer Rs. 10,000 to General Reserve.
- 5) Directors declared a final dividend at 20% on paid up capital.

- 9) For the success of business plan the goals should be
 a) Limitless b) Generalized c) Specific d) Imaginary
- 10) Social entrepreneurs find the _____ solution for the social problem.
 a) Temporary b) Sustainable c) Immediate d) Local
- 11) The ability to bring something new into existence
 a) Brainstorming b) Checklist
 c) Creativity d) Industry focus group
- 12) _____ means checking the business ideas with the various factors of business environment.
 a) Idea generation b) Idea development
 c) Idea support d) Idea screening
- 13) _____ means proposal for capital investment to develop facilities to provide goods and service.
 a) Project report b) Brainstorming
 c) Idea generation d) Idea screening
- 14) Which of the following is the criterion for selecting a project ?
 a) Investment size b) Location
 c) Demand in the market d) All of these
2. Answer the questions given below : 14
 1) What are the challenges before entrepreneurship in modern era ?
 2) What are the significances of group entrepreneurship ?
3. Answer the questions given below : 14
 1) Explain the importance of project management.
 2) Explain in detail the need of social entrepreneurship.
4. Answer **any one** : 14
 What is meant by women entrepreneurship ? Explain the problems of women entrepreneurs.
 OR
 Explain the different factors of idea screening process.
5. Answer **any one** : 14
 What is meant by entrepreneur ? Explain the qualities and types of entrepreneurs.
 OR
 Write project report of retail store.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा.

14

- १) सृजनशीलता हे _____ यांचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) व्यवस्थापक ब) उद्योजक क) संघटक ड) संशोधक
- २) केंद्र किंवा राज्य शासनाचे उद्योग संभाळण्याच्या उद्योजकास _____ असे म्हणतात.
अ) महिला उद्योजक ब) खाजगी उद्योजक
क) शासकीय उद्योजक ड) तांत्रिक उद्योजक
- ३) खालीलपैकी कोणते उद्योजकतेसमोरील आव्हान आहे ?
अ) जागतिकीकरण ब) आधुनिक तंत्रज्ञान क) वित्त ड) वरील सर्व
- ४) उद्योजकता या शब्दाचा उदय _____ भाषेतून झाला.
अ) मराठी ब) इटालिक क) फ्रेंच ड) लॅटिन
- ५) उद्योग उभारणीसाठी उद्योजक करत असणाऱ्या विविध क्रियांना _____ असे म्हणतात.
अ) व्यवसाय ब) उद्योजकता क) व्यवस्थापन ड) नेतृत्व
- ६) उद्योजकतेचा नवनिर्मितीचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) एफ. डब्ल्यू. टेलर ब) हेनरी फेयॉल
क) जोसेफ शंपीटर ड) एल्टन मेयो
- ७) उद्योजकतेवर परिणाम करणारे सामाजिक घटक कोणते ?
अ) सामाजिक बदल ब) सामाजिक सुरक्षा
क) सामाजिक दृष्टीकोन ड) वरील सर्व
- ८) _____ शहरात भारतीय महिला उद्योजकांचे पहिले राष्ट्रीय संमेलन १९८१ मध्ये भरले होते.
अ) मुंबई ब) नवी दिल्ली क) चेन्नई ड) सोलापूर
- ९) यशस्वी व्यावसायिक प्रकल्पासाठी उद्दिष्ट्ये हि _____ असावित्त.
अ) अमर्यादित ब) सर्वसामान्य क) विशिष्ट ड) आभासी
- १०) सामाजिक उद्योजकता सामाजिक प्रश्नावर _____ प्रकारचे उत्तर शोधते.
अ) तात्पुरते ब) शास्वत क) तात्काळ ड) स्थानिक

- ११) सद्व्यस्थिती मध्ये नवीन काही आणण्याची क्षमता म्हणजेच _____ होय.
 अ) बुद्धिमंथन
 ब) कल्पना तपासणी सूची
 क) सृजनशीलता
 ड) औद्योगिक लक्षकेंद्री समूह
- १२) व्यावसायिक पर्यावरणातील विविध घटकांच्या माध्यमातून व्यावसायिक कल्पना अमलात आणण्यायोग्य आहे किंवा नाही हे बघणे म्हणजेच _____ होय.
 अ) कल्पना निर्मिती
 ब) कल्पना विकास
 क) कल्पना सहाय्य
 ड) कल्पना पडताळणी
- १३) वस्तू व सेवा देण्यासाठी भांडवल गुंतवणूक करून नवीन व्यवसाय कल्पना अमलात आणण्यासाठी प्रस्ताव तयार करणे म्हणजेच _____ होय.
 अ) प्रकल्प अहवाल
 ब) बुद्धिमंथन
 क) कल्पना निर्मिती
 ड) कल्पना पडताळणी
- १४) प्रकल्प निवडताना खालीलपैकी कोणत्या गोष्टींचा विचार कराल ?
 अ) गुंतवणुकीचा आकार
 ब) प्रकल्पासाठी जागा
 क) बाजारपेठेतील मागणी
 ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

14

- १) आधुनिक कालखंडात उद्योजकते समोरील विविध आव्हाने कोणती ?
 २) समूह उद्योजकतेचे महत्व विशद करा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

14

- १) प्रकल्प व्यवस्थापनाचे महत्व विशद करा.
 २) सामाजिक उद्योजकतेची गरज लिहा.

४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

14

महिला उद्योजकता म्हणजे काय ? महिला उद्योजकांच्या समस्या कोणत्या ?

किंवा

कल्पना पडताळणी प्रक्रियेमधील विविध घटक कोणते ते सविस्तर लिहा.

५. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

14

उद्योजक हि संकल्पना स्पष्ट करून, उद्योजकाची गुणवैशिष्ट्ये आणि प्रकार लिहा.

किंवा

किरकोळ किराणा दुकान सुरू करण्यासाठी प्रकल्प अहवाल तयार करा.

- 2. A) Define sample. Explain simple random sampling method. 7
- B) Following data shows daily wage of workers in a factory. Compute mode. 7

Daily wages (Rs.)	125 – 150	150 – 175	175 – 200	200 – 225	225 – 250	250 – 275	275 – 300
No. of Students	17	29	37	44	31	21	11

- 3. A) Define census method, sample. State advantages of sampling over census method. 7
- B) Draw less than ogive to represent the following data and hence obtain first and third quartiles. 7

Class	10 – 20	20 – 30	30 – 40	40 – 50	50 – 60	60 – 70	70 – 80
Frequency	3	10	15	26	20	12	7

- 4. Attempt **any one** of the following : 14
 - A) Define histogram. Explain construction of histogram and describe how to obtain mode graphically.
 - B) Compute Q.D. coefficient of Q.D. and M.D. about median for the following data.

X	12	17	20	28	32	34	38
f	5	13	18	25	21	15	9

- 5. Attempt **any one** of the following : 14
 - A) Define regression. Obtain lines of regression X on Y and Y on X for the following data and hence estimate X for Y = 95 and Y for X = 55.

X	73	31	93	20	70	77
Y	79	46	84	55	63	57

- B) Define :
 - i) Positive correlation
 - ii) Negative correlation
 - iii) Karl Pearson’s coefficient of correlation.

Explain scatter diagram method of studying correlation.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा :

१४

- १) विनिमयाचे माध्यम हे पैशाचे _____ प्रकारचे कार्य आहे.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम क) आनुषंगीक ड) यापैकी नाही
- २) नाणेबाजार _____ निधीशी संबंधीत आहे.
अ) दीर्घकालीन ब) मध्यमकालीन क) अल्पकालीन ड) यापैकी नाही
- ३) चलनविषयक धोरण _____ कडून राबविले जाते.
अ) नागरी बँक ब) व्यापारी बँक क) मध्यवर्ती बँक ड) भूविकास बँक
- ४) वित्तीय बाजार _____ भागात विभागलेला आहे.
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- ५) भारतीय लघुउद्योग विकास बँकेची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९५५ ब) १९६९ क) १९८० ड) १९९०
- ६) भारतातील कृषी आणि ग्रामीण विकासातील सर्वोच्च (शिखर) बँक _____ ही आहे.
अ) नाबार्ड ब) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक
क) प्रादेशिक ग्रामीण बँक ड) भू-विकास बँक
- ७) १४ व्यापारी बँकांचे राष्ट्रीयीकरण _____ या वर्षी झाले.
अ) १९३५ ब) १९४९ क) १९५५ ड) १९६९
- ८) राष्ट्रीय गृहनिर्माण बँकेची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९६९ ब) १९८० क) १९८२ ड) १९८७
- ९) हवाला बाजार हा _____ बाजार आहे.
अ) चांगला ब) कायदेशिर ब) बेकायदेशिर ड) यापैकी नाही
- १०) _____ हे वित्तीय रचनेचे प्रमुख घटक आहेत.
अ) वित्तीय साधने ब) वित्त बाजार क) वित्तीय संस्था ड) वरील सर्व
- ११) तटस्थ पैसा हे एक _____ धोरणाचे उद्दिष्ट आहे.
अ) चलनविषयक ब) व्यापारी क) राजकोषिय ड) राजकीय

SLR-CT – 36

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – II (Semester – III) (Old) Examination, 2018
ENGLISH (Compulsory)
Staying Ahead (CGPA)

Day and Date : Friday, 6-4-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Total Marks : 70

Instructions : 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Choose the right answer from the alternatives given below : **14**
- 1) Sue calls the last leaf Behrman's masterpiece because _____
 - a) he painted it just before he died
 - b) it saved Johnsy's life
 - c) it was very finely painted
 - d) Behrman had told her about
 - 2) The disease stalking the colony of _____ was pneumonia.
 - a) artists
 - b) doctors
 - c) students
 - d) O Henry
 - 3) The lesson 'Hardships' is written by _____
 - a) O. Henry
 - b) Charles Darwin
 - c) M. K. Gandhi
 - d) Rudyard Kipling
 - 4) Abdul Gani Sheth said that the Indians in South Africa put up with constant insults because _____
 - a) they needed to make money
 - b) they had an internalised sense of inferiority
 - c) they believed that the insults were uttered jokingly
 - d) they did not understand them
 - 5) The existence of the mistletoe is dependent on _____
 - a) the apple tree
 - b) dissemination by birds
 - c) either (a) or (b)
 - d) both (a) and (b)

P.T.O.

- 6) The numbers in a species increase at a _____
a) arithmetical ratio b) geometrical ratio
c) equal ratio d) variable ratio
- 7) The phrase 'walk with kinds' means _____
a) to walk with different types of people
b) to keep company with kind people
c) to practice walking in different styles
d) to be in the company of the elite of society
- 8) To 'never breath a word about your loss' demonstrates that _____
a) one is very secretive
b) one is ashamed of failures
c) one believes that the loss was unfair
d) one has the courage to move on quickly from failure and not fixate over it
- 9) The images in the first stanza of the poem 'Sympathy' are in contrast with the bird's _____
a) state of imprisonment b) growth
c) carol of joy d) guilt
- 10) The bird sings even though he is in pain because _____
a) he is praying for freedom
b) it takes his mind off his suffering
c) he loves to hear the sound of his voice
d) his owners force him to sing for their entertainment
- 11) Mahesh met the teacher. The verb in this sentence is _____
a) regular b) intransitive
c) transitive d) non-finite
- 12) I am learning to play the violin. The underlined verb is _____
a) finite b) non-finite
c) regular d) transitive

B) Answer briefly **any two** of the following questions :

6

- 1) Imagine that you are Dr. Deshmukh, Principal of Birla Commerce College, Kalyan. During office hours you are busy in your work and therefore unable to attend calls. Draft a permanent message for your voice mail requesting the caller to leave his message.
- 2) Write a temporary voice mail from Dr. Prakash Shinde who is not in office for two days.
- 3) Imagine that you are the General Manager of State Bank of India and you want to start new branch in one of the villages. Organise a teleconference with other managers and state the objective of the conference.

4. Answer **any one** of the following questions :

14

- 1) You are Neeta Malik, senior editor at Pearl Publications. Draft a letter to Shital Rajan, the candidate who had applied for the post of Editor in your publishing company, asking her to attend the interview at your office. Give all the necessary details.
- 2) You are Yoshodha Jadhav of 95 Nayan Vihar, Navi Peth, Kolhapur. You want to buy a Laptop. Write to the Sales Manager, Hindustan Computer System, Rajarampuri, Kolhapur, asking for a catalogue and price list of laptops of different brands.

5. Write a review on a film you saw recently.

14

Seat
No.Set **P****B.Com. – II (Semester – III) (Old CGPA) Examination, 2018**
BUSINESS ECONOMICS – IIDay and Date : Saturday, 7-4-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw diagram wherever necessary.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) _____ firstly used the concept of micro and macro economics.
a) Ragnar Frisch b) Boulding c) Adam Smith d) Ricardo
- 2) National Income counted for _____ period.
a) One year b) Two year c) Three year d) Four year
- 3) Lorenz curve is indicated
a) Create of National Income b) Distribution of National income
c) Computing of National income d) None of these
- 4) _____ introduced the origin idea of the quantity theory of money.
a) Ricardo b) J. S. Mill c) Jon Bodin d) Fisher
- 5) _____ quoted that “Every supply create its own demand”.
a) J. S. Mill b) Pigou c) Keynes d) J. B. Say
- 6) Marginal efficiency of capital is related with
a) Supply of money b) Liquidity c) Investment d) Deficit finance
- 7) According to Keynes the level of employment is depend upon
a) Effective demand b) Aggregate demand
c) Aggregate supply d) Eager of purchasing
- 8) Average propensity to consume = _____
a) $\frac{c}{y}$ b) $\frac{y}{c}$ c) $\frac{\Delta c}{\Delta y}$ d) $\frac{\Delta y}{\Delta c}$
- 9) When the value of money decreases the prices of goods is
a) Decreases b) Increases c) Constant d) None of these

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) _____ यांनी अंशलक्षी व समग्रलक्षी अर्थशास्त्र था संकल्पना सर्वप्रथम वापरल्या.
अ) रैमर फ्रिश ब) बोल्डिंग क) अँडम स्मिथ ड) रिकार्डो
- २) राष्ट्रीय उत्पन्न _____ कालावधीसाठी मोजले जाते
अ) एक वर्ष ब) दोन वर्ष क) तीन वर्ष ड) चार वर्ष
- ३) लॉरेंन्झ वक्र हा _____ दर्शवितो.
अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाची निर्मिती ब) राष्ट्रीय उत्पन्नाचे विभाजन
क) राष्ट्रीय उत्पन्नाचे मापन ड) यापैकी नाही
- ४) चलन संख्यामान सिद्धांताची मुळ कल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) रिकार्डो ब) जे. एस्. मिल क) जॉन बोडीन ड) फिशर
- ५) “प्रत्येक पुरवठा आपली मागणी निर्माण करतो” हे विधान _____ चे आहे.
अ) जे. एस्. मिल ब) पिगु क) केन्स ड) जे.बी. से
- ६) भांडवलाची सीमांत कार्यक्षमता _____ शी निगडीत आहे.
अ) पैशाचा पुरवठा ब) रोखना क) गुंतवणुक ड) तुटीचा अर्थभरणा
- ७) केन्सच्या मते रोजगार पागळी ही _____ अवलंबून असते.
अ) प्रभावी मागणी ब) एकूण मागणी क) एकूण पुरवठा ड) खरेदीची ईच्छा
- ८) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती =
अ) $\frac{C}{y}$ ब) $\frac{y}{C}$ क) $\frac{\Delta C}{\Delta y}$ ड) $\frac{\Delta y}{\Delta C}$
- ९) जेव्हा पैशाचे मूल्य घटते तेव्हा वस्तुच्या किंमती
अ) घटतात ब) वाढतात क) स्थिर ड) यापैकी नाही
- १०) निर्देशांकासाठी _____ हे आवश्यक असावे लागते.
अ) मुळवर्ष ब) मुळ किंमत क) मुळ उपभोग ड) मुळ गुंतवणुक

- ११) गुणकाचे मूल्य १ पासून _____ असू शकते.
 अ) α ब) ० क) १० ड) १००
- १२) _____ प्रेरित गुंतवणुक म्हणजे स्वायत्त गुंतवणुक होय.
 अ) खाजगी उपभोग ब) सरकारी उपभोग क) स्वतंत्रपणे ड) नफा
- १३) फिशरच्या समीकरण $P = \frac{MV + M_1V_1}{T}$, 'P' म्हणजे
 अ) सर्वसाधारण किंमत पातळी ब) एकूण चलण संख्या
 क) पैशाचा भ्रमणवेग ड) एकूण व्यवहार
- १४) _____ कारण भाववाढीसाठी जबाबदार आहेत.
 अ) पतपुरवठा ब) आर्थिक विकास क) तुटीचा अर्थभरणा ड) वरील पैकी सर्व
२. खलील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- अ) रोख शिल्लक दृष्टीकोण स्पष्ट करा. ७
 ब) 'से' चा बाजारपेठे विषयकचा नियम स्पष्ट करा. ७
३. टीपा लिहा :
- अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा. ७
 ब) राष्ट्रीय उत्पन्न मोडाण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा. ७
४. खालील पैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (दीर्घोत्तरी) : १४
 अ) उपभोग फलन म्हणजे काय ? सरासरी आणि सीमांत उपभोग पवृत्ती स्पष्ट करा.
 ब) भाववाढ म्हणजे काय ? भाववाढीची कारणे स्पष्ट करा.
५. खालील पैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
 अ) राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय ? राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) भांडवलाची सीमांत कार्यक्षमता म्हणजे काय ? गुंतवणुकीतील बदलांचा भांडवलाच्या सीमांत कार्यक्षमतेवरील परिणाम आकृतीच्या साह्याने स्पष्ट करा.

SLR-CT – 38

Seat No.	
-------------	--

Set

P

**B.Com. II (Semester – III) (Old CGPA) Examination, 2018
CORPORATE ACCOUNTING**

Day and Date : Monday, 9-4-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

***N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Use of calculator is allowed.***

1. Choose correct alternatives.

14

1) In India the companies are governed by the

- A) Company Act 1965 B) Company Act 1956
C) Income Tax Act 1961 D) Partnership Act

2) The Memorandum of Association of a company states the maximum amount of share capital the company can raise is called

- A) Issued capital B) Nominal capital
C) Subscribed capital D) Paidup capital

3) If shares are issued at a price below the face value they are called as issue at

- A) Premium B) Discount
C) Par D) Face value

4) When the applicant of shares has to pay the amount which is equal to the face value of share is known as shares issued at

- A) Premium B) Par
C) Discount D) Above face value

P.T.O.

- 5) When shareholder paid the excess money than the calls are made, the excess money is called as
- A) Calls in advance B) Calls in arrears
C) Unpaid calls D) Allotment money
- 6) The _____ shares will get a fixed rate of dividend.
- A) Preference B) Equity C) Bonus D) Forefeited
- 7) The amount on the shares which is actually demanded by the company to be paid is known as _____ capital.
- A) Paid up B) Called up
C) Reserve D) Unpaid
- 8) AS-6 is related to the
- A) Depreciation Accounting B) Accounting for Investment
C) Cash Flow Statement D) Earning per Share
- 9) The Accounting Standards have been issued by the
- A) Institute of Chartered Accountants of India
B) Institute of Govt. and Works Accountant
C) Institute of Management Accountant of India
D) Government of India
- 10) The _____ is the list of all balances from the ledger, these are debit and credit balances.
- A) Ledger Account B) Trial Balance
C) Final Account D) Income Statement
- 11) Dividend declared between two annual general meeting is called as _____ dividend.
- A) Final B) Annual C) Interim D) Bonus

- 12) Divisible profit do not include
A) Reserve fund	B) Share capital
C) Profit prior to incorporation	D) Bonus
- 13) Pre-incorporation is to be credited to
A) P&L A/c	B) P&L Appropriation A/c
C) Capital Reserve	D) Balance Sheet
- 14) Directors fees would be charged to _____ while calculating profit prior to incorporation.
A) Prior incorporation	B) Shareholders
C) Post incorporation	D) None of these

2. Write short notes on : 14

- A) AS-2 valuation inventories.
- B) Reissue of forfeited shares.

3. A) Good Luck Ltd. issued 20,000 equity shares of Rs. 10 each at a discount of 10% payable at Rs. 2 on application, Rs. 3 on allotment, Rs. 4 on First and Final call.

Mr. Y holding 1000 shares did not pay call money. His shares were forfeited and re-issued at Rs. 7 per share to Mr. Z. Show the re-issue entries. 7

B) Gajanan Company Ltd. was incorporated on 1st March 2016 and received its certificate for commencement of business on 1st April 2016. The company bought the business of active and slow with effect from 1st November 2015. Sales for the year Rs. 6,00,000, out of which sales up to 1st March were Rs. 2,50,000 and up to 1st April Rs. 3,00,000.

Calculate sales ratio and time ratio assuming accounts are closed on 31st October every year. 7

4. Simplex Private Ltd. was incorporated on 1st July 2008 to take over the running business of Mr. Sadananda with effect from 1st April 2008. From the following information for the year ending 31st March 2009 ascertain profit earned prior to and after incorporation of the company.

14

Profit and Loss A/c			
	Rs.		Rs.
To Commission	2,625	By Gross Profit	98,000
To Advertisement	5,250		
To Managing directors			
Remuneration	9,000		
To Depreciation	2,800		
To Salaries	18,000		
To Insurance	600		
To Preliminary Exp.	700		
To Rent and Taxes	3,000		
To Discount	350		
To Bad debts	1,250		
To Net profit	54,425		
	98,000		98,000

- 1) Average monthly turnover from July 2008 onwards was double than that of the previous months.
- 2) Rent for the first three months was paid @ Rs. 200 per month and there after at a rate increased by Rs. 50 p.m.
- 3) Bad debts Rs. 350 related to sales effected after 1st September 2008.
- 4) Advertisement expenses were directly proportionate to the sales.

OR

Set P

ABC Company issue 2000 shares of Rs. 10 each at a premium of Rs. 2 per share payable on application Rs. 2 per share, on allotment Rs. 5 (including premium) a first call Rs. 3 and final call Rs. 2. Application for 3000 shares were received and allotment was made on pro-rata to applicants of 2,400 shares. Money over paid on application was employed on account of sums due on allotment.

Kiran to whom 40 shares were allotted, failed to pay allotment money and on his subsequent failure to pay first call his shares were forfeited.

Prakash the holder of 60 shares failed to pay the two calls and his shares were forfeited-after second and final call.

Pass Journal Entries to record the above.

5. From the following information of Pandurang Company Ltd. Prepare Profit and Loss Account in vertical form for the year ended 31-3-2017.

14

Particulars	Rs.
Plant	33,00,000
Premises	30,72,000
Stock (opening)	7,50,000
Debtors	8,70,000
Bad debts	21,100
Goodwill	2,50,000
Interim Dividend paid	5,000
Purchases	18,50,000
Wages	9,79,800
General expenses	68,350

Salaries	2,02,250
Depreciation on plant	4,95,000
Sales	41,50,000
Creditors	4,00,000
Stock (closing)	9,50,000
Rent received during the year	3,500
Bank charges	400
Cash at bank	4,06,500
Machinery	10,00,000

OR

From the following information of Chandrabhaga Company Ltd. prepare Balance Sheet in vertical form as on 31st March 2017.

	Rs.		Rs.
Cash at Bank	275	Loan from customers	200
Loose tools	50	General Reserve	2,100
Short term investment at cost	220	Equity share capital	2,000
Debtors	1,225	Preference share capital	800
Advance to staff	60	Proposed dividend on equity share capital	200
Stores	400	Surplus (profit) carried to Balance Sheet	62
Fixed assets	7,150	Security premium	500
Finished goods	750	Investment allowance Reserve	150

Advance Tax	200	TDS on interest on debentures	18
Capital work in progress	320	Provision for Income Tax	320
Interest on debenture (Net)	162	Corporate dividend tax	28
12% debentures (1-4-2016)	1,500	Expenses on Amalgamation Adjustment	103
Security deposit from dealers	120		
Creditors	1,150		
Provision for doubtful Debts	25		
Provision for depreciation	1,500		

SLR-CT – 39

Seat No.	
-------------	--

Set

P

**B.Com. (Part – II) (Semester – III) (CGPA) (Old) Examination, 2018
FUNDAMENTALS OF ENTREPRENEURSHIP**

Day and Date : Tuesday, 10-4-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternative and rewrite the answer : **14**

- 1) An entrepreneur is a person who takes _____ and takes decision in an uncertain period.
a) Risk b) Authority c) Profit d) Loss
- 2) For fast and rapid development of the country _____ role is important.
a) Manager b) Entrepreneur
c) Capitalist d) None of these
- 3) The entrepreneur who is involved selling goods directly to the consumer in small quantity is known as
a) Technical Entrepreneur b) Agri Entrepreneur
c) Retail Entrepreneur d) Rural Entrepreneur
- 4) Which of the following factor motivates entrepreneurship ?
a) Natural calamity b) Market competition
c) Available of capital d) Lack of skills
- 5) Entrepreneur should be Innovator his concept is given by _____
a) A.H. Kol b) Jefari Timonce
c) William Diamond d) Joseph Schumpeter
- 6) In India Self Employed Women's Association (SEWA) was established in the _____ year.
a) 1997 b) 1972 c) 1975 d) 1985
- 7) Rural industry is mostly based on _____
a) Capital b) Labour c) Skills d) Land
- 8) _____ entrepreneurship can remove the income gap between the urban and rural people.
a) Women b) Rural c) Retail d) Business

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा : 14
- १) अनिश्चित परिस्थितीत _____ स्वीकारून, निर्णय घेणाऱ्या व्यक्तीस उद्योजक असे म्हणतात.
अ) धोका ब) अधिकार क) नफा ड) नुकसान
- २) देशाचा जलद आर्थिक व औद्योगिक विकासासाठी _____ च्या भूमिकेला महत्त्व आहे.
अ) व्यवस्थापक ब) उद्योजक क) भांडवलदार ड) यापैकी नाही
- ३) लहान प्रमाणावर व प्रत्यक्ष ग्राहकांना माल विकणाऱ्या उद्योजकास _____ असे म्हणतात.
अ) तांत्रिक उद्योजक ब) कृषी उद्योजक क) किरकोळ उद्योजक ड) ग्रामीण उद्योजक
- ४) खालीलपैकी कोणते घटक उद्योजकतेस प्रेरणा देते ?
अ) नैसर्गिक आपत्ती ब) बाजारपेठेतील स्पर्धा
क) पर्याप्त भांडवल असणे ड) कौशल्याचा अभाव
- ५) उद्योजक हा नवनिर्मिती करणारा असला पाहिजे असे मत _____ यांनी मांडले.
अ) य.ह. कोल ब) जेफ्री तिमोन्स क) विल्यम डायमंड ड) जोसेफ शंपीटर
- ६) भारतीय स्वयंरोजगार महिला संघटना (SEWA) _____ मध्ये स्थापन झाली.
अ) १९९७ ब) १९७२ क) १९७५ ड) १९८५
- ७) ग्रामीण उद्योग हे _____ प्रधान असतात.
अ) भांडवल ब) श्रम क) कौशल्य ड) भूमी
- ८) _____ उद्योगांचा उपयोग ग्रामीण व शहरी उत्पन्नातील विषमता कमी करण्यासाठी होतो.
अ) महिला ब) ग्रामीण क) किरकोळ ड) व्यापार
- ९) छुपी बेरोजगारी हे _____ ठिकाणी मोठ्या प्रमाणात दिसून येते.
अ) कृषी ब) ग्रामीण उद्योग क) सेवा उद्योग ड) सरकारी कार्यालय
- १०) खालीलपैकी कोणते कृषी उद्योग नाही ?
अ) रेशीम उत्पादन ब) पुष्प उत्पादन क) पशुपालन ड) माहिती तंत्रज्ञान
- ११) सामाजिक प्रश्नांची सोडवणूक करणे हे _____ उद्योजकतेचे महत्वाचे उद्दिष्ट्ये आहे.
अ) महिला उद्योजकता ब) कृषी उद्योजकता
क) सामाजिक उद्योजकता ड) ग्रामीण उद्योजकता

१२) नाविन्यपूर्ण आणि उपयुक्त होऊ शकणाऱ्या कल्पनांचा उदय ज्या विचार प्रक्रियेतून होतो त्यास _____ असे म्हणतात.

अ) उद्योग ब) सेवा क) उच्च सिद्धी प्रेरणा ड) श्रजनशीलता

१३) बुद्धिमंथनास _____ सुद्धा म्हणतात.

अ) नोंद सूची ब) समूह चर्चा क) लक्षकेंद्री समूह ड) यापैकी नाही

१४) _____ यास नवीन प्रस्तावित व्यवसायाचा संपूर्ण आराखडा असे म्हणतात.

अ) प्रस्ताव ब) प्रकल्प अहवाल क) करार ड) वित्त

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

14

- १) उद्योजकांचे विविध कार्य लिहा.
- २) सामाजिक उद्योजकतेची गरज काय हे स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

14

- १) ग्रामीण उद्योगाच्या विविध समस्या कोणत्या ?
- २) बुद्धिमंथन संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

14

प्रकल्प अहवाल म्हणजे काय हे स्पष्ट करून त्याचे विविध घटक कोणते ?

किंवा

महिला उद्योजकते समोरील विविध अडथळे कोणते ?

५. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

14

उद्योजकता म्हणजे काय ? उद्योजकतेस प्रोत्साहन देणारे घटक कोणते ?

किंवा

कल्पना निर्मातीचे विविध मार्ग कोणते ?

- vii) The data contains 10 observations and all they are equal to 15, then A.M. will be _____
 a) 10 b) 15 c) 12.5 d) None of these
- viii) The most reliable measure of dispersion is
 a) range b) Q.D. c) M.D. d) S.D.
- ix) The range of 10 observations is 20. If each observation is increased by 5, then range will be
 a) 10 b) 15 c) 20 d) 25
- x) If the correlation between X and Y is positive, then correlation between Y and X is _____
 a) positive b) perfect positive c) negative d) perfect negative
- xi) The line of regression X on Y is used to estimate _____
 a) X for known value of Y b) Y for known value of X
 c) (a) and (b) both d) none of these
- xii) Histogram is used to determine _____
 a) A.M. b) Mode c) median d) none of these
- xiii) If the correlation between two variables is perfect, then $r =$ _____
 a) +1 b) -1 c) +1 or -1 d) none of these
- xiv) _____ provides a single value that represents the whole data.
 a) measures of central tendency b) measures of dispersion
 c) measures of correlation d) none of these

2. A) Define tabulation and explain different parts of good statistical table. **7**

B) Following data shows height of students Compute median of height. **7**

Height (cm.)	145 – 150	150 – 155	155 – 160	160 – 165	165 – 170	170 – 175	175 – 180
No. of Students	15	27	33	40	25	21	11

3. A) Define range, coefficient of range. State merits and demerits of range. **7**

B) Draw less than ogive to represent the following data and hence obtain median. **7**

Class	5 – 10	10 – 15	15 – 20	20 – 25	25 – 30	30 – 35	35 – 40
Frequency	5	12	17	28	20	12	7

4. Attempt **any one** of the following :

14

- A) Explain concept of central tendency. Define median, mode and A.M, State requirements of good measures of central tendency.
- B) Compute range, coefficient of range, mean, s.d. and c.v. for the following data.

X	7	12	16	18	20	24	28
f	3	9	11	15	10	5	2

5. Attempt **any one** of the following :

14

- A) Define regression. Obtain lines of regression X on Y and Y on X for the following data and hence estimate X for Y = 60 and Y for X = 100.

X	80	75	76	70	84	90
Y	40	35	30	45	47	50

B) Define

- i) classification
- ii) variable
- iii) correlation
- iv) Spearman's rank correlation coefficient state objective of classification.

SLR-CT – 41

Set

P

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – II (Semester – III) (CGPA) (Old) Examination, 2018
ECONOMICS
Money and Financial System

Day and Date : Thursday, 12-4-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Objective type question choose the correct alternative and rewrite the sentences :

14

- 1) Store of value is a _____ function of money.
 - a) Primary
 - b) Secondary
 - c) Contingent
 - d) None of the above
- 2) M_2 is the _____ concept of supply of money.
 - a) Narrow
 - b) Broad
 - c) Limited
 - d) None of the above
- 3) Period of short term finance is _____ years.
 - a) 1.5
 - b) 3
 - c) 5
 - d) 7
- 4) Capital market is essentially a market for _____ funds.
 - a) Short term
 - b) Long term
 - c) Medium term
 - d) Very short term
- 5) _____ is apex institution in Indian money market.
 - a) S.B.I.
 - b) NABARD
 - c) R.B.I.
 - d) I.C.I.C.I
- 6) Monetary policy implemented by _____ Bank.
 - a) Commercial
 - b) Co-operative
 - c) Urban
 - d) Central
- 7) The Apex Bank in agriculture and rural credit in India is _____.
 - a) D.C.C.B.
 - b) R.R.B.
 - c) NABARD
 - d) L.D.B.

P.T.O.

8) Small Industries Development Bank of India (SIDBI) is established in _____ year.

- a) 1969 b) 1980 c) 1982 d) 1990

9) 6th Commercial Banks are nationalised in _____ year.

- a) 1949 b) 1955 c) 1969 d) 1980

10) National Housing Bank is established in _____ year.

- a) 1980 b) 1982 c) 1985 d) 1987

11) The money which possesses ability of creation of credit money is called as _____

- a) High powered money b) Cheque
c) Draft d) Hundi

12) State Financial Act passed in _____ year.

- a) 1948 b) 1949 c) 1951 d) 1955

13) To control the deflation central bank _____ the bank rate.

- a) Increases b) Decreases c) Keep constant d) Unstable

14) Hawala Market is _____ market.

- a) Good b) Legal c) Illegal d) None of these

2. Give short answers :

- a) Explain the kinds of finance. 7
b) Explain the constituents of money supply. 7

3. Write short notes :

- a) Call Money Market. 7
b) Co-operative Banks. 7

4. Answer **any one** : 14

- a) Explain the role of money market in economic development.
b) Explain the role of finance in economic development.

5. Answer **any one** : 14

- a) What is meant by money ? Explain the functions of money.
b) What is meant by monetary policy ? Explain the objectives of monetary policy.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचा प्रश्न. योग्य पर्याय निवडा.

१४

१) मूल्य संग्रह हे पैशाचे _____ कार्य आहे.

अ) प्राथमिक ब) दुय्यम क) आकस्मिक ड) वरीलपैकी नाही

२) पैशाच्या पुरवण्यातील M_2 ही संकल्पना _____ आहे.

अ) संकुचीत ब) व्यापक क) मर्यादित ड) वरीलपैकी नाही

३) अल्पकालीन वित्ताचा कालावधी _____ वर्षांचा असतो.

अ) १.५ ब) ३ क) ५ ड) ७

४) भांडवल बाजार हा _____ निधीशी संबंधित आहे.

अ) अल्पकाल ब) दीर्घकाल क) मध्यमकाल ड) अतीअल्पकाल

५) _____ ही भारतीय नाणेबाजाराची शिखर संस्था आहे.

अ) एस्.बी.आय. ब) नॉबार्ड
क) आर.बी.आय. ड) आय.सी.आय.सी.आय.

६) चलन विषयक धोरण _____ बँके कडून राबविले जाते.

अ) व्यापारी ब) सहकारी क) शहरी ड) मध्यवर्ती

७) भारतातील कृषी आणि ग्रामीण विकासातील सर्वोच्च (शिखर) बँक _____ ही आहे.

अ) डी.सी.सी.बी. ब) आर.आर.बी. क) नॉबार्ड ड) एल्.डी.बी.

८) भारतीय लघुउद्योग विकास बँकेची स्थापना _____ साली झाली.

अ) १९६९ ब) १९८० क) १९८२ ड) १९९०

९) ६ व्यापारी बँकांचे राष्ट्रीयीकरण _____ या वर्षी झाले.

अ) १९४९ ब) १९५५ क) १९६९ ड) १९८०

SLR-CT – 42

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – II (Semester – IV) Examination, 2018
ENGLISH (Compulsory) (New) (CBCS)
“Gems of Wisdom”

Day and Date : Wednesday, 28-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Rewrite the following sentences by using the correct options. 14

- 1) Virginia Woolf says that her profession is _____
a) Politics b) Dancing c) Acting d) Literature
- 2) Joseph Conrad declares _____ to be a pathetic figure.
a) Da Gama b) Vespucci c) Columbus d) Cook
- 3) *Army Handbook* says that _____ warfare is the most repulsive style of fighting.
a) Civil b) Guerilla c) Underground d) Cold
- 4) Killing the _____ in the House was part of the occupation of a woman writer.
a) Monster b) Angel c) Demon d) Devil
- 5) Joseph Conrad strongly desired to visit Mauritius via the _____ Strait.
a) Taurus b) Tiaras c) Torres d) Terrain
- 6) Senanayak was _____ as Draupadi approached him bare.
a) Exhilarated b) Shocked c) Delighted d) Amused
- 7) The scorpion was lying under a sack of _____
a) Wheat b) Sand c) Rice d) Flour
- 8) In *Mother to Son* the mother wanted the son to _____ the struggle for rights.
a) Give up b) Carry on c) Compromise d) Ban

P.T.O.

3. A) Write a paraphrase of the following (**any two**) : 8
- 1) “One day I wrote her name upon the strand,
But came the waves and washed it away:
Again I wrote it with a second hand,
But came the tide, and made my pains his prey.”
 - 2) “Let me not to the marriage of true minds
Admit impediments. Love is not love
Which alters when it alteration finds,
Or bends with the remover to remove”
 - 3) Poetry is any kind of verbal or written language that is structured rhythmically and is meant to tell a story, or express any kind of emotion, idea, or state of being. Poetry is used to achieve this artistic expression in several ways. There are certain forms and patterns that poets follow in the composition process of their work. These different forms were birthed out of separate artistic and cultural movements. Most of these forms coincide with the previously mentioned definition of poetry; and, the most popular of these forms are elegy, narrative, ode, ballad, sonnet, villanelle, sestina, free verse, and epic.
- B) Explain with reference to the context (**any two**) : 6
- 1) “The peasants came like swarms of flies
and buzzed the name of God a hundred times
to paralyze the Evil one.”
 - 2) “Don’t you fall now –
For I’se still goin’, honey,
I’se still climbin’,
And life for me ain’t been no crystal stair.”
 - 3) “I watched the holy man
perform his rites to tame the poison
With an incantation.”
4. Answer the following (**any one**) : 14
- A) What are the functions of the interpersonal skills ?
 - B) Imagine that you suffered from dengue and missed the examinations. How will you use the problem solving skills to overcome this crisis in your life ?

5. Write a precise based on the following passage with a suitable title.

14

Swami Vivekananda, or Narendranath Datta, or simply Naren, as he was called in his pre-monastic days, was born to Vishwanath Datta and Bhuvaneshwari Devi in Calcutta on Monday, 12 January 1863. The Datta family was rich, respectable and renowned for charity, learning and a strong spirit of independence. Vishwanath Datta was an attorney-at-law in the Calcutta High Court. He was proficient in English and Persian, and took great delight in reciting to his family the poems of the Persian Poet Hafiz. Bhuvaneshwari Devi was an accomplished lady with a regal bearing. She was deeply religious. Before the birth of Narendranath, though she had daughters, she yearned for a son and asked one of her relatives at Varanasi to make religious offerings to Viresvara Siva. It is said that she dreamt later that Siva promised to be born as her son. Narendranath was born some time afterwards.

In this early childhood, Narendranath was rather restless and given to much fun and frolic. But at the same time, he had a great attraction for spiritual matters and would play at worshipping or meditating on the images of Ram-Sita, Siva etc. The stories of the Ramayana and the Mahabharata, which his mother told him, left an indelible impression on his mind. Traits such as courage, sympathy for the poor and attraction towards wandering monks appeared spontaneously in him. Even in childhood, Narendranath demanded convincing arguments for every proposition. With these qualities of head and heart, he grew into a vigorous youth.

Seat
No.Set **P****B.Com. (Part – II) (Semester – IV) (New CBCS) Examination, 2018
BUSINESS ECONOMICS – II**

Day and Date : Saturday, 31-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Draw diagrams wherever necessary.*

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Trade cycle has _____ phases.
a) 4 b) 6 c) 8 d) 10
- 2) Terminal point of recession is called
a) Depression b) Inflation c) Recovery d) None of these
- 3) Schumpeter's theory of trade cycle is known as _____ theory of trade cycle.
a) Monetary b) Investment c) Innovation d) None of these
- 4) Indirect taxes are basically
a) Proportional b) Progressive
c) Regressive d) None of these
- 5) In India G.S.T. is implemented from
a) 1917 b) 2017 c) 1991 d) None of these
- 6) G.S.T. and VAT are one of the _____ tax.
a) Direct b) Indirect tax
c) Progressive d) None of these
- 7) Purchasing power parity theory of exchange rate was propounded by
a) Ricardo b) Marshall
c) Gustav Cassel d) None of these
- 8) Terms of trade = $\frac{\text{Index of Export Price}}{\text{Index of Import Price}} \times 100$
a) Index of import price b) Index of export price
c) Index of import d) None of these

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) व्यापार चक्राच्या _____ अवस्था आहेत.
अ) ४ ब) ६ क) ८ ड) १०
- २) घसरणीच्या तळबिंदुळा _____ असे म्हणतात.
अ) मंदी ब) तेजी क) पुनरुज्जीवन ड) यापैकी नाही
- ३) श्रुंम्पीटरचा व्यापार चक्राचा सिद्धांत _____ व्यापार चक्राचा सिद्धांत म्हणून ओळखतात.
अ) चलनजन्य ब) गुंतवणूक क) नवनिर्मिती ड) यापैकी नाही
- ४) अप्रत्यक्ष कर हे मुळतः _____ असतात.
अ) प्रमाणशीर ब) प्रगतशील क) प्रतिगामी ड) यापैकी नाही
- ५) भारतात जी. एस्. टी. हा _____ सालापासून लागू केळा आहे.
अ) १९१७ ब) २०१७ क) १९९१ ड) यापैकी नाही
- ६) जी. एस्. टी. व व्हॅट हे एक _____ कर आहेत.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) प्रगतशील ड) यापैकी नाही
- ७) खरेदी शक्ती समता सिद्धांत हा विनिमय दराचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) रिकार्डो ब) मार्शल क) गुस्ताव कॅसल ड) यापैकी नाही
- ८) व्यापार शर्ती = $\frac{\text{निर्यात वस्तूच्या किमतीचा निर्देशांक}}{\text{---}} \times 100$
अ) आयात वस्तूच्या किमतीचा निर्देशांक ब) निर्यात वस्तूच्या किमतीचा निर्देशांक
क) आयात निर्देशांक ड) यापैकी नाही
- ९) सार्वजनिक आयव्यय हे सार्वजनिक सत्तेच्या उत्पन्न व _____ शी निगडीत आहे.
अ) उपभोग ब) गुंतवणूक क) खर्च ड) यापैकी नाही
- १०) देशातील सिमा भागांतर्गत व्यापारास _____ व्यापार असे म्हणतात.
अ) बहिर्गत ब) अंतर्गत क) जागतिक ड) यापैकी नाही

११) जेंव्हा करभार व कराघात दोन्ही एकाच व्यक्तीवर पडत असेल त्यास _____ कर असे म्हणतात.

अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) समतोल ड) यापैकी नाही

१२) _____ हे सार्वजनिक कर्जाचे प्रमुख मार्ग आहेत.

अ) विदेशी बँका ब) देशातील मध्यवर्ती बँका

क) देशातील व्यापारी बँका ड) वरील पैकी सर्व

१३) _____ हे सार्वजनिक आयव्ययाचे अभ्यासविषय आहेत.

अ) सार्वजनिक खर्च ब) सार्वजनिक कर्ज

क) सार्वजनिक उत्पन्न ड) वरीलपैकी सर्व

१४) _____ कर्जास अनिधिक कर्जे असे म्हणतात.

अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन क) मध्यम कालीन ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१) सार्वजनिक कर्जाचे प्रकार स्पष्ट करा. ७

२) सार्वजनिक आयव्ययाचे स्वरूप स्पष्ट करा. ७

३. टीपा लिहा :

१) मूल्य वर्धित कर. ७

२) अप्रत्यक्ष कर. ७

४. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा :

१४

१) सार्वजनिक खर्चाचा अर्थ सांगा व सार्वजनिक खर्च वाढीची कारणे स्पष्ट करा.

२) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा :

१४

१) प्रत्यक्ष कराची व्याख्या लिहा व प्रत्यक्ष कराचे गुण व दोष स्पष्ट करा.

२) हॉट्ट्रेचा व्यापार चक्राचा चलनजन्य सिद्धांत स्पष्ट करा.

2. Write short notes : 14
- A) Methods of redemption of debentures.
 - B) Valuation of goodwill.
3. A) Sunlight Company Ltd. redeemed 6000 10% debentures of Rs. 100 each at par paying cash in three yearly instalments by drawing lots as shown below. 7
- On 31-3-2016 debentures of Rs. 2,00,000
 - On 31-3-2017 debentures of Rs. 2,00,000
 - On 31-3-2018 debentures of Rs. 2,00,000
- Journalise the transactions assuming that the interest is payable every year on 31st March.
- B) From the following balance sheet and other information of Moonlight Company Ltd. You are required to value the share on the net assets method if preference shares have priority both as to payment of capital and arrears of dividend in the events of liquidation. 7

Balance Sheet as on 31st March 2017

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share capital 10,000		Sundry assets	5,10,000
6% preference shares of		Discount on debentures	10,000
Rs. 10 each fully paid	1,00,000	Preliminary expenses	30,000
30,000 ordinary shares	3,00,000	Profit and Loss A/c	60,000
of Rs. 10 each			
Reserve fund	30,000		
7% debentures	50,000		
Depreciation fund	30,000		
Sundry creditors	1,00,000		
	6,10,000		6,10,000

Sundry assets were revalued worth Rs. 5,25,000. One years interest is owing on debentures and the dividend on preference shares are in arrears for two years.

4. From the following Balance Sheet of a sole trader, prepare a schedule of changes in working capital and a funds flow statement. 14

Balance Sheet					
Liabilities	2009	2010	Assets	2009	2010
Capital	63,000	1,00,000	Cash	15,000	20,000
Long term loans	50,000	60,000	Debtors	30,000	28,000
Creditors	42,000	39,000	Stock	55,000	72,000
Bank overdraft	35,000	25,000	Land and building	80,000	1,00,000
O/S expenses	5,000	6,000	Furniture	15,000	10,000
	1,95,000	2,30,000		1,95,000	2,30,000

OR

- Prepare cash flow statement from the following summarised Balance Sheet of Highlight Company Ltd. 14

Balance Sheet					
Liabilities	2009	2010	Assets	2009	2010
Equity share capital	40,000	50,000	Fixed assets	69,000	61,000
6% redeemable			Less : Depreciation	6,000	7,000
Preference shares	50,000	60,000		63,000	54,000
6% debentures	38,000	46,000	Stock	40,000	50,000
General reserve	5,000	5,000	Debtors	30,000	50,000
Profit and loss A/c	10,000	12,000	Cash	20,000	30,200
Creditors	9,000	8,000	Prepaid expenses	5,000	6,000
Provision for taxation	2,000	5,000			
Proposed dividend	4,000	4,200			
	1,58,000	1,90,200		1,58,000	1,90,200

Tax and dividend of 2009 have been paid in 2010.

Set P

5. Swati Company Ltd. passed a resolution to wind up voluntarily on 31st March 2018, when its Balance Sheet stood as follows.

Balance Sheet as on 31-3-2018

Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.
Share capital		Fixed assets	
8000 preference shares of Rs. 10 each	80,000	Freehold property	80,000
12000 equity shares of Rs. 10 each	1,20,000	Plant and machinery	70,000
Secured loan		Current assets :	
5% debentures secured on		Stock	80,000
freehold property	60,000	Cash	250
Current liabilities		Debtors	59,750
Bank overdraft	30,000	Profit and loss account	73,000
Trade creditors	68,500		
Preferential creditors	4,500		
	3,63,000		3,63,000

Dividend on preference shares was in arrears for 3 years at 6% per annum. Freehold property was sold for Rs. 1,00,000, plant and machinery realised Rs. 60,000. Stock realised Rs. 75,000 and debtors realised Rs. 50,000. Debentures were paid off out of the sale proceeds of freehold property. Cost of liquidation was Rs. 5,000 and liquidator's remuneration was fixed at Rs. 7,531 plus 2% on assets realised except cash and 10% on the amount returned to equity shareholders.

Prepare Liquidator Final Statement of Account.

14

OR

The Over Smart Company Ltd. went into liquidation on 31st March 2017 when the following Balance Sheet was prepared.

Balance Sheet as on 31-3-2017

Liabilities	Amt. Rs.	Assets	Amt. Rs.
Share capital authorised		Goodwill	50,000
30,000 shares of Rs. 10 each	3,00,000	Leasehold property	48,000
Issued and paid up		Plant and Machinery	65,500
19,500 shares of Rs. 10 each	1,95,000		
	<u> </u>		

Set P

SLR-CT – 44

-6-

Bank overdraft	12,000	Current assets :	
Sundry creditors		Stock	56,800
Preferential	24,200	Debtors	64,820
Partly secured	55,310	Cash in hand	2,500
Unsecured	99,790	Profit and loss account	98,680
	3,86,300		3,86,300

The liquidator realised the assets as follows :

Leasehold property which was used in the first instance to pay partly secured creditors :

Pro-rata	Rs. 35,000
Plant and machinery	Rs.51,000
Stock	Rs.39,000
Debtors	Rs.58,500

The expenses of liquidation amounted to Rs. 1,000 and remuneration to liquidator was agreed at 2.5% on the amount realised including cash and 2% on the amount paid to unsecured creditors including preference creditors.

Prepare Liquidators Final Statement of Account.

14

SLR-CT – 45

Seat No.	
-------------	--

Set

P

**B.Com. II (Semester – IV) (New) (CBCS) Examination, 2018
FUNDAMENTALS OF ENTREPRENEURSHIP**

Day and Date : Tuesday, 3-4-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives from given below : **14**
- 1) The Headquarter of 'Entrepreneurship Development Institute of India' is at _____
A) New Delhi B) Mumbai C) Ahmedabad D) Hyderabad
 - 2) 'Board of Industrial Development' was established in _____ year.
A) December, 1960 B) November, 1960
C) October, 1960 D) September, 1960
 - 3) 'District Industry Centre' was totally transferred by Central Government to State Government from _____ year.
A) 1978 B) 1993 C) 1960 D) 1992
 - 4) In India the 'First Technical Consultancy Organisation' was established in _____ State.
A) Maharashtra B) Gujrat C) Kerala D) Karnataka
 - 5) 'Central Investment Subsidy Scheme' was introduced by Central Government in _____ year.
A) 1971 B) 1978 C) 1992 D) 1970
 - 6) Small Scale Industries in 'Free Trade Zone' get Income Tax holidays for _____ years.
A) 3 B) 5 C) 4 D) 7
 - 7) On 2nd October 1993 _____ scheme is launched by Government of India.
A) National Equity Fund B) Supply of Raw Materials
C) Interest Subsidy D) Prime Minister's Rozgar Yojana

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्यायाची निवड करा. १४
- १) 'भारतीय उद्योजकता विकास' संस्थेचे मुख्यालय _____ येथे आहे.
अ) नवी दिल्ली ब) मुंबई क) अहमदाबाद ड) हैद्राबाद
- २) औद्योगिक विकास मंडळाची स्थापना _____ वर्षी करण्यात आली.
अ) डिसेंबर, १९६० ब) नोव्हेंबर, १९६० क) ऑक्टोबर, १९६० ड) सप्टेंबर, १९६०
- ३) 'जिल्हा उद्योग केंद्रे' केंद्र सरकारने राज्यसरकारकडे _____ वर्षापासून पूर्णपणे हस्तांतरित केली आहेत.
अ) १९७८ ब) १९९३ क) १९६० ड) १९९२
- ४) भारतामध्ये पहिली 'तांत्रिक सल्लागार संस्था' ही _____ राज्यामध्ये स्थापन करण्यात आली.
अ) महाराष्ट्र ब) गुजरात क) केरळ ड) कर्नाटक
- ५) केंद्रीय गुंतवणूक मदत योजना' केंद्र सरकारने _____ वर्षी सुरू केली.
अ) १९७९ ब) १९७८ क) १९९२ ड) १९७०
- ६) मुक्त व्यापार क्षेत्रामध्ये लघुउद्योगाना प्रप्तीकरामध्ये मिलणारी सुट _____ वर्षासाठी आसते.
अ) ३ ब) ५ क) ४ ड) ७
- ७) २ ऑक्टोबर १९९३ पासून भारत देशात _____ योजना सुरू झाली.
अ) नॅशनल इक्विटी फंड ब) कच्चा मालाचा पूरवठा
क) व्याजात सवलत ड) पंतप्रधान रोजगार योजना
- ८) 'एअर इंडीया इटरनॅशनल कंपनी' १९४८ मध्ये _____ यानी सुरू केली.
अ) अझीम प्रेमजी ब) धिरूभाई अंबानी क) जे.आर.डी.टाटा ड) स्टिव्ह जौब्स
- ९) _____ याना जे.आर.डी. टाटा यांचे अर्थीक सल्लागार म्हणून नेमले आहे.
अ) स्टिव्ह जौब्स ब) डी.आर. पेंडसे क) अझीम प्रेमजी ड) किलोस्कर
- १०) स्टिव्ह जॉब्स यांचे कोणते उत्पादन बाजारपेठेत अपयशी झाले ?
अ) सफरचंद ब) लिसा क) मॅकिनतोश ड) यापैकी नाही

- ११) धिरूभाई अंबानी यांचे पूर्ण नाव _____ आहे.
 अ) धिरजलाल हिराचंद अंबानी ब) धिरूभाई हिराचंद अंबानी
 क) धिरजकुमार हिराचंद अंबानी ड) धिरज हिराचंद अंबानी
- १२) बिल व पॉल यानी मायक्रोसॉफ्ट कंपनी _____ शहरात स्थापन केली.
 अ) सियाटल ब) अल्बुकर्की क) वॉशिंग्टन ड) शिकागो
- १३) 'लघुउद्योग सूट योजना' _____ वर्षी सुरू करण्यात आली.
 अ) १९८६ ब) १९४८ क) १९८८ ड) १९९०
- १४) _____ हे अजारी उद्योगाचे महत्वाचे लक्षण आहे.
 अ) नफ्यामध्ये घट ब) नावलौकीकात घट
 क) विक्रीत घट ड) वरीलपैकी सर्व

२. टीपा लिहा : १४
 अ) उद्योजकता विकासाची व्याप्ती.
 ब) लघुउद्योगाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.
३. थोडक्यात उत्तरे द्या : १४
 अ) राष्ट्रीय उद्योजकता व लघु व्यवसाय विकास संस्थेची कार्ये (निसबुड).
 ब) अजारी उद्योगाची कारणे सांगा.
४. महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाची भूमिका स्पष्ट करा. १४
किंवा
 शेती उद्योजकतेसमोरील समस्या स्पष्ट करा.
५. लघु उद्योग वाढीसाठी सरकारची भूमिका स्पष्ट करा. १४
किंवा
 धिरूभाई अंबानी यांची याशोगाथा स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

B.Com. – II (Semester – IV) (CBCS) (New) Examination, 2018
BUSINESS STATISTICS

Day and Date : Wednesday, 4-4-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**
III) **Use of soundless calculators is allowed.**
IV) **Graph papers will be supplied on request.**

1. Choose the most correct alternatives :

14

- 1) Index number is a _____
 - a) Measures of relative changes
 - b) Special type of average
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 2) Probability of an impossible event is always equal to _____
 - a) 1
 - b) 0.5
 - c) zero
 - d) none of these
- 3) Irregular variations in time series are caused by _____
 - a) Earthquakes
 - b) War in a country
 - c) Floods in the state
 - d) All the above
- 4) Use of an umbrella in rainy seasons is included in _____
 - a) Secular trend
 - b) Seasonal variation
 - c) Cyclic variation
 - d) None of these
- 5) Control limits of p and np charts are based upon _____
 - a) Binomial distribution
 - b) Normal distribution
 - c) Poisson distribution
 - d) None of these
- 6) Control charts has been devised by _____
 - a) Walter A Schwarts
 - b) Karl Pearsons
 - c) Amarthya Sen
 - d) None of these
- 7) For binomial distribution variance is given by _____
 - a) np
 - b) npq
 - c) \sqrt{npq}
 - d) pq

P.T.O.

- 8) Area under standard normal curve in between -2 to $+2$ is _____
 a) 68.27% b) 95.45% c) 99.73% d) None of these
- 9) For binomial distribution the mean is 20 and variances is 15. So that value of p is _____
 a) $\frac{3}{4}$ b) $\frac{1}{4}$ c) $\frac{3}{5}$ d) $\frac{2}{5}$
- 10) In time series data is arranged _____
 a) Geographically b) Qualitatively
 c) Chronologically d) None of these
- 11) For normal distribution Q_1 is 92 and median is 110 so that value of Q_3 is _____
 a) 92 b) 110 c) 128 d) 220
- 12) _____ control charts used for fraction defective.
 a) Mean b) Range c) p d) np
- 13) _____ index numbers is an Ideal Index Number.
 a) Laspeyre's b) Paasche's c) Fisher's d) None of these
- 14) There will be 53 Sundays in a leap year the probability will be _____
 a) $\frac{1}{7}$ b) $\frac{2}{7}$ c) $\frac{3}{7}$ d) $\frac{4}{7}$

2. Write short notes (**any two**) :

14

- A) Control charts
 B) Addition laws of probability
 C) Seasonal variations.

3. A) Compute 3 yearly moving average from the following data.

7

Years : 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017

Values : 140 150 110 145 160 168 172

B) A bag contains 100 tickets marked 1 to 100. Find the probability that the ticket drawn will be i) an odd numbers ii) a number is a perfect square.

7

4. What is a time series ? Explain the various components of time series in brief. 14

OR

Construction of \bar{X} and R control charts from the following data. 14

Sample No's	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mean (\bar{X})	34	94	73	44	54	73	51	64	34	74
Range (R)	5	6	8	9	7	9	6	4	5	7

(Given that, $n = 5, A_2 = 0.58, D_3 = 0, D_4 = 2.11$)

5. What is statistical quality control ? Give the advantages of SQC. Explain the control limits for \bar{X} (Mean) control charts. 14

OR

Calculate Laspeyre's, Paasche's and Fisher's index number from the following data. 14

Commodity	Base Year 2015		Current Year 2016	
	Price (Rs.)	Qty. Kg	Price (Rs.)	Qty. Kg
A	10	30	12	40
B	8	40	10	50
C	6	50	8	60
D	5	50	6	60

SLR-CT – 47

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	----------

B.Com. – II (Semester – IV) (CBCS) (New) Examination, 2018
ECONOMICS
Money and Financial System

Day and Date : Thursday, 5-4-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative given below :

14

- 1) Overdraft facility is given only on _____ account.
a) fixed b) saving c) current d) recurring
- 2) _____ is the modern system of fund transfer.
a) demand draft b) mail transfer
c) electronic transfer d) all the above
- 3) Bank has not provide pass-book facility to _____ account.
a) fixed b) current c) saving d) recurring
- 4) _____ is the modes of the cashless transactions.
a) net banking b) plastic money c) mobile wallet d) all the above
- 5) _____ is the main principle of banks.
a) security b) liquidity c) profitability d) all the above
- 6) _____ is the other function of bank.
a) Investment b) Accepting deposits
c) Fund transfer d) None of these
- 7) A _____ explains how the bank account was operated.
a) Cheque book b) pay in slip c) pass-book d) all the above
- 8) No frill account is related to _____
a) Labour b) NRI c) Bank manager d) Corporator
- 9) In India, National Electronic Fund Transfer (NEFT) system is implemented by R.B.I. in year _____ .
a) 2000 b) 2001 c) 2004 d) 2005

P.T.O.

- 10) Liquidity of bank implies _____
a) cash credit
b) credit creation
c) capacity to produce cash on demand of consumer
d) all the above
- 11) If the primary deposits of Commercial Bank are large then credit creation power of the bank will be _____
a) increases b) decreases c) narrow d) smaller
- 12) SWIFT initially registered in _____ city.
a) London b) Brussels c) New York d) Mumbai
- 13) _____ word is used for core banking.
a) Banking services
b) Extension of banking services
c) Bank branch group connected by net
d) A.T.M.
- 14) National Payments Corporation of India established in year _____.
a) 2002 b) 2005 c) 2008 d) 2010

2. Answer the following questions :

- a) Explain the difference between NEFT and RTGS. **7**
b) Explain the process of closing bank account. **7**

3. Write short notes :

- a) A.T.M. **7**
b) No frill account. **7**

4. Answer **any one** of the following : **14**

- a) What is meant by credit creation ? Explain the process of credit creation.
b) Explain the primary and secondary functions of Commercial Banks.

5. Answer **any one** of the following : **14**

- a) Discuss on technology in banking in details.
b) Discuss on the procedure for opening bank account.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) अधिकर्ष सवलत ही फक्त _____ खात्यावर दिली जाते.
अ) मुदत ब) बचत क) चालू ड) आवर्ती
- २) निधी पाठविण्याची _____ ही आधुनिक पद्धती आहे.
अ) डिमांड ड्राफ्ट ब) मेल ट्रान्सफर
क) इलेक्ट्रॉनिक ट्रान्सफर ड) वरील सर्व
- ३) _____ खात्याला खाते पुस्तक (पास-बुक) सुविधा बँकेकडून पुरवली जात नाही.
अ) मुदत ब) चालू क) बचत ड) आवर्ती
- ४) शेकडविरहीत व्यवहाराचे _____ या पद्धती आहेत.
अ) नेट बँकिंग ब) प्लॉस्टिक पैसा क) मोबाईल वॉलेट ड) वरील सर्व
- ५) _____ हे बँकेचे मुख्य तत्व आहे.
अ) सुरक्षितता ब) रोखता क) लाभ क्षमता ड) वरील सर्व
- ६) _____ हे बँकेचे इतर कार्य आहे.
अ) गुंतवणुक ब) ठेवी स्विकारणे क) निधी स्थानांतर ड) यापैकी नाही
- ७) बँक खात्यावरील व्यवहार कसे झालेत हे _____ यावरून स्पष्ट होते.
अ) चेक बुक ब) भरणा पावती क) पास- बुक ड) वरील सर्व
- ८) मुलामारहित खाते (नो फ्रिल खाते) हे _____ शी संबंधित आहे.
अ) कामगार ब) अनिवासी भारतीय क) बँक व्यवस्थापक ड) उद्योजक
- ९) भारतात राष्ट्रीय इलेक्ट्रॉनिक निधी हस्तांतरण (NEFT) प्रणाली रिझर्व्ह बँकेकडून _____ या वर्षी अंमलात आणण्यात आली.
अ) २००० ब) २००१ क) २००४ ड) २००५
- १०) बँकेची रोखता म्हणजे _____ होय.
अ) रोख पत
ब) पत निर्मिती
क) ग्राहकाच्या मागणीनुसार रोख निर्माण करण्याची क्षमता
ड) वरीलपैकी सर्व

- ११) जर व्यापारी बँकेच्या प्राथमिक ठेवी जास्त असतील तर बँकाची पत निर्माण करण्याची क्षमता _____
 अ) वाढेल ब) घटेल क) संकुचित ड) कमी होईल
- १२) SWIFT या संस्थेची नोंदणी प्रथमतः _____ या शहरात झाली.
 अ) लंडन ब) ब्रुसेल्स क) न्युयॉर्क ड) मुंबई
- १३) _____ हा शब्द कोअर बँकींगसाठी वापरला जातो.
 अ) बँकींग सेवा ब) बँकींग सेवा विस्तारासाठी
 क) नेटद्वारे जोडलेल्या बँक शाखा समूहासाठी ड) ए.टी.एम्
- १४) भारतीय राष्ट्रीय भुगतान निगमची स्थापना _____ या वर्षी झाली.
 अ) २००२ ब) २००५ क) २००८ ड) २०१०

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) राष्ट्रीय इलेक्ट्रॉनिक निधी हस्तांतरण (NEFT) आणि वास्तविक समय निव्वल तडजोड (RTGS) करा. ७
- ब) बँक खाते बंद करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. ७

३. टीपा लिहा.

- अ) ए. टी. एम्. ७
- ब) मुलामारहित खाते (नो फ्रिल खाते). ७

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

- अ) पतनिर्मिती म्हणजे काय ? पतनिर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा. १४
- ब) व्यापारी बँकांची प्राथमिक आणि दुय्यम कार्ये स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

- अ) बँकींग क्षेत्रातील तंत्रज्ञानाची सविस्तर चर्चा करा. १४
- ब) बँकेत खाते उघडण्याच्या पद्धतीची चर्चा करा.

Seat
No.

--

Set **P**

B.Com. – II (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2018
ENGLISH (Compulsory) (Old)
Staying Ahead

Day and Date : Wednesday, 28-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the right answer from the alternatives given below : **14**
- 1) The Native Americans are contaminating their bodies with sweets, food and drink because
 - a) They are bored
 - b) The white man has made it freely available
 - c) They are unaware of their harmful effects
 - d) They have been shamed by their defeat at the hands of the white man
 - 2) According to the chief, one thing we know which the white man may one day discover is that
 - a) Our god is the same God.
 - b) Our Devil is the same Devil
 - c) Our god is the different God
 - d) There is no God
 - 3) Lynd speculates that the best people save money because
 - a) They are thinking of their children's future
 - b) They want to help their friends
 - c) They are thinking of their nation's future
 - d) They have the best brain
 - 4) The important thing to know about a money-box is
 - a) how much it costs
 - b) how to open it
 - c) how to put pennies in it
 - d) how strong it is
 - 5) The two most important arts, without which all other talents seem absconded, are
 - a) reading and writing
 - b) singing and dancing
 - c) speaking and pleasing
 - d) speaking Italian and being gallant

- 5) What is the dominant theme found in the works of novelists like Balzac and Mr. Arnold Bennett, according to Lynd ?
 - 6) How does the Earl of Chesterfield expect his son to spend the mornings and evenings in Rome ?
 - 7) What advice does the Earl of Chesterfield give to his son ?
 - 8) What is the motive behind adults gifting money-boxes to children ?
3. A) Write short answers on **any two** of the following : **8**
- 1) Where is God, according to the speaker, in the poem 'Leave This Chanting' ?
 - 2) Where does the speaker find the arrow and in what condition ?
 - 3) What is the theme in the poem 'The Arrow and the Song' ?
- B) Rewrite the following paragraphs making necessary corrections in the use of spellings, capitals and punctuations (**any two**) : **6**
- 1) a skill that will be of grate use to you first as a student and letter on as a professional is that of editing the drafts of essays, papers, speeches letters, memorandums or reports you writ
 - 2) professor Kasar, chairman department of English is inaugurating the exhibition.
 - 3) maya angelo said, "If you don't like something change it. If you can't change it, change your attitude.
4. Answer **any one** of the following questions : **14**
- 1) Fill in the blanks in the transcript of the interview below with suitable responses.
Candidate : _____.
Manager : Yes, Please come in and sit down.
Candidate : _____, sir.
Manager : Tell us something about yourself, please.
Candidate : _____.
Manager : It's nice that you completed M.B.A. in Pune. From which institute did you complete your graduation ?
Candidate : _____.
Manager : Why do you want to join our company ?

Candidate : _____.

Manager : Actually, the vacancy is in Hyderabad. Are you ready to work there ?

Candidate : _____.

Manager : _____.

Candidate : I am earning 25,000/- net in my current job.

Manager : Thank You, Ms. Sneha. _____.

Candidate : _____.

- 2) Imagine that you have applied for the post of Assistant Professor in Commerce in K T M College, Solapur. Write the transcript of the interview consisting of 7-8 questions that could be asked and your probable responses.
5. Write a script of the meeting of the Staff Academy called by the Principal to plan and finalise the date, guest and budget of the Annual Prize Distribution Ceremony of the college. Include the opening remarks of the chairman, purpose, agenda, suggestions etc.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**B.Com. – II (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2018
BUSINESS ECONOMICS – II (Old)**

Day and Date : Saturday, 31-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw neat diagrams wherever necessary.**

1. Choose correct alternative :

14

- 1) In the Business cycle depression is followed after
a) Recession b) Prosperity c) Recovery d) None of these
- 2) According to Hawtray 'Trade cycle' is purely _____ phenomenon.
a) Prosperity b) Monetary c) Fiscal d) None of these
- 3) Basically, direct taxes are _____ taxes.
a) Regressive b) Proportional c) Progressive d) None of these
- 4) Value Added Tax is implemented firstly by _____ State in India.
a) Maharashtra b) Karnataka c) Hariyana d) Punjab
- 5) _____ are the subject matter of Public Finance.
a) Public Revenue b) Public Expenditure
c) Public Debt. d) All above
- 6) When current revenue is greater than current expenditure is called _____ budget.
a) Surplus b) Balanced c) Deficit d) None of these
- 7) When incidence of tax and burden of tax is falls on different person that is called _____ tax.
a) Direct b) Indirect c) Proportional d) None of these
- 8) _____ are the causes of increase in public debt.
a) Increase in defence expenditure b) Budget deficit
c) Welfare State Economy d) All above

- 9) _____ is the statement of the value of imports and exports of visible goods/commodities.
- a) Balance of trade b) Balance of payment
c) Terms of trade d) None of these
- 10) _____ are the remedies of correcting the disequilibrium in the Balance of payment.
- a) Stimulating exports b) Deflate the currency
c) Exchange control d) All above
- 11) Public Finance deals with income and _____ of the public authority.
- a) Income b) Expenditure c) Public debt. d) None of these
- 12) The principles of maximum social advantage is firstly presented by
- a) Adam Smith b) Recardo c) Dr. Dalton d) None of these
- 13) In _____ tax, there is shifting of tax.
- a) Direct b) Indirect c) Income d) None of these
- 14) The Recardian theory of international trade is also known as _____ theory.
- a) Neo classical b) Classical c) Modern d) None of these
2. Write short answer :
- 1) Explain kinds of Public debt. 7
- 2) Explain the concept of fixed, floating and spot exchange rate. 7
3. Write short notes on :
- 1) Phases of business cycle. 7
- 2) Kinds of budget. 7
4. Write **any one** of the following : 14
- 1) Explain the merits and demerits of Indirect tax.
- 2) Explain the Recardian theory of International trade.
5. Write **any one** of the following : 14
- 1) Examine Hawtray's monetary theory of trade cycle.
- 2) Explain the meaning of Balance of Payments. Explain the causes of disequilibrium in the Balance of Payments and remedies of disequilibrium of Balance of Payments.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) व्यापार चक्रात _____ नंतर मंदीची अवस्था येते.
अ) अपसरण ब) तेजी क) पुनरुज्जीवन ड) यापैकी नाही
- २) हॉटेच्या मते 'व्यापार चक्र ही संपूर्णपणे _____ घटना आहे'.
अ) तेजी ब) चलनविषयक क) वित्तीय ड) यापैकी नाही
- ३) मुलतः प्रत्यक्ष कर हे _____ कर असतात.
अ) प्रतिगामी ब) प्रमाणशीर क) प्रगतशील ड) यापैकी नाही
- ४) भारतात मुल्य वर्धित कर _____ राज्यानी सर्वप्रथम अंमलात आणला.
अ) महाराष्ट्र ब) कर्नाटक क) हरियाना ड) पंजाब
- ५) _____ हे सार्वजनिक आयव्ययाचे अभ्यास विषय आहेत.
अ) सार्वजनिक महसूल ब) सार्वजनिक खर्च
क) सार्वजनिक कर्ज ड) वरीलपैकी सर्व
- ६) जेव्हा चालु उत्पन्न हे चालु खर्चापेक्षा अधिक असेल तर त्यास _____ अंदाजपत्रक असे म्हणतात.
अ) शिलकी ब) समतोल क) तुटीचा ड) यापैकी नाही
- ७) जेव्हा कराघात व करभार भिन्न व्यक्तीवर पडत असेल तर त्यास _____ कर असे म्हणतात.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) प्रमाणशीर ड) यापैकी नाही
- ८) _____ हे सार्वजनिक कर्ज बाढीची कारणे आहेत.
अ) वाढता संरक्षण खर्च ब) अंदाजपत्रकिय तूट
क) कल्याणकारी राज्याची अर्थव्यवस्था ड) वरीलपैकी सर्व

- ९) दृश्य वस्तुंच्या आयात-निर्यातीचे मुल्य दर्शविणारे पत्रक म्हणजे _____ होय.
 अ) व्यापार तोल ब) व्यवहार तोल क) व्यापार शर्ती ड) यापैकी नाही
- १०) _____ हे व्यवहार तोलातील असमतोल दुरुस्त करण्याचे उपाय आहेत.
 अ) निर्यात उत्तेजन ब) चलनमुल्य कमी करणे
 क) विनिमय नियंत्रण ड) वरीलपैकी सर्व
- ११) सार्वजनिक आयव्यय हे सार्वजनिक सत्तेच्या उत्पन्न व _____ शी संबंधीत आहे.
 अ) उत्पन्न ब) खर्च क) सार्वजनिक कर्ज ड) यापैकी नाही
- १२) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व सर्व प्रथम _____ यांनी मांडले.
 अ) अँडम स्मीथ ब) रिकार्डो क) डॉ. डाल्टन ड) यापैकी नाही
- १३) _____ करामध्ये करसंक्रमण असते.
 अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) प्राप्ती ड) यापैकी नाही
- १४) रिकार्डोचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत _____ सिद्धांत म्हणूनही ओळखला जातो.
 अ) नव सनातनवादी ब) सनातनवादी क) आधुनिक ड) यापैकी नाही
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- १) सार्वजनिक कर्जाचे प्रकार सांगा. ७
- २) विनिमय दराच्या स्थिर, तरता व हजर या संकल्पना स्पष्ट करा. ७
३. टिपा लिहा :
- १) व्यापार चक्राच्या अवस्था. ७
- २) अंदाज पत्रकाचे प्रकार. ७
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
- १) अप्रत्यक्ष कराचे गुण-दोष सांगा.
- २) रिकार्डोचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
- १) हॉट्टेच्या व्यापार चक्राचा चलनजन्य सिद्धांताचे परीक्षण करा.
- २) व्यवहार तोलाचा अर्थ सांगून व्यवहातोलातील विषमतोलाची कारणे व विषमतोलावरील उपाय सांगा.

SLR-CT – 50

Seat No.	
-------------	--

Set

P

**B.Com. (Part – II) (Semester – IV) (CGPA Pattern) (Old) Examination, 2018
CORPORATE ACCOUNTING**

Day and Date : Monday, 2-4-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Use of calculator is allowed.**

1. Choose correct alternatives from the given below : **14**

1) Net Asset method of valuation of share is also called _____ method.

- A) Simple Average B) Super Profit
C) Market Value on yield D) Assets Backing

2) Premium on redemption of debentures represents the _____ of the Company.

- A) Capital profit B) Current liability
C) Capital loss D) Long term reserve

3) _____ represents liability to be settled on a stipulated date.

- A) Preference shares B) Debentures
C) Equity shares D) Reserve

4) Irredeemable debentures are also called _____ debentures.

- A) Perpetual B) Registered
C) Convertible D) Bearer

5) Market value on yield method of valuation of shares is suitable for

- A) Preference shareholders B) Suppliers
C) Debenture holders D) Small Investors

P.T.O.

- 6) The balance of sinking fund account after redemption of debentures is transferred to
- A) General Reserve A/c B) Sinking Fund Investment A/c
C) Debenture holders A/c D) Profit and Loss A/c
- 7) Market/Book value of all the assets excluding fictitious assets minus liabilities of the Company is called
- A) Gross Assets B) Net Assets
C) Intangible Assets D) Current Assets
- 8) _____ is the source of fund.
- A) Purchase of assets B) Redemption of preference shares
C) Funds from operation D) Payment to creditors
- 9) Debenture holders are the _____ of the company.
- A) Owners B) Creditors
C) Debtors D) Board of Directors
- 10) _____ analysis is useful to the management for financial analysis in short term period.
- A) Ratio B) Funds flow C) Cash flow D) Profit
- 11) Total of all current assets is also called
- A) Net Working Capital B) Gross Working Capital
C) Funds from Operation D) Owners Equity
- 12) Net assets is Rs. 10,00,000, Number of Equity shares is 20,000, Preference Share Capital is Rs. 2,00,000, Preliminary expenses is Rs. 15,000. Then the Intrinsic value per share is Rs.
- A) 39.25 B) 50.75 C) 50.00 D) 40.00
- 13) The transactions which increase working capital are the _____ of funds.
- A) Applications B) Sources C) Decrease D) Reduces
- 14) The creditors who are paid prior to any payment to unsecured creditors are known as
- A) Secured Creditors B) Fully Secured Creditors
C) Preferential Creditors D) Unsecured Creditors

2. Write short notes on : 14
- A) Methods of valuation of Shares.
 - B) Preferential Creditors.
3. A) From the following Balance Sheet of Tata Co. Ltd. as at 31st March 2017 find out the Intrinsic value of each equity share. 7

Balance Sheet

Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.
Share Capital		Goodwill	25,000
8% Preference shares of Rs. 100 each fully Paid	2,00,000	Land and Building	1,00,000
2500 Equity Shares of Rs. 100 each	2,50,000	Plant and Machinery	2,50,000
General Reserve	20,000	Stock	1,80,000
Profit and Loss A/c	25,000	Debtors	50,000
9% Debentures	1,00,000	Investments 5% Govt. Securities (face value Rs. 25,000)	30,000
Creditors	30,000	Cash at Bank	10,000
Provision for Taxation	35,000	Preliminary Expenses	15,000
	6,60,000		6,60,000

Goodwill should be valued at five years purchase of super profit. The average profit of the company for last three years is Rs. 75,000 and super profit is Rs. 35,000.

Assets to be revalued :- Land and Building Rs. 1,50,000 and Plant and Machinery Rs. 2,00,000.

B) Good luck Ltd. went in to voluntary liquidation on 31st March 2016 when its Balance Sheet was as under

Balance Sheet

Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.
Paid up Capital 18,800 Equity Shares of Rs. 10 each	1,88,000	Goodwill	40,000
Bank Overdraft (Unsecured)	90,000	Property	54,000
		Plant and Machinery	1,52,000
Sundry Creditors :		Vehicles	30,000
Preferential	7,400		
		Stock	82,000
Partly Secured	60,800		
		Debtors	74,000
Unsecured	1,41,800		
		Cash	14,000
		P&L A/c	42,000
	4,88,000		4,88,000

The Liquidator realized the assets as follows :

Property (which was used to pay partly secured creditors) Rs. 44,000, Machinery Rs. 1,28,000, Vehicle Rs. 20,000, Stock Rs. 1,20,000, Debtors Rs. 70,000. The expenses of liquidation amounted to Rs. 3,800 and liquidators remuneration was fixed at 3% on all assets realized excluding cash.

You are required to prepare the Liquidators Final Statement of Account.

7

Set P

4. The Hindustan Ltd. Issued 2500, 15% Debentures of Rs. 100 each at Rs. 95 Payable as follows :

On Application	Rs. 20
On Allotment	Rs. 25
On First and Final Call	Rs. 50

The Company received applications for 3,000 debentures to whom the debentures were allotted on prorata by adjusting the excess application money towards allotment call.

Mr. X the holder of 100 debentures paid the entire amount due on debentures along with the allotment call.

Mr. Y the holder of 50 debentures failed to pay the final call on his debentures.

Pass necessary Journal entries in the books of company.

14

OR

ABCD Ltd. had issued 1,000, 10% debentures of Rs. 100 each on 1-4-2008. These debentures are redeemable at 5% premium on 31-3-2014. On that date the Accounts stood as follows :

10% Debenture account	Rs. 1,00,000
Sinking Fund Account	Rs. 1,05,000
Sinking Fund Investment Account (In 5% Govt. Securities of face value Rs. 92,500)	Rs. 90,500
Bank Account	Rs. 2,00,000
Premium on Redemption of Debenture A/c	Rs. 5,000

Set P

On 31-3-2014 the investment were sold at 102% and all the Debentures were duly paid off. Show the following ledger accounts in the books of company for the year ended 31-3-2014.

14

- 1) 10% Debenture A/c
- 2) Premium on Redemption of Debenture A/c
- 3) Sinking Fund A/c
- 4) Sinking Fund Investment A/c
- 5) Bank A/c.

5. The comparative Balance Sheet of Chandrabhaga Company Ltd. is given below :

Balance Sheet

Liabilities	31-12-2015	31-12-2016	Assets	31-12-2015	31-12-2016
Share Capital	35,000	37,000	Cash	4,500	3,900
Debentures	6,000	3,000	Book Debts	7,450	8,850
Creditors	5,180	5,920	Stock	24,600	21,350
Provision for doubtful debts	350	400	Land	10,000	15,000
			Goodwill	5,000	2,500
Profit and Loss A/c	5,020	5,280			
	51,550	51,600		51,550	51,600

Additional Information are available as :

- 1) Dividend paid amounted to Rs. 1,750.
- 2) Land was purchased for Rs. 5,000 and amount provided for the amortization of goodwill amounted to Rs. 2,500.
- 3) Debentures were repaid to the extent of Rs. 3,000.

You are required to prepare a Cash Flow Statement.

14

OR

Set P

The Balance Sheet of Panchganga Company Ltd. as on 31-12-2015 and 31-12-2016 are as follows :

Balance Sheet

Liabilities	31-12-2015	31-12-2016	Assets	31-12-2015	31-12-2016
Share Capital	5,00,000	7,00,000	Land & Buildings	80,000	1,20,000
Profit & Loss A/c	1,00,000	1,60,000	Plant & machinery	5,00,000	8,00,000
General reserve	50,000	70,000	Stock	1,00,000	75,000
Creditors	1,53,000	1,90,000	Debtors	1,50,000	1,60,000
Bills Payable	40,000	50,000	Cash	20,000	20,000
Expenses O/S	7,000	5,000			
	8,50,000	11,75,000		8,50,000	11,75,000

Additional Information :

- 1) Rs. 50,000 depreciation has been charged on P & M for the year ended 31 December 2016.
- 2) A piece of Machinery was sold for Rs. 8,000 during the year. It had cost Rs. 12,000; depreciation of Rs. 7,000 had been provided on it.

Prepare a Schedule of Changes in Working Capital and a Statement showing the Sources and Application of Funds for the year.

SLR-CT – 51

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**B.Com. (Part – II) (Semester – IV) (Old) (CGPA) Examination, 2018
FUNDAMENTALS OF ENTREPRENEURSHIP**

Day and Date : Tuesday, 3-4-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from among the given alternatives : **14**
- 1) Maharashtra Industrial Development Corporation established its First Industrial Zone at _____
 - a) Thane
 - b) Pimpri-chinchwad
 - c) Bhoiser
 - d) Satpur
 - 2) Biocon industries started exporting enzymes to _____ countries within one year of its establishment.
 - a) New Zealand and Australia
 - b) China and Japan
 - c) U.S.A. and Europe
 - d) South Africa and Malaysia
 - 3) As per 2006 Act, the investment limit for small scale industries where manufacturing work is undertaken, is more than _____ upto _____.
 - a) 25 lakhs upto 5 crores
 - b) 10 lakhs upto 1 crore
 - c) 60 lakhs upto 75 lakhs
 - d) 10 lakhs upto 2 crores
 - 4) J.R.D. Tata started 'Air India International' company in the year _____.
 - a) 1947
 - b) 1950
 - c) 1948
 - d) 1949
 - 5) Small scale industries give momentum to _____ economy.
 - a) Urban
 - b) Rural
 - c) National
 - d) None of these
 - 6) The Head Office of National Small Industries Corporation is located at _____.
 - a) Mumbai
 - b) Ahmedabad
 - c) Hyderabad
 - d) New Delhi

P.T.O.

- 7) Development of small scale industries avoids ill-effects of _____
- a) Mechanisation
 - b) Large scale industries
 - c) Urbanisation
 - d) Industrialisation
- 8) 'Prosperity to all through industrialisation' is the goal of _____
- a) District Industries Centre
 - b) Maharashtra Industrial Development Corporation
 - c) Industrial Development Bank of India
 - d) Maharashtra State Finance Corporation
- 9) _____ is established in Maharashtra on 1st August, 1962.
- a) District Industries Centre
 - b) State Bank of India
 - c) Maharashtra Industrial Development Corporation
 - d) None of these
- 10) _____ is not the role of Government in promoting the small scale industries.
- a) Providing training
 - b) Helping in marketing
 - c) Taking over the industry
 - d) Electricity supply
- 11) Wrong project, lack of training, outdated and old machinery, inefficient management are some of the _____ factors responsible for the sickness of small scale industries.
- a) External
 - b) Governmental
 - c) Social
 - d) Internal
- 12) In self help groups, the _____ are major participants.
- a) Male
 - b) Women
 - c) Prospective entrepreneurs
 - d) Successful entrepreneurs

13) Paucity of finance, industrial recession, government policies, cut throat competition, are some of the _____ factors responsible for the industrial sickness of small scale industries.

- a) External
- b) Governmental
- c) Social
- d) Internal

14) Vocational training to unemployed people is given by District Industries Centres for _____

- a) Employment generation
- b) Starting large scale industry
- c) Self employment
- d) None of these

2. Write short notes on : 14

- 1) Objectives of Maharashtra Industrial Development Corporation.
- 2) Importance of Small Scale Industries.

3. Answer in short : 14

- 1) Define small scale industries.
- 2) Define sick industries and state the symptoms of sick industries.

4. Answer **any one** of the following : 14

- 1) Explain the structure of district industries centre and explain the functions of district industries centre.
- 2) Explain in detail the corrective measures to be taken to solve the problem of sickness of small scale industries.

5. Answer **any one** of the following : 14

- 1) Explain the role of government in promoting small scale industries.
- 2) Explain the contribution of Dr. Azim Premji as a successful entrepreneur.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडा. १४
- १) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने पहिली औद्योगिक वसाहत _____ येथे स्थापन केली.
 अ) ठाणे ब) पिंपरी चिंचवड
 क) भोईसर ड) सातपूर
- २) बायोकोन उद्योगाने स्थापनेनंतर एका वर्षाच्या आत _____ देशांना एंझाइमची निर्यात करण्यास प्रारंभ केला.
 अ) न्युझिलंड आणि ऑस्ट्रेलिया ब) चीन आणि जपान
 क) यु. एस. ए. आणि युरोप ड) दक्षिण आफ्रीका आणि मलेशिया
- ३) २००६ च्या कायदानुसार, ज्या लघुउद्योगात उत्पादनाचे कार्य चालते त्या उद्योगातील भांडवली गुंतवणुकीची मर्यादा _____ पेक्षा जास्त ते _____ पर्यंत आहे.
 अ) २५ लक्ष ते ५ कोटी ब) १० लक्ष ते १ कोटी
 क) ६० लक्ष ते ७५ लक्ष ड) १० लक्ष ते २ कोटी
- ४) जे. आर. डी. टाटा यांनी 'एअर इंडिया इंटरनॅशनल' ही कंपनी _____ साली सुरु केली.
 अ) १९४७ ब) १९५० क) १९४८ ड) १९४९
- ५) लघुउद्योगांमुळे _____ अर्थव्यवस्थेला चालना मिळते.
 अ) शहरी ब) ग्रामीण
 क) देशी ड) यापैकी नाही
- ६) राष्ट्रीय लघुउद्योग महामंडळाचे मुख्यालय _____ येथे आहे.
 अ) मुंबई ब) अहमदाबाद
 क) हैद्राबाद ड) नवि दिल्ली
- ७) लघुउद्योगांच्या विकासांमुळे, _____ दुष्परिणाम टाळता येतात.
 अ) यांत्रिकीकरणाचे ब) मोठ्या प्रमाणावरील उत्पादनाचे
 क) नगरीकरणाचे ड) औद्योगिकीकरणाचे

- ८) 'औद्योगिकीकरणातून सर्वांगीण संपन्नता' _____ ध्येय होय.
- अ) जिल्हा उद्योग केंद्राचे
ब) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाचे
क) औद्योगिक बँकेचे [IDBI]
ड) महाराष्ट्र वित्तीय महामंडळाचे
- ९) _____ ची स्थापना महाराष्ट्रात १ ऑगस्ट १९६२ साली झाली.
- अ) जिल्हा उद्योग केंद्र
ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
क) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ
ड) यापैकी नाही
- १०) _____ हे कार्य लघुउद्योग वाढीसाठी सरकारच्या कक्षेत येत नाही.
- अ) प्रशिक्षण देणे
ब) विपणनात मदत
क) उद्योगांचे अधिग्रहण
ड) वीजपुरवठा
- ११) चुकीचे प्रकल्प, प्रशिक्षणाचा अभाव, काळबाह्य वजुनी यंत्रसामग्री, अकार्यक्षम व्यवस्थापन हे लघुउद्योगांच्या आजारपणास जबाबदार असणारे काही _____ घटक होत.
- अ) बहिर्गत
ब) सरकारी
क) सामाजिक
ड) अंतर्गत
- १२) बचत गटांमध्ये मुख्यतः _____ सहभाग असतो.
- अ) पुरुषांचा
ब) महिलांचा
क) संभाव्य उद्योजकांचा
ड) यशस्वी उद्योजकांचा
- १३) अपुरा वित्तपुरवठा, औद्योगिक मंदी, सरकारी धोरणे, गळेकापू स्पर्धा हे लघुउद्योगांच्या आजारपणास जबाबदार असणारे काही _____ घटक होत.
- अ) बहिर्गत
ब) सरकारी
क) सामाजिक
ड) अंतर्गत
- १४) जिल्हा उद्योग केंद्राद्वारे बेरोजगार व्यक्तींना किमान कौशल्य प्रशिक्षण _____ साठी दिले जाते.
- अ) रोजगार निर्मिती
ब) मोठा उद्योग सुरु करणे
क) स्वयंरोजगार
ड) यापैकी कोणतेही नाही

२. टीपा लिहा. १४
- १) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाचे उद्देश.
- २) लघुउद्योगांचे महत्त्व.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४
- १) लघुउद्योगांची व्याख्या द्या.
- २) आजारी उद्योगांची व्याख्या द्या आणि आजारी उद्योगांची लक्षणे द्या.
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
- १) जिल्हा उद्योग केंद्रांची रचना स्पष्ट करा आणि जिल्हा उद्योग केंद्राची कार्ये स्पष्ट करा.
- २) लघुउद्योगांच्या आजारपणाचा प्रश्न सोडविण्यासाठी कराव्या लागणाऱ्या उपयांची सविस्तर चर्चा करा.
५. खालीलपैकी एक प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
- १) लघुउद्योगांच्या विकासामध्ये शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
- २) यशस्वी उद्योजक म्हणून डॉ. अझिम प्रमेजी यांचे योगदान स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Com. II (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2018
BUSINESS STATISTICS (Old)

Day and Date : Wednesday, 4-4-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) **Each** question carries **equal** marks.
3) Figures to the **right** indicate **full** marks.
4) **Use** of soundless calculators is **allowed**.
5) Graph papers will be supplied on demand.

1. Choose the most appropriate alternative amongst the given for **each** question : **14**
- i) If events A and B are mutually exclusive, then $P(A \cap B) = ?$
a) $P(A) \cdot P(B)$ b) 1 c) 0 d) none of these
 - ii) Probability of getting a king, when we draw one card from a well shuffled pack of cards is equal to
a) $\frac{2}{13}$ b) $\frac{1}{13}$ c) $\frac{3}{13}$ d) none of these
 - iii) Probability of a perfect event is equal to
a) 0 b) 1 c) -1 d) none of these
 - iv) For a binomial distribution
a) mean > variance b) mean < variance
c) mean = variance d) none of these
 - v) No. of trials n, in binomial Distribution is
a) a finite b) infinite
c) cannot put any restriction on it d) none of these
 - vi) Probability of success in each trial of binomial distribution
a) varies from trial to trial b) remains constant
c) cannot say anything such d) none of these
 - vii) Variance of Standard Normal Variate 'Z' (SNV) is equal to
a) 0 b) 1 c) 2 d) none of these

4. Attempt **any one** of the following :

14

- A) Define a normal distribution. State its various properties.
- B) Give the construction of p and np-charts. Following table shows the number of defectives in 20 lots of 100 items each, of a manufactured part. Find which, if any, of the lots are out of control. Draw p and np-charts.

Lot No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
No. of defectives	6	8	4	10	3	12	15	5	7	6
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	4	14	6	3	7	6	5	13	4	2

5. Attempt **any one** of the following :

14

- A) What are the components of time series ? Explain in brief each of these. Calculate 4 yearly centered moving averages for the production in million pounds for the following data.

Year :	1940	41	42	43	44	45	46	47	48	49
Production :	68	62	61	63	65	68	63	67	60	59

Plot the actual values and trend values on the graph paper.

- B) Define Laspreye’s Paache’s and Fisher’s index numbers. Compute their Price Index Numbers for the following data :

Commodity	Base year		Current year	
	Quantity	Price	Quantity	Price
A	4	80	5	120
B	5	75	3	72
C	2	60	25	60
D	1	50	22	80

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Com. II (Semester – IV) (CGPA) (Old) Examination, 2018
BUSINESS ECONOMICS
Money and Financial System

Day and Date : Thursday, 5-4-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

1. Choose the correct alternative given below. **14**
- 1) Banks provide loan on _____ Account.
a) loan b) saving c) recurring d) time deposit
 - 2) _____ is the operating minors account.
a) Guardian b) Minor c) Uncle d) Friend
 - 3) _____ principle is not the Banking principle.
a) Security b) Liquidity c) Profitability d) Loss
 - 4) The remittance of Funds Bank use the telegraphic method in
a) Bank Draft b) Mail Transfer
c) Telegraphic Transfer d) Net Transfer
 - 5) SWIFT is a _____ institution.
a) Commercial b) Industrial c) Co-operative d) Export
 - 6) ATM means
a) Auto Teller Machine b) Automatic Tailor Machine
c) Automated Teller Machine d) All Time Money
 - 7) A _____ reveals how the account is being operated.
a) cheque book b) pay in slip
c) pass book d) withdrawal slip
 - 8) Overdraft facility is given on _____ account.
a) current b) saving c) recurring d) time deposit
 - 9) In India Real Time Gross Settlement System (RTGS) is start in the _____ year.
a) 1955 b) 1982 c) 1995 d) 2004

- 10) Generally Banks pay high rate of interest on _____ deposits.
a) current b) saving c) recurring d) time
- 11) Credit creation of Commercial Banks increases in
a) Supply of money b) Per capita income
c) National income d) Expenses in money
- 12) The Banks help their customers in transferring Funds from one place to another place is
a) conveniently b) safety c) cheaply d) all the above
- 13) _____ is not a primary function of Commercial Banks.
a) Credit creation b) Advancing loans
c) Accepting deposits d) Accepting saving deposits
- 14) _____ service system is depend upon computer.
a) Traditional Banking b) Core Banking
c) Modern Banking d) None of the above
2. Answer the following questions :
- A) Explain the procedure of the Transfer Bank Account. 7
- B) Explain the primary functions of Commercial Banks. 7
3. Write short notes :
- A) Debit card. 7
- B) K.Y.C. norms. 7
4. Answer **any one** of the following : 14
- A) Explain the principles of Banks.
- B) Discussion on the needs of new technology in Banking.
5. Answer **any one** of the following : 14
- A) Explain the types of account holders in Banks.
- B) Discussion on the secondary functions of Commercial Banks.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) बँका _____ खात्यावर कर्ज देतात.
अ) कर्ज ब) बचत क) आवर्ती ड) मुदत ठेव
- २) अज्ञान व्यक्तीचे खाते _____ हे चालवितात.
अ) पालक ब) अज्ञाण
क) काका ड) मित्र
- ३) _____ तत्व हे बँकींगचे तत्व नाही.
अ) सुरक्षितता ब) रोखता क) लाभपुरता ड) तोटा
- ४) _____ मध्ये पैशाच्या स्थानांतरासाठी बँक तार या पद्धतीचा वापर करते.
अ) बँक ड्राफ्ट ब) मेल ट्रान्सफर
क) टेलिग्राफीक ट्रान्सफर ड) नेट ट्रान्सफर
- ५) स्विफ्ट ही _____ संस्था आहे.
अ) व्यापारी ब) औद्योगिक क) सहकारी ड) निर्यात
- ६) ATM म्हणजे _____ होय.
अ) Auto Teller Machine ब) Automatic Tailor Machine
क) Automated Teller Machine ड) All Time Money
- ७) बँक खात्यावरील व्यवहार कसे झालेत हे _____ या वरून स्पष्ट होते.
अ) चेक पुस्तक ब) भरणापावती
क) पास बुक ड) पैसे काढण्याची पावती
- ८) अधिकर्ष सवलत ही _____ खात्यावर दिली जाते.
अ) चालु ब) बचत क) आवर्ती ड) मुदत ठेव
- ९) भारतात रीअल टैम ग्रास सेटलमेंट सिस्टीम (RTGS) _____ मध्ये सुरु झाली.
अ) १९५५ ब) १९८२ क) १९९५ ड) २००४
- १०) सर्वसामान्यपणे बँका _____ ठेवीवर जास्त व्याज देतात.
अ) चालु ब) बचत क) आवर्ती ड) मुदत

- ११) पतपैशाची निर्मिती ही व्यापारी बँकाची _____ वाढविते.
 अ) पैशाचा पुरवठा ब) दरडोई उत्पन्न क) राष्ट्रीय उत्पन्न ड) पैशातील खर्च
- १२) निधी एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी पाठविण्यासाठी बँका त्यांच्या ग्राहकांना _____ मदत करलात.
 अ) सोयीस्कर ब) सुरक्षित क) स्वस्त ड) वरील सर्व
- १३) _____ हे व्यापारी बँकाचे प्राथमिक कार्य नाही.
 अ) पत निर्मिती ब) कर्ज देणे
 क) ठेवी स्विकारणे ड) बचत ठेवी स्विकारणे
- १४) _____ ही सेवा पद्धती संगणकावर अवलंबून आहे.
 अ) पारंपारीक बँकींग ब) कोअर बँकींग
 क) आधुनिक बँकींग ड) यापैकी नाही
२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
 अ) बँक खाते बदलण्याची प्रक्रीया स्पष्ट करा . ७
 ब) व्यापारी बँकाची प्राथमिक कार्ये स्पष्ट करा. ७
३. टीपा लिहा.
 अ) डेबिट कार्ड. ७
 ब) K.Y.C. निकष. ७
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
 अ) बँकाची तत्वे स्पष्ट करा.
 ब) बँकींगमधील नवीन तंत्राताच्या गरजेबाबत चर्चा करा.
५. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा. १४
 अ) बँक खातेदाराचे प्रकार स्पष्ट करा.
 ब) व्यापारी बँकाच्या दुय्यम कार्यावरती चर्चा करा.

SLR-CT – 56

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – III (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK

Day and Date : Wednesday, 21-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives :

14

1) The Indian Contract Act

- a) 1872 b) 1873 c) 1874 d) 1875

2) In _____ the transfer of property in the goods is to take place at a future time or subject to some conditions thereafter to be fulfilled.

- a) Sale b) Agreement to sell c) Buy and sell d) All of the above

3) _____ is the body of principles recognised and applied by the state in the administration of justice.

- a) Rules b) Law c) Custom d) All of the above

4) The sale of Goods Act

- a) 1930 b) 1931 c) 1932 d) 1933

5) The right to Information Act

- a) 2001 b) 2002 c) 2005 d) 2006

6) In _____ there should be expression of willingness by the offerer to do or abstain from doing something.

- a) Offer b) Acceptance c) Consideration d) All of the above

7) In a contract of sale there must be _____ goods.

- a) Immovable b) Movable
c) Movable and immovable d) All of the above

P.T.O.

- 8) _____ Government establishes Central Information Commission.
a) Central b) State c) Company d) All of the above
- 9) Consideration must move at the desire of the _____
a) Promisor b) Promisee c) Buyer d) All of the above
- 10) Where under a contract of sale, the property in goods is transferred from the _____ to the buyer immediately.
a) Buyer b) Seller c) Agent d) All of the above
- 11) The consent to a contract must be _____
a) Free b) Coercion c) Fraud d) All of the above
- 12) _____ paid by the buyer to the seller for goods.
a) Consideration b) Price
c) Information d) All of the above
- 13) Consideration must be
a) Lawful b) Unlawful c) Illegal d) All of the above
- 14) The formation of Right to Information Act is for getting _____, which is a right given under this Act.
a) Profit b) Information c) Right d) All of the above
2. Write short notes on : **14**
A) Sources of Business Law.
B) Void Agreement.
3. Write short notes on : **14**
A) Remedies for breach of contract.
B) Conditions.
4. What is contract and state essentials of valid contract. **14**
OR
Define unpaid seller and explain his various rights.
5. Explain composition, powers and functions of state information commission. **14**
OR
What is discharge of contract and state various modes or types of discharge of contract.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

१) भारतीय करारांचा कायदा

- अ) १८७२ ब) १८७३ क) १८७४ ड) १८७५

२) _____ मध्ये मालाच्या मालकीचे हस्तांतर भविष्यकाळात किंवा काही अर्थ पूर्ण केल्यावर होते.

- अ) मालकी विक्री ब) मालविक्रीचा ठराव
क) खरेदी व विक्री ड) वरीलपैकी सर्व

३) न्यायदानाच्या कामाचे प्रशासन योग्य प्रकारे करण्याच्या दृष्टीने शासनाने अंमलात आणलेल्या मान्य अशा नियमांचा संच म्हणजे

- अ) नियम ब) कायदा क) परंपरा ड) वरीलपैकी सर्व

४) मालाच्या विक्रीचा कायदा

- अ) १९३० ब) १९३१ क) १९३२ ड) १९३३

५) माहितीचा अधिकार अधिनियम कायदा

- अ) २००१ ब) २००२ क) २००५ ड) २००६

६) _____ हा एखादे कृत्य करण्यासंबंधी किंवा न करण्यासंबंधी असावा.

- अ) प्रस्ताव ब) स्विकृती क) प्रतिफल ड) वरीलपैकी सर्व

७) मालाच्या विक्रीच्या करारात _____ वस्तु आवश्यक असावे.

- अ) अचल ब) चल क) चल व अचल ड) वरीलपैकी सर्व

८) केंद्रीय माहिती आयोगाची स्थापना _____ सरकार करते.

- अ) केंद्र ब) राज्य क) कंपनी ड) वरीलपैकी सर्व

९) प्रस्ताव स्विकृत्याने केलेले कृत्य _____ च्या ईच्छेनुसार असावे.

- अ) प्रस्तावक ब) प्रस्ताव स्विकृता
क) खरेदीदार ड) वरीलपैकी सर्व

- १०) मालाच्या विक्रीच्या करारामुळे मालाची मालकी _____ कडून खरेदीदाराकडे ताबडतोब जाते.
 अ) खरेदीदार ब) विक्रेता क) प्रतिनिधी ड) वरीलपैकी सर्व
- ११) करारास संमती ही _____ असली पाहिजे.
 अ) मुक्त ब) धाकाने क) कपटाने ड) वरीलपैकी सर्व
- १२) खरेदीदाराने विक्रेत्यास वस्तूची _____ दिली पाहिजे.
 अ) प्रतिफल ब) किंमत क) माहिती ड) वरीलपैकी सर्व
- १३) प्रतिफल _____ असावे.
 अ) कायदेशीर ब) बेकायदेशीर क) अवैध ड) वरीलपैकी सर्व
- १४) माहितीचा अधिकार कायद्याची निर्मिती ही _____ प्राप्त करण्यासाठी अधिकार देणारा कायदा होय.
 अ) नफा ब) माहिती क) हक्क ड) वरीलपैकी सर्व

२. टीपा द्या : १४
 अ) व्यावसायीक कायद्याचे स्रोत.
 ब) व्यर्थ ठराव.

३. टीपा द्या : १४
 अ) करारभंगाबद्दल उपाययोजना
 ब) प्रमुख अर्थ.

४. करार म्हणजे काय आणि कायदेशीर कराराची वैशिष्ट्ये/घटक सांगा. १४
किंवा

अदत्त विक्रेत्याची संज्ञा द्या व त्याचे विविध हक्क स्पष्ट करा.

५. राज्य माहिती आयोगाची रचना, त्यांचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा. १४
किंवा

करार समाप्ती म्हणजे काय ? व करार समाप्तीचे विविध प्रकार सांगा.

Seat
No.

--

Set

P

B.Com. – III (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
BUSINESS ECONOMICS (Paper – III)

Day and Date : Thursday, 22-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives :

14

- 1) In Adam Smith's analysis of long term growth, the division of labour is limited by the
 - A) Technical Progress
 - B) Capital accumulation
 - C) Size of the market
 - D) Growth of labour force
- 2) Which of the following are considered as classical economists ?
 - A) Adam Smith
 - B) David Ricardo
 - C) Malthus
 - D) All of them
- 3) Business Economics deals primarily with _____ making firms.
 - A) Income
 - B) Profit
 - C) Saving
 - D) Investment
- 4) According to Ricardian theory of economic development the relationship between wage and profit is
 - A) Positive
 - B) Negative
 - C) Neutral
 - D) Constant
- 5) Parallel economy is concerned with the
 - A) Black money
 - B) Credit money
 - C) Legal tender money
 - D) Foreign money
- 6) According to Rostow's stages of economic growth, the fourth stage is
 - A) The traditional society
 - B) The drive to maturity
 - C) The take off stage
 - D) Pre-conditions for take-off stage
- 7) The New Industrial Policy introduced by government of India in
 - A) 1956
 - B) 1948
 - C) 1971
 - D) 1991
- 8) _____ is famous for his theory of population.
 - A) Adam Smith
 - B) Ricardo
 - C) J. B. Say
 - D) Thomas Malthus

- 9) _____ poverty is the result of unequal distribution of national income and wealth.
A) Absolute B) Relative C) Comparative D) All of them
- 10) _____ was first who make an estimate of black money in India.
A) Poonam Gupta B) Suraj Gupta
C) N. Kaldor D) O.P. Chopra
- 11) In India rate of unemployment is _____ in urban area as compare to rural area.
A) High B) Low
C) Equal D) None of these
- 12) Income inequality is measured by _____ curve.
A) Demand B) Supply C) Lorenz D) None of these
- 13) Inflation _____ the social injustice.
A) Increases B) Constant
C) Decrease D) None of these
- 14) Globalization means
A) Abolishment of impact control B) Reducing the rate of import duty
C) Privatising D) All of the above
2. Write short answers : **14**
A) Principles of Business Economics.
B) Causes of regional imbalances in India.
3. Write short notes : **14**
A) Causes of Industrial sickness.
B) Opportunity cost principle.
4. Answer **any one** of the following questions : **14**
a) Explain Ricardian theory of economic development.
b) Explain the impact of liberalization on Indian economy.
5. Answer **any one** of the following questions : **14**
A) Critical appraisal of Horrod-Domar theory of economic growth.
B) Explain the causes of poverty in India and suggest measures of poverty eradication.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे योग्य पर्याय निवडून लिहा.

१४

- १) अँडम स्मिथ यांच्या दिर्घकालीन वृद्धि विश्लेषणात श्रमविभागणीच्या कार्यावर _____ मुळे मर्यादा येते.
अ) तांत्रिक प्रगती ब) भांडवल संचय क) बाजारांचा विस्तार ड) श्रमशक्तीतील वाढ
- २) खालीलपैकी कोणास सनातन पंथीय अर्थशास्त्रज्ञ म्हणून ओळखले जाते ?
अ) अँडम स्मिथ ब) डेव्हिड रिकार्डो क) माल्थस ड) वरील सर्व
- ३) व्यावसायिक अर्थशास्त्राचा संबंध प्रामुख्याने _____ मिळविणाऱ्या उद्योग संस्थाशी आहे.
अ) उत्पन्न ब) नफा क) बचत ड) गुंतवणूक
- ४) रिकार्डोच्या आर्थिक विकास सिद्धांतानुसार वेतन आणि नफा यांच्यातील संबंध _____ असतो.
अ) धनात्मक ब) ऋणात्मक क) तटस्थ ड) स्थिर
- ५) समांतर अर्थव्यवस्था ही _____ शी संबंधीत आहे.
अ) काला पैसा ब) पत पैसा क) विधीग्राह्य पैसा ड) विदेशी पैसा
- ६) रोस्टो यांच्या आर्थिक वृद्धीच्या टप्प्यानुसार चौथी अवस्था _____ होय.
अ) परंपरागत अवस्था ब) परिपक्वतेकडे वास्तलाल
क) उडाणावस्था ड) उडाणपूर्व अवस्था
- ७) भारतात नवीन औद्योगिक धोरण _____ मध्ये जाहीर झाले.
अ) १९५६ ब) १९४८ क) १९७९ ड) १९९९
- ८) _____ हे त्यांच्या लोकसंख्या सिद्धांताबाबत प्रसिद्ध आहेत.
अ) अँडम स्मिथ ब) रिकार्डो क) जो. वी. से ड) थॉमस माल्थस
- ९) _____ दारिद्र्य हे राष्ट्रीय उत्पन्न आणि संपत्ती यांच्यातील विषमतेचा परिणाम आहे.
अ) निरपेक्ष ब) सापेक्ष क) तुलनात्मक ड) वरील सर्व

- १०) भारतात सर्वप्रथम काळ्या पैशाचे मापन _____ यांनी केले.
 अ) पुनम गुप्ता ब) सुरज गुप्ता क) एन् कॅल्डोर ड) ओ. पी. चोप्रा
- ११) भारतात शहरी भागात बेकारीचे प्रमाण ग्रामीण भागापेक्षा _____ आहे.
 अ) जास्त ब) कमी क) समान ड) यापैकी नाही
- १२) उत्पन्नातील विषमता _____ वक्राने मोजली जाते.
 अ) मागणी ब) पुरवठा क) लॉरेन्ज ड) यापैकी नाही
- १३) भाववाढीमुळे सामाजिक अन्याय
 अ) वाढतो ब) कायम राहतो क) घटतो ड) यापैकी नाही
- १४) जागतिकीकरण म्हणजे
 अ) आयातीवरील निर्बंध नष्ट करणे ब) आयात शुल्क कमी करणे
 क) खाजगीकरण ड) वरील सर्व
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) व्यावसायिक अर्थशास्त्राची तत्वे.
 ब) भारतातील प्रादेशिक असमतोलाची कारणे.
३. टीपा लिहा : १४
 अ) औद्योगिक आजारपणाची कारणे.
 ब) संधी खर्चाचे तत्व.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
 अ) रिकार्डो यांचा आर्थिक विकास सिद्धांत स्पष्ट करा.
 ब) उदारीकरणाचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
 अ) हॅराड-डोमर यांच्या आर्थिक वृद्धिच्या सिद्धांताचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
 ब) भारतातील दारिद्र्याची कारणे सांगून दारिद्र्य निर्मूलनसाठी उपाय सांगा.

- 10) The structure of Indian Dairy Co-operatives is of _____ nature.
a) Two Tier b) Three Tier c) Branch d) Unit
- 11) _____ functions as an intermediary between Primary Agricultural Co-operative Credit Societies and State Co-operative Banks.
a) District Central Co-operative Bank
b) State Bank of India
c) Reserve Bank of India
d) NABARD
- 12) National Dairy Development Board was established in the year
a) 1965 b) 1966 c) 1967 d) 1968
- 13) The first Indian Co-operative Processing Society started at
a) Mysore b) Madras c) Mumbai d) Nashik
- 14) _____ society is landless labourers Co-operative Society.
a) Tenant Co-operative
b) Joint Co-operative Farming
c) Collective Co-operative Farming
d) None of these
2. Write short notes.
- a) Features of Service Co-operative Societies. 7
- b) Democratic Control. 7
3. Write answers in short.
- a) Explain in brief the functions of Industrial Co-operative Societies. 7
- b) Discuss in brief the types of Co-operative Farming. 7
4. Answer **any one** of following questions. 14
- 1) What do you mean by Co-operative Marketing Society ? Explain the problems and remedies of Co-operative Marketing Societies.
- 2) Explain the functions and problems of State Co-operative Banks.
5. Answer **any one** of the following questions. 14
- 1) Discuss the problems and remedies of Indian Dairy Co-operative Societies.
- 2) Explain in detail the recommendations of Dr. Vaidyanathan Committee.

- ११) _____ प्राथमिक कृषि सहकारी पतपुरवठा संस्था आणि राज्य सहकारी बँकेचे दुवा म्हणून कार्य करतात.
 अ) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
 क) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ड) नाबार्ड
- १२) राष्ट्रीय डेअरी विकास निगमाची स्थापना _____ साली झाली.
 अ) १९६५ ब) १९६६ क) १९६७ ड) १९६८
- १३) भारतात पहिले सहकारी प्रक्रिया संस्थांची सुरुवात _____ येथे झाली.
 अ) म्हैसूर ब) मद्रास क) मुंबई ड) नाशिक
- १४) _____ संस्था ही भूमिहीन मजूरांची सहकारी संस्था आहे.
 अ) कुल सहकारी ब) संयुक्त सहकारी शेती
 क) सामुदाईक सहकारी शेती ड) यापैकी कोणतेही नाही
२. टिपा लिहा.
- अ) सेवा सहकारी संस्थांची वैशिष्ट्ये. ७
 ब) लोकशाही नियंत्रण. ७
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा.
- अ) औद्योगिक सहकारी संस्थांची कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा. ७
 ब) सहकारी शेतीचे प्रकार सांगा. ७
४. खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
- १) सहकारी विपणन संस्था म्हणजे काय ? सहकारी विपणन संस्थांच्या समस्या आणि त्यावरील उपाययोजना स्पष्ट करा.
- २) राज्य सहकारी बँकांचे कार्ये व समस्या स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
- १) भारतातील सहकारी दुग्ध संस्थांच्या समस्या आणि त्यावरील उपाययोजना विशद करा.
- २) डॉ. वैद्यनाथन समितीच्या शिफारशी सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Com. – III (Semester – V) (CGPA Pattern) Examination, 2018
MODERN MANAGEMENT PRACTICES

Day and Date : Saturday, 24-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the most appropriate alternative from given alternatives : **14**
- 1) The true function of _____ is to increase perceptions of the problems limiting achievement.
A) Organization B) Measurement C) Planning D) Environment
 - 2) Human Resources is Human capital consisting of three types of capital i.e. intellectual capital, social capital and _____ capital.
A) Working B) Emotional C) Authorised D) Fixed
 - 3) World Trade Organization (WTO) is came into force in _____ year.
A) 1975 B) 1985 C) 1995 D) 2005
 - 4) _____ capital is the stock of knowledge, habits, social and personal attributes creativity and ability to perform labour so as to produce economic value.
A) Human B) Working C) Emotional D) Fixed
 - 5) Types of vertical integration are backward integration and _____ integration.
A) Vertical integration B) Forward integration
C) Statusque strategy D) None of these
 - 6) The concept of human resource accounting is given by
A) Deming B) Rensis Likert C) C.K. Pralhad D) Dr. Taylor
 - 7) When an organization starts making new products that serve its own needs the integration takes place
A) Vertical integration B) Concentration strategy
C) Statusque strategy D) Diversification strategy
 - 8) The element of developing quality consciousness are
A) Process B) Product C) Policies D) All of the above

- 9) The concept of knowledge management was firstly use in _____ country.
A) America B) India C) Japan D) Sweedan
- 10) The Reward valuation method is based on _____ method.
A) Historical cost method B) Value approach method
C) Present value method D) Opportunity cost method
- 11) The concept of benchmarking came into use in _____ year.
A) 1989 B) 1990 C) 1988 D) 1991
- 12) The concept of Quality of Work Life is given by
A) Hackman and Oldham B) C.K. Pralhad
C) Rensis Likert D) Henry Fayol
- 13) Globalisation means
A) Abolition of import control over all items including consumption of goods
B) Reducing the rate of import duty
C) Privatising public enterprises
D) All of the above
- 14) The capital investment of multinational enterprise is
A) Small B) Large C) Medium D) Micro
2. Write short notes on : **14**
A) Differentiation strategies.
B) Limitations of Bench marking.
3. Answer in brief : **14**
A) Methods of measuring quality of work life.
B) Human capital.
4. Define multinational enterprise. Explain the role of multinational enterprises. **14**
OR
Define Human Resource Management. Explain the functions of Human Resource Management.
5. Explain in brief various types of strategies. **14**
OR
Define globalization. Explain the features of globalization.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्यायाची निवड करा : १४
- १) _____ चे खरे कार्य कामगिरीवर मर्यादा आणणाऱ्या प्रश्नांचे स्वरूप समजावून घेणे हे आहे.
अ) संघटन ब) मूल्यमापन क) नियोजन ड) पर्यावरण
- २) “मानव संसाधन म्हणजे मानवी भांडवल होय, ज्या मध्ये बौद्धिक, सामाजिक व _____ अशा तिन्ही भांडवलाचा सामावेश होतो”.
अ) कामाचा ब) भावनिक क) अधिकृत ड) स्थिर
- ३) जागतिक व्यापार संघटनेची (WTO) स्थापना _____ वर्षी झाली.
अ) १९७५ ब) १९८५ क) १९९५ ड) २००५
- ४) “आर्थिक मूल्याची निर्मिती करण्यासाठी ज्ञान, संवयी, सामाजिक गुण, वैयक्तिक गुण सर्जनशीलता व क्षमता ह्या सर्व बाबींचा साठा म्हणजे _____ भांडवल होय”.
अ) मानवी ब) कामाचा क) भावनीक ड) स्थिर
- ५) उभे एकात्मिकरणाने, पश्चिमी एकात्मिकरण व _____ एकात्मिकरण हे प्रकार आहेत.
अ) उभे एकात्मिकरण ब) अग्रगामी एकात्मिकरण
क) बदल नको व्यूहरचना ड) यापैकी नाही
- ६) मानव संसाधन हिशोब ही संकल्पना _____ यानी मांडली.
अ) डेमींग ब) रेनसीस लिक्ट
क) सी.के. प्रल्हाद ड) डॉ. टेलर
- ७) जेव्हा व्यवसाय संघटना स्वतःच्या गरजेसाठी नवीन उत्पादन करते तेव्हा त्यास _____ म्हणतात.
अ) उभे एकात्मिकरण ब) लक्ष्य केंद्रीत व्यूहरचना
क) बदल नको व्यूहरचना ड) वैविध्यातून विस्तार व्यूहरचना
- ८) गुणवत्ता जाणीव विकासाचे घटक _____ हे आहेत.
अ) प्रक्रिया ब) वस्तू क) धोरणे ड) वरील सर्व
- ९) ज्ञान व्यवस्थापन ही संकल्पना सर्वप्रथम _____ देशात सुरु करण्यात आली.
अ) अमेरीका ब) भारत क) जपान ड) स्वीडन

- १०) सेवालाभ गणना पद्धत ही _____ वर आधारीत अशी पद्धत आहे.
 अ) ऐतीहासीक खर्च पद्धत ब) मूल्य दृष्टिकोन पद्धत
 क) वर्तमान मूल्य पद्धत ड) संधी खर्च पद्धत
- ११) बेंचमार्कींग ही संकल्पना सर्वप्रथम _____ वर्षी अंलात आली.
 अ) १९८९ ब) १९९० क) १९८८ ड) १९९१
- १२) कार्यजीवन गुणवत्ता ही संकल्पना _____ यानी मांडली.
 अ) हॅकमन व ओल्डहॅम ब) सी.के. प्रल्हाद
 क) रेनसीस लिक्ट ड) हेनरी फेयोल
- १३) जागतीकीकरण म्हणजे
 अ) उपभोग्य-वस्तूंच्या समावेशासह सर्व वस्तूंवरील आयात नियंत्रणे रद्द करणे
 ब) आयात जकातीचे दर कमी करणे
 क) सार्वजनीक उद्योगांचे खासगीकरण करणे
 ड) वरील सर्व
- १४) बहुराष्ट्रीय उद्योगसंस्थेत भांडवली गुंतवणूक _____ आसते.
 अ) लहान ब) मोठी क) मध्यम ड) सूक्ष्म
२. टीपा लिहा : १४
 अ) भेदकरण व्यूहरचना
 ब) बेंचमार्कींगच्या मर्यादा.
३. थोडक्यात उत्तर द्या : १४
 अ) कार्यजीवन गुणवत्ता मोजण्याच्या पद्धती.
 ब) मानवी भांडवल.
४. बहुराष्ट्रीय उद्योगसंस्थाची व्याख्या द्या. बहुराष्ट्रीय उद्योगसंस्थाची भूमिका स्पष्ट करा. १४
किंवा
 मानव संसाधनाची व्याख्या द्या. मानव संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये सांगा.
५. व्यूहरचनेचे विविध प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा. १४
किंवा
 जागतीकीकरणाची व्याख्या द्या. जागतीकीकरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

SLR-CT – 60

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – III (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED BANKING
Law and Practice of Banking in India (Paper – I)

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side marks indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from the given alternatives.

14

- 1) Indian Contract Act was passed in the year _____
a) 1881 b) 1872 c) 1930 d) 1947
- 2) An order cheque can be converted into a bearer cheque by means of
a) Sans recourse endorsement b) Special endorsement
c) Blank endorsement d) Sans frais endorsement
- 3) The central bank of India was nationalised in the year _____
a) 1948 b) 1955
c) 1935 d) none of these
- 4) The imperial bank of India was established in the year _____
a) 1928 b) 1935
c) 1921 d) None of these
- 5) _____ is the bank nomination facility in India.
a) 45-Z-A b) 46-Z-A
c) 47-Z-A d) None of these
- 6) Garnishi order consist _____ stages.
a) four b) two
c) five d) none of these
- 7) Generally the big traders open _____ account.
a) fixed deposit b) saving
c) recurring d) none of these

P.T.O.

- 8) A banker is _____ debtor.
a) Privileged b) Legal c) Rich d) None of these
- 9) We can withdraw money many times from _____ account.
a) current b) saving c) fixed d) recurring
- 10) In India Rural Banking Act was passed in the year _____
a) 1949 b) 1935
c) 1976 d) none of these
- 11) Bank of Madras was established in the year
a) 1845 b) 1843
c) 1760 d) none of these
- 12) India is having _____ banking system.
a) unit b) mixed
c) branch d) none of these
- 13) Bank can stop the account operation of the customer by the _____ order.
a) Garnishi b) Garnet c) Killer d) None of these
- 14) The ability of an asset to convert into cash is called _____
a) Liquidity b) Profitability c) Loan d) Pledge
2. Write short answer. 14
A) State the scope of banking laws in India.
B) State the Garnishi order.
3. Write short notes : 14
A) Special crossing
B) A married woman account.
4. Write answer (**any one**). 14
A) State the different types of Bank customers.
B) Define the term Bills of Exchange and its characteristics.
5. Write answer (**any one**) 14
A) What is Endorsement ? State the types of endorsement.
B) Define the term Banker and bank customer and state special relationship between them.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) भारतीय 'करार कायदा' _____ मध्ये संमत करण्यात आला.
अ) १८८१ ब) १८७२ क) १९३० ड) १९४७
- २) आदेशदेय धनादेशाचे वाहकदेय धनादेशात करण्यासाठी _____ ची गरज असते.
अ) सॅनस रिकोर्स पृष्ठांकन ब) विशेष पृष्ठांकन
क) कोरे पृष्ठांकन ड) सॅनस फ्रायस् पृष्ठांकन
- ३) भारतीय मध्यवर्ती बँकेचे राष्ट्रीयीकरण _____ मध्ये झाले.
अ) १९४८ ब) १९५५
क) १९३५ ड) यापैकी नाही
- ४) इंपीरिअल बँकेची स्थापना _____ मध्ये झाली होती.
अ) १९२८ ब) १९३५
क) १९२१ ड) यापैकी नाही
- ५) भारतात _____ हा बँक वारसदार कायदा अस्तित्वात आहे.
अ) 45-Z-A ब) 46-Z-A क) 47-Z-A ड) यापैकी नाही
- ६) गारनिशी आदेशाचे _____ टप्पे आहेत.
अ) चार ब) दोन क) पाच ड) यापैकी नाही
- ७) सर्व साधारण पणे मोठ्या व्यापाऱ्यांचे बँकेत _____ खाते असते.
अ) मुदत बंद ब) बचत
क) आवर्ती ड) यापैकी नाही
- ८) बँकर हा _____ कर्जदार असतो.
अ) सन्माननिय ब) कायदेशीर क) श्रीमंत ड) यापैकी नाही
- ९) _____ बँक खात्यातून कितीही वेळा पैसे काढता येतात.
अ) चालू ब) बचत
क) मुदत ड) आवर्ती

- १०) भारतीय ग्रामीण बँक कायदा _____ मध्ये संमत झाला.
 अ) १९४९ ब) १९३५ क) १९७६ ड) यापैकी नाही
- ११) मद्रास बँकेची स्थापना _____ मध्ये झाली होती.
 अ) १८४५ ब) १८४३ क) १७६० ड) यापैकी नाही
- १२) भारतात _____ बँक पद्धती अस्तित्वात आहे.
 अ) एकावयवी ब) मिश्र
 क) शाखा ड) यापैकी नाही
- १३) बँका, बँक ग्राहकाचे खातेव्यवहार _____ आदेशान्वये थांबून शकतात.
 अ) गारनिशी ब) गारनेट
 क) किलर ड) यापैकी नाही
- १४) मालमत्तेची रोख पैशात रूपांतर करण्याची क्षमता म्हणजे _____ होय.
 अ) रोखता ब) लाभता
 क) कर्ज ड) तारण

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४
 अ) भारतीय बँकींग कायद्याची व्याप्ती सांगा.
 ब) गारनिशी आदेश म्हणजे काय सांगा.
३. टिपा लिहा. १४
 अ) विशेष रेखांकन
 ब) विवाहीत स्त्रीचे खाते.
४. उत्तर लिहा (कोणतेही एक). १४
 अ) बँक ग्राहकाचे विविध प्रकार सांगा.
 ब) हुंडी ही संकल्पना सांगून तिचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करा.
५. उत्तर लिहा (कोणतेही एक). १४
 अ) पृष्ठांकन म्हणजे काय ? पृष्ठांकनाचे प्रकार सांगा.
 ब) बँकर व बँक ग्राहक यांची व्याख्या सांगून त्यांच्यातील विशेष परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

SLR-CT – 61

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Com. – III (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED ACCOUNTANCY (Paper – I)**

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 14
- 1) An asset which does not generate income to the bank is
 - a) Non-performing asset
 - b) Performing asset
 - c) Fixed asset
 - d) Fictitious asset
 - 2) Investment in gold is shown under Schedule
 - a) No. 9
 - b) No. 8
 - c) No. 11
 - d) No. 12
 - 3) Under Banking Regulation Act 1949 the Balance Sheet of a banking company is prepared in form
 - a) 'C'
 - b) 'D'
 - c) 'B'
 - d) 'A'
 - 4) Capitalization method of Goodwill =
 - a) $\frac{\text{Average Profit}}{\text{Normal Rate}} \times 100 = \text{Capital}$
 - b) $\frac{\text{Capital}}{\text{Normal Rate}} \times 100$
 - c) $\frac{\text{Normal Rate}}{\text{Average Profit}} \times 100$
 - d) None of above
 - 5) Loss of profit insurance covers
 - a) Revenue losses
 - b) Revenue and capital losses
 - c) Capital losses
 - d) All of above
 - 6) The reduced sale during the indemnity period is termed as
 - a) Credit sales
 - b) Cash sales
 - c) Short sales
 - d) All of above
 - 7) Insurer is a person who agrees to bear the
 - a) Risk
 - b) Loss
 - c) Profit
 - d) None of above

P.T.O.

B) A fire occurred in the godown of Shri Ramdas on 31st March, 2007, destroying the stock. The books and records were saved from which the following particulars were obtained :

Particulars	Rs.
i. Cash sales for the year 2006	80,000
ii. Credit sales for the year 2006	3,20,000
iii. Purchases during the year 2006	4,00,000
iv. Purchases for the period from 1-1-2007 to 31-3-2007	1,40,000
v. Cash sales for the period from 1-1-2007 to 31-3-2007	36,000
vi. Credit sales from 1-1-2007 to 31-3-2007	1,64,000
vii. Stock on 1 st January, 2006	1,76,000
viii. Stock on 31 st December, 2006	2,20,000

It was the practice of Shri Ramdas to value stock at cost plus 10%. Stock salvaged was Rs. 20,000. The amount of policy was Rs. 1,40,000. There was an average clause in the policy. Find out the amount of the claim to be lodged for loss of assuming that he closes his books of accounts on 31st December every year.

7

4. A) A fire occurred in the business premises of XY Ltd. on 1st May, 2010. The Mill has a loss of profit policy for Rs. 1,20,000. Sales from 1st May, 2009 to 30th April, 2010 were Rs. 10,00,000. The sales from 1-5-2009 to 31-8-2009 were Rs. 3,00,000/- during the indemnity period which lasted for four months, sales amounted to Rs. 40,000 only.

The XY Ltd. closed up its accounts on 31st December 2009. The Profit and Loss Account for 2009 is given below.

The Profit and Loss A/c

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Stock	1,00,000	By Sales	9,50,000
To Purchases	6,00,000	By Stock	50,000
To Manufacturing expenses	67,000		
To Variable expenses	90,500		
To Fixed expenses/standing charges	72,500		
To Net Profit	70,000		
	10,00,000		10,00,000

Comparing the sales of the first four months of 2010 with those of 2009, it was found that sales were 20% higher in 2010. Ascertain the loss to be claimed from the Insurance Company.

14

OR

Set P

B) Following are the Balance Sheet of Satara Ltd. and Pune Ltd. as on 31st March, 2017.

Balance Sheet					
Liabilities	Satara Ltd.		Assets	Satara Ltd. Pune Ltd.	
	Rs.	Rs.		Rs.	Rs.
Share Capital :			Goodwill	60,000	20,000
Shares of			Machinery	7,32,000	2,72,000
Rs. 10 each	10,00,000	4,00,000	Stock	1,80,000	90,000
General Reserve	1,50,000	–	Debtors	2,95,000	1,23,000
Profit and Loss A/c	1,42,000	60,000	Cash	35,000	27,000
Creditors	1,82,000	87,000	Investment :		
Bills payable	20,000	–	(24,000 share of		
			Pune Ltd. at Cost)	1,92,000	–
			Bills receivable	–	15,000
	14,94,000	5,47,000		14,94,000	5,47,000

Other Informations :

- Satara Ltd. acquired the shares in Pune Ltd. on 1st Oct. 2016.
- The Profit and Loss Account of Pune Ltd. showed a debit balance of Rs. 20,000 on 1st April, 2016.
- Included in the stock of Pune Ltd. are goods Rs. 20,000 which were supplied by Satara Ltd. at cost plus 25%.
- The Bills payable in Satara Ltd. represented Rs. 15,000 issued in favour of Pune Ltd.

Prepare Consolidated Balance Sheet with full working.

14

5. A) Following is the Trial Balance of Sandhya Bank Ltd. as on 31st March, 2017.

Trial Balance		
Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Share Capital		
Issued and subscribed : 12,000 equity		
shares of Rs. 100 each fully paid	–	12,00,000
Premises Less Depreciation	3,70,000	–
Money at call and short notice	4,30,000	–
Furniture Less Depreciation	60,000	–
Depreciation on Banks assets	22,000	–

Set P

Non-banking asset acquired in settlement of claims	40,000	—
Cash in hand	6,00,000	—
Cash with other bank	5,00,000	—
Investment	7,00,000	—
Loans, Cash credit and overdrafts	25,30,000	—
Interest on deposits and borrowing	4,00,000	—
Audit fees	9,000	—
Salaries and allowances to staff	81,000	—
Director's fees	8,000	—
Postage and telegram	2,700	—
Printing and stationery	7,400	—
Other expenses	4,900	—
Interest and discounts	—	7,35,000
Statutory reserve	—	2,40,000
Fixed deposit	—	15,00,000
Saving Bank deposit	—	8,00,000
Current deposit	—	2,00,000
Provident fund	—	2,70,000
Borrowing from Laxmi Bank Ltd.	—	5,10,000
Unclaimed dividend	—	8,000
Commission and exchange	—	75,000
Profit on sale of non-banking assets	—	2,400
Profit and Loss Account as on 1-4-2016	—	2,24,600
	57,65,000	57,65,000

Adjustments :

- 1) Provide Rs. 20,000 for Bad and Doubtful debts.
- 2) Bills for collection amounted to Rs. 2,10,000.
- 3) Acceptance, Endorsements and other obligation amounted to Rs. 1,04,000.
- 4) Provide Rs. 3,000 for rebate on bills discounted.
- 5) Provide Rs. 21,000 for taxation.
- 6) Postage stamps of Rs. 320 and stationery of Rs. 1,400 was in hand on 31-3-2017.

Prepare Profit and Loss Account for the year ended 31st March 2017 and

Set P

Balance Sheet as on that date as per the Banking Regulation Act, in the prescribed form with necessary schedules.

14

OR

- B) From the following balances of Rajashri Shahu Bank Ltd. as on 31st March, 2017, prepare Balance Sheet as at 31st March, 2017 and Profit and Loss Account for year ended on that date :

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Share Capital (Share of Rs. 100 each)	–	10,00,000
Profit and Loss A/c on 1-4-2016	–	81,500
Current deposits accounts	–	21,44,000
Fixed deposits accounts	–	23,43,000
Saving bank accounts	–	11,07,000
Director's fees	9,300	–
Audit fees	8,800	–
Furniture	85,900	–
Interest and discount	–	7,04,000
Interest paid on borrowing	4,00,400	–
Commission and exchange	–	2,03,000
Investments	18,40,000	–
Branch adjustment A/c	2,04,000	–
Postage and telegram	4,100	–
Printing and stationery	2,800	–
Premises	17,03,000	–
Salaries	67,000	–
Law charges	5,300	–

Set P

Provident Fund contribution	11,200	–
Cash in hand	2,07,000	–
Bills discounted and purchased	61,000	–
Unexpired Insurance	2,700	–
Statutory Reserve Fund	–	72,000
Contingency Reserve	–	7,000
Loans, cash credit and overdrafts	30,49,000	–
	76,61,500	76,61,500

Additional Information :

- 1) The authorized share capital consists of 20,000 equity shares of Rs. 100 each, all of which have been subscribed but only 50% have been called up.
- 2) The bank has accepted bills worth Rs. 3,00,000 on behalf of customers against the securities of Rs. 4,00,000 lodged with the bank.
- 3) Provide depreciation on premises Rs. 90,000 and on furniture Rs. 8,000.
- 4) Provide Rs. 28,500 for doubtful debts.
- 5) Rebate on bills discounted amounted to Rs. 7,100.
- 6) Provide Rs. 10,000 for taxation.

b) A factory used 4000 varieties of inventory in terms of inventory usage, the following information is complied.

7

No. of varieties of inventory	%	% of value of inventory holding coverage	% of inventory usage (in end products)
3875	96875	20	5
110	2750	30	10
<u>15</u>	<u>0.375</u>	<u>50</u>	<u>85</u>
<u>4000</u>	<u>100000</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Classify the items of inventory as per ABC analysis with reason.

4. The following is the record of receipts and issues of certain material in a factory during a week- May 2010. Opening Balance 100 Tons @ Rs. 10 per Ton.

- 1) Issued 60 tons
- 2) Received 120 tons @ Rs. 10.10 per ton.
- 3) Issued 50 tons (Stock verification reveals a loss two tons).
- 4) Received back from order 20 tons (originally issued at Rs. 9.90 per ton)
- 5) Issued 80 tons.
- 6) Received 44 tons @ Rs. 10.20 per ton.
- 7) Issued 66 tons.

Use last in first out method and show the pricing material.

14

OR

The following information has been obtained from the records of left centre corporation for the period from January 1 to June 30, 2010.

	2010 on January 1 Rs.	2010 on June 30 Rs.
Cost of raw material	30,000	25,000
Cost of work in progress	12,000	15,000
Cost of stock of finished goods	60,000	55,000
Transaction during 6 months are		
Purchase of raw material	4,50,000	
Wages paid	2,30,000	
Factory overheads	92,000	
Administration overheads	30,000	
Selling and distribution overheads	20,000	
Sales	9,00,000	

Prepare :

Cost sheet showing

- a) Material consumed
- b) Prime cost
- c) Factory cost incurred and factory cost and income statement in traditional form for six month showing gross profit and net profit.

5. EXE Limited has received an offer of quantity discount on its order of material as under :

Price per tonne (Rs.)	Tonnes No.s
1,200	Less than 500
1,180	500 and less than 1,000
1,160	1,000 and less than 2,000
1,140	2,000 and less than 3,000
1,120	3,000 and above

The annual requirement for the material is 5000 tonnes. The ordering cost per order is Rs. 1,200 and the stock holding cost is estimated at 10% of material cost per annum.

You are required to compute the most economical purchase level.

OR

The following information regarding receipts and issues of pigments has been obtained from the store records of a Paint Manufacturing Factory, Oct. 2006.

1	Opening Stock of Pigments (There were no issues and receipts during the last week of Sept.)	25000 k.g.
2	Issued on Requisition No. 1	13000 k.g.
3	Issued on Requisition No. 2	2000 k.g.
4	Received from a supplier by Challan No. 13 of 13-10-2006 (as per stipulated date of delivery)	30000 k.g.
5	Issued on Requisition No. 3	10000 k.g.
6	Received from supplier by Challan No. 48	10000 k.g.
6	Issued on Requisition No. 4	5000 k.g.
7	Issued on Requisition No. 5	4500 k.g.
	Examination by stock verification on 6 th morning revealed a shortage of 500 k.g.	
	Maximum limit was	50000 k.g.s
	Minimum limit was	8000 k.g.s
	Ordering level was	25000 k.g.s

You are required to prepare Bin Card No. 36. For the item pigment for which the symbol allotted is X40.

SLR-CT – 63

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**B.Com. (Part – III) (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – I)**

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) F. W. Taylor is called as father of _____ Management.
a) Modern b) Scientific c) Traditional d) Business
- 2) _____ is given the concept, “Management by Objective”.
a) C. K. Prahlad b) Robert Camp c) Peter Drucker d) Henry Feyol
- 3) Industrial sanitation is the science of safeguarding health of _____
a) Industrial worker b) Owner
c) Trader d) None of these
- 4) _____ was desired core competencies concept in his book, “Computing for the Future” in 1994.
a) C. K. Prahlad b) Elton Mayo c) Peter Drucker d) Fredric Taylor
- 5) Noise intensity measured in _____
a) Kilowatt b) Decibel c) Horse power d) Kilomefer
- 6) _____ ideally involves the allocation of space and arrangement of equipment in such a manner that overall operation costs be minimised.
a) Scientific management b) Work environment
c) Plant layout d) Bench marking
- 7) The first airconditioning machine was used in Indian Industrial Sector in the year _____
a) 1930 b) 1948 c) 1760 d) 1904
- 8) _____ type of plant layout preferred for using huge and bulky machineries.
a) Product layout b) Combined layout
c) Stationary layout d) Functional layout

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) एफ्.डब्ल्यु. टेलर याना _____ व्यवस्थापनाचे जनक म्हणतात.
अ) आधुनिक ब) शास्त्रीय क) पारंपारिक ड) व्यावसाय
- २) _____ यानी “उद्धिष्टाद्वारे व्यवस्थापन” ही संकल्पना मांडली.
अ) सी. के. प्रह्लाद ब) रॉबर्ट कॅम्प क) पीटर ड्रुकर ड) हेन्री फेयॉल
- ३) _____ चे आरोग्य रक्षण करण्याचे शास्त्र म्हणजे औद्योगिक आरोग्य रक्षण होय.
अ) औद्योगिक कामगार ब) मालक
क) व्यापारी ड) यापैकी नाही
- ४) १९९४ मध्ये “कॅम्प्युटींग फॉर द फ्युचर” या ग्रंथात “गाभा क्षमता” या संकल्पनेची मांडणी _____ यानी केली.
अ) सी.खे. प्रह्लाद ब) एल्टन मेयो क) पीटर ड्रुकर ड) फ्रेड्रीक टेलर
- ५) आवाजाची तिवृता _____ मध्ये मोजली जाते.
अ) किलो वॉट ब) डेसीबल क) हॉर्स पॉवर ड) किलो मीटर
- ६) उत्पादन खर्च न्यूनतम राहिल अशा पद्धतीने जागेची आदर्शपणे केलेली वाटणी व यंत्रांची रचना म्हणजे _____ होय.
अ) शास्त्रीय व्यवस्थापन ब) कार्य पर्यावरण
क) यंत्र रचना ड) बेंच मार्किंग
- ७) भारतीय औद्योगिक क्षेत्रामध्ये सर्वप्रथम वातानुकूलन यंत्राचा वापर _____ साली करणेत आला.
अ) १९३० ब) १९४८ क) १७६० ड) १९०४
- ८) अवजड यंत्रसामग्रीसाठी _____ यंत्र रचना केली जाते.
अ) वस्तुनुसार ब) मिश्र क) स्थिर ड) कार्यात्मक
- ९) _____ ही सांख्यिकीय संकल्पना कार्यप्रणालीतील दोष मोजण्यासाठी उपयोगात आणली जाते.
अ) सिक्स सिग्मा ब) सेव्हन सिग्मा क) नाईन सिग्मा ड) वरील सर्व बरोबर
- १०) औद्योगिक क्रांतीची सुरुवात _____ साली झाली.
अ) १९४८ ब) १९५० क) १७७० ड) १७६०

- ११) कारखाना कायदा _____ साली सहमत करणेत आला.
 अ) १७४८ ब) १८४८ क) १९४८ ड) १९८४
- १२) यंत्र रचना ही मूलतः _____ च्या वापराचा प्रश्न आहे.
 अ) उत्पादन ब) जागा क) कामगार ड) यंत्रसामुग्री
- १३) औद्योगिक कार्यातील प्रत्येक क्रियेसाठी किती वेळ लागतो हे अभ्यासणे व त्याची नोंद करणे याला _____ असे म्हणतात.
 अ) कार्य अभ्यास ब) थकवा अभ्यास क) समय अभ्यास ड) गती अभ्यास
- १४) _____ यानी “झेड” सिद्धांत विकसित केला.
 अ) हेन्री फेयॉल ब) एल्टन मेयो क) हेन्री टोने ड) विल्यम औची

२. टीपा लिहा :

- अ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाची उद्दिष्ट्ये. ७
- ब) बेंच मार्किंग व उद्दिष्टाद्वारे व्यवस्थापन. ७

३. थोडक्यात उत्तर लिहा :

- अ) कारखाना इमारत रचनेवर परीणाम करणारे घटक. ७
- ब) रेखा रचना पद्धतीचे फायदे तोटे लिहा. ७

४. औद्योगिक व्यवस्थापन म्हणजे काय ? औद्योगिक व्यवस्थापनाचे महत्व स्पष्ट करा. १४

किंवा

कारखाना स्थान म्हणजे काय ? कारखाना स्थान निवडीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. १४

५. कार्य परिस्थितीचा अर्थ सांगून कार्य परिस्थितीचे महत्व स्पष्ट करा. १४

किंवा

शास्त्रीय व्यवस्थापनाची यंत्रणा/घटक स्पष्ट करा. १४

Seat
No.

--

Set

P

B.Com. – III (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED INSURANCE (Paper – I)

Day and Date : Monday, 26-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternatives :

14

- 1) _____ has divisional offices at Delhi, Kanpur, Kolkatta, Chennai and Mumbai.
A) GIC
B) LIC
C) Fire Insurance
D) Marine Insurance
- 2) _____ is accepted as a proof of age by Life Insurance Corporation.
A) Birth Certificate B) ATM Card C) Ration Card D) Mobile Card
- 3) As per principles of utmost good faith, the policy holder must give _____ information to insurance company.
A) Social B) Confidential C) True and fair D) Economic
- 4) The amount received by Insurance Company from the insured is called
A) Commission B) Discount C) Surrender value D) Premium
- 5) Head Office of _____ is at Mumbai.
A) Life Insurance Corporation of India
B) General insurance Corporation of India
C) Accident Insurance
D) All of the above
- 6) Principles of _____ is not applicable to life insurance.
A) Investment B) Indemnity
C) Protection D) Protection and Investment
- 7) First step of taking Life Insurance Policy is
A) To fill proposal form
B) Medical Examination
C) Payment of Insurance Premium
D) To prepare Insurance Agent Report

- 8) In Life Insurance after death of insurer the amount of contract is given to
A) Daughter B) Relatives
C) Insurance Agent D) Nominee
- 9) In India, Insurance Act was passed in the year
A) 1938 B) 1983 C) 1947 D) 1956
- 10) The head office of Life Insurance Corporation of India is situated at
A) Delhi B) Mumbai C) Hyderabad D) Kanpur
- 11) In the event of suicide, Life Insurance Policy amount is received after
A) Four year B) Three year C) Two year D) One year
- 12) _____ days of grace are allowed for yearly premium of Life Insurance Policy.
A) 15 B) 20 C) 25 D) 30
- 13) Life insurance contract begins when
A) Insurance Premium paid to Insurance Company
B) Proposal accepted by company
C) Proposal submitted to company
D) Selection of company
- 14) The insurance policy is the contract between insurance company and
A) Policy holder B) Nominee C) Insurance agent D) Surety
2. Write short notes on : 14
A) Secondary principles of Insurance.
B) Need of Insurance.
3. Write short answer : 14
A) State settlement of Life Insurance claim on the date of maturity.
B) Procedure of taking Life Insurance Policy.
4. Explain marketing and promotion policy of Life Insurance Corporation. 14
OR
Explain the role of Life Insurance Corporation of India in social and Economic development.
5. Explain the settlement of Life insurance claim after death of policy holder. 14
OR
Explain social and economic significance of Insurance.

मराठी भाषांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

- १) _____ यांची विभागीय कार्यालये दिल्ली, कानपूर, कोलकत्ता, चेन्नई व मुंबई येथे आहेत.
अ) सर्वसाधारण विमा महामंडळ ब) आयुर्विमा महामंडळ
क) अग्नी विमा ड) सागरी विमा
- २) _____ हे वयाचा पुरावा म्हणून आयुर्विमा महामंडळ स्विकारते.
अ) जन्म दाखला ब) ए.टी.एम. कार्ड क) रेशन कार्ड ड) मोबाईल कार्ड
- ३) परमोच्च विश्वास तत्वाप्रमाणे विमेदाराने _____ माहिती विमा कंपनीला देणे आवश्यक असते.
अ) सामाजिक ब) गुप्त क) सत्य व प्रामाणिक ड) आर्थिक
- ४) विमेदाराकडून विमा कंपनीने घेतलेल्या रकमेस _____ म्हणतात.
अ) दलाली ब) सवलत क) सोडकिंमत ड) विमा हप्ता
- ५) _____ यांचे मुख्य कार्यालय मुंबई येथे आहे.
अ) भारतीय आयुर्विमा महामंडळ ब) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळ
क) अपघात विमा ड) वरील सर्व
- ६) _____ हे तत्व आयुर्विमा करारास लागू होत नाही.
अ) गुंतवणुक ब) हानीभरण क) संरक्षण ड) संरक्षण व गुंतवणुक
- ७) आयुर्विमापत्र घेण्याच्या कार्यपद्धतीत _____ ही पहिली पायरी/अवस्था आहे.
अ) प्रस्ताव अर्ज भरणे ब) वैद्यकीय तपासणी
क) विमा हप्ता भरणे ड) विमा प्रतिनिधीचा अहवाल तयार करणे
- ८) आयुर्विम्यात विमेदार व्यक्तीस कराराची मुदत संपण्यापुर्वी मृत्यू आला तर कराराची रक्कम त्याच्या _____ दिली जाते.
अ) मुलीस ब) नातेवाईकास
क) विमा प्रतिनिधीस ड) वारसास

- ९) भारतात विमा कायदा _____ साली संमत साला.
 अ) १९३८ ब) १९८३ क) १९४७ ड) १९५६
- १०) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) दिल्ली ब) मुंबई क) हैद्राबाद ड) कानपूर
- ११) आयुर्विमापत्र घेतल्यापासून आत्महत्या कलमा अंतर्गत विमा रक्कम _____ नंतर विमा कंपनीकडून मिलते.
 अ) चार वर्षांनंतर ब) तीन वर्षांनंतर क) दोन वर्षांनंतर ड) एक वर्षांनंतर
- १२) आयुर्विमा हप्ता भरण्याचा कालावधी वार्षिक असेल तर हप्ता भरण्यासाठी _____ दिवस सवलत दिली जाते.
 अ) १५ ब) २० क) २५ ड) ३०
- १३) आयुर्विम्याचा करार _____ सुरू होतो.
 अ) विमा हप्ता कंपनीकडे भरल्यानंतर ब) प्रस्ताव अर्ज कंपनीचे स्विकारल्यानंतर
 क) प्रस्ताव अर्ज कंपनीकडे सादर केल्यानंतर ड) कंपनीची निवड केल्यानंतर
- १४) विमापत्र हे विमा कंपनी आणि _____ यांच्या मधील करार आहे.
 अ) विमेदार ब) वारसदार क) विमा प्रतिनिधी ड) हमीदार

२. टिपा लिहा : १४
 अ) विम्याची दुय्यम तत्वे.
 ब) विम्याची आवश्यकता (गरज)
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) आयुर्विमा पत्राची मुदत संपल्यानंतर विमा रक्कम मिळविण्याची कार्यपद्धती सांगा.
 ब) आयुर्विमापत्र घेण्याची कार्यपद्धती.
४. आयुर्विमा महामंडळाचे विपणन व वृद्धी विषयक धोरण स्पष्ट करा. १४
 किंवा
 सामाजिक व आर्थिक विकासात भारतीय आयुर्विमा महामंडळाचे स्थान (महत्व) स्पष्ट करा.
५. विमेदाराच्या मृत्यूनंतर आयुर्विम्याची रक्कम मिळविण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. १४
 किंवा
 विम्याचे सामाजिक व आर्थिक महत्व स्पष्ट करा.

SLR-CT – 65

Seat No.	
-------------	--

Set

P

**B.Com. (Part – III) (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED STATISTICS (Paper – I)**

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Each question carries equal marks.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Use of calculators is allowed.**

1. Choose the most appropriate alternative amongst the given for each question : **14**
- 1) From all observations selecting few of them simultaneously is called
a) Permutation b) Combination c) Both a) and b) d) None of these
- 2) ${}^9C_4 = ?$
a) 9 b) 36 c) 126 d) none of these
- 3) ${}^7P_3 = ?$
a) $\frac{7!}{3!}$ b) $\frac{7!}{4!}$ c) $\frac{7!}{4! 3!}$ d) none of these
- 4) All possible outcomes of a random experiment is called as
a) event b) sample space
c) both a) and b) d) none of these
- 5) When the events are mutually exclusive then $P(A \cup B)$ is
a) 1 b) $P(A) + P(B)$ c) 0 d) $P(A) P(B)$
- 6) The probability of sure event is
a) 0 b) 1 c) ∞ d) none of these
- 7) The conditional probability of event B given that event A has occurred is
a) $P(B/A) = P(AB)/P(B)$ b) $P(B/A) = P(AB) / P(A)$
c) $P(B/A) = P(AB)$ d) none of them

P.T.O.

- 8) The total of Probability mass function is always
 a) -1 b) 0 c) 1 d) none of these
- 9) If $E(X) = 10$ then $E(2X)$ is
 a) 5 b) 20 c) 40 d) none of these
- 10) If k is a constant then variance of $2k$ is
 a) K^2 b) 0 c) $4k$ d) none of these
- 11) Which of the following is probability distribution ?
 a) $(0.2, 0.2, 0.7)$ b) $(0.5, 0.5)$ c) $(-0.1, 1.1)$ d) $(0, 1, 0.1, 0.3, 0.6)$
- 12) A number is selected at random from a set of numbers $(1, 2, 3, \dots, 50)$ what is the probability that selected number is divisible by 9 ?
 a) $9/50$ b) $5/50$ c) $10/50$ d) none of these
- 13) $(X + Y)^0$ is
 a) 0 b) 0.5
 c) 1 d) cannot be determined
- 14) In tossing of three coins at a time the probability of getting at least two heads is
 a) $1/8$ b) $1/2$ c) $7/8$ d) none of these
2. A) Define Combination of things. Find n if $nC_2 = 55$. 7
- B) Expand $\left(x + \frac{3}{x^4}\right)^7$. 7
3. A) State and prove additive law of probability. 7
- B) The pmf of a r.v. X is given by $P(X) = \frac{x}{15}$ $x = 1, 2, 3, 4, 5$
 Find $E(X)$ and $E(2X + 3)$ 7
4. Attempt **any one** of the following :
- A) Define Expectation of a discrete random variable. Write the sample space when two dice are thrown simultaneously. Obtain the probability distribution of sum of points appearing on the uppermost faces. Obtain $P(\text{Sum of points is greater than } 8)$. 14

B) Define joint pmf of (X, Y). Also define marginal distributions of x and y. 14
 For the following joint probability distribution

$$P(X, Y) = \frac{X + 3Y}{24} \quad X = 1, 2 \quad Y = 1, 2$$

Obtain :

- i) marginal distribution of x and y
- ii) conditional distribution of X given Y = 2
- iii) conditional distribution of Y given X = 1

5. Attempt **any one** :

A) Define mathematical expectation of r.v. X. Prove that if r.v (X, Y) are independent then $E(XY) = E(X) E(Y)$. 14

The joint probability of X and Y is

x \ y	-1	0	1
-1	0	0.2	0
0	0.1	0.2	0.1
1	0.1	0.2	0.1

Find :

- i) marginal distributions of X and Y
- ii) Are X and Y are independent ?
- iii) Find $E(X + Y)$
- iv) Find $E(XY)$

B) The pmf of X is 14

X	1	2	3	4
P(X)	k	2k	3k	4k

Find :

- i) k ii) $E(X)$
- iii) $V(X)$ iv) $E(4X - 2)$
- v) $V(4X - 2)$

- 9) _____ bank controls the functions of commercial Banks in India.
a) R.B.I. b) S.B.I. c) Rural Bank d) None of these
- 10) During the periods of depression, the Central Bank _____ the securities in the open market.
a) Buys b) Sells c) Prints d) None of these
- 11) A bill market is a market for _____ bills.
a) Short term b) Long term c) Medium term d) None of these
- 12) All the activities of the agricultural credits are now transferred to _____.
a) NABARD b) SBI c) IDBI d) None of these
- 13) Industrial Finance Corporation of India (IFCI) was established in _____.
a) 1948 b) 1935 c) 1969 d) None of these
- 14) _____ money market is the well organised money market in the world.
a) Newyork b) London c) Mumbai d) None of these
2. Write short answer :
- a) Indian Regional Rural Banks. 7
- b) Capital adequacy norms. 7
3. Write short answer :
- a) Open Market Operation. 7
- b) Industrial Development Bank of India. 7
4. Answer the following (**any one**) : 14
- a) Explain the progress of Commercial Banks after nationalization.
- b) Explain the role of State Bank of India in Indian Agriculture.
5. Answer the following (**any one**) : 14
- a) Explain the main features of London money market.
- b) Explain the main objectives of Reserve Bank of India Monetary Policy.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करून खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा :

१४

- १) व्यापारी बँका रोखता व _____ या मध्ये समन्वय साधण्यास प्राधान्य देतात.
अ) कल्याण ब) लाभता क) पत ड) यापैकी नाही
- २) स्टेट बँकेची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १९५५ ब) १९३५ क) १९६० ड) यापैकी नाही
- ३) _____ देश हे शाखा बँक पद्धती चे माहेरघर आहे.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड क) चीन ड) यापैकी नाही
- ४) आर.बी.आय. ही व्यापारी बँकांना ज्या दराने कर्जे देते व्यास _____ म्हणतात.
अ) बँक दर ब) व्याज क) चालु दर ड) यापैकी नाही
- ५) भारतातील पहिल्या १४ मोठ्या बँकाचे राष्ट्रीयीकरण _____ या वर्षी करण्यात आले.
अ) १९४७ ब) १९६९ क) १९७९ ड) यापैकी नाही
- ६) भारतात प्रादेशिक ग्रामीण बँकांची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९७५ ब) १९६५ क) १९८५ ड) यापैकी नाही
- ७) भारतातील पहिली विकास बँक _____ बँक आहे.
अ) आय सी आय सी आय ब) आय एफ सी आय
क) यु टी आय ड) यापैकी नाही
- ८) प्राथमिक पत संस्था संघटना, ही _____ संबंधित आहे.
अ) मध्यवर्ती सहकारी बँक ब) एस.बी. आय.
क) आर.आर. बी. ड) यापैकी नाही
- ९) भारतात व्यापारी बँकाचे नियंत्रण _____ बँक करते.
अ) आर.बी.आय. ब) एस.बी.आय. क) ग्रामीण बँक ड) यापैकी नाही

- १०) मध्यवर्ती बँक मंदीच्या स्थितीत खुल्या बाजारात कर्जे रोख्यतची _____ करते.
 अ) खरेदी ब) विक्री क) छापते ड) यापैकी नाही
- ११) हुंडी बाजार हा _____ बाजार असतो.
 अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन क) मध्यमकालीन ड) यापैकी नाही
- १२) कृषीपत पुरवठ्यांचे सर्व व्यवहार सध्या _____ या बँकेच्या विभागामार्फत केले जातात.
 अ) नाबार्ड ब) एस बी आय
 क) आय डी बी आय ड) यापैकी नाही
- १३) भारतीय औद्योगिक विकास महामंडळाची स्थापना _____ यावर्षी झाली.
 अ) १९४८ ब) १९३५ क) १९६९ ड) यापैकी नाही
- १४) _____ नाणे बाजार हा जगातील सर्वात संघटीत नाणे बाजार आहे.
 अ) न्यूयॉर्क ब) लंडन क) मुंबई ड) यापैकी नाही
२. टीपा लिहा :
 अ) भारतीय प्रादेशिक ग्रामीण बँका. ७
 ब) भांडवल पर्याप्तता निकष. ७
३. टीपा लिहा :
 अ) खुल्या बाजारातील खरेदीविक्री प्रक्रिया. ७
 ब) भारतीय औद्योगिक विकास बँक. ७
४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
 अ) व्यापारी बँकाची राष्ट्रीयीकरणानंतरची प्रगती स्पष्ट करा.
 ब) स्टेट बँक ऑफ इंडियाची भारतीय शेती विषयक भूमिका स्पष्ट करा.
५. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
 अ) लंडन नाणे बाजाराची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat
No.

Set

P

B.Com. – III (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED ACCOUNTANCY (Paper – II) (Auditing)

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternative from the given alternatives :

14

- 1) _____ is documentary evidence by which the entries in the books of accounts may be proved.
a) Verification b) Voucher c) Valuation d) None of above
- 2) The principles of _____ is applied in internal control system.
a) Unity of command b) Division of work
c) Authority and responsibility d) None of above
- 3) The first auditor of the company shall be appointed by directors within _____ month of the registration of the company.
a) One b) Two c) Three d) Four
- 4) Examination of books of accounts and statements is done by
a) Manager b) Accountant c) Clerk d) Auditor
- 5) Under Section 233 (A) of the companies (Amendment) Act 1960, the Central Government may direct _____ of company accounts of any company.
a) Internal Audit b) Continuous Audit
c) Special Audit d) Partial Audit
- 6) Recording of capital expenditure as Revenue expenditure is
a) Error of Omission b) Error of Principle
c) Error of Commission d) Duplication error
- 7) Which of the following person is not appointed as an auditor by the Company Act U/S 226 (3) ?
a) Director of the Company b) Officer of the Company
c) Any Registered Company d) All of the above
- 8) The main object of auditing is detection and prevention of _____ in earlier days.
a) Vouching b) Recording
c) Errors and Frauds d) None of above
- 9) _____ mean an arrangement of accounting routine that errors and frauds are automatically prevented or discovered by the every operation of the book-keeping itself.
a) Internal Check b) Statutory Audit c) Verification d) Vouching

P.T.O.

- 10) In India the Chartered Accounts Act was passed in the year _____ and according to this Act an auditors qualification, liabilities, rights and duties are mentioned.
 a) 1956 b) 1952 c) 1986 d) 1949
- 11) As per Companies Act, the Audit of a company is
 a) Voluntary b) Compulsory
 c) Once in 2 years d) Once in 3 years
- 12) To develop of management skills and evaluation, every business organisation can do _____ audit.
 a) Balance Sheet Audit b) Social Audit
 c) Management Audit d) Cost Audit
- 13) International misrepresentation means
 a) Mistake/errors b) Errors of omission
 c) Fraud d) None of the above
- 14) Section 233 : If an auditors report does not give the information required by Sec. 227 or if it is not signed according to Sec. 229 the auditor is liable to a fine upto _____ if the default is wilful.
 a) Rs. 1,000 b) Rs. 2,000 c) Rs. 3,000 d) Rs. 5,000
2. Write short answers :
- A) Tax Audit and Management Audit. 7
 B) Define Auditing and Explain the various objectives of Auditing. 7
3. Write short answers :
- A) Types of errors (write any two types). 7
 B) How would vouch the following items ? 7
 i) Plant and Machinery
 ii) Copyrights and Patents
 iii) Sale of fixed assets.
4. A) State the Provisions of Indian Companies Act, 1956 for Appointment, Rights and Duties of Company Auditor. 14
 OR
 B) Explain what do you mean by Annual or Final Audit. State its advantages and disadvantages. 14
5. A) Explain the special points to be kept in view while conducting the Audit of Banks. 14
 OR
 B) Explain Audit Programme of Educational Institutions in detail. 14

मराठी रूपांतर

1. खाली दिलेल्या पर्यायांतून योग्य पर्याय निवडा :

14

- 1) _____ हा कागदोपत्री पुरावा आहे ज्यामुळे पुस्तकातील नोंदी अधिकृत आहेत याची खात्री होते.
अ) सत्यापन ब) प्रमाणक क) मूल्यांकन ड) वरीलपैकी नाही
- 2) अंतर्गत नियंत्रण पद्धतीमध्ये _____ तत्वाचा वापर केला जातो.
अ) आदेशातील एकवाक्यता ब) श्रमविभागणी
क) अधिकार व जबाबदारी ड) वरीलपैकी नाही
- 3) कंपनीच्या पहिल्या लेखापरीक्षकाची नेमणूक कंपनी स्थापन झाल्यापासून _____ महिन्यांच्या आत केली पाहिजे.
अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार
- 4) हिशेबपुस्तकाची व पत्रकाची तपासणी _____ मार्फत केली जाते.
अ) व्यवस्थापक ब) लेखापाल क) कारकून ड) लेखापरीक्षक
- 5) कंपनी सुधारित कायदा १९६० कलम 233 (अ) तरतुदीनुसार केंद्र सरकार कोणत्याही कंपनीचे _____ करून घेण्याबाबत आज्ञा देऊ शकते ?
अ) अंतर्गत लेखापरीक्षण ब) सतत लेखापरीक्षण
क) खास लेखापरीक्षण ड) अंशतः लेखापरीक्षण
- 6) भांडवली खर्चाची नोंद महसूली खर्च म्हणून नोंद केल्यास _____ चुका म्हणतात.
अ) विसर चुका ब) तात्विक चुका क) नजर चुका ड) पुनरावृत्तीच्या चुका
- 7) कंपनी कायदा कलम 226 (3) नुसार खालीलपैकी कोणाची कंपनीचा लेखापरीक्षक म्हणून नेमणूक करता येत नाही ?
अ) कंपनीचा संचालक ब) कंपनीचा अधिकारी
क) कोणतेही नोंदणीकृत प्रमंडळ ड) वरीलपैकी सर्व
- 8) _____ शोधून काढणे व त्यांना प्रतिबंध करणे हा लेखापरीक्षणाचा अलीकडच्या काळातला मुख्य उद्देश आहे.
अ) प्रमाणन ब) नोंदणी क) चुका व अफरातफर ड) वरीलपैकी नाही
- 9) _____ म्हणजे हिशेबाची अशी व्यवस्था की, ज्या पद्धतीच्या वापरातूनच चुका व लबाड्या उघडकीला येतात किंवा टाळल्या जातात.
अ) अंतर्गत तपासणी ब) नियामक लेखापरीक्षण
क) सत्यापन ड) प्रमाणन
- 10) भारतामध्ये _____ साली चार्टर्ड आकाऊंटंट ॲक्ट संमत करण्यात आला व त्यानुसार लेखापरीक्षकाची पात्रता, जबाबदारी, अधिकार व कर्तव्ये इत्यादी संबंधी नियम सांगण्यात आले.
अ) १९५६ ब) १९५२ क) १९८६ ड) १९४९

- 11) कंपनी कायदयानुसार कंपनीचे लेखापरीक्षण हे _____ आहे.
 अ) ऐच्छिक ब) अनिवार्य क) दोन वर्षातून एकदा ड) तीन वर्षातून एकदा
- 12) व्यवस्थापन कौशल्याचा विकास करण्यासाठी, व्यवस्थापनाची कार्यकुशलता अजमावण्यासाठी व्यवसायसंस्था _____ लेखापरीक्षण करून घेऊ शकतात.
 अ) ताळेबंद लेखापरीक्षण ब) सामाजिक लेखापरीक्षण
 क) व्यवस्थापन लेखापरीक्षण ड) परिव्यय लेखापरीक्षण
- 13) जाणुनबुजून हिशेबात फेरफार करणे म्हणजे _____ होय.
 अ) चूक ब) विसर चुका
 क) लबाडी/अफरातफर ड) कोणतेही नाही
- 14) कलम 233 : जर लेखापरीक्षकाने आपल्या अहवालात कलम 227 प्रमाणे आवश्यक असणारी माहिती दिलेली नसेल किंवा कलम 229 प्रमाणे अहवालावर सही केलेली नसेल तर _____ पर्यंत लेखापरीक्षकाला दंड केला जाऊ शकतो.
 अ) रु. १,००० ब) रु. २,००० क) रु. ३,००० ड) रु. ५,०००
2. थोडक्यात उत्तरे लिहा :
 अ) कर लेखापरीक्षण आणि व्यवस्थापन लेखापरीक्षण. 7
 ब) लेखापरीक्षणाची व्याख्या लिहा आणि लेखापरीक्षणाचे उद्देश स्पष्ट करा. 7
3. थोडक्यात उत्तरे लिहा :
 अ) चुकांचे प्रकार लिहा. (कोणतेही 2 प्रकार लिहा). 7
 ब) खालील बाबींचे प्रमाणन कसे कराल ? 7
 i) यंत्रसामग्री ii) कॉपीराईटस् आणि पेटंटस् iii) स्थिर संपत्तीचे विक्री.
4. अ) संयुक्त भांडवली संस्थेच्या लेखापरीक्षकाची नेमणूक, अधिकार व कर्तव्ये याबाबत भारतीय कंपनी अॅक्ट, 1956 च्या कायदेशीर तरतुदींचे स्पष्टीकरण द्या. 14
 किंवा
 ब) अंतिम लेखापरीक्षण म्हणजे काय ? त्याचे गुण-दोष स्पष्ट करा. 14
5. अ) बँकेचे लेखापरीक्षण करताना विचारात घ्यावे लागणारे महत्वाचे मुद्दे सविस्तर स्पष्ट करा. 14
 किंवा
 ब) शैक्षणिक संस्थेचे लेखापरीक्षण कार्यक्रम सविस्तर लिहा. 14

- 9) _____ costing is employed in business undertakings engaged in road construction.
 a) Job b) Process c) Batch d) Contract
- 10) Service costing is also called _____ costing.
 a) Job b) Process c) Operating d) Contract
- 11) In _____ costing standardised goods are produced.
 a) Job b) Uniform c) Operating d) Process
- 12) _____ costing eliminates unhealthy competition.
 a) Process b) Uniform c) Contract d) Marginal
- 13) A contract is a big job and job is
 a) a big job b) a small contract
 c) both a and b d) none
- 14) In process costing under sugar industries sugar is
 a) by-product b) main-product
 c) joint product d) output
2. Write short notes (**Any two**). **14**
- 1) Advantages of Uniform Costing.
 - 2) Abnormal loss and abnormal gain in process costing.
 - 3) Contract costing.
3. A) Annual demand = 2400 units, Set up cost per batch = Rs. 15, Interest Rate p.a. 8%, Cost per unit = Rs. 2.50.
 You are require to compute Economic Batch Quantity. **7**
- B) The following information is given in respect of process A.
 Material – 1000 kg at Rs. 10 per kg
 Labour – Rs. 5,000
 Direct Exp. – Rs. 4,000
 Normal wastage – 10% of input
 Scrap value Re. 1 per unit
 Actual production – 800 units
 Prepare Process 'A's Account. **7**

4. Rahul Transport Service Company is running 4 buses between two towns which are 50 kms apart. Seating capacity of each bus is 40 passengers. The Exp. were obtained from their books for April-2016. 14

	Rs.
i) Wages of drivers and conductors	= 9,600
ii) Salary of office staff	= 4,000
iii) Diesel and other oils	= 16,000
iv) Repairs and maintenances	= 3,200
v) Taxation and Insurances	= 6,400
vi) Depreciation	= 10,400
vii) Interest and other charges	= 8,000
Total	57,600

Actual passenger carried 75% of the seating capacity. All the four buses run on all the days of the month April 2016. Each bus made one round trip per day. Find out the cost per passenger -kms.

OR

Product X is obtained after it passes through two distinct process. The following information is obtained from the accounts for the month ending 31 Jan. 2017. Prepare a process accounts and abnormal loss accounts.

Items	Total	Process A	Process B
i) Direct Material (Rs.)	4,580	2,600	1,980
ii) D. Wages (Rs.)	5,000	2,000	3,000
iii) Overhead (Rs.)	5,000	2,000	3,000
iv) Output (units)	–	950	840
v) Normal loss (%)	–	5%	10%
vi) Value of scrap per unit (Rs.)	–	2	4

1000 units at Rs. 3 per unit were introduced to Process A.

5. The Hindustan Construction Com. Ltd., has under taken the construction of a bridge over the river Yamuna for a municipal corporation. The value of contract is Rs. 12,50,000. The following are the details for the year ended 31st March 2016. Prepare a Contract Account. 14

	Rs.
i) Material sent to site	4,20,000
ii) Direct labour	4,05,000
iii) Material from store	81,200

Set P

iv) Plant installed at site	52,100
v) Direct Expenses	23,000
vi) General Overhead	37,100
vii) Material on hand (31 st March 2016)	6,300
viii) Wages outstanding	7,800
ix) Direct Exp. outstanding	1,600
x) Value of plant (31 st March 2016)	40,000
xi) Work certified	11,00,000
xii) Work uncertified	16,500
xiii) Cash Received	8,80,000

OR

The following direct costs were incurred on Job. No. MRR-701 of standard T.V. Company.

14

Material	Rs. 16,000
Wages – Dept. A – 60 hours at Rs. 30 per hour	
Dept. B – 40 hours at Rs. 20 per hour	
Dept. C – 20 hours at Rs. 50 per hour	

Overhead for these three departments were estimated as follows variable overheads :

Dept. A – Rs. 15,000 for 1500 Labour hours

Dept. B – Rs. 4,000 for 200 Labour hours

Dept. C – Rs. 12,000 for 300 Labour hours.

Fixed overheads are estimated at Rs. 40,000 for 2000 normal working hours.

You are required to calculate the selling price of Job No. MRR 701 if the profit is 20% on selling price.

SLR-CT – 69

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**B.Com. (Part – III) (Semester – V) (CGPA Pattern) Examination, 2018
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – II)**

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) _____ concept firstly defined by Leonard Nedlar.
a) Strategic Management b) Human Resource Development
c) Bench Marking d) Total Quality Management
- 2) Human Resource Management is that part of Management which primarily concerned with the _____ constituents of an organisation.
a) Personal b) Social c) Political d) Human
- 3) _____ is an evaluation of applicants qualification, experience, skill, health, intelligence and working capacity.
a) Recruitment b) Selection c) Job analysis d) Motivation
- 4) _____ is important branch of Industrial Management.
a) HRM b) Stress c) Marketing d) Factory
- 5) Planning, Organising, Directing and Controlling are the _____ functions of Human Resource Management.
a) Development b) Managerial c) Operative d) Welfare
- 6) _____ is an art of increasing the knowledge and skills of an employee for doing a particular job.
a) Marketing b) Recruitment c) Selection d) Training
- 7) In the year _____ Central Government has given the responsibility of day to day activity of employment exchange to State Government.
a) 1965 b) 1956 c) 1947 d) 1950
- 8) _____ is the method of performance evaluation.
a) Grading b) Case study
c) Interview d) Advertisement

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) लिओनार्ड नेडलर यानी सर्व प्रथम _____ संकल्पनेची व्याख्या मांडली.
अ) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन ब) मानव संसाधन विकास
क) बेंच मार्किंग ड) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापन
- २) मानव संसाधन व्यवस्थापन हा व्यवस्थापनाचा असा भाग आहे, की जो. प्रामुख्याने _____ घटकांचा विचार करतो.
अ) वैयक्तिक ब) सामाजिक क) राजकीय ड) मानवी
- ३) अर्जदाराच्या पात्रतेचे, अनुभवाचे, कौशल्याचे, आरोग्य, बुद्धीमत्ता व कार्यक्षमतेचे मूल्यमापन करणे म्हणजे _____ होय.
अ) भरती ब) निवड क) कार्य मूल्यांकन ड) कार्य प्रेरणा
- ४) _____ ही औद्योगिक व्यवस्थापनाची महत्त्वाची शाखा आहे.
अ) एच्. आर. एम्. ब) ताण क) विपणन ड) फॅक्टरी
- ५) नियोजन, संघटण, निर्देशन आणि नियंत्रण ही मनुष्यबळ व्यवस्थापनाची _____ कार्ये आहेत.
अ) विकास ब) व्यवस्थापकीय
क) संचालनात्मक/कार्यात्मक ड) कल्याणकारी
- ६) विशिष्ट कार्य योग्य पद्धतीने पार पाडण्यासाठी कामगाराच्या ज्ञानात व कौशल्यात वाढ करण्याच्या कलेस _____ असे म्हणतात.
अ) विपणन ब) भरती क) निवड ड) प्रशिक्षण
- ७) केंद्र सरकारने _____ साली रोजगार विनीमय केंद्राचे दैनंदिन कामकाज राज्य शासनाकडे सोपविले.
अ) १९६५ ब) १९५६ क) १९४७ ड) १९५०
- ८) _____ ही कार्य/कृती मूल्यांकनाची पद्धत आहे.
अ) श्रेणी पद्धत ब) समस्या अभ्यास पद्धती
क) मुलाखत ड) जाहीरात

- ९) भरतीच्या अनेक मार्गांपैकी _____ हा मार्ग अधिक लोकप्रिय व प्रचलित आहे.
 अ) बढती ब) रोजगार विनिमय केंद्र
 क) जाहिरात ड) कामगार संघटना
- १०) मानव संसाधन विकासामध्ये _____ समावेश होतो.
 अ) बढती ब) नियोजन क) कौशल्याचा विकास ड) यापैकी नाही
- ११) मानव संसाधन निवडीमध्ये _____ चा समावेश होतो.
 अ) मुलाखत तंत्राची निश्चिती ब) कार्य प्रेरणा
 क) कौशल्य विकास ड) कृती/कार्य मुल्यांकन
- १२) पंचवीस किंवा अधिक कामगार भरती करण्यासाठी _____ मार्फत भरती करणे बंधनकारक आहे.
 अ) कामगार संघटना ब) उद्योजक क) जाहिरात ड) रोजगार विनिमय केंद्र
- १३) गट चर्चा, चर्चासत्रे, संमेलने व कार्यशाळा या _____ च्या पद्धती आहेत.
 अ) प्रशिक्षण ब) बढती क) कार्य मुल्यांकन ड) औद्योगिक संबंध
- १४) खालीलपैकी _____ हे कार्य मनुष्यबळ व्यवस्थापनाच्या-कार्यात समाविष्ट होत नाही.
 अ) नियोजन ब) संघटन क) नियंत्रण ड) नफ्याची क्षमता

२. टीपा लिहा :

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये. ७
 ब) मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे उद्देश. ७

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- अ) कृती मुल्यांकनाचा उद्देश/हेतू स्पष्ट करा. ७
 ब) रोजगार विनिमय केंद्राची कार्ये. ७

४. मानव संसाधनाची शास्त्रीय निवड प्रक्रिया स्पष्ट करा. १४

किंवा

कृती मुल्यांकनाच्या पारंपारिक पद्धती स्पष्ट करा. १४

५. मानव संसाधनाच्या प्रशिक्षणाच्या पद्धती स्पष्ट करा. १४

किंवा

मानव संसाधन प्रशिक्षण म्हणजे काय ? मानव संसाधन प्रशिक्षणाची आवश्यकता/गरज स्पष्ट करा. १४

SLR-CT – 70

Seat
No.

--

Set **P**

**B.Com. – III (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED INSURANCE (Paper – II)**

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Fire insurance provides compensation for loss due to
 - A) Volcano fire
 - B) Chemical fire
 - C) Productive fire
 - D) Accident fire
- 2) All the _____ insurance contracts are contract of indemnity.
 - A) Life
 - B) Jivan
 - C) Social
 - D) Fire
- 3) Ratio of risks in crop insurance central and state Government are
 - A) 3 : 2
 - B) 2 : 3
 - C) 1 : 2
 - D) 2 : 1
- 4) Comprehensive policy is the type of _____ insurance.
 - A) Marine
 - B) Accident
 - C) Motor
 - D) Fire
- 5) In employers liability insurance, employees do not receive insurance security against
 - A) Influence of drink or drugs
 - B) Removal of wilful safety guard
 - C) Wilful disobedience of order
 - D) All of the above
- 6) _____ policy designs to give cover of insurance to the property situated at different location in same town.
 - A) Time insurance
 - B) Floating insurance
 - C) Voyage insurance
 - D) Declaration insurance
- 7) When policy holder insures the same risk with more than one insurer it is known as _____ insurance.
 - A) Public insurance
 - B) Double insurance
 - C) Reinsurance
 - D) Special insurance

P.T.O.

- 8) _____ policy is compulsory in case of motor insurance.
A) Liability insurance B) Third party insurance
C) Cattle insurance D) Group insurance
- 9) _____ insurance covers protection to the employees or workers.
A) Accident B) Fire
C) Employers liability D) Fidelity
- 10) Crop Insurance Scheme was started by the Government of India in
A) 1985 B) 1961 C) 1956 D) 1990
- 11) Information of fire is the first step in the procedure of taking _____ policy.
A) Fire insurance B) Accident insurance
C) Cattle insurance D) Marine insurance
- 12) The insurance an employer can take for the benefits of his _____ is called employers liability insurance.
A) Employees B) Customers C) Suppliers D) Owners
- 13) Valued policy is the type of _____ insurance policy.
A) Declaration B) Fire C) Life D) Specific
- 14) Principles of _____ is the newly introduced in fire insurance.
A) Subrogation B) Insurable interest
C) Contribution D) Indemnity
2. Write short notes : 14
A) Cattle insurance.
B) Public liability insurance.
3. Write short answers : 14
A) Explain the crop insurance.
B) Employers liability insurance.
4. Explain the types of fire insurance policy. 14
OR
Explain the principles of fire insurance.
5. Explain the risk covered in motor insurance. 14
OR
Discuss procedure of taking fire insurance policy.

मराठी भाषांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

- १) अग्नी विम्या द्वारे _____ मुळे होणारी हानीची भरपाई दिली जाते.
अ) ज्वालामुखी आग ब) रासायनिक आग क) उत्पादक आग ड) अपघाती आग
- २) सर्व _____ विमा करार हे नुकसान भरपाईचे करार असतात.
अ) आयुर्विमा ब) जीवन क) सामाजिक ड) अग्नी
- ३) पीक विम्याची जोखीम केंद्र सरकार व राज्य सरकार यांनी _____ प्रमाणात वाटून घेतली जाते.
अ) ३ : २ ब) २ : ३ क) १ : २ ड) २ : १
- ४) व्यापक विमा _____ विम्याचा प्रकार आहे.
अ) सागरी ब) अपघात क) मोटार ड) अग्नी
- ५) मालकाच्या जबाबदारीच्या विम्यामध्ये कामगारांना _____ विमा संरक्षण मिळत नाही.
अ) मादक द्रव्ये/पदार्थांचे सेवन केल्यास ब) सुरक्षेची साधने जाणिवपूर्वक काढल्यास
क) शिस्तीच्या नियमांचे उल्लंघन केल्यास ड) वरील सर्व कारणामुळे
- ६) विविध ठिकाणी असलेल्या मालाला संरक्षण देण्यासाठी तयार करण्यात आलेल्या विमापत्रास _____ म्हणतात.
अ) मुदती विमापत्र ब) तरते विमापत्र क) प्रवासी विमापत्र ड) घोषीत विमापत्र
- ७) जेव्हा विमेदार एकसारख्या धोक्याचा विमा एकापेक्षा जास्त विमेकऱ्यांकडे उतरवितो तेव्हा त्यास _____ विमा म्हणून ओळखला जातो.
अ) सार्वजनिक विमा ब) दुहेरी विमा क) पुनर्विमा ड) विशेष विमा
- ८) मोटार विम्यामध्ये _____ विमा घेणे अनिवार्य आहे.
अ) जबाबदारीचा ब) तृतीय पक्ष क) पशुधन ड) समूह
- ९) _____ विमा कर्मचारी किंवा कामगारांना विमा संरक्षण देते.
अ) अपघात ब) अग्नी
क) मालकाच्या जबाबदारीचा ड) प्रामाणिकपणाची हमी
- १०) पीक विमा योजना भारत सरकारने _____ मध्ये सुरू केली.
अ) १९८५ ब) १९६१ क) १९५६ ड) १९९०

- ११) _____ पत्र घेण्याच्या कार्यपद्धतीत अग्निची माहिती देणे ही पहिली अवस्था/टप्पा आहे.
 अ) अग्नी विमा ब) अपघात विमा क) पशुधन विमा ड) सागरी विमा
- १२) _____ च्या हितासाठी मालक जो विमा घेतात त्यास मालकाच्या जबाबदारीचा विमा असे म्हणतात.
 अ) कर्मचारी ब) ग्राहक क) पुरवठादार ड) मालक
- १३) निश्चित मूल्य विमापत्र हे _____ विमापत्राचा प्रकार आहे.
 अ) घोषीत ब) अग्नी क) आयुर्विमा ड) विशिष्ट
- १४) अग्नी विम्यामध्ये _____ हे तत्व नव्याने समाविष्ट करण्यात झाले आहे.
 अ) मालकी हक्क हस्तांतर ब) विमेय हित
 क) वर्गणी ड) नुकसान भरपाई
२. टीपा लिहा : १४
 अ) पशुधन विमा
 ब) सार्वजनिक जबाबदारीचा विमा
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) पीक विमा योजना स्पष्ट करा.
 ब) मालकाच्या जबाबदारीचा विमा.
४. अग्नी विम्याचे प्रकार स्पष्ट करा. १४
किंवा
 अग्नी विम्याची तत्वे स्पष्ट करा.
५. मोटार विम्या अंतर्गत दिले जाणारे विमा संरक्षण स्पष्ट करा. १४
किंवा
 अग्नी विमापत्र घेण्याच्या कार्यपद्धतीची चर्चा करा.

SLR-CT – 71

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

B.Com. – III (Semester – V) (CGPA) Examination, 2018
STATISTICS (Paper – II)
Advanced Statistics

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: 1) **All questions are compulsory and carry equal marks.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the most appropriate alternative amongst the given for each question : **14**
- 1) A sample consist of
 - a) All units of the population
 - b) 50 percent units of the population
 - c) 5 percent units of the population
 - d) Any fraction of the population
 - 2) Level of significance is the probability of
 - a) Type I error
 - b) Type II error
 - c) Not committing error
 - d) None of these
 - 3) Equality of two population variances can be tested by
 - a) Z-test
 - b) F-test
 - c) χ^2 -test
 - d) t-test
 - 4) Area of the critical region depends on
 - a) Number of observations
 - b) Size of type-II error
 - c) Size of type-I error
 - d) Value of the statistic
 - 5) Type – II error is
 - a) Rejecting H_0 when H_0 is wrong
 - b) Rejecting H_0 when H_0 is true
 - c) Accepting H_0 when H_0 is wrong
 - d) Accepting H_0 when H_0 is true
 - 6) For testing a population variance which of the following test to be used ?
 - a) Z-test
 - b) t-test
 - c) Chi-square test
 - d) F-test
 - 7) The hypothesis under test is
 - a) Simple hypothesis
 - b) Alternative hypothesis
 - c) Null hypothesis
 - d) None of these

P.T.O.

- 8) Among the following statements, which one is the correct statement ?
- a) Critical region is the region of accepting H_0
 - b) t-test is applicable only for large samples
 - c) $H_1 : \mu_1 < \mu_2$ is right tailed alternative
 - d) $H_1 : \mu_1 > \mu_2$ is right tailed alternative
- 9) Out of two types of error in testing, the more severe error is
- a) type I error
 - b) type II error
 - c) both a) and b) are equally severe
 - d) no error is severe
- 10) Degrees of freedom for statistic χ^2 in case of contingency table of order 2×2 is
- a) 3
 - b) 4
 - c) 2
 - d) 1
- 11) For testing population proportions which of the following test to be used
- a) Z-test
 - b) χ^2 -test
 - c) t-test
 - d) F-test
- 12) Student's t-test is applicable only when
- a) the variable values are independent
 - b) the variable is distributed normally
 - c) the sample is not large
 - d) all of these
- 13) Range of t variate is
- a) $-\infty$ to ∞
 - b) 0 to 1
 - c) 0 to ∞
 - d) $-\infty$ to 0
- 14) Critical region is
- a) Region of rejecting H_0
 - b) Region of accepting H_0
 - c) Region of no decision
 - d) None of these
2. A) Define the t variate and state its p.d.f. State various applications of t distribution. 7
- B) The means of samples of 1000 and 2000 are 67.50 and 68.00 inches respectively. Can the samples be regarded as drawn from the same population of standard deviation 2.25 inches ? 7

- 3. A) Define a Chi square variate, state its p.d.f.. State various applications of Chi square distribution. 7
- B) Define the terms parameter, statistic, simple hypothesis and composite hypothesis. 7
- 4. Attempt **any one** of the following : 14
- A) For the 2×2 contingency table, prove that the Chi-square test for independence

is given by
$$\chi^2 = \frac{N(ad - bc)^2}{(a + c)(b + d)(a + b)(c + d)}$$

- B) Describe the procedure for testing $H_0 : \mu = \mu_0$ against $H_1 : \mu \neq \mu_0$ based on large samples. A sample of 400 male students is found to have mean weight 52.47 kg. Can it be regarded as a sample from a large population with mean weight 52 kg., given that the population standard deviation is 1.2 kg. (Use $\alpha = 0.01$)
- 5. Attempt **any one** of the following : 14
- A) The distribution of male and female students in an independent sample from an University according to three faculties is given below. Test whether the sex distribution depends on the faculty at 5% level of significance.

Faculty	Sex	
	Male	Female
Arts	51	69
Science	34	36
Commerce	55	45

- B) Define F-variate, state its p.d.f. State various applications of F-distribution.
-

SLR-CT – 72

Seat No.	
-------------	--

Set

P

B.Com. III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK

Day and Date : Wednesday, 21-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives :

14

- 1) The Jurisdiction of District Consumer Forum is Rs. _____
A) up to rupees 5 lakhs B) up to rupees twenty lakhs
C) below rupees 5 lakhs D) above rupees twenty lakhs
- 2) The District Consumer Forum should give its decision within the period of _____
A) one year B) six months C) three months D) three years
- 3) Under Consumer Protection Act final appeal is to be filed before _____
A) National Commission B) High Court
C) District Court D) Supreme Court
- 4) The District Consumer Protection Council is established by _____
A) State Government B) Central Government
C) Chief Minister D) Prime Minister
- 5) President of State Commission is a person qualified for the post of _____
A) Governor B) District Judge
C) Judge of High Court D) Judge of Supreme Court
- 6) _____ can issue prospectus.
A) Any company B) Public company
C) Private company D) Limited company
- 7) In Government company minimum _____ share capital is held by government.
A) 50 % B) More than 50 %
C) 51 % D) More than 51 %

P.T.O.

- 8) Statutory report should be given before _____ days of statutory meeting.
A) 1 month B) 30 days C) 21 days D) 15 days
- 9) The prospectus of company should be published within _____ days of its registration.
A) 1 month B) 3 months C) 90 days D) 1 year
- 10) Minimum three directors are required for _____
A) Public Company B) Private Company
C) Government Company D) Foreign Company
- 11) For private company minimum _____ members are required.
A) 3 B) 7 C) 2 D) 20
- 12) Information and Technology Act was passed in the year _____
A) 1872 B) 1986 C) 2000 D) 2005
- 13) Registration of share brokers is the function of _____
A) State Government B) Stock Market
C) SEBI D) Central Government
- 14) Head office of SEBI is situated at _____
A) Delhi B) Mumbai C) Chennai D) Kolkata
2. Write notes on : 14
1) Consumer complaint.
2) Government company.
3. Write notes on : 14
1) Cyber crime.
2) Types of share capital.
4. Write answer of **any one** of the following questions : 14
1) Who is consumer ? What are his rights ?
OR
2) What is Memorandum of Association ? Explain its Clauses.
5. Write answer of **any one** of the following questions : 14
1) Explain powers and functions of SEBI.
OR
2) What is winding up of company ? Explain its types.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) जिल्हा ग्राहक मंचाचे अधिकार क्षेत्र _____ रुपये आहे.
अ) रु. पाच लाख पर्यंत
ब) रु. वीस लाख पर्यंत
क) रु. पाच लाखापेक्षा कमी
ड) रु. वीस लाखापेक्षा जास्त
- २) जिल्हा ग्राहक न्यायमंचाला _____ कालावधीत आपला निकाल द्यावा लागतो.
अ) एक वर्ष
ब) सहा महिने
क) तीन महिने
ड) तीन वर्षे
- ३) ग्राहक संरक्षण कायद्यानुसार शेवटचे अपिल _____ मध्ये करावे लागते.
अ) राष्ट्रीय आयोग
ब) उच्च न्यायालय
क) जिल्हा न्यायालय
ड) सर्वोच्च न्यायालय
- ४) जिल्हा ग्राहक संरक्षण परिषदेची स्थापना _____ ने केली आहे.
अ) राज्य शासन
ब) केंद्र शासन
क) मुख्य मंत्री
ड) प्रधान मंत्री
- ५) राज्य आयोगाचे अध्यक्ष हे _____ या पदासाठी पात्र असणारी व्यक्ती असते.
अ) राज्यपाल
ब) जिल्हा न्यायाधीश
क) उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश
ड) सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश
- ६) _____ माहितीपत्रक प्रकाशित करू शकते.
अ) कोणतीही कंपनी
ब) सार्वजनिक कंपनी
क) खाजगी कंपनी
ड) मर्यादित कंपनी
- ७) सरकारी कंपनीमध्ये सरकारचे भागभांडवल किमान _____ एवढे असते.
अ) ५० %
ब) ५० % पेक्षा जास्त
क) ५१ %
ड) ५१ % पेक्षा जास्त
- ८) नियामक अहवाल नियामक सभेच्या _____ दिवस अगोदर दिला जातो.
अ) १ महिना
ब) ३० दिवस
क) २१ दिवस
ड) १५ दिवस
- ९) कंपनीचे माहितीपत्रक नोंदणी झाल्यापासून _____ दिवसांमध्ये प्रकाशित करावे लागते.
अ) १ महिना
ब) ३ महिने
क) ९० दिवस
ड) १ वर्ष
- १०) किमान तीन संचालक _____ साठी आवश्यक असतात.
अ) सार्वजनिक कंपनी
ब) खाजगी कंपनी
क) सरकारी कंपनी
ड) विदेशी कंपनी

- ११) खाजगी कंपनीसाठी किमान _____ सदस्य आवश्यक असतात.
 अ) ३ ब) ७ क) २ ड) २०
- १२) माहिती आणि तंत्रज्ञानाचा कायदा _____ साली पारित झाला.
 अ) १८७२ ब) १९८६ क) २००० ड) २००५
- १३) भाग दलालांची नोंदणी करणे हे _____ चे कार्य आहे.
 अ) राज्य सरकार ब) भाग बाजार क) सेबी ड) केंद्र सरकार
- १४) सेबीचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) दिल्ली ब) मुंबई क) चेन्नई ड) कोलकाता

२. टिपा लिहा : १४

- १) ग्राहक तक्रार
 २) सरकारी कंपनी

३. टिपा लिहा : १४

- १) सायबर गुन्हेगारी
 २) भाग भांडवलाचे प्रकार

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४

- १) ग्राहक म्हणजे कोण ? त्याचे हक्क कोणते ते स्पष्ट करा.

किंवा

- २) घटनापत्रक म्हणजे काय ? त्यातील कलमे स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४

- १) सेबीचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

- २) कंपनीचे अवसायन म्हणजे काय ? अवसायनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

- 12) World Bank founded International Finance Corporation in _____ year.
 a) 1956 b) 1957 c) 1958 d) 1959
- 13) The original concept of SAARC organization is of _____
 a) Indira Gandhi b) Ziaur Rahaman
 c) Mahatma Gandhi d) Pandit Nehru
- 14) India collect foreign capital in _____ form.
 a) External Commercial Borrowings
 b) Foreign aid
 c) Foreign Investment
 d) All of the above
2. Write short notes on : 14
 A) Objectives of SAARC.
 B) Problems of Foreign Capital.
3. Write short notes on : 14
 A) Objectives of XII Five Year Plan.
 B) Basic components of Human Development.
4. Answer **any one** : 14
 A) Explain the evaluation of Indian planning
 OR
 B) Discuss the objective and performance of IMF.
5. Answer **any one** : 14
 A) Explain the need of foreign capital.
 OR
 B) Explain the role of human resources in Economic Development.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा : १४
- १) भौगोलिक सीमा ओलांडून देशात आलेले परकीयांचे भांडवल म्हणजे _____ भांडवल होय.
 अ) देशांतर्गत ब) खंडांतर्गत क) राज्यातील ड) विदेशी
- २) _____ राष्ट्राने जगात सर्वात प्रथम नियोजनाचा स्विकार केला.
 अ) भारत ब) अमेरिका क) रशिया ड) चीन

- ३) पंडीत नेहरू यांच्या अध्यक्षेते १९३८ मध्ये _____ समितीची स्थापना झाली.
अ) राष्ट्रीय मानवी ब) राष्ट्रीय नियोजन
क) राष्ट्रीय संघर्ष ड) राष्ट्रीय स्वातंत्र्य
- ४) अकराव्या पंचवार्षिक योजनेचा कालावधी _____ होता.
अ) २००७ ते २०१२ ब) २००८ ते २०१३
क) २००९ ते २०१४ ड) २०१० ते २०१५
- ५) दुसरी पंचवार्षिक योजना _____ या वर्षी सुरु झाली.
अ) १९५१ ब) १९५६ क) १९६१ ड) १९६६
- ६) मेहबूब-उल्-हक यांच्यामते मानवी विकासाचे _____ मूलभूत घटक आहेत.
अ) ३ ब) ४ क) ५ ड) ६
- ७) स. न. २०१० मध्ये मानवी विकास निर्देशांक _____ देशाचा सर्वाधिक होता.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड क) नार्वे ड) जपान
- ८) २००२ मध्ये _____ हा देश नाणेनिधीचा सभासद झाला.
अ) भारत ब) पाकिस्थान
क) जपान ड) पूर्व तिमूर
- ९) पुनर्रचना आणि विकासासाठी आंतरराष्ट्रीय बँक असे _____ बँकेचे नाव आहे.
अ) विकास बँक ब) आंतरराष्ट्रीय बँक
क) पुनर्रचना बँक ड) जागतिक बँक
- १०) नोव्हेंबर २०१० मध्ये जी. २० राष्ट्रीय परिषद _____ येथे झाली.
अ) दिल्ली ब) लंडन क) सेऊल ड) न्युयार्क
- ११) अमेरिकेकडून _____ अंतर्गत भारताला विदेशी मदत मिळत आले.
अ) पी. एल्. ५८०/७५५ ब) पी. एल्. ४८०/६६५
क) पी. एल्. ४२०/५२० ड) पी. एल्. ३४०/६२०
- १२) जागतिक बँकेने आंतरराष्ट्रीय वित्त निगम _____ या वर्षी स्थापन केले.
अ) १९५६ ब) १९५७ क) १९५८ ड) १९५९
- १३) सार्क संघटनेच्या स्थापनेची मूळ संकल्पना _____ यांची आहे.
अ) इंदिरा गांधी ब) झेऊर रहेमान
क) महात्मा गांधी ड) पंडित नेहरू
- १४) भारत विदेशी भांडवल _____ स्वरूपात प्राप्त करतो.
अ) बाह्य व्यापारी कर्ज ब) विदेशी मदत
क) विदेशी गुंतवणूक ड) वरीलपैकी सर्व

२. टीपा लिहा : १४
अ) सार्कची उद्दिष्ट्ये.
ब) विदेशी भांडवलाच्या समस्या.
३. टीपा लिहा : १४
अ) बाराव्या पंचवार्षिक योजनेची उद्दिष्ट्ये.
ब) मानवी विकासाचे मूलभूत घटक.
४. एका प्रश्नाचे उत्तर द्या : १४
अ) भारतीय नियोजनाचे मूल्यमापन करा.
किंवा
ब) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीच्या उद्दिष्टांची व कामगिरीची चर्चा करा.
५. एका प्रश्नाचे उत्तर द्या : १४
अ) विदेशी भांडवलाची गरज स्पष्ट करा.
किंवा
ब) आर्थिक विकासातील मानवी संसाधनाची भूमिका स्पष्ट करा.
-

SLR-CT – 74

Seat No.	
----------	--

Set **P**

B.Com. Part – III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
CO-OPERATIVE DEVELOPMENT

Day and Date : Friday, 23-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) _____ is established for Agricultural and Rural Development.
a) NAFED b) R.B.I. c) NABARD d) None of these
- 2) National co-operative development corporation was established in
a) 1960 b) 1963 c) 1991 d) 1956
- 3) _____ is the President of National Co-operative development corporation.
a) Finance Minister b) Union Minister of Agriculture
c) Union Minister of Defence d) None of these
- 4) National co-operative Union of India is established in
a) 1961 b) 1955 c) 1991 d) None of these
- 5) _____ is the origin of co-operative movement in world.
a) Germany b) Denmark c) England d) Israel
- 6) Schultz Bank was started for _____ of Germany.
a) Farmer b) Industrial workers
c) Poor people d) None of these
- 7) _____ co-operative farming is succeeded in Denmark.
a) Dairy b) Credit c) Consumers d) None of these
- 8) Maharashtra Co-operative Act was passed in
a) 1950 b) 1960 c) 1991 d) 2004
- 9) Co-operative education and training is given to
a) Members b) Director Body
c) Workers d) All above

P.T.O.

- 10) The minimum _____ members are required for the registration of co-operative society.
a) 11 b) 10 c) 51 d) 100
- 11) In Israel _____ co-operative movement is succeeded.
a) Consumer b) Agricultural
c) Dairy d) Credit
- 12) In a co-operative society _____ meeting has given more importance.
a) Directors meeting b) Workers
c) General d) None of these
- 13) Globalization policy accepted in _____ in India.
a) 1955 b) 1969 c) 1991 d) 2004
- 14) Vaikunthbhai Mehata National Institute of co-operative management and research is located at
a) Mumbai b) Pune
c) Delhi d) None of these
2. Write short notes on :
- a) National co-operative union of India. 7
- b) Globalization and co-operative movement in India. 7
3. Write short answer :
- a) Explain the importance of co-operative education and training. 7
- b) Explain the role of NABARD in the development of co-operative movement. 7
4. Write **any one** of the following : 14
- a) Discuss the failures of co-operative movement and suggest measures to strengthen the co-operative movement in India.
- b) Explain the role of National co-operative development corporation in the development of co-operative movement.
5. Write **any one** of the following : 14
- a) Explain the consumers co-operative movement in England.
- b) Discuss the main provisions of Maharashtra Co-operative Act, 1960.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) _____ ची स्थापना शेती व ग्रामीण विकासासाठी केली आहे.
अ) नाफेड ब) आर.बी.आय. क) नाबार्ड ड) यापैकी नाही
- २) राष्ट्रीय सहकारी विकास निगमची स्थापना _____ ला झाली.
अ) १९६० ब) १९६३ क) १९९१ ड) १९५६
- ३) _____ हे राष्ट्रीय सहकारी विकास निगमचे अध्यक्ष असतात.
अ) वित्तमंत्री ब) केंद्रीय कृषी मंत्री
क) केंद्रीय संरक्षण मंत्री ड) यापैकी नाही
- ४) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघ _____ साली स्थापन झाली.
अ) १९६१ ब) १९५५ क) १९९१ ड) यापैकी नाही
- ५) _____ हे जागतिक सहकारी चळवळीचे उगम स्थान आहे.
अ) जर्मनी ब) डेन्मार्क क) इंग्लंड ड) इस्त्राईल
- ६) जर्मनीमधील शुल्झ बँक _____ साठी स्थापन झाली.
अ) शेतकरी ब) औद्योगिक कामगार
क) गरिब लोक ड) यापैकी नाही
- ७) डेन्मार्क मध्ये _____ सहकारी शेती यशस्वी झाली आहे.
अ) दुग्ध ब) पतपुरवठा क) ग्राहक ड) यापैकी नाही
- ८) महाराष्ट्रात सहकारी कायदा _____ साली पास झाला.
अ) १९५० ब) १९६० क) १९९१ ड) २००४
- ९) सहकारी शिक्षण व प्रशिक्षण _____ यांना दिले जाते.
अ) सभासद ब) संचालक मंडळ क) कर्मचारी ड) वरीलपैकी सर्व
- १०) सहकारी संस्थेची नोंदणी करताना कमीत कमी _____ सभासद असणे आवश्यक असते.
अ) ११ ब) १० क) ५१ ड) १००

- ११) इस्त्राईल मध्ये _____ सहकारी चळवळ यशस्वी झाली.
 अ) ग्राहक ब) शेती क) दुग्ध ड) पतपुरवठा
- १२) सहकारी संस्थेमध्ये _____ सभेला अधिक महत्व दिले जाते.
 अ) संचालक मंडळ ब) कर्मचारी क) सर्वसाधारण ड) यापैकी नाही
- १३) जागतिकीकरणाचे धोरण भारतात _____ साली स्वीकारली.
 अ) १९५५ ब) १९६९ क) १९९१ ड) २००४
- १४) वैकुंठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी व्यवस्थापन व संशोधन संस्था _____ इथे आहे.
 अ) मुंबई ब) पुणे क) दिल्ली ड) यापैकी नाही

२. टीपा लिहा :

- अ) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघ. ७
- ब) जागतिकीकरण व भारतातील सहकारी चळवळ. ७

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- अ) सहकारी शिक्षण व प्रशिक्षणाचे महत्व स्पष्ट करा. ७
- ब) सहकारी चळवळीच्या विकासातील नाबार्ड ची भूमिका स्पष्ट करा. ७

४. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा :

१४

- अ) भारतातील सहकारी चळवळीच्या अपयशाची चर्चा करा व भारतातील सहकारी चळवळ मजबुत होण्यासाठी उपाय सूचवा.
- ब) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा :

१४

- अ) इंग्लंड मधील ग्राहक सहकारी चळवळ विषद करा.
- ब) महाराष्ट्र सहकारी कायदा १९६० च्या मुख्य तरतुदीची चर्चा करा.

9) International Organisation for Standardization is established in

- _____
- a) 1995 b) 2005 c) 1947 d) 2010

10) _____ is a main branch office of ISO in India.

- a) Mumbai b) Delhi c) Pune d) Chennai

11) _____ is a characteristics of event.

- a) Perishability b) Intangibility c) Uniqueness d) All of these

12) Fire, bomb blast and vehicle accident are the examples of _____ disaster.

- a) Man made b) Natural c) Seasonal d) None of these

13) Define, measure, analyse and improve are important steps in implementing

- _____
- a) Six sigma b) B.P.O. c) Kai-zen d) None of these

14) _____ is a methodology for prevention of identified errors and causes.

- a) Kai-zen b) Poka-yoke c) 5-S d) None of these

2. Write short notes : **14**

A) Benefits of business process out sourcing .

B) Types of disaster.

3. Write short answers : **14**

A) Explain the micro level techniques of 5-S philosophy.

B) Explain the different types of event.

4. What is Six Sigma ? Explain the steps in implementing six sigma. **14**

OR

What is Kai-zen ? Explain the micro level techniques of Kai-zen.

5. What is ISO standard ? Explain the importance of ISO standard. **14**

OR

What is event management ? Explain procedure of event management.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

- १) _____ ही ताण व्यवस्थापनाची संघटनात्मक उपाय योजना आहे.
अ) ध्यानधारणा ब) उद्बोधन क) कार्यसमृद्धी ड) यापैकी नाही
- २) _____ हे निसर्ग निर्मित आपत्तीचे उदाहरण होय.
अ) भूकंप ब) बॉम्ब ब्लास्ट क) युद्ध ड) दंगल
- ३) _____ समारंभाची गणना व्यवसायिक समारंभात केली जाते.
अ) विपणन ब) उत्पादन क) वित्तीय ड) वरील सर्व
- ४) _____ हे ताणाचे व्यक्तिगत कारण होय.
अ) जीवन क्षेत्रात बदल ब) व्यक्तिमत्व प्रकार
क) कार्याबाबत संघर्ष ड) वरील सर्व
- ५) सिक्स सिग्मा ही _____ संकल्पना आहे.
अ) सामाजिक ब) सांख्यिकीय क) भौतिक ड) यापैकी नाही
- ६) _____ हे 5-S तत्त्वज्ञानातील पहिले व अत्यंत महत्त्वाचे तंत्र आहे.
अ) सेइकेत्सू ब) सेइरी क) सेइसो ड) यापैकी नाही
- ७) सातत्यपूर्ण सुधारणा हे _____ चे मूलभूत तत्त्वज्ञान आहे.
अ) कायझेन ब) सिक्स सिग्मा क) पोका-योके ड) यापैकी नाही
- ८) कायझेन अंमलबजावणीमध्ये _____ या महत्त्वपूर्ण तंत्राचा उपयोग केला जातो.
अ) लहान विचार ब) लहान-कृती क) लहान बक्षिस ड) वरील सर्व
- ९) आंतरराष्ट्रीय मानक संघटनेची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १९९५ ब) २००५ क) १९४७ ड) २०१०
- १०) भारतातील आय.एस्.ओ. चे मुख्य शाखा कार्यालय _____ हे आहे.
अ) मुंबई ब) दिल्ली क) पुणे ड) चेन्नई

- ११) _____ हे समारंभाचे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) नाशवंतपणा ब) अभौतिकता क) वेगळेपणा ड) वरील सर्व
- १२) अग्नि, बॉम्ब स्फोट, वाहन अपघात ही _____ आपत्तीची उदाहरण होत.
 अ) मानव निर्मित ब) निसर्ग निर्मित क) हंगामी ड) यापैकी नाही
- १३) परिभाषा निश्चिती, मापन, विश्लेषण व सुधारणा हे _____ च्या अंमलबजावणीतील टप्पे होत.
 अ) सिक्स सिग्मा ब) बी.पी.ओ. क) कायझेन ड) यापैकी नाही
- १४) _____ ही ओळखलेल्या चुका आणि त्याची कारणे प्रतिबंधित करण्याची कार्यपद्धती आहे.
 अ) कायझेन ब) पोका-योके क) 5-S ड) यापैकी नाही

२. टीपा लिहा : १४

- अ) बाह्यस्त्रोत व्यवसाय प्रक्रियेचे फायदे.
 ब) आपत्तीचे प्रकार.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४

- अ) 5-S तत्त्वज्ञानाची सूक्ष्म स्तर तंत्रे स्पष्ट करा.
 ब) समारंभाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

४. सिक्स सिग्मा म्हणजे काय ? सिक्स सिग्मा अंमलबजावणीतील टप्पे स्पष्ट करा. १४

किंवा

कायझेन म्हणजे काय ? कायझेनची सूक्ष्म स्तरीय तंत्रे स्पष्ट करा.

५. आय.एस्.ओ. मानांकन म्हणजे काय ? आय.एस्.ओ. मानांकनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. १४

किंवा

समारंभ व्यवस्थापन म्हणजे काय ? समारंभ व्यवस्थापनाची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालील दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा. १४
- १) ग्राहकाचा अभिकर्ता म्हणून बँकेचे _____ हे कार्य होय.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम क) उपयुक्त ड) कोणतेही नाही
- २) स्थानिक पातळीवर बँका स्थापन होण्यासाठी किमान _____ भांडवलाची आवश्यकता असते.
अ) ५ कोटी ब) १० कोटी क) १ कोटी ड) २० कोटी
- ३) _____ या भारतीय बँकींग नियमन सुधारणा कायद्यान्वये सहकारी बँका व्यवसायात आल्या.
अ) १९६० ब) १९७० क) १९६५ ड) कोणतेही नाही
- ४) _____ हे बँकेचे कर्ज वितरणाचे सर्वाधिक महत्वाचे तत्व होय.
अ) लाभता ब) सुरक्षितता क) रोखता ड) कोणतेही नाही
- ५) प्रदायी बँकेचे कायदेशीर संरक्षण मिळविण्यासाठी धनादेशाचे _____ केले पाहिजे.
अ) यथाविधी प्रदान ब) चेकने प्रदान क) रोख प्रदान ड) डी.डी. ने प्रदान
- ६) ज्या बँकेला कोर्टा कडून ग्राहकांच्या खात्यासंदर्भात गारनिशी ऑर्डर दिली जाते त्यास _____ म्हणतात.
अ) जज्मेन्ट ऋणको ब) जज्मेन्ट धनको क) गारनिशी ड) गारनिशर
- ७) जेव्हा बँकेला गारनिशी अंतिम आदेश मिळतो तेव्हा बँकेने _____ केले पाहिजे.
अ) ग्राहकाचे खाते बंद ब) खात्यावरील व्यवहार स्थगित
क) ग्राहकांना स्मरण ड) कोणतेही नाही
- ८) SBI च्या ATM मधून पैसे काढण्यास SBI बँकेला _____ म्हणतात.
अ) प्रदायी बँक ब) वसुली बँक क) सल्लागार बँक ड) यापैकी नाही
- ९) भारतीय बँकींग नियमन कायदा _____ मध्ये करण्यात आला.
अ) १९४४ ब) १९४७ क) १९४९ ड) यापैकी नाही
- १०) भारतामध्ये _____ बँकींग पद्धत आहे.
अ) एकावयवी ब) शाखा क) मिश्र ड) यापैकी नाही

- ११) बँकेची पतनिर्मिती _____ कार्यावर अवलंबून आहे.
 अ) दुय्यम ब) उपयुक्त क) प्राथमिक ड) यापैकी नाही
- १२) बँकर हा एक _____ कर्जदार असतो.
 अ) सर्वसाधारण ब) सन्माननिय क) कायदेशीर ड) विशेष
- १३) धनादेशाचे प्रदान करणे हे बँकेची _____ जबाबदारी आहे.
 अ) करारात्मक ब) कायदेशीर क) सर्वसाधारण ड) बँकींग
- १४) इंग्लंड हे _____ बँक पद्धतीचे माहेरघर आहे.
 अ) शाखा ब) एकावयवी क) मिश्र ड) यापैकी नाही
२. थोडक्यात उत्तर लिहा. १४
 अ) धनादेश अदा करतांना घ्यावयाची दक्षता सांगा .
 ब) रोखता व लाभता या संकल्पना सांगा.
३. टीपा लिहा. १४
 अ) बँकेचा धारणाधिकार.
 ब) सुरक्षित व असुरक्षित अग्रिमे.
४. उत्तर लिहा (कोणतेही एक). १४
 अ) भारतिय बँकींग नियमन कायदा १९४९ ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) तारणगहाण या प्रभाराच्या पद्धतीचे गुण व दोष सांगा.
५. उत्तर लिहा (कोणतेही एक). १४
 अ) अग्रिमे देण्याची तत्वे स्पष्ट करा.
 ब) वसुली बँकेची कर्तव्ये स्पष्ट करा.
-

3. Write short notes on **any two** : 14
- 1) Difference between Hire purchase and sales
 - 2) Purchase consideration
 - 3) Needs of cost accounting.

4. Shri. Suresh purchased a motor car on Hire purchase system from Tata Motors Ltd. on 1-1-2014 on paying Rs. 6,000 down. The remaining amount (including 10% interest p.a.) was paid at the end of each year as under. 14

31-12-2014	Rs. 12,800
31-12-2015	Rs. 9,800
31-12-2016	Rs. 7,000
31-12-2017	Rs. 4,400

Depreciation was charged Suresh @ 10% under written down value method.
Prepare Tata Motors Ltd. and Motor Car Account in the books of Suresh.

OR

4. From the following information make out a statement of Proprietor's Fund with as many details as possible.

1) Current ratio	2.5
2) Liquid ratio	1.5
3) Proprietary ratio (Fixed assets to Proprietary Fund)	0.75
4) Working capital	60000
5) Reserve and Surplus	40000
6) Bank Overdraft	10000
7) No long term loan or fictitious assets.	

5. M/s Prakash Finance Ltd. submit the following details regarding their investments for the year 2008. 14

- 1) Opening balance face value Rs. 80,000 cost Rs. 78,400 as on 1-1-2008
 - 2) Purchased worth Rs. 60,000 on 1st March 2008 cum interest at 5% premium
 - 3) Sold worth Rs. 10,000 on 1st July 2008 cum interest at 4% discount
 - 4) Sold worth Rs. 40,000 on 1st Oct. 2008 ex-interest at 2% discount
 - 5) Purchased worth Rs. 24,000 on 1st Dec. 2008 cum interest at 1% discount.
- Brokerage was paid at 1% on purchase and sales. Investment carries interest at 6% p.a. payable on every year 31st March and 30th September. The market price of the investment on 31-12-2008 was at 2% discount.

You are required to prepare Investment Account.

OR

5. Uptodate Ltd. has agreed to acquire the goodwill and assets (except stock) of Slowdown Ltd. as on 31st March 2010 on which date the Balance Sheet of Slowdown Ltd. was as under.

Balance Sheet as on 31-3-2010

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Share capital of Rs. 10 each	1,50,000	Goodwill	20,000
Reserve	53,000	Freehold property	80,000
9% Debenture	60,000	Machinery	80,000
Current Liabilities	57,000	Stock	30,000
		Investment	40,000
		Sundry Debtors	50,000
		Bank balance	20,000
	3,20,000		3,20,000

The consideration of acquisition agreed as under :

- 1) Discharge of 9% Debentures @ 10% premium by issue of 12% Debentures in Uptodate Ltd.
- 2) Issue of 3 shares of Rs. 10 each in Uptodate Ltd. at market price of Rs. 12 for every 2 shares of Slowdown Ltd.
- 3) Payments of Rs. 2.50 in cash for each shares in Slowdown Ltd.
- 4) Acquisition expenses of Rs. 3,000 to be met by Uptodate Ltd.

Slowdown Ltd. sold its stock at Rs. 32,000 and current liabilities (which were also not taken over) were settled at Rs. 55,000.

Uptodate Ltd. valued freehold property at Rs. 1,20,000, Machinery – 75,000, Investment – 45,000 and Sundry Debtors at 10% less.

You are required to prepare necessary Ledger Accounts in the books of Slowdown Ltd.

SLR-CT – 78

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**B.Com. – III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED COST ACCOUNTING (Paper – I)**

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Use of calculator is allowed.**

1. Choose correct alternatives :

14

- 1) In Halsey Bonus plan a worker gets a bonus equal _____ of the time saved.
A) 50% B) 60% C) 100% D) 150%
- 2) High rate of _____ can be controlled by better wage rate, better working condition and introducing welfare facilities.
A) Inefficiency B) Labour turnover
C) Dummy workers D) Out workers
- 3) Recording of arrival and departure time of workers is known as _____
A) Idle time B) Job card C) Time keeping D) Time spent
- 4) Standard time for a job is 8 hours, actual time taken is 6 hours and the time rate is Rs. 2 per hour. What is the total wages under Halsey Premium Plan ?
A) Rs. 12 B) Rs. 16 C) Rs. 18 D) Rs. 14
- 5) Wages under Rowan plan and Halsey plan are exactly equal when time saved is _____
A) Nil
B) 50% of standard time
C) Nil and 50% of standard time
D) 100% of the standard time
- 6) Which of the following documents is used for time keeping ?
A) Job card B) Daily time sheet
C) Time card D) Bin card
- 7) Department that assist producing departments indirectly are called _____ department.
A) Production B) Service C) Sub-production D) Work

P.T.O.

- a) Costing record shows closing stock Rs. 89,000 factory overheads Rs. 13,000, Administration overheads Rs. 14,000 and selling expenses Rs. 14,000.
 - b) Financial record shows closing stock Rs. 80,000 factory expenses Rs. 15,000, Administration expenses Rs. 10,000 and selling expenses Rs. 15,000.
4. The net profit shown by the Cost Account for the year is Rs. 16,270. upon a detail comparison the two sets of accounts is found that :
- 1) The amount charged in cost accounts in respect of overhead charges are as follows :
Works overhead charges Rs. 11,500
Office overhead charges Rs. 4,590
Selling and distribution expenses Rs. 6,640
 - 2) No charge has been made in the Cost Account in respect of debenture interest.
The Financial Profit and Loss Account for the year ended 31st March 2016 is as follows :

Profit and loss A/c			
	Amt. Rs.		Amt. Rs.
To Material consumed	50,000	By sales	1,24,000
To Carriage Inward	1,000		
To Direct wages	34,000		
To Works expenses	12,000		
To Administration	4,500		
To Selling and distribution expenses	6,500		
To Debenture interest	1,000		
To Net profit	15,000		
	1,24,000		1,24,000

You are required to reconcile profit as shown by two sets of accounts. **14**

OR

From the particulars given below ? calculate earnings of two workers Amar and Akbar under straight piece rate system and Taylor’s differential piece rate system.

Standard time per unit 36 seconds

Normal rate per hour Rs. 30

Differential rates to be applied
 80% of piece rate when below standard
 120% of piece rate when at or above standard.
 Workers produced in a day of 8 hours as follows.
 Amar – 700 units, Akbar – 900 units.

14

5. Atlas Company has five departments – P, N, R, S are producing department and T is a service department. The actual cost for the period are as follows :

	Rs.		Rs.
Repairs	2,000	Insurance	1,500
Rent	2,500	Light	1,800
Depreciation	1,200	Employers liability	
Supervision	4,000	of employee insurance	600

The following data are also available in respect of the five departments.

	Dept.	Dept.	Dept.	Dept.	Dept.
	P	N	R	S	T
Area sq.ft.	140	120	110	90	40
No. of workers	25	20	10	10	5
Total wages (Rs.)	10,000	8,000	5,000	5,000	2,000
Value of plant (Rs.)	20,000	18,000	16,000	10,000	6,000
Value of stock (Rs.)	15,000	10,000	5,000	2,000	–

Apportion the cost to the various departments.

14

OR

Calculate machine hour rate from the following information :

- 1) Cost of machine Rs. 1,92,000
- 2) Estimated scrap value Rs. 12,000
- 3) Effective working life of machine 10 years
- 4) Standing charges allocated to machine per month Rs. 500
- 5) Repairs and maintenance charges per month Rs. 1,500
- 6) Power used by machine – 10 units per hour and rate of power per unit is Re. 0.20
- 7) Running time per month – 200 hours.

14

SLR-CT – 79

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. – III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – I)**

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternative :

14

- 1) The techniques of maintaining stock keeping items at desired level is called _____
A) Efficiency control B) Sales control
C) Inventory control D) Production control
- 2) Which method of pricing the issue from the store is beneficial when the prices of raw materials are rising in the market ?
A) First in first out method B) Last in first out method
C) Weighted average price method D) Average price method
- 3) Before starting production process _____ planning is made.
A) Work B) Sales C) Marketing D) Production
- 4) Routing, scheduling, follow up, despatching are the techniques of _____
A) Production planning B) Sales control
C) Productivity D) Inventory management
- 5) Total production divided by total machine hours is equal to _____
A) Machine productivity B) Labour productivity
C) Organisational Productivity D) Total productivity
- 6) The ratio between output and one of factor of input is generally known as _____
A) Inventory control B) Inventory management
C) Production control D) Productivity
- 7) Formation of sources of process for conversion of raw materials in to finished product is called.
A) Productivity B) Planning C) Routing D) Scheduling

P.T.O.

- 8) _____ control means control over materials lying in stores.
A) Production B) Cost C) Inventory D) Sales
- 9) National Productivity council formed in the year _____ by Central Government.
A) 1985 B) 1958 C) 1956 D) 1965
- 10) The level at which new purchase order for maintaining the stock level is known as _____
A) Re-order level B) Maximum stock level
C) Minimum stock level D) Danger level
- 11) ABC is the technique of _____ control.
A) Sales B) Inventory C) Production D) Cost
- 12) _____ is celebrated as World Environment day every year.
A) 5th December B) 5th June C) 5th September D) 5th January
- 13) Follow up material and follow up of work in progress are the types of _____
A) Scheduling B) Renting
C) Follow up function D) Dispatching
- 14) In solid waste _____ things are included.
A) Waste paper B) Perishable food
C) Vegetables D) Perishable food, vegetables waste papers

2. Write short notes : **14**

- A) Objectives of production planning.
B) Objectives of inventory management and control.

3. Write short answer : **14**

- A) Explain the importance of productivity.
B) Explain the causes of industrial pollution.

4. Explain the techniques of production control. **14**

OR

Explain the inventory control techniques.

5. Explain the concept of productivity. Discuss the methods of improving productivity. **14**

OR

Explain the remedies for reducing the industrial pollution.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा.

१४

- १) अपेक्षित/योग्य पातळीमध्ये वस्तुसाठा ठेवण्याचे तंत्र म्हणजे _____ होय.
अ) कार्यक्षमता नियंत्रण ब) विक्री नियंत्रण
क) मालसाठा नियंत्रण ड) उत्पादन नियंत्रण
- २) बाजारपेठेतील कच्च्या मालाच्या किंमत पातळीत वाढ होत असेल तर गुदामातून पाठविल्या जाणाऱ्या मालाची किंमत निश्चित करण्याची कोणती पद्धत कायदेशीर ठरेल ?
अ) प्रथम आला प्रथम दिला ब) शेवटी आला प्रथम दिला
क) भारांकित सरासरी किंमत ड) सरासरी किंमत
- ३) उत्पादन प्रक्रियेस प्रारंभ करण्यापूर्वी _____ नियोजन केले जाते.
अ) कार्य ब) विक्री क) विपणन ड) उत्पादन
- ४) मार्गनिर्धारण, कार्यवेळापत्रक, कार्यप्रारंभ आदेश देणे, पाठपुरावा ही _____ ची तंत्रे आहेत.
अ) उत्पादन नियोजनाची ब) विक्री नियंत्रणाची
क) उत्पादकतेची ड) मालसाठा व्यवस्थापणाची
- ५) एकूण उत्पादन भागीले वापरलेल्या यंत्र तासांची संख्या = _____
अ) यंत्राची उत्पादकता ब) मजुराची उत्पादकता
क) संघटनात्मक उत्पादकता ड) एकूण उत्पादकता
- ६) उत्पादन व उत्पादनाच्या साधनापैकी एखादे साधन किंवा घटक यांच्यातील गुणोत्तर प्रमाण म्हणजे _____ होय.
अ) मालसाठा नियंत्रण ब) मालसाठा व्यवस्थापन
क) उत्पादन नियंत्रण ड) उत्पादकता
- ७) कच्च्या मालाचे पक्क्या मालात रूपांतर करताना कराव्या लागणाऱ्या प्रक्रियेचा मार्ग आखणे किंवा निश्चित करणे म्हणजे _____ होय.
अ) उत्पादकता ब) नियोजन क) मार्ग निर्धारण ड) कार्य वेळापत्रक
- ८) _____ नियंत्रण म्हणजे गुदामामध्ये असलेल्या विविध प्रकाराच्या मालावर नियंत्रण ठेवणे होय.
अ) उत्पादन ब) खर्च क) मालसाठा ड) विक्री

- ९) केंद्र सरकारने राष्ट्रीय उत्पादकता मंडळाची स्थापना _____ या वर्षी केली.
 अ) १९८५ ब) १९५८ क) १९५६ ड) १९६५
- १०) ज्या पातळीला नविन मालसाठा खरेवी विषयी आदेश देवून मालसाठा नियंत्रण केले जाते त्या पातळीला _____ म्हणतात.
 अ) पुनरादेश पातळी ब) महत्तम वस्तुसाठा पातळी
 क) न्यूनतम वस्तुसाठा पातळी ड) वस्तुसाठा धोका पातळी
- ११) अ ब क हे _____ नियंत्रणाचे तंत्र आहे.
 अ) विक्री ब) मालसाठा क) उत्पादन ड) खर्च
- १२) प्रत्येक वर्षी _____ हा दिवस जागतीक पर्यावरण दिन म्हणून साजरा केला जातो.
 अ) ५ डिसेंबर ब) ५ जून क) ५ सप्टेंबर ड) ५ जानेवारी
- १३) सामुग्री अनुसरण आणि अर्ध्या पक्क्या मालाचे अनुसरण हे _____ चे प्रकार आहेत.
 अ) कार्यवेळापत्रक ब) मार्गनिर्धारण क) अनुसरण कार्य ड) कार्यप्रारंभ आदेश देणे
- १४) घनकचऱ्यामध्ये _____ यांचा समावेश होतो.
 अ) रद्दी कागद ब) नासलेले अन्न
 क) भाजीपाला ड) नासलेले अन्न, भाजीपाला, रद्दी कागद
२. टिपा लिहा : १४
 अ) उत्पादन नियोजनाची उद्दिष्ट्ये.
 ब) मालसाठा व्यवस्थापन व नियंत्रणाची उद्दिष्ट्ये.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) उत्पादकतेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) औद्योगिक प्रदूषणाची कारणे स्पष्ट करा.
४. उत्पादन नियंत्रणाची तंत्रे स्पष्ट करा. १४
 किंवा
 मालसाठा नियंत्रणाची तंत्रे स्पष्ट करा.
५. उत्पादकतेची संकल्पना स्पष्ट करा. उत्पादकता वाढविण्याच्या पद्धतीची चर्चा करा. १४
 किंवा
 औद्योगिक प्रदूषण कमी करण्याचे उपाय सांगा.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**B.Com. – III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED INSURANCE (Paper – I)**

Day and Date : Monday, 26-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicates full marks.*

1. Select the most appropriate alternative from given alternatives. **14**
- 1) Life insurance is not a contract of
 - a) Earning profit
 - b) Earning Income
 - c) Indemnity
 - d) All of the above
 - 2) On the early death of insured, the life insurance policy amount is payable to
 - a) Government
 - b) Charitable Trust
 - c) Legal Heirs
 - d) None
 - 3) _____ is a contract, in which insurance company undertakes to pay certain sum of money to his legal heirs, after the death of insured.
 - a) Marine Insurance
 - b) Fire Insurance
 - c) Life Insurance
 - d) None
 - 4) Insurance Agent must complete _____ hours professional training.
 - a) 10
 - b) 50
 - c) 100
 - d) 200
 - 5) Insurance Regulatory and Development Authority Act (IRDA) was passed in the year
 - a) 1899
 - b) 1948
 - c) 1999
 - d) 2009
 - 6) In _____ policy, the policy holder pays the insurance premium for a specific period.
 - a) Unit linked
 - b) Whole-life
 - c) Term insurance
 - d) None
 - 7) A licence of insurance agent must be renewed after _____ years.
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Four
 - 8) Insurance company accepts _____ as proof of age.
 - a) Debit Card
 - b) Credit Card
 - c) Birth Certificate
 - d) None
 - 9) In _____ insurance, hospital expenses of insured person are reimbursed.
 - a) Group
 - b) Life
 - c) Health
 - d) All of the above
 - 10) For getting license as insurance agent, he must complete _____ years of his age.
 - a) 21
 - b) 20
 - c) 18
 - d) 25

- ११) _____ विमा प्रकारात, विमेदाराला त्याच्या विम्याची रक्कम मिळत नाही.
 अ) मुदती ब) आजिवन क) हयातीतीळ ड) वरील सर्व
- १२) विमा प्रतिनिधीला दिलेला परवाना _____ परिस्थितीत रद्द केला जातो.
 अ) जर तो मानसिक विकृत आढळला तर ब) जर तो दिवाळखोर झाला तर
 क) जर त्याने अफरातफर केली तर ड) वरील सर्व परिस्थितीत
- १३) आयुर्विमा हा _____ या मधील करार असतो.
 अ) दोन व्यक्ति ब) विमेदार व विमा कंपनी
 क) दोन विमा कंपन्या ड) कोणतेही नाही
- १४) 'विमा नियमन व विकास प्राधिकरणाचे' मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) मुंबई ब) दिल्ली क) हैद्राबाद ड) पुणे
२. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४
 अ) आयुर्विमा प्रतिनिधीसाठीची आचारसंहिता.
 ब) आरोग्य आणि अपघात विमा.
 क) समुह विमा.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) आयुर्विमा घेण्याची कार्यपद्धती.
 ब) मेडीकल व प्रवासी विमा घेण्याची तरतूद.
 क) विमा व्यवसायाच्या खाजगीकरणाचे परिणाम.
४. 'आयुर्विमा' करार म्हणजे काय ? विमेदाराच्या मृत्यूनंतर विमा पॉलीसीची रक्कम मिळविण्याची कार्यपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा. १४
किंवा
 विमा नियम व विकास प्राधिकरणाची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. १४
५. विमा प्रतिनिधी नियुक्तीची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. विमा प्रतिनिधी परवाना मिळविण्याची पद्धती सांगा. आयुर्विमा प्रतिनिधीची कार्ये स्पष्ट करा. १४
किंवा
 खालील विमा प्रकारात दिले जाणारे संरक्षण व स्वरूप सांगा. १४
 i) आरोग्य विमा
 ii) 'मेडिकल' विमा
 iii) प्रवासी विमा
 iv) समुह विमा.

viii) If $X \sim N(\mu, \sigma^2)$ then $Z = \frac{X-\mu}{\sigma}$ is called as,

- a) secular normal vertical b) standard nodal variable
c) standard normal variate d) none of these

ix) If $X \sim N(\mu, \sigma^2)$, then variance of $Z = \frac{X-\mu}{\sigma}$ is equal to

- a) 0 b) -1 c) 1 d) none of these

x) Difference between third quartile and first quartile of normal distribution is equal to

- a) $\frac{2}{3}\sigma$ b) $\frac{3}{2}\sigma$ c) $\frac{4}{3}\sigma$ d) none of these

xi) Total probability under normal curve is taken equal to

- a) 0.5 b) 0.9545 c) 1 d) none of these

xii) If $X \sim N(\mu, \sigma^2)$ and $Z = \frac{X-\mu}{\sigma}$, then

$$P[-2 \leq Z \leq +2] = ?$$

- a) 0.6826 b) 0.9973 c) 0.9545 d) none of these

xiii) If $X \sim N(\mu, \sigma^2)$ then median of the r.v. X is

- a) $\mu + 1$ b) $\mu - 2$ c) μ d) none of these

xiv) Which of the following death rate is useful for comparison of deaths in different two regions ?

- a) CDR b) SDR c) STDR d) none of these

2. A) A fish tank contains 70 fish out of which 5 are in red colour. If 4 fish were caught at random, find probability distribution of the number of red fish in the catch. (Given : $e^{-5} = 0.00678$) 7

B) A fair coin is tossed 8 times. Find the probability that it shows head i) exactly 5 times, ii) at least once. 7

3. A) Write a short note on CBR. Give it's merits and demerits. 7

B) Find the mean of Poisson distribution. 7

4. Attempt **any one** of the following : 14

A) Define a Poisson distribution. State various practical situations where Poisson distribution is applicable. If X is a Poisson variate with $P[X = 2] = g P[X = 4] + g \circ P[X = 6]$.

Find mean and variance of X.

B) Define normal distribution. Draw a normal curve and state its various properties.

5. Attempt **any one** of the following : 14

A) Define a binomial distribution. State various conditions under which it exists. Find its mean and variance.

B) Define GRR and NRR. Calculate GRR and NRR for the following data :

Age group	Number of children born to 1000 women passing through the age-group	Mortality rate (per 1000)
16 – 20	150	120
21 – 25	1500	180
26 – 30	2000	150
31 – 35	800	200
36 – 40	500	220
41 – 45	200	230
46 – 50	100	250

Sex ratio being Males : Females : : 52 : 48.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

B.Com. – III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED BANKING (Paper – II)
Banks and Financial Institutions

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side marks indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives : **14**

- 1) The objective of _____ bank is to develop industrial sector in India.
a) IDBI b) IFCI c) ICICI d) All the above
- 2) In the _____ year the export-import bank was established.
a) 1980 b) 1985 c) 1982 d) 1990
- 3) _____ is a major constraints of E-banking.
a) Maintenance of cost b) Start-up cost
c) Security cost d) None of these
- 4) _____ clearing house is the first clearing house in the world.
a) London b) Mumbai c) Kolkata d) Chennai
- 5) _____ is the home of branch banking system.
a) USA b) England c) France d) Japan
- 6) The Currency Act of bank of England was passed in the year _____.
a) 1938 b) 1948 c) 1928 d) None of these
- 7) The important delivery channel of E-banking is _____.
a) Home banking b) Tele-banking
c) Internet banking d) Mobile banking
- 8) Bank of England is established in the year _____.
a) 1964 b) 1980 c) 1694 d) 1946

- 9) Red-tapism is an important feature of _____ banking system.
a) Mixed b) Unit c) Branch d) None of these
- 10) The first development bank in India was established in the year _____
a) 1938 b) 1948 c) 1954 d) 1955
- 11) The first banking act in America was passed in _____
a) 1940 b) 1933 c) 1945 d) 1950
- 12) IDBI is established in the year _____
a) 1965 b) 1964 c) 1970 d) 1980
- 13) A new system of payments in Indian banking is _____
a) D.D. b) Cheque c) RTGs d) None of these
- 14) The operations of E-banking are beneficial to _____
a) Bank customer b) Banker
c) Govt. d) All the above
2. Write short answer : **14**
A) State promotional functions of Industrial development Bank of India.
B) State the management system of Bank of England.
3. Write short notes : **14**
A) Constraints of E-banking.
B) Federal Deposit Insurance Corporation.
4. Write answer (**any one**) : **14**
A) Explain the role of industrial development bank of India in Indian economy.
B) Explain the present position and functions of Bank of England.
5. Write answer (**any one**) : **14**
A) Explain the advantages and disadvantages of E-banking.
B) Explain the present position of commercial banking in USA.

मराठी रूपांतर

१. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) भारतातील औद्योगिक क्षेत्राचे विकास करणे हे _____ बँकेचे उद्दीष्ट होय.
अ) IDBI ब) IFCI क) ICICI ड) वरील सर्व
- २) भारतीय आयात निर्यात बँकेची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १९८० ब) १९८५ क) १९८२ ड) १९९०
- ३) इ-बँकींग व्यवसायात _____ हा महत्वाचा अडथळा आहे.
अ) देखभाल खर्च ब) प्रारंभीचा खर्च क) सुरक्षा खर्च ड) यापैकी नाही
- ४) _____ समाशोधन गृह हे जगातील पहिले समाशोधन गृह आहे.
अ) लंडन ब) मुंबई क) कोलकत्ता ड) चेन्नई
- ५) _____ हे शाखा बँक पद्धतीचे माहेरघर आहे.
अ) यु.एस्.ए. ब) इंग्लंड क) फ्रान्स ड) जपान
- ६) इंग्लंडमध्ये _____ साळी चलन कायदा संमत झाला.
अ) १९३८ ब) १९४८ क) १९२८ ड) यापैकी नाही
- ७) _____ ही ई-बँकींगची महत्वाची प्रसारण वाहिनी आहे.
अ) होम बँकींग ब) ठेळी बँकींग क) इंटरनेट बँकींग ड) मोबाईल बँकींग
- ८) बँक ऑफ इंग्लंडची स्थापना _____ मध्ये करण्यात आली.
अ) १९६४ ब) १९८० क) १६९४ ड) १९४६
- ९) दप्तर-दिरगाई हे _____ बँक पद्धतीचे वैशिष्ट्य होय.
अ) मिश्र ब) एकावयवी क) शाखा ड) यापैकी नाही
- १०) भारतातील विकास बँक _____ मध्ये स्थापन झाली.
अ) १९३८ ब) १९४८ क) १९५४ ड) १९५५
- ११) अमेरिकेमध्ये पहिला बँकींग कायदा _____ मध्ये संमत झाला.
अ) १९४० ब) १९३३ क) १९४५ ड) १९५०
- १२) भारतीय औद्योगिक विकास बँकेची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १९६५ ब) १९६४ क) १९७० ड) १९८०
- १३) बँकींग व्यवसायात रक्कम अदा करण्याची _____ आधुनिक पद्धत वापरली जाते.
अ) डी.डी. ब) चेक क) आर.टी.जी.एस्. ड) यापैकी नाही
- १४) ई.बँकींग कार्यप्रणाली _____ यांना फायदेशीर ठरते.
अ) बँक-ग्राहक ब) बँकर क) सरकार ड) वरील सर्व

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
- अ) भारतीय औद्योगिक विकास बँकेची विकासात्मक कार्ये सांगा.
ब) बँक ऑफ इंग्लंडची व्यवस्थापन पद्धती सांगा.
३. टीपा लिहा : १४
- अ) ई. बँकींग कार्य प्रमाणालीत अडथळे.
ब) संघ ठेवी विमा महामंडळ.
४. उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १४
- अ) भारतीय अर्थव्यवस्थे मध्ये औद्योगिक विकास बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) बँक ऑफ इंग्लंडची सद्यपरिस्थिती व कार्ये स्पष्ट करा.
५. उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १४
- अ) ई-बँकींगची फायदे तोटे स्पष्ट करा.
ब) अमेरिकेतील व्यापारी बँकांची सद्यस्थिती स्पष्ट करा.
-

SLR-CT – 83

Seat
No.

Set **P**

B.Com. III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED ACCOUNTANCY (Paper – II)
Income-Tax

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : All questions are compulsory.

1. Select correct alternatives :

14

- 1) Income Tax is a _____ Tax.
 - a) Direct
 - b) Indirect
 - c) Direct and Indirect
 - d) All of above
- 2) Income from fisheries is an _____ income.
 - a) Agricultural
 - b) Non-Agricultural
 - c) Casual
 - d) None of above
- 3) In case of every individual being a resident in India, who is of the age of eighty years or more the exemption limit in income is Rs. _____.
 - a) Rs. 10,00,000
 - b) Rs. 7,00,000
 - c) Rs. 5,00,000
 - d) Rs. 15,00,000
- 4) City compensatory allowance is _____ taxable.
 - a) Fully
 - b) Halfly
 - c) Exempted
 - d) All of above
- 5) Mr. A's gross total income is Rs. 12,00,000. He donated Rs. 2,00,000 to Prime-Minister National Relief Fund during the previous year. The deduction allowable to him is
 - a) Rs. 1,20,000
 - b) Rs. 1,00,000
 - c) Rs. 2,00,000
 - d) None of above
- 6) While valuing furnished accommodation _____ % of original cost of furniture is added in valuation of unfurnished accommodation.
 - a) 20%
 - b) 30%
 - c) 05%
 - d) 10%

P.T.O.

- 7) Where an assessee owns and occupies two houses he has to choose that house whose annual value is _____ as self occupied.
 a) Less b) More c) Nil d) All of above
- 8) The annual value of a house which cannot be let out is
 a) zero b) 100% c) 50% d) all of above
- 9) _____ previously allowed is taxable business income.
 a) Bad-debts b) Provision for bad debts
 c) Sundry debtors d) All of above
- 10) The percentage of standard deduction available U/S _____ is 30% of net annual value.
 a) 24 (C) b) 24 (D) c) 24 (a) d) None of above
- 11) _____ are not allowable under profits from Business.
 a) Personal expenses b) Business expenses
 c) Depreciation expenses d) All of above
- 12) Wealth-tax is _____ as deduction from business income.
 a) Disallowed b) Allowed c) Exempted d) None of above
- 13) Long form of T.D.S. is
 a) Tax Deducted at Source b) Tax Determined in Source
 c) Tax Development Scheme d) All of above
- 14) The assessee covered under section _____ i.e. tax audited persons are compulsory required to file return electronically.
 a) 44 AD b) 44 AC c) 44 AE d) 44 AB

2. Write short notes (**any two**) :

14

- a) Person
 b) Previous-year
 c) Income from profession/vocation

3. A) Mr. Multiram owns two houses, particulars of which are as follows :

7

Particulars	House-A Rs.	House-B Rs.
1) Municipal-valuation	3,60,000	4,80,000
2) Nature of occupation	Let-out	Self-occupied

Set P

3) Fair-rent	3,70,000	4,70,000
4) Standard-rent	3,80,000	4,65,000
5) Actual-rent-received	3,78,000	4,50,000
6) Period of vacancy	2 months	–
7) Municipal-Tax	10% on M.V.	–
8) Interest on loan	70,000	30,000

Find out Income from House property for the Assessment Year 2017-2018.

B) Compute income from house property for the A. Year 2017-18 in respect of Shri-Shinde. 7

- 1) Fair rent Rs. 3,00,000
- 2) Municipal value Rs. 3,10,000
- 3) Standard rent Rs. 3,50,000
- 4) Actual rent Rs. 6,00,000
- 5) Unrealised rent for previous year 2016-17 Rs. 50,000 (conditions fulfilled).
- 6) Municipal taxes paid Rs. 40,000
- 7) Repairs Rs. 10,000
- 8) Insurance premium Rs. 3,000
- 9) Interest on loan taken for construction of property Rs. 40,000
- 10) The property was vacant for 3 months during the previous year 2016-2017.

4. A) From the following Profit and Loss Account of a merchant compute his income from business for the year ending 31-3-2017. 14

Profit and Loss A/c

Dr. Particulars	Rs.	Cr. Particulars	Rs.
To Salaries to staff	20,000	By Gross profit	1,60,000
To Advertisement	4,000	By Interest on securities	4,000
To General expenses	8,000	By Rent from house property	6,000
To Entertainment expenses	3,000	By Bad debt recovered	1,000
To Bad-debts	500	(Previously Disallowed)	

Set P

To Drawings	4,500	By Commission	6,000
To Sales-tax	1,000		
To Interest on capital	2,000		
To Repairs	500		
To Depreciation	3,000		
To Car purchased	30,000		
To Car expenses	3,000		
To Donations	2,000		
To Provision for bad debts	2,000		
To Municipal tax on house	1,000		
To Wealth-tax	1,500		
To Income-tax	2,500		
To Net-profit	88,500		
	1,77,000		1,77,000

Adjustments :

- 1) Half of the repairs were on house property let out.
- 2) Depreciation as per income-tax rules is Rs. 2,000 (Inclusive of car).
- 3) Out of advertisement expenses Rs. 1,000 were spent on permanent sign board cost.
- 4) Donations paid are to Prime Ministers National Relief Fund.

OR

Set P

B) Dr. Vijay is a medical practitioner who maintain his books of account on cash basis he furnish the following :

Receipt and Payment A/c for the year ended 31-12-2017

Receipt	Amount	Payment	Amt.
To Balance b/d	16,000	By Salary to staff	1,20,000
To Consultation fees	3,20,000	By Rent of clinic	24,000
To Visiting fees	30,000	By Electricity	10,200
To OPD charges	1,60,000	By Water bill	2,400
To Sale of Medicine	90,000	By Professional Books	8,000
To Dividend	22,000	By Medicines	76,000
To Gifts from patients	10,000	By Household Exp.	1,12,500
To Interest on Deposits	10,000	By Income tax	25,000
		By L.I.C. premium	12,000
		By Gift to wife	15,000
		By Car expenses	30,000
		By Membeship fees	6,000
		By bal. c/d	2,16,900
	6,58,000		6,58,000

Adjustments :

- 1) Depreciation on car as per Income-tax Rules Rs. 60,000.
 - 2) Use of Car $\frac{1}{3}$ for personal purpose.
 - 3) Depreciation on professional books – 100%.
 - 4) Electricity expenses include Rs. 4,200 for private purpose.
 - 5) Closing stock of medicine amounted to Rs. 6,000.
- Compute his income from profession for A.Y. 2017-18.

5. A) Mr. Pradeep is an employee in Hindustan Power Co., a sole proprietary concern at Hyderabad. He gives the following information for the assessment year 2017-18.

14

- 1) Basic-salary Rs. 80,000 per month.
- 2) Dearness allowance Rs. 60,000 per month [Rs. 10,000 P.M. enters into retirement benefits].
- 3) Family allowance Rs. 2,000 per month.
- 4) City-compensatory allowance Rs. 3,000 per month.
- 5) Education allowance for two children at Rs. 1,000 per month per child.
- 6) Entertainment allowance Rs. 3,000 per month [from 1-4-55].
- 7) House-rent-allowance Rs. 15,000 per month, but he pays Rs. 20,000 per month as actual rent.
- 8) Company has provided a telephone for office and private work at his residence by meeting all the expenses amounting to Rs. 6,000 for the year.
- 9) He is allowed to use one motor car of 1.6 Ltrs. engine capacity both for official and personal purpose. [Along with driven].
- 10) The company has paid his income-tax of Rs. 50,000; during the previous year.
- 11) Conveyance allowance of Rs. 96,000 per annum for visiting the branches.
- 12) Provision of the following domestic servants who were paid by the company.
 - 1) Watchman Rs. 3,000 p.m.
 - 2) Sweeper Rs. 1,800 per month
 - 3) Gardner Rs. 1,800 per month
 - 4) Cook Rs. 3,000 per month
- 13) He and the company contribute 14% of salary towards the recognised provident fund.
- 14) Interest on the above fund Rs. 1,40,000 at 14% per annum.
- 15) Professional tax paid by Pradeep Rs. 400 p.m.

Compute his income from salary per A.Y. 2017-18.

OR

Set P

B) Mr. Pranit is working in India Ltd. Delhi. He has furnished the following details of his income for the 2016-2017.

- 1) Basic-salary Rs. 50,000 p. Month.
- 2) D.A. 40% of salary (not considered for retirement benefits).
- 3) Bonus equal to two months of basic-salary.
- 4) Helper allowance Rs. 1,000 p.month.
- 5) Reimbursement of education expenses Rs. 20,000 by his employer.
- 6) Employers contribution to R.P.F. 15% of salary.
- 7) Travelling allowance for his official Tours Rs. 25,000. [Actual-expenditure Rs. 20,000].
- 8) Mr. Pranit is the owner of house property; which he has let-out for annual rent Rs. 4,80,000. Fair rent is Rs. 5,00,000. Municipal valuation is Rs. 4,50,000. He paid municipal-tax Rs. 20,000. Interest paid on borrowed capital Rs. 1,55,000 and principal amount repaid Rs. 50,000.
- 9) Mediclaim Insurance Premium Rs. 25,000 for his mother who is 65 years old.
- 10) His contribution to Public-Provident Fund Rs. 30,000.
- 11) Interest on Government securities Rs. 15,000 is received.
- 12) Income from unit of UTI Rs. 45,000 is received.
- 13) He deposited Rs. 60,000 in SBI, Bank and fixed deposit for 5 years.
- 14) Donation paid to Government for the promotion of family planning Rs. 20,000.
- 15) Dividend received by Indian company Rs. 30,000.
- 16) Income from business Rs. 2,50,000.
- 17) The company has deducted Income-Tax Rs. 80,000.
- 18) He paid Professional Tax Rs. 2,500.

Compute taxable income and tax liability to Mr. Pranit for the A. year 2017-18.

Seat No.	
----------	--

Set

P

B.Com. – III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED COST ACCOUNTING (Paper – II)

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** I) **All questions are compulsory.**
II) **Figures to the right indicate full marks.**
III) **Use of calculator is allowed.**

1. Choose correct alternatives :

14

- 1) Additional cost of producing one additional unit is called _____ cost.
A) Standard B) Marginal C) Market D) Production
- 2) _____ variance is always unfavourable variances.
A) Idle time B) Labour mix C) Material cost D) Material rate
- 3) The difference between actual sales and break even sales is called
A) Profit B) Fixed cost C) Margin of safety D) Marginal cost
- 4) Which of the following is the cost control techniques ?
A) Standard costing B) Historical costing
C) Contract costing D) Absorption costing
- 5) Material price variances + material usages variances =
A) Material cost variances B) Material mix variances
C) Material yield variances D) Material qty. variances
- 6) When sale Rs. 4,00,000 and P/V ratio is 40% then the variable cost is Rs.
A) 16,000 B) 1,60,000 C) 24,000 D) 2,40,000
- 7) _____ budget shows anticipated sources of cash and utilisation of cash.
A) Fixed B) Variable C) Production D) Cash
- 8) _____ costing is predetermined cost which is computed in advance of production.
A) Marginal B) Standard C) Total D) Fixed
- 9) Opening Stock + Production = Closing Stock +
A) Production B) Sale C) Opening Stock D) Average Stock
- 10) _____ is the most important tools of cost planning.
A) Cost Sheet B) Balance Sheet C) Budget D) Cost Unit
- 11) Fixed cost + Net profit =
A) Sales B) Total cost
C) Marginal contribution D) Variable cost

P.T.O.

12) Production budget, sales budget, cash budget are the type of _____ budget.

- A) Fixed B) Variable C) Functional D) Master

13) B.E.P. =

- A) $\frac{\text{Fixed cost}}{\text{P / V Ratio}}$ B) $\frac{\text{Profit}}{\text{P / V Ratio}}$ C) $\frac{\text{Variable cost}}{\text{P / V Ratio}}$ D) $\frac{\text{Total cost}}{\text{P / V Ratio}}$

14) When ratio of variable cost to sales is 70% then P/V Ratio is

- A) 40% B) 30% C) 50% D) 60%

2. Write short notes **any two** :

14

- 1) Profit volume ratio.
- 2) Advantages of marginal costing.
- 3) Types of budgets.

3. A) Sales Rs. 2,00,000 Marginal cost Rs. 1,20,000. Fixed cost Rs. 40,000. Find out P/V ratio and B.E.P.

14

OR

B) Find out material cost, rate and usages variances.

Standard data – 50 kg material at Rs. 20 per kg.

Actual data – 60 kg material at Rs. 22 per kg.

4. Standard data for production of 100 units

14

Material A – 500 kg at Rs. 20 per kg.

Material B – 300 kg at Rs. 15 per kg.

During month of Jan. 2017 the actual production is 1000 units

Material A – 4500 kg at Rs. 22 per kg.

Material B – 3300 kg at Rs. 14 per kg.

You are require to compute the material cost, rate and usage variances of material A and B.

OR

The sales turnover and profit during the years as under

14

Year	Sales	Profit
2015	Rs. 2,40,000	Rs. 18,000
2016	Rs. 2,80,000	Rs. 26,000

Find out (I) P/V ratio (II) Fixed cost (III) B.E.P. (IV) M/s for 2015.

Set P

5. Standard data – to produce one unit of X product 14
Material 10 kg at Rs. 4 per kg
Labour 80 hour at Rs. 1.50 per hour
Actual data – production 1000 units of X product
Material 9800 kg at Rs. 4.25 per kg.
Labour 70000 hours at Rs. 1.20 per hour.
Calculate :
i) Material cost, rate and usages variances.
ii) Labour cost, rate and efficiency variances.

OR

Draw up a flexible budget for 70% and 90% capacity and determine overhead rates at each level of activity. 14

Particulars	80% capacity Rs.
A) Variable overheads : i) Material	12,000
ii) Labour	4,000
B) Semi – variable overheads :	
i) Power (30% fixed)	20,000
ii) Repairs (60% fixed)	2,000
C) Fixed overheads :	
i) Depreciation	11,000
ii) Insurance	3,000
iii) Salaries	10,000
Total	62,000
Estimated Direct Labour Hours	1,24,000 hrs.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

१) _____ हे भेदात्मक वेतन योजनेचे प्रणेते/जनक आहेत.

अ) फेडरिक डब्लु टेलर ब) रोवन क) पीटर ड्रुकर ड) फेडरिक हाल्से

२) काल वेतन, काम वेतन आणि उत्तेजनात्मक वेतन ह्या _____ च्या पद्धती आहेत.

अ) मनोधैर्य/मनोबल ब) वेतन/मजुरी क) कर्मचारी कल्याण ड) प्रशिक्षण

३) उद्योग संस्थे मध्ये औद्योगिक शांतता निर्माण करण्यासाठी व टिकवून ठेवण्यासाठी सलोख्याचे _____ प्रस्थापित होणे आवश्यक आहे.

अ) मनोबल/मनोधैर्य ब) व्यवस्थापन
क) औद्योगिक संबंध ड) औद्योगिक सहकार्य

४) मालक हे _____ संबंधातील अत्यंत महत्वाचे व मूलभूत घटक आहेत.

अ) कामगार ब) वैयक्तिक क) व्यक्तिगत ड) औद्योगिक

५) मानवी संबंधामध्ये _____ चा समावेश होतो.

अ) मनोधैर्य ब) संदेशवहन क) कार्यप्रेरणा ड) वरील सर्व

६) मुलाखत, प्रश्नावली, प्रत्यक्ष निरीक्षण या _____ मोजण्याच्या पद्धती आहेत.

अ) कार्यक्षमता ब) उत्पादकता क) मनोधैर्य/मनोबल ड) कल्याण

७) औद्योगिक कलह कायदा _____ साली अस्तित्वात आला.

अ) १९३८ ब) १९४७ क) १९५१ ड) १९५६

८) कर्मचारी कल्याणाची जबाबदारी _____ वर अवलंबून असते.

अ) मालक ब) कामगार क) समाज ड) सरकार

९) जेव्हा कामगाराचा मोबदला त्याने केलेल्या कामाच्या आधारे निश्चित केला जातो तेव्हा त्यास _____ असे म्हणतात.

अ) कार्यदर पद्धती ब) हालसे वेतन योजना
क) काल दर पद्धती ड) उत्तेजनात्मक वेतन योजना

१०) _____ या घटकाचा कामगार कल्याण योजनेत समावेश होत नाही.

अ) निवास सुविधा ब) न्याय वेतन क) पाळणागृह ड) उपहारगृह

- ११) _____ म्हणजे व्यवस्थापन व कर्मचारी यांच्यातील संबंध किंवा कर्मचारी आणि त्यांच्या उद्योग संस्था मधून निर्माण झालेल्या त्यांच्या संघटना यातील संबंध होय.
 अ) औद्योगिक संबंध ब) मानवी संबंध क) मालक संबंध ड) वरीलपैकी नाही
- १२) कमी मनोधैर्यामुळे _____ वर परिणाम होतो.
 अ) कामगार अदला बदलीचे प्रमाण वाढते ब) उत्पादकतेत घट
 क) कामगार गैरहाजरीचे प्रमाण वाढते ड) वरील सर्व
- १३) सर्व उत्पादन घटकापैकी _____ हा घटक सर्वात महत्वाचा परंतु हाताळण्यास अत्यंत अवघड असा आहे.
 अ) श्रमीक/कामगार ब) भांडवल क) व्यवस्थापन ड) भूमि/जागा
- १४) औद्योगिक कलह कायदा १९४७ नुसार कर्मचाऱ्यांच्या व्यवस्थापनातील _____ सुरुवात झाली.
 अ) कल्याणास ब) सहभाग क) मजुरीस ड) वरीलपैकी नाही

२. टिपा लिहा : १४

- अ) कर्मचाऱ्यांच्या मनोधैर्यावर परिणामकरणारे घटक.
 ब) कामगार कल्याणाची व्याप्ती.

३. थोडक्यात उत्तरे द्या : १४

- अ) समाधानकारक वेतन धोरणातील आवश्यक बाबी सांगा.
 ब) औद्योगिक संबंधाचे महत्व स्पष्ट करा.

४. अ) कामगारांच्या व्यवस्थापनातील सहभाग/सहकार्यांच्या विविध पद्धती सांगा. १४

किंवा

- ब) कर्मचारी मनोधैर्य/मनोबलाची व्याख्या द्या. कर्मचारी मनोधैर्य मोजण्याच्या पद्धती सांगा.

५. अ) काम वेतन पद्धती आणि काल वेतन पद्धतीचे गुणदोष स्पष्ट करा. १४

किंवा

- ब) कर्मचारी कल्याण म्हणजे काय ? कर्मचारी कल्याणाची गरज/आवश्यकतेची चर्चा करा.

- 9) Policy proof of interest is the type of _____ insurance.
A) Motor B) Fire C) Life D) Marine
- 10) _____ policy is helpful to avoid the dispute between insurer and insured in Marine Insurance.
A) Valued policy B) Time policy C) Floating policy D) Voyage policy
- 11) In the history of insurance business _____ is the oldest insurance.
A) Crop insurance B) Marine insurance
C) Fire insurance D) Life insurance
- 12) _____ insurance is the main business of General Insurance Corporation.
A) Crop B) Marine C) Re-insurance D) General
- 13) For transfer of Marine Insurance Policy, _____ is necessary in Insurance Policy.
A) Attention Clause B) Average Clause
C) Hull Clause D) Assignment Clause
- 14) Third party liability insurance is a important type of _____ insurance.
A) Fire B) Whole life C) Accident D) Time policy
2. Write short notes : **14**
A) Procedure of taking marine policy
B) Burglary insurance.
3. Write short answers : **14**
A) Explain the importance of Marine Insurance.
B) Explain the principles of Marine Insurance.
4. Explain the types of Marine Insurance. **14**
OR
Explain the Fidelity Guarantee Insurance and Third Party Liability Insurance.
5. Explain the various clauses of Marine Insurance. **14**
OR
Explain role and development of General Insurance Corporation.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

- १) प्रत्यक्ष संपूर्ण हानी आणि आन्वयिक हानी हे _____ प्रकार आहेत.
अ) संपूर्ण हानी ब) सागरी धोके क) सरासरी हानी ड) आंशिक हानी
- २) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाची स्थापना _____ साली करण्यात आली.
अ) १९६१ ब) १९७३ क) १९५६ ड) २००३
- ३) _____ कायदा १९६३ मध्ये संमत करण्यात आला.
अ) आयुर्विमा ब) विमा क) सागरी विमा ड) अपघात विमा
- ४) विशिष्ट मुदतीसाठी व विशिष्ट मार्गावरच प्रवास करण्यासाठी घेण्यात आलेल्या सागरी विमा पत्रास _____ म्हणतात.
अ) घरफोडीचा विमा ब) पॅकेज विमा क) अपघात विमा ड) मिश्र विमा
- ५) _____ धोक्यांना प्रत्यक्ष धोके असेही म्हणतात.
अ) फसवणूक ब) फसवणूक व निष्काळजीपणा
क) शारीरिक ड) निष्काळजीपणा
- ६) सागरी विम्यातील _____ हा मालाच्या विम्यासाठी जास्त उपयोगी आहे.
अ) मुदती विमा ब) मिश्र विमा
क) निश्चितमूल्य विमा ड) जहाज भाडे विमा
- ७) घरफोडीचा विमा हा _____ विम्याचा महत्त्वाचा प्रकार समजला जातो.
अ) आयुर्विमा ब) अपघात क) सागरी ड) अग्नि
- ८) ग्रामीण व्यक्तीगत अपघात विमा पॉलिसी _____ वयोगटातील व्यक्तीला ग्रामीण भागात लागू आहे.
अ) २० ते ८० ब) ३० ते ९० क) १० ते ७० ड) ४० ते ८०
- ९) हित पुरावा विमापत्र हा _____ विम्याचा प्रकार आहे.
अ) मोटार ब) अग्नि क) आयुर्विमा ड) सागरी

१०) _____ हा सागरी विमापत्रामध्ये विमेदार व विमा कंपनी यांच्यामधील वाद टाळण्यासाठी उपयुक्त ठरते.

अ) निश्चितमूल्य विमा

ब) मुदती विमा

क) तरते विमापत्र

ड) प्रवास विमा

११) विमा व्यवसायाच्या इतिहासामध्ये _____ हा सर्वात जुना विमा आहे.

अ) पीक विमा

ब) सागरी विमा

क) अग्नि विमा

ड) आयुर्विमा

१२) सर्वसाधारण विमा महामंडळाचा _____ विमा हा मुख्य व्यवसाय आहे.

अ) पीक

ब) सागरी

क) पुनर्विमा

ड) सर्वसाधारण

१३) सागरी विमापत्राचे हस्तांतर करण्यासाठी विमा पत्रात _____ असावे लागते.

अ) साक्षांकण कलम

ब) सरासरी कलम

क) जहाज कलम

ड) अभिहस्तांकण कलम

१४) तृतीयपक्ष जबाबदारीचा विमा हा _____ विम्याचा महत्त्वाचा प्रकार आहे.

अ) अग्नि

ब) आजीवन

क) अपघात

ड) मुदती विमा

२. टीपा लिहा :

१४

अ) सागरी विमा घेण्याची कार्यपद्धती

ब) घरफोडीचा विमा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१४

अ) सागरी विम्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) सागरी विम्याची तत्त्वे स्पष्ट करा.

४. सागरी विम्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

१४

किंवा

प्रामाणिकपणाचा हमी विमा व तृतीयपक्ष जबाबदारीचा विमा स्पष्ट करा.

५. सागरी विमा पत्रातील विविध कलमे स्पष्ट करा.

१४

किंवा

सर्वसाधारण विमा महामंडळाचे कार्य व प्रगती स्पष्ट करा.

SLR-CT – 87

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Com. – III (Semester – VI) (CGPA) Examination, 2018
ADVANCED STATISTICS (Paper – II)**

Day and Date : Tuesday, 27-3-2018

Max. Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) **Each** question carries **equal** marks.
3) Figures to **right** indicate **full** marks.
4) Use of calculator is allowed.

1. Choose the most appropriate alternative amongst the given for each question. **14**
- I) Object function of the L.P.P. is optimum at any of the
- Points in common region
 - Vertices of common region
 - Points on the intersection with X-axis
 - None of these
- II) If objective function is either maximum or minimum at any one point, then that L.P.P. has
- unique solution
 - unbounded solution
 - infinite many solutions
 - none of these
- III) If the common region of restrictions is an empty set, then that L.P.P. has
- unique solution
 - no solution
 - unbounded solution
 - none of these
- IV) In L.P.P. all constraints are in
- Cubic form
 - Quadratic form
 - Linear form
 - None of these
- V) Assignment problem, in general is in the form of
- minimisation
 - maximisation
 - both a and b
 - none of these
- VI) Assignment algorithm has been developed by
- Hungarian
 - Johnson
 - R.A. Fisher
 - None of these

P.T.O.

- VII) An assignment problem having a cost matrix with m-rows and n-columns is said to be unbalanced if
- a) $m < n$ b) $m > n$ c) either a or b d) none of these
- VIII) To solve an assignment problem, it should be in
- a) unbalanced form b) balanced form
c) reduced form d) none of these
- IX) In a matrix minima method of finding an IBFS to the transportation problem, the first allocation is made in a
- a) $(1,1)^{\text{th}}$ cell
b) cell with least cost in 1st row
c) cell with least cost in first column
d) cell with least cost in the given matrix.
- X) To find all u_i and all v_j , the condition for the basic cells is
- a) $C_{ij} = u_i + v_j$ b) $C_{ij} < u_i + v_j$ c) $C_{ij} > u_i + v_j$ d) none of these
- XI) Solution under consideration in transportation problem is optimum if all $d_{ij} = z_{ij} - C_{ij}$ is
- a) less than or equal to zero b) greater than or equal to zero
c) equal to zero d) none of these
- XII) Number of possible sequences of n jobs to be processed through m machines is equal to
- a) $(n!)^m$ b) $(m!)^n$ c) $(n!)^n$ d) none of these
- XIII) Sequencing algorithm has been developed by
- a) Hungarian b) Johnson c) R.A. Fisher d) None of these
- XIV) In a sequencing problem of n jobs through two machines A and B, in the order AB, the job is processed firstly if it has
- a) least time on Ath machine b) largest time on Bth machine
c) least time on Bth machine d) none of these

2. A) Solve the following L.P.P. by graphical method.

7

$$\text{Max } Z = 6x_1 + x_2$$

Subject to the constraints

$$2x_1 + x_2 \geq 3$$

$$x_1 - x_2 \geq 0$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

Set P

B) Find IBFS by VAM to the following transportation problem.

7

		Destination				Availability
		D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	
Origin	O ₁	1	2	1	4	30
	O ₂	3	3	2	1	50
	O ₃	4	2	5	9	20
Requirement		20	40	30	10	

3. A) Explain :

I) North West Corner Rule

II) Matrix Minima Method.

7

B) Develop the sequencing algorithm to find an optimum sequence of n jobs through two machines A and B in the order AB .

Seven jobs are to be processed on two machines A and B in the order AB. The processing times are given as follows :

7

Job	:	1	2	3	4	5	6	7
Machine A	:	10	12	13	7	14	5	16
Machine B	:	15	11	8	9	6	7	16

Suggest optimum sequence of processing the jobs and the total elapsed time.

4. Attempt **any one** of the following :

14

A) Develop Assignment algorithm.

B) Solve the following Transportation problem.

		Warehouse				Capacity
		W ₁	W ₂	W ₃	W ₄	
Factory	A	42	48	38	37	160
	B	40	49	52	51	150
	C	39	38	40	43	190
Demand		80	90	110	160	

5. Attempt **any one** of the following.

14

A) A company is faced with the problem of assigning 4 machines to 6 different jobs (one machine to one job only). The profits are estimated as follows :

Job	Machine			
	A	B	C	D
1	3	6	2	6
2	7	1	4	4
3	3	8	5	8
4	6	4	3	7
5	5	2	4	3
6	5	7	6	4

Solve the problem to maximise the total profits.

B) Write a sequencing algorithm of n jobs to be processed through m machines.

Determine the optimal sequence of jobs that minimizes the total elapsed time based on the following information.

Job	:	1	2	3	4	5	6	7
Machine A	:	10	8	12	6	9	11	9
Machine B	:	6	4	6	5	3	4	2
Machine C	:	8	7	5	9	10	6	5

Processing time on machines is given in hours and passing is not allowed.